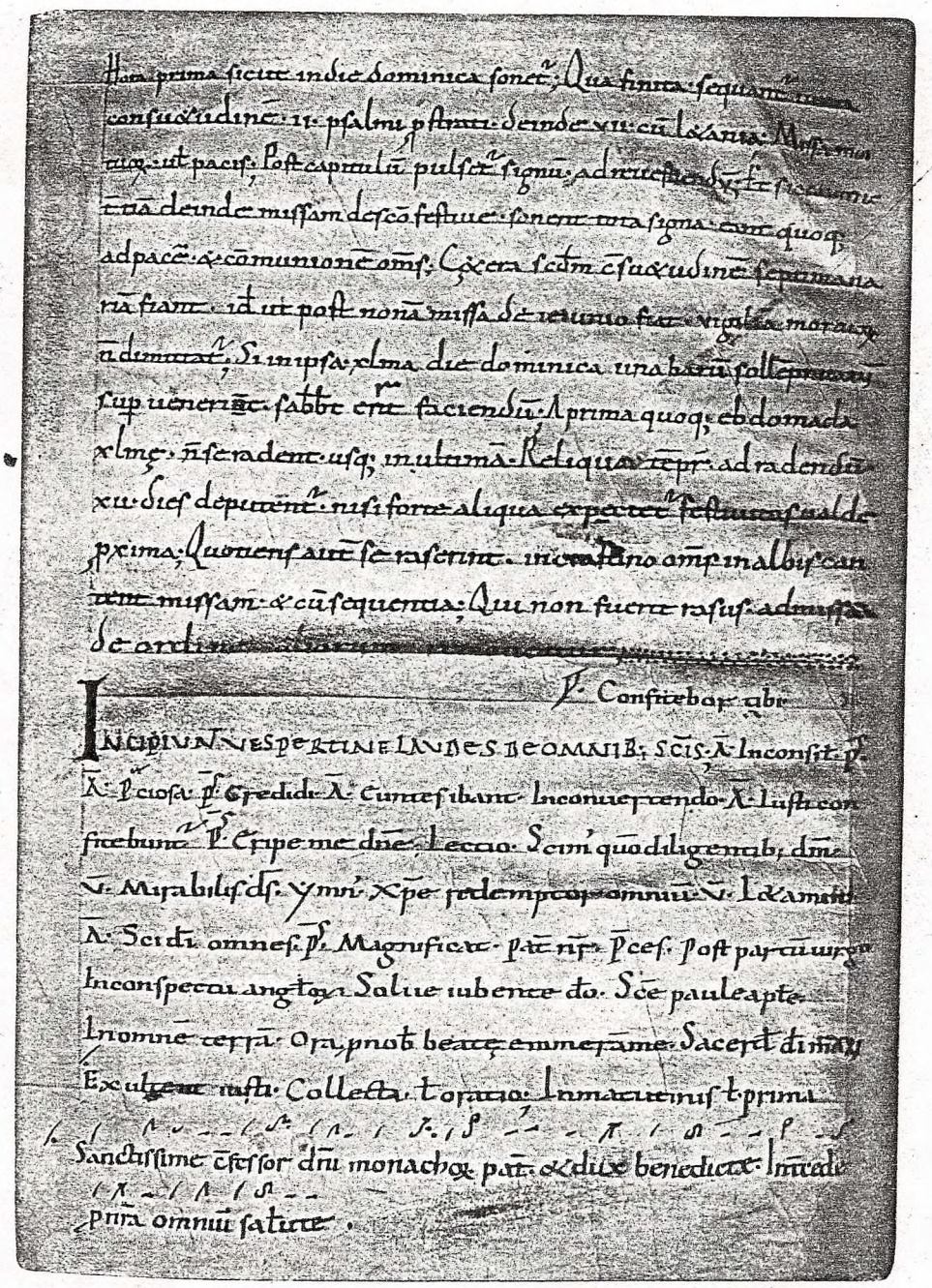

FOL. 17 v

Einsiedeln, Stiftsbibl. Cod. 235

s. N. 235

B. Albers, Consuetudines monasticae 5 (1912) Taf. hinter S. XVIII

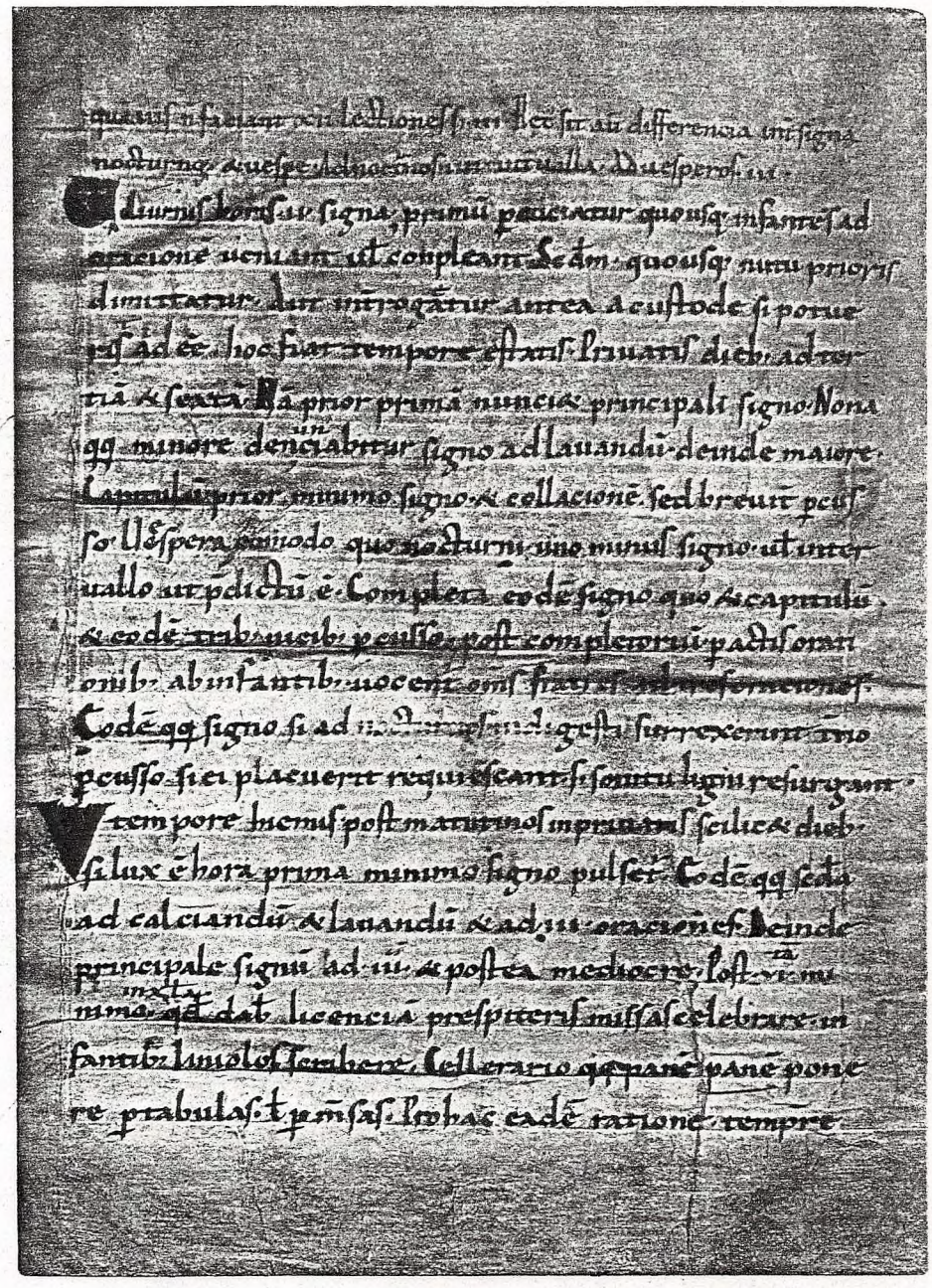

FOL. 2r

Einsiedeln, Stiftsbibl. Cod. 235
B. Albers, Consuetudines monasticae
5 (1912) Taf. hinter S. XVIII.
Cod. E

Quartu uero post gtam repcrtu tractus totu cantat.
In matutinis laudib; unicuq; antiph decurse. subsequat att
eade tenore replicatu. Sic ad benedictis. t pcis diurnas
horas hoc seruabit. ut antiph cantu sequat att. Sed hoc du tacet
att. Missa quoq; n celebrabit pt publica. Qua hora dieb; festis re-
uestiendu sit. & in dominicas processio agenda. t cappe dande.
& qualit pcedant solito plures de scripta ministri. & omia
que accuratius agenda sunt. superius scripta sunt; Post mis
sas omia pulsent signa; p tota ebdomada matutinu eode mo
do celebrent ut in die. r. scilic& luminarib; accensis. signis
omib; pulsatis. hisde antiph s; sine turribulo. t pcis quoq; di
urnas horas dicat. uersus. Haec dies; Ad matutinale missa.
IHR RESURREXI. cu omni suo officio cotidie repdat
ma
r.ii. m. iii. fr cuncta reuestusint. Ad missas. cu cappis solepnitu.
Reliquis solu modo ministri. Cotidie tam cant ad pace.
& ad comunione. p tota ebdomada mise frm, p uolutes sint
mantalib; p dictis quoq; iii. dieb; pane scaldato utat. t nusq; potionib;.
Prima misceant pueri. sedam diaconu. t tua ptri. In quoquina
frm. nil pparet. usq; in quinta fr; hoc similt fiat in pentecost.
seu in magnis festiuitatib; de pane scilic& et bibere. & man
tilib; & quoquina. Ad uesperos nuq reuestiat. Dome in octb.
reuestiat sine cappis; lgt abocteuis paschę. usq; in kl nouebris.

Rinsiedeln 235, p. 29

Rimsedela St/Hs.bibl. Cod. 235

p. 29

Abb. 29a

Einsiedeln 235, p. 7

#

aestatis hoc signū detur inter capitulū & tertiā · Dieb· uō
dominicis t solemnib· post capitulū· idipsū pcuciatur· signum
ad reuestiendū· & dato alio signo· ēgregatio adsit· & aseptima
nario· pbitero cantetur missa quę uocatur matutinalis·
Ad q̄rtā· oms debent ee ministeriales· In ipsa qq hora cantet
exp̄s bteris· q̄ēuq; uoluerint· Te demū congregati· si dominica
dies fuerit· pcessionē facient· & cū remeauerint duo pcipua signa so
nent·

In sumis festiuitatib· ad te dm laudam· oma signa· simulter
adsequenciā indie· t duo principalia· t quando rex nouus· ut
eps· uel abbas ēstituit· dū te dm laudam excelse cecinerint
cuncta pcuciant· t quando uadunt ad cruces· t quando nunci
at obit· regis· ducis· epi· ac nomici illi· cuiuscunq; t scimonialis· ut
carissimi· amici· Cū uō abb· t monachis defuncta t cuncta con
gregatione· & eide religiosis obisse nunciat· conueniant mox
oms in eccliā· & dū pcusserint signa· officiū mortuoru· deuotis
sime celebrent· eiq; animā absoluentes dño cōmendent· & faciat
hoc p xxx dies· nomq; ei notet in breuiario· & in martirologio·
ne tradat oblitioni ei· anni uersariū· Hoc qq potest abbas facere
de quib· cūq; uoluerit· Dū aliqs hoc infra monasteriū sepelit·
& cū tempestas· immunē· uel sedicio ciuium urgē· oma qq
feriant signa

Einsiedeln Stiftsbibl.

Cod. 235

p. 7

Ratisbona nacc. (989) S. 397 (Kal. Nr. 97)

Einsiedeln 235 (490)

Ad nocturnos pueriant primū oīa signa de nocte sin
gillatī ad ultimū oīa: In nocte qq minuntur, dnīc tā una
rumul quā singulis missis oīa pulsent simul.

Vt omi tēpore cū surgendū aduigilas fuerit minimū pul
set signū. quoq infantes ueniant ad prīa oracionē. et cete
omes frēs. In truna p acta oratione ante tria altaria resal
tēt. q omīb in choro pēsum p ordinē signū. ad intuallo fa
do. aliud ferat. dat q alio intuallo. aliud monet. subse
quenter alio spacio. d d ultimū. si festiuitas an lectionum
fuerit. oīa. Si nō. duo signa ad dū pcussa sequat habere. Hęc
aū differencia int signa. apensi dicuntur. quando ad
opus dī intimanda fr. a minore ad maiore usq ad maiu
dinē. ad longiusculę. unū primū. eo dē q dimittant ordine.
Quando pdefunctus simul iacuerit. pdicte iaculent simul q pelungnt

Ut tēpore q dragesime p septimanas ad nocturnū ad uesperas ante
quā dicat dñs ad nocturnū. unū idq ad ultimū. qđ ordinat signū
undecies pintuallū. Et dominicas similit ad missā. Maiora
qq signa duo ante dimittant usq ad pascha. Infra septi
manas ordinā octauas natal dnī. ad pascha. ad pentecosten
Quilibet sci in eius honore locū ē dicand. ad nocturnas duo. ad
matutinos. ad matutinos. ad uesperos. ad missā. omnia.

quarum nō fiat. nec lectiones. nec hic fiat differencia uū signa
nocturnq. ad uesperas. dimittuntur intuallia. ad uesperas. nec

Diurnus horis ut signa, primū pueniatur quousq infantes ad
oracionē ueniam ut compleant. dein quousq nutu prioris
dimittatur. aut interrogatur antea a custode si ponue
rint ad ēe. hoc fiat tempore estatis. Hyemis dicbus ad ter
tiā. ad sextā. Nā prior primā nuncia principali signo. Nona
qq minore deinde abbatur signo ad lauandū. deinde maiore.
Capitulū prior. minimo signo. & collacionē. sed breuit pcus
so. Ut uespera comodo quo nocturnū. uno minus signo. ut inter
uallo ut pdictū ē. Completa eo dē signo quo & capitulū.
& eo dē trib ictib pcusso. post completorium pacis omni
omīb. ab infantib. uocent oīs fratres ad tres orationes.
Eo dē qq signo si ad nocturnos inde gesti surrexerint. tri
pcusso. si ei placuerit requiescant. si somnu lucri resurgant.

Vt tempore hiemis post matutinos in primam scilicet diebus
si lux ē hora prima minimo signo pulsēt. Eo dē qq sexta
ad calciandū & lauandū & ad iiii. oracionē. Deinde
principale signū ad iii. & postea mediocre. Post vi. mi
nimo. qđ dat licenciā presbiteris missas celebrare. in
fantib. hymnos scribere. Celleraio qđ panē panē pone
re prabulas. Et p missas. Probae eadē ratione. tempre

& kirie eleison. Presbiterū quoq; desacrario manu ad altare deducere. vasa altaris uidere ut munda sint. Turibulū offerre p̄ euangl̄m p̄bo. & p. iii. altaria deferre. deinde solūmodo abbi. & p̄ oīa explere que ad eū p̄tinent.

Subdiaconus quoq; adiutor sit ei q̄d suū ē q̄d & satis notū ē. In p̄cessione diaconi. p̄ oēs festiuitates duo candelabra sint. & in medio turibulū. deide textū ad tumū ipse. Insūmus uō festiū celebrante missā priore. aut iii diaconu aut v. aut vii p̄cedant. cū totide subdiaconib. & uno āplō candelabro.

Oremus Sollemnitatis in capitulo interrogetur abb ab antore q̄d uel quale cantandū sit. Kyrieleison. Gta nexcel. Laudes sequentia. scs. Agni dī. Neq. enī hoc quicquā debet incipere iuxtā ppriā uoluntatē.

Dalmaticis tempr prandii & cene utant diacones. vicelucē quando ad vi reficitur. Tempr ie iunioq planetis t casulis. Quando cappis utant pudeant qui eas gerunt ne parietib, se p̄manent nec transeundo p hostia nec quando sedent sub se habeant. Sint aut ante sedm signū. & iii horę. a custode deferende in choro iuxta abb. in subsellio diligent inuolute. vt cū benedicam dnō dicetur. primū cantorib, deinde alius mordine suo stantib, distribuit abb.

Calix ptract in loco apto cū sacrario a custode t portus

Einsiedeln StiftsB. 235 (490) p. 14

Abb. 28a

& kirieleison. l̄ resbiteri quoq; desacrario manu ad altare deducere. vasa altaris videre ut munda sint. turibulū offerre p̄ euangl̄m p̄bo. & p̄ tria altaria deferre. deinde solūmodo abbi & p̄omia explere que ad eū p̄tinent.

Subdiaconus quoq; adiutor sit ei q̄d suū ē q̄d & satis notū ē. In p̄cessione diaconi. p̄ oms festiuitates duo candelabra sint & in medio turibulū. deide textū actamū ipse. Insumis uo festiu celebrante missa priore. aut iii diaconi aut v. aut vii p̄cedant. cū totide subdiaconib. & uno ap̄li candelabro.

Oriens sollemp̄ litaniā in capitulo interrogetur abb a cantore q̄d uel quale cantandū sit. kyrieleiscq; Cta inchoet. Laudes sequentia. ses. agni dī. Neq; enī hoc quicquā debet recipere iuxtā ppriā uoluntatē.

Dal maricis tempr prandii & cenę utant diacones. uidelicet quando ad vi reficitur. Tempr iiumoq; planetis t casulis. Quando cappis utant p̄uideant qui eas gerunt ne parietib; se p̄manent nec transeundo p hostia nec quando sedent sub se habeant. Sint aut ante sedm signū iii horę a custode deferende in choro iuxta abb. in subsellio diligenter inuolute. ut cū benedicam dño dicetur. primū cantorib; deinde aliis mordine suo stantib; distribuat abb.

Calix ferat in loco apto cū facistgio a custode t portis

Einsiedeln Stiftsbibl. Cod. 235

p 14

Ratisbona sacra (1989) S. 397 ff

quanus ifaciam cu lectiones fuerit ser an differencia un signi
nocturna. & uespe. dominicalium. uirtualia. & uespertinu.

Diurnus horis u signa, primū pcucietur quousq; infantes ad
oracionē uenian ut compleant decm. quousq; nunc prior
dimittatur. aut inrogatur antea a custode si potue
rit ad ee. hoc fiat tempore estatis. Januarii diebus ad ter
tiā & sextā Nā prior prima nuncia principali signo Nona
qq minore deniciabitur signo ad lauandū deinde maiore.
Capitulū prior minimo signo. & collacionē. sed breuit pcus
so. Uespera comodo quo nocturnu uno minus signo. ut inter
uallo ut pdictū ē. Completa eodē signo quo & capitulū.
& eodē trib. uicib. pcusso. post completorium pdicti orari
onib. ab infantib. uocent oms fratres ad ne oraciones.
Eodē qq signo si ad nocturnos surgendū gesta sint. excepta trino
pcusso si ei placuerit requiescant. si sonitu signi resurgant.

In tempore hiemis post matutinos in primis scilicet diebus
si lux ē hora prima minimo signo pulset. Eodē qq sedu
ad calciandū & lauandū & ad iii. oraciones. Deinde
principale signū ad iiii. & postea mediocre. Post vi. mi
nimo. qđ dat licenciā presbiteris missas celebrare. in
fantib. Unoloss scribere. Celleratio qppanē pānē pone
re prabulas. t pmissas. Ipsa eadē ratione. tempre

Einsiedeln StMh B. 235 (490) p. 3

E inscribed 235 p. 41

41

— &en psalmos p nonã · Qui regis · Deprofundis · Tunc exeat circator & ambulũ pulsat ad refectoriũ · cunctiq; parãt illuc uenientes lauant manus & intrant exspectantq; domnũ abbatẽ illi aũt intrante pulsat signũ qd pe sup mãsã ei & dicunt uersũ & cet · P refectionẽ subsilentio uacant lectionib; usq; aduesperũ ad primũ aũ sonitũ · uesperni signi glomerant inchorũ · P solitã ordinẽ incipiunt uesperas pdefunctis ant; uigilias singuleq; glocce pulsant ·

Tunc; uesperna laus cant ãdomnib;q;scis uespera subiungit & exeuntib; denuo pulsant tabulę admandatũ · ac fratres deputati psingulos dies lauant pedes sup & p lauationẽ redeunt subsilentio adecetam orantes aut alu frs inillo uacant orant t legant prior ũ conpenerint hora sue signũ & uadunt in refectoriũ · adbibendũ · & quando egredient pulsat signũ adcollationẽ ibiq; legit quantũ hor permittit · uaduntq: adcõpletoriũ · finita cõpleta primic pueri · faciunt · ut oratio & p ea abbas pulsat tintinnabulũ · tuncq; orationes fundit · inmutat frib; & pri pargit singulos · benedicta aqua · sicq · reuertentes adlectulos · ut ũ ptat antiq collec tã cõpletorii canunt · Dns inadiutoriũ · Leuaui · Inadiuenim frem dñr iste pces · Saluos fac seruos tuos · Conuertere dne · Ecce quã bonũ · Dns uobiscũ · Oremus · Dns humiliũ uisitator q nos fratrna dilectione consolari pręcepisti · praesta quesumus ut sicut in tua gratia tua ut peos inquib; habitas tuũ inmob sentiam aduentũ · P dñm · inmia dirigendis · Saluos fac · Mitte eis · Beati immaculati · Dns uobcũ · Oremus · Adesto dne supplicationib; nris & uia · Prediuinib; casdẽ pces quas inadiuenim frem dicim & cett · Qs omps dr urbis famulis tuis quos ad nos incolom redire fecisti · quicqd illic humana fragilitate de liquer cuppimatus animas · Dominico die p uigilias calciant se frs lauantq; solutasq; pces faciunt · & p ea uacant lectionib; usq; adprimã · ad signũ aũ primę horę orationũ omnes pliter orant p nr · & tunc primã cantant · Qua finita post ·

Einsiedeln
Stiftsbibl. Cod. 235 (490)

p. 41

Abb. 23b

A 235
OEB 305

Liturgie zur Zt. des heiligen Wolfgang. Der hl. Wolfgang in der Kleinkunst (Bischöfl. Zentralarchiv und Bischöfl. Zentralbibl. Kataloge und Schriften hg. v. Paul Mai 10, 1994)

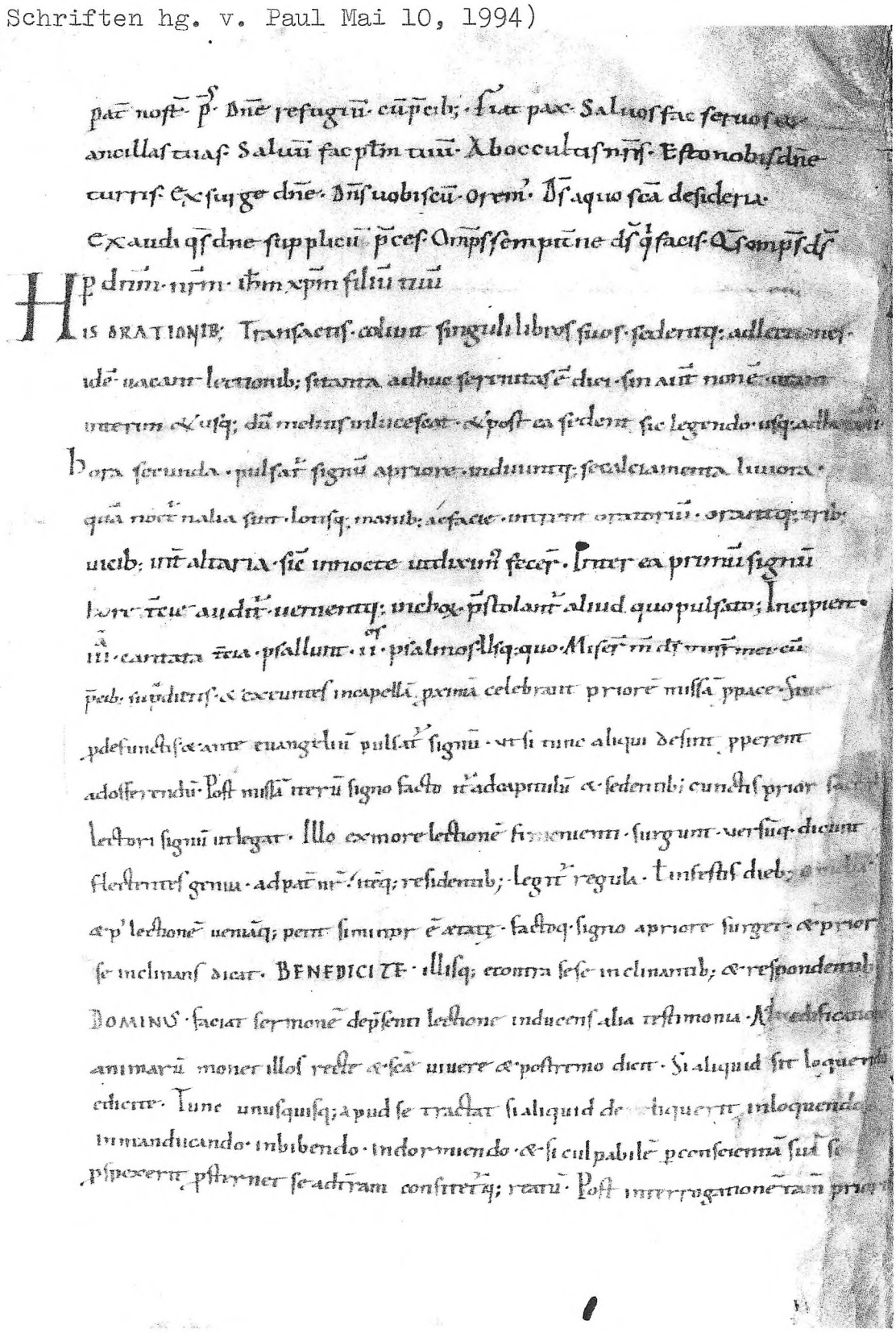

Abb. 161: Consuetudines von St. Emmeram: Wechsel vom 3. zu. 4. Schreiber, Einsiedeln, Stiftsbibliothek Cod. 235 p. 39 4./5. Zeile; vgl. ed. Hallinger CCM VII 1 S. 250 (Kat.-Nr. 2)

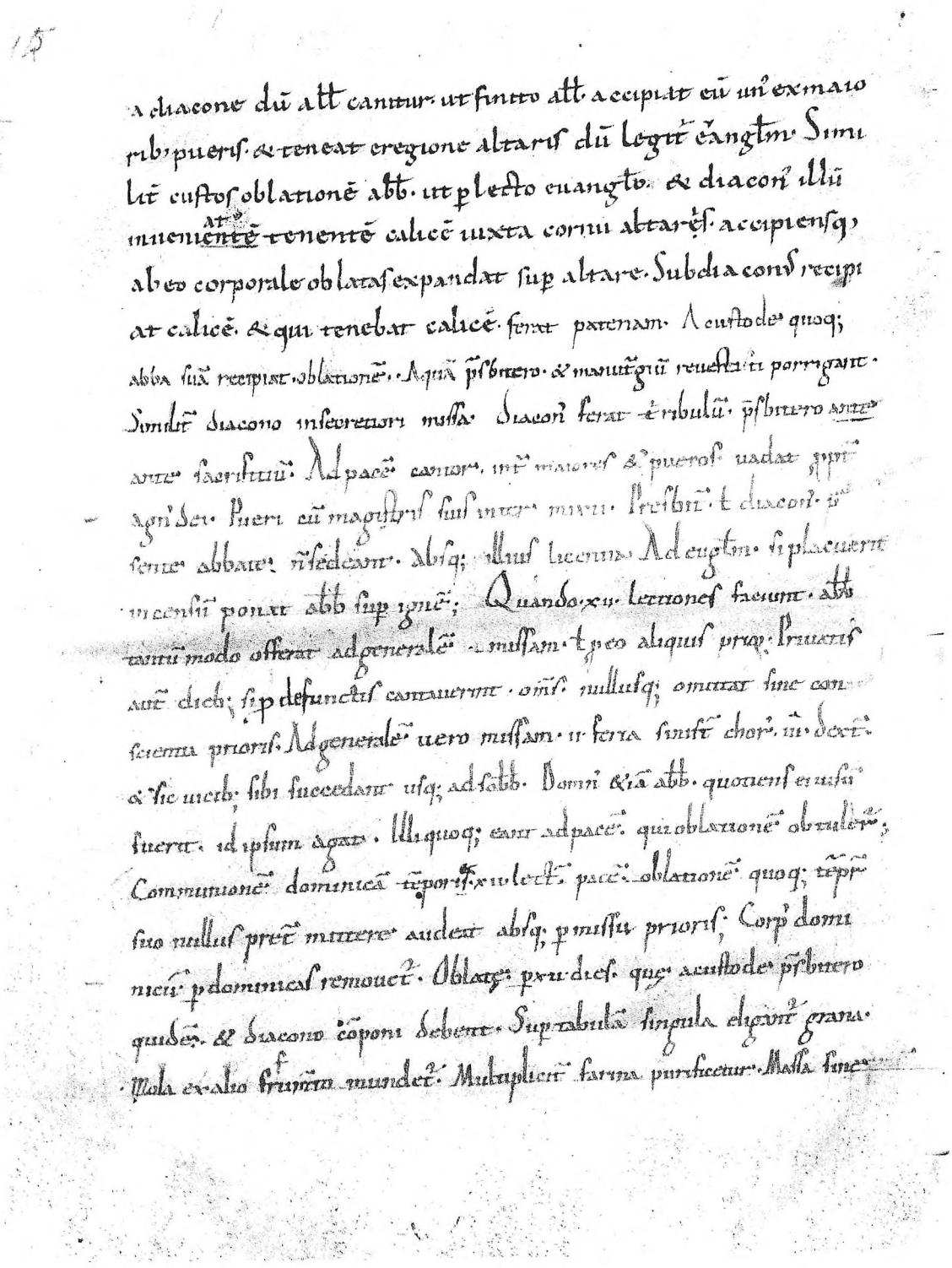

Abb. 160: Consuetudines von St. Emmeram: Wechsel vom 1. zum 2. Schreiber, Einsiedeln, Stiftsbibliothek Cod. 235 p. 15 6. Zeile; vgl. ed. Hallinger CCM VII 1 S. 211 (Kat.-Nr. 2)

tant. Sola enī mutari transformariq; inse possunt
que habent unuſ materię cōmune ſubiectū. Nec hec oīa
ſed ea que inſe & facere & pati possunt. Id ū ꝓbat hoc modo.
Neq; enī potest ęſ ulapidē cō mutari. nec ū idē ęſ in herba.
nec qd libet aliud corp' unqd libet aliud corp' unquolibet
alio corpore transfigurari potest. nisi & eadem sit mate
ria rerū inse transeuntiū & ase & facere & pati possunt.
ut cū unū atq; aqua misceāt. utraq; enī talia sunt
que actū sibi passionemq; cōmunicent. Potest enī aque
qualitas unius qualitate aliquid pati. Potest enī unus
ab aque qualitate aliquid pati. atq; id carto simul tū
fuerit aque. unus ū paululū nī dicunt unmixta. sd alteri
alterius qualitate corrūpit. Si quis enī fundat unum mare
in mixtū ē mari unū sd unum mare corruptū id circo qm
qualitas aque multitudine sui corporis nihil passa ē aqua
litate unius. sd ponius inse ipsa unius qualitatē ꝓpria mul
titudine cōmutauit. Si ū sint mediocres sibiq; equales t
paulo inequales naturę que ase & facere & pati possunt.
Ille misceāt & mediocrib; utī se qualitatib; temperāt. atq;
hec quidē incorporib; neq; his omnib;. sd tantū que
ase ut dictū ē & facere & pati posse cō mutu atq; eidē
materię subiecta. Ome enī corp' q; ingeneratione & corruptione subsistit cōmunē uidet habere materiā.
Sd nī ome ab omi t nomi t facere aliquid t pati potest.
Corporea ū uincorporea nulla ratione poterunt p mu

Einsiedeln 235, p. 79

Monsiedler Stiftsbibl. Cod. 235

p. 79

Abb. 29b

95

cui' caput xp̄c ascendit in caelos· ut necessario caput
suu membra sequerent·. Haec itaq· doctrina et p̄sentē
bonis informat operib; & p' cōsūmationē sc̄ti resurrectura
corpora nr̄a prēt corruptionē ad regna caelestia re-
pollicet·. Ita ut qui hic bene ipso donante ēē· in alia
resurrectione foret beatissim' ·Qui uō male· miser p'
mun' resurrectionis ad ēē· Et hoc ē principale relig
onis nr̄ę· ut credat nī solū animas nī perire· s ipsa q̄q cor
pora quę mortis aduentus resolucrat in statū p'stinū fu
tura de beatitudine reparari· Haec ergo ęcc̄ta catholica
p orbē diffusa trib· modis pbat· existere· quicqd in ca
tenet· aut auctoritas ē scripturaꝝ· aut traditio uni
uersal· aut ceste ppa· & particularis instructio·
Sed auctoritate tota cōstringit·. Vnīūsali traditione ma
oru nihilomin' tota· puatis uō cōstitutionib; & ppis in for
mationib; una quęq; ut ploco uarietate· ut put cuiq'
bene usui ē subsistit & regit·. Sola ergo nunc ē fideliū ex
pectatio qua credim' affuturꝝ finē mundi· oīa corrupti
bilia transitura· resurrecturos homines· ad exam̄ futuri
iudicii recepturos· pmertis singulos· solūq; ēē pemiū beati
tudinis cōtemplatio ēditoris· tanta dū taxat· quanta creaturę
ad creatorē fieri potē· ut ex iussu paratos angelico numero su
pna illa ciuitas impleat·. Vbi rex ē· filius uirginis· ernq'
gaudiū sempīnū· delectatio· cibus· opus· laus ppēna
creatoris· Explt·

Einsiedeln 235, p. 95

Einsiedeln

Stiftsbibl. Cod. 235

p. 95

Abb. 30a

scilicet p accidens bona essent. ss. Hinc · i · ex tali dis
putatione. ss Aliud est in eis q d bona sunt · secm acci
dens. ss Aliud q sunt secm substantiā. ss Ponat enī
una ea deq; substantia bona est alba grauis & rotun
da · albedo · grauitas · & rotunditas · qualitates sūt · quarū
participatione fit album · graue · & rotundū · Si ergo
primum bonū nō esset a quo omnia q sūt bona sūt · & tamī
dicerent ee bona ea q sūt · te eēt qualitatis bonitas nom ·
sic albedo · grauitas · & rotunditas · & abilla bonitate
dicerent bona participatione bonitatis · sicuti sūt
alba albedinis participatione · & te nō essent substantiæ
in eo · q sūt bonæ · sic nec alba sūt in eo q d sūt. ss Tunc
aliud · e · i · r · s · id si nō essent a primo bono bona · s albedine
qualitatis alba · ita & a bonitate qualitatis bona · ss
Aliud color · i · albedo · ss Hā si hæc singula · s b accidentia · ss
Id est essent q ipsa substantia · i · si unū eēt substantia · & id
q in substantia est color substantia corporalis · ss ·
Q d fieri natura nō sinit · ut diuīse res idē sint · ss Aliud
igit te id si a primo nō essent bono · in eis eēt est id sub
stantia · aliud aliqd est secm accidens · ss · Ac te bona qdē
essent · s b secm accidens · ss · Ac nidē essent q d bona · Aeptē ·
hoc loco positū est. ss Non idē essent · id non ipsū est haberent
bonū. ss Q d si nihil omnino aliud essent nisi bona · id si essent
substancialia bona · ss · Neq; spacii dimīsione distenta · i ·
si nullā quantitatē haberent. ss · Non res · s b creatæ ·

Einsiedeln 235, p. 128

Einsiedeln Stiftsbibl. Cod. 235

p. 128

Abb. 32b

KL APR. In armenia pastini victoris scti stephani
A VIII NŌ APR In africa agapę heretici In aegypto stephani
B VII NO AP In thomis euagrii benigne rufi mexi
C PRID NŌ AP Thessalonica theodoli Mediolano scī ambrosii
D NON AP. Nicomedia claudiani & plauti mariani didimi
E VIII ID AP. Sirmia heretici epī firmi ɡriaci moysi
F VII ID AP Alexandria peluſii epī cyriaci cū aliis x.
G VI ID AP. In africa ianuarii machabei concessi timorus.
A V ID AP. In sirmia dimetri diac helari & virginū em VII.
B IIII ID AP. Alexandria apollonii prbi lugduno scī siagrii
C III ID AP Africa fortunati donati maximi nestoris.
D II ID AP Romę iulii epī quarti carpi epī ɡ alioꝝ xcl VII.
E IDVS AP. Romę ianuarii mar eucapi policarpi epī eufemi
F XVIII K MAI. Romę nat tiburtii ualeriani ſ maximi
G XVII K MI. In picino maronis cypriani comati lupei mī.
A XVI K MI. In corintho cariſſi romę uincentii felicis.
B XV K MI. Antiochia petri diac et ermogenis. quinti gallī.
C XIIII K MI. In ſalona ſeptimi diac papili donate eleutherii epi. partenii
D XIII K MI. Africa ermogenis In ſpanis uincentii gagi.
E XII K MI. In alex aradi prbi ſiluani rom uictoris geneſii m
F XI K MI. Romę ualeriani maximi amphelici.
G X K MI. Romę gagi epī primuli lugd eppepodi epī
A VIIII K MI Africa catulini felicis. Rome georgii mī.
B VIII K MI. In alexand theonis & aliorum xxxiii. ſ mi ſac abbē
C VII K MI. In alexandria marci euɡl. ɡ letani maioꝝ rufticii epi
D VI K MI In axiopoli cyrilli leonidis firicis honorati felicis.
E V K MI. In nicomedia antimi ſtephani epī antonini prbi.
F III K MI In pannonis pollionis. afrodiſii Romę uitalis mar
G III K MI In alex germani prbi & in nicomedia pſeudi grati.
A II K MI. Alexand frodiſi quirini dorotheī uictoris.

Einsiedeln. 236 (491) p. 102.

Abb. 31

Tunc uero palpare ceruicē molliuſ colluq;
leuigare. Quid multa? Adultumū cap
tiuū ducit militē xpi. Continuo ergo
p̄turbare intra ſemetipſū & libidinū
fluctib; eſtuare cēpit. nequaquā labo
rū p̄teritoq. nequaquā p̄feſſionis ac p̄
poſiti ſui memor: paſcit cum cordiſ
ſui cupiſcentia & intra archana cogi
tationū ſuarū feduſ cū falſa uoluptate
componit. Inclinat ſtultuſ latera ſua. et
efficitur ſicut equuſ & mulus quib; non ē
intellectuſ. Atq; ubi obſcenoſ iam conaba
tur miſe complexuſ illa ululatū teterrimū
diſe uocis emittens umbra ut erat tenuis p̄
manuſ amplectentiſ elabitur. ipſumq; dede
coroſiſ motib; manes auras ſectante cum
foediſſima irriſione deſerunt. Tunc p̄terea
multitudo doemonū maere adhoc ipſum
expectaculū egregiata. clamore ingenti cū
cachinno exp̄brationis ēlati dicebant.
O monache qui te uſq; adcelū extollebas.

Einsiedeln StiftsB. 246 (172) p. 15

ꝑmissionēq exfide expectare · Omnia enī possibilia 59
dicebat ee credenti · Cumq noctis tempore simul
inmonasterio requieuissent · ꝑuisum ambo uidere
se ee inçelis · & assistere ante tribunal xpī · Vi
dere & iā angelos dī & scōs quosq adorantes
dnm · Et cum hęc uidentes & iam ipsi adorassent
dm · uox dnī ad eos defertur dicens · Licet nulla
cōmunio sit luci & tenebris · nec sit ulla portio
fideli cum infidele · tamen donat tibi salus istius
ꝑ quo supplicasti appolloni · Haec & alia multa
cū audissent i caelesti uisione positi quę neq ser
mo narrare sufficit neq aures audire · Surrexer
de somno · & quę uiderant fribꝫ indicarunt ·
Admiratio aut ingens esse coepit · cū unū atq idem
somniū uterq narrarent · Permansit aū cū fratrib
latro ille iam scs · uitā suā moresq ad omnē innocen
tiā peccatemq cōmutans tamquā in agnū uersus ex
lupo · ut in eo plenissime cōpleri uideret ꝓphetia
esaię dicentis · Lupi cū agnis pascent · & leo & bos
simul paleis uescentur · Vidimus ibi quosda & iā
gentis & hiopum uiros cū monachis uiuentes · & mul

Einsiedeln StiftsB. 246 (172) p. 59

Abb. 98

Incun. 126
pf. 127.

INCIPIT LIBER SECVNDVS. 153
DE VITA SCŌRŪ PATRVM.

TER MUNDŪ QVIS dubitet meritis stare scōrum· horū scilicet· quorū in hoc uolumine una pfulgēt· qui omnē luxuriae notā tota mente fugerunt· mundoq relicto heremi uasta secreta rimantur· ibiq pterribiles rupes formidolosis antris excubantes· nec esurium nec sitiunt· quia dextera dī sustentat & pascit eos· Horū meritis subleuēris· horum supplicationib peccatorū uenia meritis· mi domine fidose· Non ergo spernas simplicitatem & impolitos sermones· nec enī operis sē diuinę doctrinę sophistice & eloquentī signate sermones· sed suadēte mentes hominū infide· & operib ueritatis· Patrib denicq scōrū patriarcharū & pphetarū· idest abrahā & isaac· & iacob· moysi & helię· & iohannis ideo descripta ē fides

Einsiedeln StiftsB. 246 (172) p. 153

ex quo narratio eius deduci uidebatur: et assistentem 83
quendam clarissimi aspectus uirum: caritate ueneran
dum: cum commonitione magna sibi dicentem. Cur
non audisti intente quae recitantur: sed incredulus
dormitas? At ille conturbatus euigilat: et statum no
bis secretius latino sermone quae uideret enarrauit.
Inter haec autem uidimus rusticanum quendam ac
cessisse ad ostium senis: habentem uas harena plenum:
expectantē donec senex sermonē suae narrationis
expleret. Nos ergo uidentes eum: interrogauimus
presbiterum: qd sibi uellet rusticus ille stans: et hare
nā tenens in uase. Et respondit ad nos senior dicens:
Non quidem oportebat me o filioli haec p̄dere uobis:
ne uideamur in di opere gloriari: et merces labo
ris nr̄i pereat: tamen p̄ utilitate ūra et aedificatione:
et qui tam longo tempore uenistis ad nos: n̄ patiar
etiam hoc abscondi a uobis: sed enarrabo opera dn̄i:
quae dignatus ē implere in nob. Terra regionis
huius quae in uicino nobis colitur: sterilis ualde:
et infructuosa fuit: ita ut colentib: quando semi
na ex necessitate suscepit: duplicata uix redderet:

Einsiedeln Stiftsb. 246 (172) p. 83

hortatus ē suos auditores · arma
sumere dicens · Sumite arma
ram dī · ut possitis resistere diabolo
ta a scō benedictus suū · auditorē
indicauit · arma oboedientiae sum
p̄sisse; Et hoc etiam intuendum
ē · quia hostis noster diabolus aut
uincitur p̄similia arma · aut p̄sim
lia aut p̄dissimilia · Persimilia
uincitur · cum oboedientia inobe
dientiā superat · Similia enim
sunt genere pugnae · quamuissen
su dissimilia sunt · Aut uincitur
p̄similia sicut diximus · & dissimlia ·
id est cum oboedientia pugnet
contra inoboedientiā · & uider
sibi fortiter resistere inobodientiā ·
Et tunc adhibe sibi alias uirtu
tes in ad [redacted] iuuorum · id est
humili tatem · orationes ·
atq; la crimas · Et tunc sa
uentib; sibi istis uirtu
tib; · quae dissimilia sunt inoboe
dientiae; Et tunc oboedientia in
oboedientiae uictrix exstitit; Seq ·
Inprimis ut quicquid agendum in
choaueris bonum · &c̄t̄ · Forte que
rit quis · quare scs benedictus dic ·
Ut inprimis quicquid inchoaue
ris bonum · cum homo non possit
ase ipso aliquid boni inchoare;
Cui respondendum ē · quia illud
inprimis duob; modis potest in
tellegi · Primum quidem ut mox
dictum sumus · Deinde quod di
cit inchoare · non ē intellegendū
ut homo ase possit inchoare
nisi adō · Sicut dicit psalmista ·
Misericordia eius p̄uenit me; Sed
inchoatio boni · & nīa ē & dī · Nīa ·
persuasceptionem · dī uero ē p̄
praeuenientem gratiam suam ·
Sicut dicamus · Panem nr̄m cottidi
anum da nobis &c̄t̄ · Ecce enim
dicimus · & dare poscimus · Et paulus ·
Plus omnib; laborauit · sed non ego ·
Et hoc quia non est nr̄a tota incho
atio · manifestat cum subiungit ·
Ut qui nos in filiorum numero digna
tus ē computare · &c̄t̄ · Sequit ·
Inprimis ut quicquid agendum
inchoas bonum · a deo p̄fici instan
tissima oratione deposcas; Multi
enim qui nesciunt emendare
in hac regula · Ubi assumis ha
betur; p̄ assumis assume; & facium
imperatiuum p̄ indicatiuo; Ut si
oboedientiae fortissima atq; pre
clara arma assume · Ut sit sensus ·
id est · Ad te nunc meus sermo dirigit ·
quisquis es abrenuntians p̄priis uo
luntatib; · Dño xp̄o uero regi militā
turus assume oboedientiae fortissima
atq; praeclara arma; Et admoneo
te · inprimis ut poscas instantissime
a deo perfici quicquid inchoas bo
num agendum · Ita ut suus sermo
sit primus · oratio quam sumptio
armor · Quia genus locutionis ē ·
ut primum dicat multa agi ·
& infine dicatur inprimis · Hoc
fac sicut in euangelio dns · multa
prius · postea dicit · primū
quaerite regnum dī · Si uero fu
erit indicatiuus assumis · ē sensus ·
Ad te nunc mis sermo dirigitur ·
tu quisquis assu
mis oboedientiae
fortissima atq; preclara arma mi
litaturus dño xp̄o uero regi · ab
renuntians p̄priis uoluntatibus ·

Einsiedeln 253 (438)

Est Hildemari Monachi.

Ruthardi Monachi Sub Hirsaugiensis in Regulā S. Benedicti.

INCIPIUNT CAPITULA

REGULAE MONACHORUM.

De generib, monachorum.
Qualis debeat esse abbas.
De adhibendis ad cōsilium frīb,
Quę sunt Instrumtu bonor opū
De oboedientia discplor qualis sit
De taciturnitate.
De humilitate.
De officiis diuinis in noctib,
Quanti psalm dicendi sunt no
cturnis horis. Inocturna laus.
Qualiter aestatis tempore agat
Qualiter dominicis dieb, uigiliae
agantur ⁊ agatur.
Qualiter matutinorū solemnitas
Priuatis dieb, qualiter matuti
ni agantur ⁊ agantur.
In natale scor quali vigilie
Alleluia q̄b, tēporib, dicat.
Qualiter diuina opera p diem
agantur ⁊ dicendi sunt.
Quanti psalmi p eas dē horas
Quo ordine ipsi psalm dicendi.
De disciplina psallendi.
De reuerentia orationis. ⁊ an ee.
De decanis monasterii q̄les debe
Quomodo dormiant monach
De excōmunicatione culparx.
Quat debeat ee mod excōmun
De grauioribus culpis. ⁊ cationis.
De his q̄ sine iussione iungunt
excōmunicatis circa excōmunca
Qualiter debeat abbas sollicit ee
De his q̄ sepius correpti emda
re noluerint. ⁊ unt es de monaste rii
Si debeant tex recipi frs exs
Pueri minori abbate qualiter cor
ripiantur ⁊ monasterii.
Qualis debeat ee cellararius

De ferramentis ⁊ reb, monasterii.
Siqd debeant monachi p pū habe.
Si omis aequaliter debeant neces
saria accipere.
De septimanariis coquinae.
De Infirmis frib.
De senib, vel infantib,
De ebdomadario lectore.
De mensura cibi
De mensura potus.
Quib, horis opostet reficere frs.
Ut p cōpletorium nemo loquat.
De his q̄ ad opus di. vel ad mensa
tard occurr ⁊ satis faciant.
De his q̄ excōmunicant quomodo
De his qui fallum in oratorio.
De his qui in aliis q̄b, libr reb,
delinquūnt
De significanda hora opis di.
De opera manuū cottidiana.
De q̄dragesime observatione.
De fratrib, qui longe a oratorio
operantur;
De fratrib, qui non longe satis p̄fiscunt;
De oratorio monasterii;
De hosptib, suscipiendis;
Ut non debeat monachis literas
vel eulogias suscipere;
De uestiariis ⁊ calciariis fratrū;
De mensa abbatis;
De artificib, monasterii;
De ordine suscipiendor fratrum;
De filiis nobilium ⁊ paupr;
De sacerdotib, qui in monasterio
habitare uoluerint;
De monachis peregrinis;
De sacerdotib, monasterii;
De ordine congregationis;
De abbate ordinando;
De preposito;

Fol. Numero 15. S. V. Einsidlensis.

Einsiedeln 253 (438) p. 1

Sequit. & tunc demū inoboedientib, curę suę oubus. poena sit eis prę ualens ipsa mors. Tunc demū ide tunc. deinde postea curę suae id salutī suae. Curę suae attinę ~~ad tunc~~ ad spīrale salutē. & ad sa lutē corporis. Verbi grā. Tunc non oboediunt suae curę. cū p ceptis diuinis quę salutē hominb, se obseruantib, p̄bent nō oboedunt vel tunc nō obēdiunt salutī suae. cū sibi seruitium. aut necessitas. siue p infirmitate. siue p sānita te inpensa fuerit. & illi cū de bent p illo seruitio uel necessi tate sibi inpensa inmelius pro ficere. Non solū non p ficiunt. verū & iā inpeius p̄uenium. sit poena sua p̄ualens eis ipsa mors.] ta construit. id tunc sit. hoc ē. fit poena sua ipsa. Subaudtes cū dicit sua poena. prę ualens mors. Prevalens id ualde ualens. & est sensus. cum dicit. tunc de mū in oboedientibus curę suae oubus poena sit eis ipsa mors.] deest quantū maius studiū. ut maiorē curā habuerunt. erga salutē suā tā spīrale quā & iā corporalē. tantū maiorē poe nā habebant. & p̄terea dic curę suę. hoc ē quantū ē illis p̄ualebit mors. quantū maio rē curā. Sequit. Ergo cū aliqs suscipit nom abbatis. duplici deb& doctrina suus p̄ esse discipulis. Istud enī ~~ergo~~ ex superioribus, pendet vbi dicit. Memor sēp abbas. quia do ctrinę suae vel discipulę obediente uerarū q, rerum in tremēdo iudicio dī facienda erit discussio. de si dicere &. Si tta est ut ille abbas. tā de sua doc trina quā de oboedientia disci pulorū suorū reddituru s erit ratione. Ergo qui suscipit nom abbatis. duplici deb& doctrina suus p̄ esse discipulis. Sunt enī multi qui dicunt solūmodo do trinā uerbis. & iterū sunt alu. qui dicunt solū modo esse doctri nā operibus. Beatus uerp bene dictus. quia cognouit verū q, esse necessariū. idē doctrinam quę uerbis fit. & doctrinā quę operibus. ideirco dixit du plici doctrina Sequit. Idē omā bona & scā. factis ampliuś quā uerbis ostendat. Nunc animadū tendū ē. quare p̄misit omā. cū dicit bona & scā. Ideo dixit omā. quia nihil excludit. hoc ē nī se cundū quod abbas eligit. ~~sed~~ aut ei libitū solūmodo fuerit. sed omma debent esse bona & scā. hoc ē quę in scripturis diui nis reppererit. i. secundū doctri nā diuinarū scripturarū] in hoc enī loco quo dicit. factis ampliuś quā uerbis ostendat. verū q, uult. idest doctrinā uerborū & operū. Sed quia sunt multi qui non possunt utrūq, peragere. Subiunxit. factis ampliuś. Ac si dicere &. Vtrū q, deb& p agere. Sed quāuis utrūq, deb& p esse. tam magis factis. & si periculū ē in illis qui factis solūmodo p̄ est.

Einsiedeln. 253 (438) p. 60

quit nouissima hora ē. Et quā
quā allegorice haec dicta sunt
gentib⁹ moraliter tamen ad unum
quēq; credentē congrue dictū
aptat. Vetula hic. Et ē sensus.
O peccator hora ē. vt nos iam ē
uertam⁹ a nris iniquitatib⁹ qua
vltimū tempus uitę nrę instat.
Et n̄ solū adultimā aetatē hom
nis hoc attend⁹. verū etiā ad u
nam quāq; aetatē si mortis tē
pus attendimus. Verbigrā. Ho
ra est iam nos de somno surge
re. Id ē infans. hora ē a tua ma
litia conuertendi. Qua hora
ē. id finis uitae tuae instat.
Sq. Et apertis oculis nris. vsq;
audiamus. Qua enī pseue
rat in exclamatione somni m
tis quā sup̄ dixerat. manife
stat ista particula. quae ē.
&. Et bene apertis oculis dix.
quia sic ille qui a somno cor
porali excitatur. oculos corpo
ris aperit. ita & ille qui a
somno mentis. id corporē. o
culos aperit cordis. Et forte
ideo dix nris. quia mentis ocu
los uoluit intelligi. Nam qd
ad oculos cordis hoc attinēat.
etiā hoc manifestat qd subun
xit. ad deificū lum̄. Nesi dice
ret. Non te ó fili ad istū lum̄
corporale videndū excito. qd
oms bestię seu animalia ui
dent. sed ad illud qd a nullo n
si ab angelis seu hominib⁹ spi
ritalibus uider. Sic scriptū
ē. Beati mundo corde. &c.
Deificū enī. diuinū intellegit.
Nam bene post aptionē oculorū
sub unxit sollicitat ine aurium
quae p. admonitis intellegit. homnis
Qua nri interioris audit⁹ &
visus n̄ sunt diuisa. sic exteri
oris hominis. eo qd uidere & au
dire insimul hab ille interior.
& ubi vide. audit. intelleg.
Exterior aut̄ potest caecus au
dire. & surdus uidere. Seq. Di
uina ideo dix ad separationē
humanę uocis. Nunc videndū
est quomodo ē ista uox diuina.
cū eam non dns. sed dauid dix.
Vere diuina ē. quia quamquā
dauid hoc dicat. tamen spūs sc̄s
p dd locutus ē. Et qd dns p os
pphetarū. seu aplorū. et cuncto
rū scōrum loquit. testat paul
aplus dicens. An experimentū
quaerimus ei. &c. Nunc i
terū videndū est. quomodo cot
tidie diuina clamat. Cū sunt
multi qui non habent exposi
tores. vel etiā libros diuinarū
scripturarū. Et quamquā illis
vox diuina non clam& p exte
rioris hominis officiū. tamē
illa lex naturalis. in cordibus
eorū clamat. Lex enī natura
lis ē cognitio cōgnitio creatur& & cre
atoris. Tunc enī quomodo se
cognoscat vnusquisq; creatura
esse. & habet creatore. Quid
aliud ē ista cognitio. nisi cla
matio legis naturalis. Et te
monet ille ab hac cognitione.
vt n̄ alteri creaturę. nisi cre
atori suo creatura seruiat.
Etiā alia lex. est quę clamat in

Einsiedeln 253 (Y38) p. 16

tu dixeris. non feci. non ē
ad huc contentio. Si autē ille
dixerit. quia fecisti. & tu sīp ea
dixeris non feci. dixit aliquid ali
ud. modo est contentio. & trans
grederis hoc pr̄ceptū; si autē
dixerit tibi qui ēia pbr est.
quia ad ulterium fecisti. Tu de
bes primus dicere non feci. Si autem
sub uno xeris. quia fecisti. Tu
debes dicere pr̄ceptū apostō
licum. Seruum dī non opor
tet līgari; & iterum regula
dicit. Contentionē; & hoc;
sciendū. quia tādiu possum
contendere cum fratre. Quo
usq; non diuidamur a carita
te. id est. Quousq; frat̄ non
uincatur. Et ex hoc sit dis
cordia inter nos. Non amare.
Et ideo non ausus sum iterum
respondere. Ne uidear conten
tioni deseruire. Melius est
ut eligas potius deponi quā
contendas. Vt si uideris cor̄
hominib; deponi. Tamen
cor̄ dō non es depositus. Cla
tionem fugere. Non dixit.
corpore. sed mente. Clatio ē
sicut iam diximus. qui uult
ut opus suū dicatur; Seniores
uenerari. hoc autem & admi
nores. Iuniores diligere.
Hoc autem ad maiores. In xpi
amore p inimicis orare. Ora
re debes pro inimicis. ut con
uertantur. & hoc sciendū.
quia in xpi amore ad inimici
orationē autem. Orant
sē pro inimicis suis eo tēpore
quo possunt ad fructuosam
p̄ pēnitentiā eorū corda con
uertere. atq; ipsa conuersio
ne saluare. Quid enī aliud
p inimicis orandum ē. nisi hoc qđ
ait apostolus. ne det illis dñs
pēnitentiā. & resipiscant ad
abolī laqueis. a quo capti tenen
tur ad ipsius uoluntatē. Cū
discordantib; ante solis occa
sum in pacē redire. Hoc de
paulo apostolo sumpsit. Sol
inquit non occidat sup iracun
diā uestrā. Multi sēdm lit̄e
rā intellegunt. Vt non debe
at sol ad occasū prius redire
quā pacem cum tuo inimico fa
ciaṡ. Sed non est bonus intelle
ctus. quia potest non solū ante
solis occasum. Verum ēia ante
tres horas grande peccatū com
mitti. Sed melius est ut sēdm
spiritalem intellectū intellige
re. ut sit sensus. Non talia de
bes agere p tuā irā in fratre tuo.
ut xpūs inde extinguatur. Deū
sole dicit̄ē. Vos qui tunc is
dñs oriet̄ur sol iustitiæ. De di
missa diā numquā desperare.
Alio enī loco dixit. Dele mia
numquā desperare. Post quā
dixit. p inimicis orare. & cū
discordantib; ante solis occasū
in pacem redire. sub unxit.
cum discordantib; ante solis oc
casū in pace redire & non sub
unxit cum discordantibus. &
r̄t. Quia in consequens ē ut
illi de dī mia sē desperent qui
alius misdam prestiterunt.

Einsiedeln 253 (438) p. 106

qui suscepit animas regendas.
preparet se ad rationem reddendam; Sunt multi libri qui habent praeparat. alii preparet. Si praeparat ita intellegitur. Indicativus modus est. Acsi diceret. Cognoscat abbas quia ille qui suscepit. praeparat se ad reddendam rationem. Inexemplum dat & indicat illi talem hominem. quod non se praeparet ad rationem reddendam. non suscepit animas. sed solummodo locum & honorem. Si aut habet praeparet. est hortantis. Quasi diceret. Cognoscat abbas. quia preparare se debet qui suscepit animas regendas. Sequitur. Et quantum subcura sua fratrum numerum scierit se habere. Agnoscat procerto. quia indie iudicii ipsarum omnium animarum. est redditurus rationem dō sine dubio. addita & suae animae. Haec aut sententia ita construitur. Et cognoscat. quia procerto redditurus est rationem dō indie iudicii ipsarum omnium animarum. quantum numerū fratrum se sciert habere; Quasi diceret. Agnoscat. quia pro omnibus est rationem redditurus dō. quantos fratres habuerit subse-
V ebbigratia. Si centum fratres habuerit centum. Si uiginti. pui ginti. & caeteri. Inhoc enim loco quod dicit. addita & suae animae subest ratione. Sunt enim multi abbates. qui & doctrina & opere studiose praesunt suis discipulis. & intentionem malam habent. Et sunt alii qui doctrina & opere uidentur studiose praesse. tamen abscondse mala agunt. & obhoc dicit addita. & suae animae. ut sollicitus sit non solum prius subiectis. sed etiam ipse redditurus est rationem. Sequitur.
Et ita timens semper futuram discussionem pastoris. decreditus oub. cum de alienis rationibus reddit de suis solliciti subest rationibus. Cum de alienis rationibus cauet. subest punirī uel condemnari. de alienis rationibus. ita timens semp futuram discussionem pastoris decreditus oub. ~~ita timens. Acsi diceret.~~ Sic dicit. Rationabile est. faciendi quid. infaciendue excogitatio. Compositum. duo significat. aut nonfaciendi. aut corrumpo. Sequitur. Et cum demonitionib. suis emendationem aliis subministrat. ipse efficitur ammis emendatus. Demonitionib. id est permonitiones suas. Acsi diceret. Sollicito aliorum reddit illum sollicitum.

DE ADHIBENDIS AD CONSILIUM FRATRIBUS.

Einsiedeln 253 (938) p. 81

ira. uerbositas. odiū & reliqua mala. Vnde intellegendū non erit. ibi hora. ubi istud capitulū non studio obseruatur.

Sequitur. Exceptis his qui uariis officiis deputati sunt. Hoc est qui oboedientiæ commiserunt. Sciendū est quia sicut dictū die dominico exceptis his qui uariis officiis deputati sunt. ita intellegendū est etiā in omnibus diebus. cū dicit uacare lectioni. Exceptis his qui uariis officiis deputati sunt. hoc ē qui talē oboedientiā hab& commissam quę expectari non potuit. Tunc etiā horis quibus alii uacant lectioni. illi deb& suā oboedientiam agere fortissima atq; præclara arma. sicut supra dixit. Si diū scribere necesse est. magna etiā scribere potest. Sic uidere deb& ne hunc ordinem temporū confundat. Sequit. Clausent inlectis suis cū omni silentio. Tale silentium ubi& ē inmeridie. quale & innocte. quia sicut innocte dictū. maxime nocturnis horis. ita & hic dicit. Cū summo silentio. quod unū significat. & sicut innocte non deb& quic quā agere fratres. ita & iā inmeridie. & hoc silentiū inci pi deb& diurna. Nunc uero quia si interrogasset aliquis eū. Tu iussisti laborare & legere. quid faciendū ē. sine cessitas ē ad fruges ire. quid facere debemus? Respondit dicens; Si autē necessitas loci. aut paupertas exegerit. ut ad fruges per se occupentur; Istud ut causaliter. & intellegitur pp fruges. Quasi diceret. Si necessitas est propter fruges colligendas. non deb& lectioni uacare. nec dormire. si labore. & dat consolationē cū sub dit; n contristentur. quia tunc uere monachi sunt. si labore manuū suarū uiuunt. Et hoc sciendū est. quia p hoc q& dict. ad fruges. intellegenda est & iā alia necessitas quę nimis incumbit. quę differri non potuit nec peccari. Sicuti est domū fabricare. quia non est ubi dormiant. molinū facere. quia non est ubi molatur. & ligna incidere. istud uere intellegitur. Non enī dicitur. ob hoc uere. utilli qui lectioni uacant. non sint uigili; si intuendū est. quia p consolationē hoc dixit. Verbi gratia. quia cognouit ē diuersa monasteria. & paupera. illis quę sunt diuersa. & possunt ē intenti studio spirituali. die lectioni uacare & operari. quia si semp lectioni uacarent.

colligendas.

Einsiedeln 253 (438) p. 292.

Abb. 86a

Hoc notandum est. quia q̃t supe
rius dictū. Siquis frater cor
reptus fuerit. p qualibꝫ culpa
& iam si excommunicatus. siñeñ
dauerit. acrior ei accedat cor
reptio. id̃. vt verberum vindic
ta in eum procedat. & reliqua.
Prelocutio est, q̃t autē subsequit,
Si fomenta. si vnguenta. ad hor
tationum. tunc & ponit qualit̃
abbas facere debeat. t̃ē quod
dix̃ postea. Tunc faciat abbas.
q̃t sapiens medicus. id̃. Adhibe
at & iam q̃t maius est suā & om
nium. p eo orationem. vt dn̄s
qui omnia potest operetur salu
tem. circa infirmū fratrem.
Quomodo. id̃. Si exhibuit fomen
ta. si vnguenta. ad hortationū.
si medicamina scripturarū diui
narum. si ad vltimum vltionē
excommunicationis. vel pla
gas. virgarū exhibuit. & iam
si viderit nihil prevalere suā
industriam. Adhibeat & iam
q̃t maius est. & reliq. Quod si
nec isto modo sanatus fuerit.
Tunc iam vtatur ferro abscisio
nis. Nam ille p̃ius docuit. qua
liter debuisse facere cū dicit,
Siquis fr̃ frequenter correp
tus. & reliq. vsque dū p̃venit
vbi dicit. Quod si opera sua
defendere voluerit. Tunc
abbas adhibeat & iam orationē.
Quod vero dicit. Si exhibuit
fomenta. si vnguenta. & reliq
vsq; dū dicit. nihil suā prevа
lere industriā. quasi recor
dando. & ad memoriā revocan
do dicit; quasi dicere. Sibi ge
omnia fecit. Tunc adhibeat
orationē. Ille enī quia supra
non dixit orationē. Ideo illa
modo adhibere. cū revocauit
illi abbati qui fecit. Deinde
dicit. vtatur ferro abscisio
nis. Et hoc sciendum est. quia
ineo q̃t dicit. defendere vo
luerit. non ē ille contumax.
quia aliusē contumax. alius
qui defendit. Ille qui contu
max est respuit. id̃. non vult.
Iste autem qui defendit. non
potest respuere regulę obe
dientiā. sed tantū defendit
quod fecit. Et hoc sciendū ē.
quia ineo q̃t dicit excommu
nicatus. Possunt intellegi
duo gra[illegible]dus. id̃. simplex et
communicatio. & nimius ieiu
nius. quia tertiā horā auxit.
postea & expulsionē. Forte
dicit aliquis; cur tta constituit
Cui dicendū. non solū
in hac lege. verū & iam in alia
scriptura. tta inveniuntur or
dinata. Accedat correctio.
p̃e. scribi debꝫ. quia inde di
rivatur. vnde recedo.
Hoc sciendū est. quia tta de
bent isti p̃dicti .vii. gradus
p̃agi sicut diximus. Primus
gradus est secreta admo
nitio. sive bis. sive ter. qua
ter. quinquies. & reliqua.
Secundus gradus. publica
correptio. sive semel. bis.
ter. & reliqua. iuxta quali
tatem p̃sonę. Tertius gradus

sex
2.19.

Einsiedeln 253 (438) p. 227

nitas est que uulgo dicitur ma
naida · LIIII · SI DEBEAT · MO
NACHUS · LITTERAS · VEL
ALIQVID SVSCIPERE

Quia supra dixerat · qualiter
suscipiendi essent hospites · &
preceperat · ut nullus illi loquere
tur sine iussione · Nunc uero dis
ponit quid agendum sit si aliquid
alicui fratri forte deciderit · id est
quod supra ñ dixit in hac senten
tia latius exsequitur · Dicit enim ·
Si debeat monachus · & reliq̃ · Quod
autem dicit · si aliter fecerit · re
gulari disciplinę subiaceat · Ad
illa omnia · que supra uetuit
respicit · id est si tribuerit · uel ac
ceperit · aut litteras · aut eulogia ·
id est maiora munera · aut mu
nuscula · id est parua munera ·
aut murmurauerit · uel contri
status fuerit · & reliqua · Sequit ·
Si debeat monachus · & cętera ·
nullatenus liceat monacho · In
hoc quod dixit · nullatenus nil
prę ter misit · Et cum dixit · nec
remb. aliquoquam hominum · nec sibi
inuicem · omnia comprehendit ·
ut non possit excusari monachus ·
Notandum est · quia tres perso
nas comprehendit · ita & iam
tria comprehendit · litteras id est
epistolas · eulogie sunt · uidli
cappa · sarica · que maioris pre
cii sunt · Munuscula uero sunt
munera paruissima · siue alicui
us precii · siue paruissimi non
debet accipere · uel dare · neque
actus sine precepto abbatis · In
hoc quod dicit · non presu
mat suscipere illud · nisi prius in
dictum fuerit abbati · ita agen
dum est · quicquid alicui mona
cho directum fuerit · non debet por
tarius nuntiare illi fratri · sed
abbati · deinde · si abbas ius
serit · tunc debet portarius
nuntiare illi fratri · quem hospes
quęrit · & postea ire · Si uero
non iusserit abbas · minime
debet nuntiare fratri · Et hoc
notandum · si munus est · non
debet & iam portarius suscipere illam · nisi prius mihi
cet abbati · Si abbas iusserit ·
tunc suscipiatur · quia si for
te pauper est ille hospes · et
ob hoc non uult abbas recipe
re illud · Quod autem dicit ·
Quod si iusserit suscipi · me
ius sit potestate · cui illud
iubeat dare · Notandum
est · quod non talem potesta
tem dedit ei · ut ille iniuste
disponat · Sed ob hoc quia non
potuit · nec potest plenitter de
finire in dubius rebus · propter
ea constituit mabbatis potesta
te · non ut ille ad suum libitum
aliquid agat · sed ut iuste discer
nat · Sicut in hoc loco debet ab
bas cognoscere · ut qui plus opus
habet · ille plus accipiat · Ver
bi gratia · si quando tempus ue
nerit · uestes inter fratres dispo
nendi · & si uiderit · quia ille
frater plus indiget quam alius ·
illi plus dare debet · Quia si
non dederit · peccatum facit ·
Et iterum si minus indiget · et

Einsiedeln 253 (438) p. 310

EPITAPHIUM SUPER TUMULŪ BEATISSIMI GREGORII PAPAE URBIS ROMAE.

SUSCIPE ROMULEOS PASTOR VENERANDE TRIUMPHOS.

Gregorii sci: Suscipe gesta tui.
Qui nituit factis uerbis scriptisq; beatus:
Ut lubar auricomi: Solis: in orbe lucet,
Forma: decus: speculū: tibi sit uita: uita perennium:
Si cupis eternum: Ferre sacerdotii;
Nam qui non huius sequitur uestigia presul:
Ante dm: presul: Non erit ipse pecus:,
Hinc psalmista canit hominē similare caballis:
Ignavum stultis: Qui sub honore perit;
Nocturnū dedimus scō: cantumq: diurnum:
Carminib; clarum: Concinimusque uirū;
Redde uicem scriptor: seruans cola: cōmata punctis:
Ne tua mendosum: pagina seruet opus;
Ludere me libuit uariabilis ordine campi:
Postquā prosa fugit: Musa locosa redit;
Hec mihi tu tribuis doctor preciosa gregori:
Qui bona das famulis: sed mala nulla tuis:
Vestitus coepi: nudus tua munia dixi:
Induc me factis: Vellenibus que tuis;
Et quia mortalis desunt commercia carnis:
Da mihi subpedibus: Posse iacere tuis;

Einsiedeln StiftsB. 254 (459) p. 3

Abb. 54a

De Ieiunio IV. V. et VII mensis

Hec dicit dñs. Ieiunium quartum & ieiunium quintum & ieiunium
septimum. & ieiunium decimum erunt domui iuda in gaudium & in letitiã
& in festiuitates bonas. Hoc enim hebraice dicitur tobim. id est ARABAC.
& Zacharie. ueritatẽ & pacẽ diligite. Ad id quod supra sarasar & rogom melech
plegatos quesierant. aqum in mense quinto & in mense septimo sic habeat
in septuaginta ieiunare debeerent & plangere. an post edificationem templi
fiunt ieiunium & luctum disponere mutas in medio positas quę facerent. quę
sperarent. exp̃ sona dñi pphẽa respondit. Ieiunium quarta & ieiunium quinta. &
ieiunium septimum. & ieiunium decimum. Decimi enim subandit mensis. domui
iuda & hilẽtia in dies uertetur in gaudium. Veritatẽ tantum quęrite dñs & pacem.
In hoc loco mltũ multa multa dixerunt. & inter se dissonantia quidam obscuri
tatẽ silentio pfessi. quasi p fundissimam foueam incommentarius transierunt. recta
arbitrantes nihil ommino quam parum dicere. Cogimur igitur ad hebreos re
currere. & scientię ueritatẽ de fonte magis quã de riuulis quęrere. p̃sertim
cum non pphetia aliqua exp̃. ubi tergiuersari solent & ueritatẽ eẽ clare men
dacio. sed historię exp̃cedentibus & consequentibus ordo texatur. Ieiunium
quarta mensis qui apud latinos uocatur iulius. die septima & decima eiusdem
mensis illud arbitrantur. quando descendens moyses de monte syna tabulas
legis abiecerit atq confregerit. & iuxta hieremiam muri primum rupti sunt eius
dem. In quinto mense qui apud latinos appellatur augustus. cũ ppter exploratio
res terrę scę sedecim orta est. & impẽto russi sunt montẽ non ascendere. sed p
quadraginta annos longis a terrã scam circuire disp̃cdis. ut exceptis duobus
calep & iosue omis insolitudine caderent. In hoc mense & a nabuchodonosor. &
multa post sęcla a tito & uespasiano templũ hierosolimis incensũ atq destructum.
capta urbs bether ad quã multa milia iudeorũ confugerant. a pulum templum
insignominiã gentis oppressę a tito anno rufo. In septimo uero qui apud nos appel
latur october sicut supra diximus occisus eẽ goliath & iudę tribus ac hierlm re
liquię dissipatę. Legamus hieremiã. Mense decimo qui apud nos ianuarius
dicitur. eo q̃d ianua anni atq principiũ sit. & ezechiel in captiuitate positus
audiuit. & cunctus populus captiuorũ quinto mense templũ eẽ subuersum.
q̃d plenissime meo dẽ pphẽa cognoscimus. Hoc ẽ igitur omne q̃d dicitur.

XXIV. 3
Einsiedeln StiftsB 254 (459) p. 1

Abb. 102 b

accessit. incuruus manib. dum ipse exhumiliatus ministerio
aquã funderet uell & conuersus urceũ accepit. sed repente eũ
incuruus manib. aquã fundere uoluerat nonnuẽnt; cumq hoc
factum secũ ipse mirareꝰ. eãdem nocte dñs ei ꝓuisionem dixe
rit. ceteris diebꝫ me immembris meis. hesterno aũt die. me in
mem&ipso suscepisti; TXXIII.

De xij peregrinis unoq, xõdito.

Alio quoq tẽpore. idem gregorius iuxta consuetudinem
suam ꝑcepit saccellario. ut duodecim peregrinos ad pranden
um inuitaret; Qui gens iussa cõpleuit; Dum aũt simul discũ
berent. intuens papa tredecim numerauit. Et accersito saccel
lario. cur contra iussionẽ suã tertium decimũ inuitare ꝑsup
serit. inquisiuit; Ille obstupefactus. continuantes peregrinos
curiosius numerauit. & duodecim solos inueniens. uelut se cu
rus respondit; Crede mihi honorabilis pater. non sunt nisi
duodecim. sicut ipse iussisti; Ergo dum cunctus sepius duode
cim identidem numerare. & tertiũdecimũ quẽ solus papa uide
re poterat nũquam. animaduertit sp. ius pater gregorius
rum ꝓpius discũbentẽ. uultũ crebro conuertere. & nunc
adolescentẽ. nunc uero sibi utilũ uenerandi quadã cani
tiae simulare; Finito conuiuio. duodecim quidẽ abire permisit.
Tertiũ decimũ uero manu suscipiens. incubiculũ suũ induxit.
et uehementer adiurans. ut ei se nõq suũ simpliciter
prodere dignaretur; Quae respondens dixit; & cur interro
gas denomine meo. qd est mirabile. Uerumtamen sento
memoria recognoscens. quia ego sum naufragus ille. qui
quondã ueniens. quando scribebas mi cella monasterii
tui ad cluuum scauri. cum decem nãmis. atta

Abb. 446

tho doxę fidei nomnib· esse contrariū· Catholica etenim
fides habet· quod corpus nrm in illa immortalitatis gla sublimatū subtile quidem sit p effectū spiritalis potentię· sed palpabile p ueritatem naturę· Iuxta exemplū dominici corporis·
de quo a mortuis resuscitato· dicit ipse discipulis· Palpate et
uidete· quia spūs carnē & ossa non habet· sicut me uidetis habere· Cumq· hoc euangelicę ueritatis testimoniū gregorius
ptulisset· cuti cius ait· Idcirco hoc dns hoc fecit· ut dubitationē resurrectionis suę a discipulorū cordib· auoueret·
Cui gregorius dixit· Mira ē res ualde quā astruis· ut inde
nobis dubietas surgat· unde discipulorū corda fuerunt
A dubietate sanata· Quidenim deterius dici potest· quam
ut hoc nobis de eius ueracarne dubiū fiat· p quod discipuli
eius ad fidem ab omni sunt dubietate reparati· Si enī hoc
non habuisse astruitur· qđ ostendit· Vnde discipulos eius fides
confirmata est· inde mā destruitur· Cuti cius ait· Corpus palpabile habuit quod ostendit· sed post confirmata corda palpari tū omne illud in dno qđ palpari potuit· in subtilitate ē aliqua redactū· Adhęc gregorius respondit· Scriptū est· Xpc surgens a mortuis iam non moritur· mors ei
ultra nō dominabitur· Si quid ergo in eius corpore post resurrectionē potuit immutari· contrā ueridicā pauli sententiam dns redit in mortē· post resurrectionē· quod quis
dicere· ut stultus p̄sumat· nisi qui uerā carnis eius resurrectionem negat· Tunc cuti cius obiecit dicens· Cum scriptū sit·
Caro et sanguis regnū dei possidere non possunt· qua ratione
credendum est resurgere uere aliter carnē· Cui gregorius
respondit· In sacro eloquio aliter caro dicitur· iuxta natu

Einsiedeln StiftsB. 254 (459) p. 23

Abb. 514 b

sale tuū tarde dimisimus· paschalis festiuitatis occupationib,
implicata· eū relaxare citius minime ualuimus· Causas v in
quib, indicandum curasti· omnes subtilit ꝑquirentes· qua
lit dispoſuerimus inferius agnoscas· Cognouim rusticos eccl
uehement inf-rumentorū ptis aggrauari· ita ut institu
ta suma· eis incōparatione abundantiæ tempore nseruē·
c'uolumus· ut iuxta ptia publica omni tempore siue minus
siue amplius frumenta nascantur· in eis comparationis mensu
ra teneatur· Frumenta aū quę naufragio pereunt· ꝑ oma
uolumus reputari· Ita tamen ut a tua negligentia· adtrans
mittendū minime fiat· Ne dū transmittendi tempus ne
neglegitur· damnum exactio nro generetur· Valde aū iniu
tum & iniquū ee ꝑspeximus· ut a rusticis eccl̄e de sextariati
cis aliquid accipiatur· & ad maiorē modium dare compel
lant· quā inhorreis eccl̄e infertur· Unde ꝑsenti admoni
tione ꝑcipimus· ut plus quā decē & octo sextariorū mo
diū· numquā a rusticis eccl̄e frumenta debeant accipi· nisi for
te siquid ē quod ante iuxta c̄suetudinē sup accipiunt·
qđ minui ipsi inmanib, adtestant· Cognouim & ia inaliq bus
mansis eccl̄e exactionē ualde iniustissimā fieri· ita ut a septua
genis terni semis qđ dici nefas ē· conductores exigantur·
& adhuc neque hoc sufficit· sed insup aliquid excusu iam
multorū annoꝝ exigi dicuntur· Quārem omi modo detes
tamus· & amputari de patrimonio fundi uolum· Sed tua
experientia· siue in hoc qđ ꝑ libra amplius siue in alius minu
tis oneribꝫ· & qđ ultra rationis æquitatē a rusticis accipitur
pensæ· & oma insuma pensionis redigat· ut ꝑ uturesˢ rustico
rum portant pensionē integrā & pensantem ad septua

De mensuris.

Einsiedeln Stiftsb. 254 (459) p. 89

Art. 58 b

pmeses uo ne int signa que fiunt · infirmus animus insui
prsuptione se eleuet · & unde foras honore tollit inde p
manem gloria interna deiciatur. TXLI.

Quae de gregorii miraculis pene easde anglorum eccle
sias uuigo legum omittenda arbitror. ne studiosi lectoris
animus aut defraudasse pucari aut neglegi perisse me cogni
cione congrua suspicet · Matrona quedam beato gregorio pse
tiones publicas missarum sollempnia celebranti solitas oblationes
obtulerat. Cui post misteria tradituro cui diceret · Corpus
dni nri ihu xpi conseruet animam tuam · lasciua subrisit; ille con
tinuo dextram eius ore conuertens · partem illam dominici corporis
sup altare deposuit. Expletis uo missarum sollempniis matronam
coram populo inquisiuit. Quam obrem corp' dominicum suptura
ridere psumpserit; at illa diu mutans · tandem prupit quia
panem inquiens quem ppriis manibus me fecisse ego uera tu corp'
dnicum phibebas; tunc gg p incredulitate mulieris cum tota
plebe se inoratione pstrauit. & post paululum surgens · parti
culam panis quam sup altare posuerat · carnem factam reperit. Quam
coram cunctis incredule matrone demonstrans · ad credu
litatis gram tam illam reuocare potuit · quam totum populum confirma
re curauit; Rursus itaq; inoratione cum eisdem pstratus · carnis
frustum in panis primordia reformauit. TXLII.

Alio quoq; tempore · uir di gg miraculum pene huic simile ppetrauit;
nam cum petrensibus; qibus dam occidentalibus; plegatos insingulis pyxidibus
sub nomnibus; petri quem martyrum prandeum solito more celebrans · desup
stillasse deg tanta largitate; Illi suscepta reliquias ueneratione

Miraculum de oblatione.

Miraculum de corporat magnum

Einsiedeln StiftsB. 254 (459) p. 67

ualde uituperanda sunt corrigu regulari inse ualeat distrcti
one sentiri. Item uictori epō panormitano post aliq̄: Cū in q̄t iā
culpę sis intellegis. ut ego tā longe poste quę inuitate tua a
gnt agnoscā. & tot curis occupat quę fieri debeant disponā. xlui.

Notandū sane. qa sic nisi immanifesta crimina diseretissim pſul
ggg. ord aut uix aut nūquā aliquando incertā sententiā pfere
bat; Qua ppt andreę tarentano epō scribit. dics; Tribūal iu
dicis aētm securus aspicia. quisquis reatus sui ēscius. dgna eum
modo poenitentia placare contendit; habuisse te siquide ētraria
quib dānata ē suspicio. Sed qa inreb ābiguis absolutū ndeb& eē
iudiciū. Hoc tuę ēscientię eligim cōmittendū, quade ê sinsacro
ordine ēstitutus. ei te pmotione eē recolis maculatū. sacerdotii
honore depostō. ad ministrandū nullo m pſumas accedere; Scit
manimę tuę periculo ministrare. & dō nro te sine dubio reddere
rationē. sibi sceleris ēscius ineo quo es ordine. celans uerecundē pmne
Obhoc sollicitissim eccłę dī custos ggg. ord univcuiq xlui. l re uoluerit;
ēsiliarios arguens. quantū inse erat. omīs omīno saluare certabat;
Unde uenantio exmonacho patricio. p aliqua scribens. ait; Scio qd
cūepta mea suscipit. prim amici cūemunt. litterati clientes uocan
t. & decausa utię ēsiliū exfautoribs mortis quirit; Quidū ntte sed
res tuas diligunt. nulla tibi nisi quę adrēpus placeant locunt; Ta
les & iā fuer sicut ipse reminiscer dudū ēsiliarii. quitte ad tanti
facimus p duxer delicti. Et ut tibi aliquid sēt̄ris auctoritatis lo
quar. cū amicis oīa tractanda. sed prius deipsis; Si uero incausa tua
hominē ēsiliariū quęris. ēsiliarium me rogo suscipe. Nullus tibi fide
lior eē adēsiliū potest. quā qui ntua sedte diligit; Item iohanni ēstan
tino poltano epō p nnulla; ego beatissimo dō no iohanni scripserā. sed
credo qua uiscera carnalis nescit. quin caelestib reb abomnib accusat.

Einsiedeln Stiftsb. 254 (459) p. 139

temporis si dō placuerit. ipse ad pastorale curā debeat pmoueri;

Ite venerio patricio panormitano. petenti sibi quendā prbm episcopū consecrari. rescripsit interçetera dicens; Hunc prbm dare ō nino nob excellentia ura sciat ee difficile. qa psonarū nos necessitas. ad ordinanda alia loca pastorib. deficit ita. non leuis angustat. XII.

Sed qa necessitate ordinandarum se angustarū meminit psonarū. ne indiscusse quę quā pmouisse putetur. uno exemplo uidet docendū. Ait enī inepta iohi epō. Ne incauta eorū ordinatio qa ad episcopatum eligunt uideat puenire. uigilantiā de eorū psonis ē sollicitudine requirendū. Indicatū siquidem nob ē. florentinū archidiaconē ecclę anchonitanę. qui qđ ad episcopatū electus fuerat scripturę quidē sacrę scientiā habe. sed ita aetatis ee senio iam confractū. ut ad regiminis officiū ī possit assurgere; adiciens etiā ita illū tenuē existere. ut in domo ei amicus ad carnalē nūquā introeat. Rusticus autē diaconus eiusdē ecclę qsimilit electus fuerat. uigilans quidē homo dr. sed quantū asserit psalmos ignorat; florentinū uero diaconē ecclę rauennatis. qelectus a bonis memoratur. sollicitū ee nouimus. sed qualis sit interius omnino nescimus. Ideoq; fraternitas tua unā cū frē et coepo nro armenio. supra scripte ecclę anchonitanę ut sitan dę illuc festinet accedere. et diligenter de uita ac moribus singulorū requirere. Vel si nullo sibi sunt cōscii crimine. qđ eos ad hoc officiū ueniat accedere; pariter etiā requirendū e. si hoc qđ de pfato archidiacone dictū e. qa nūquā amicus domū ei ingressus e. ita se ueritas habet. et utrū ex necessitate an extenuatia talis sit. aut si ita senex e ut ad regendū ī possit assurgere. ut si tactis sacrosanctis euuangeliis sicut nob nunciatū e iusurandū p buit. nūquā se sciat ad episcopatū accedere. Sed de rustico diacono. quantos psalmos min teneat scrutandū e. florentino autē diacono rauennati. si nullū sicut diximus crimen ē. qđ ob [illegible] sitat. apud epm ei agi necesse ē. ut

Einsiedeln StiftsB. 254 (459) p. 117

dicens; Duuobus unsanũ dẽmonus reuelarẽ. taurellus affuit. anteri
oribq; pectib. me complectens. acsuus cornulus tundens. ante se coepit
mynare. & tota nocte me subure muros coegit & arbores; Cumq no
uissime ꝑ pontẽme conaret demergere. de cõplexib. illius exi
tui; Cũq toto conamyne fugiens ad portas qua eurchimus engu
mẽnus fecerat monasterii huĩ ꝓuẽtũ; Quas clausas inueniens.
am bab. manib. ambos earũ anulos ap̃phendi. & dũ abeis me
luctaretur diuellere. Qui dã caluus pontifex. obliquo late
re se inter portarum rimas excutiens. ferula capiti taurelli
pcussit. eumque in fugam compellens. me abillius ꝑsecucionib.
liberauit. Ergo dũ incolę deperissent. & nullus ibidẽ habitator
accederet. ac phoc monachi p desolatione loci satagerent.
cui dã eorũ gregorius insomnus appãrens iubet. ut sidẽmonem
a monasterii fundo uoluissent depellere. a oratorio sc̃ę mar
tinę in eodem fundo usque ad oratoriũ sc̃ę marię ibidẽ in do
ma dominica constructum. fris cum letaniis aquã spargentes exor
cisatã ꝓcederent; Quo facto. tta doemon a dom̃i monasterii posses
sione repulsus. ut postea ꝓ confinũ limita s. ore narib. atq. oculis.
flãmas eicere. porcosq; cogere a subulco notatus sit. sed intra fines
monasterii nũquã intrare ꝓmissus; XC IIII.

Alio quoq; tẽpore teutgaudus quondã treuerensis epũs. qui cũ
gunthario agrippinę colonię ẽpo. a reuerendę memorię ni
colao fuerat sacer dotali priuatus officio. liberalitate adri
ani pontificis in eodẽ monasterio mansionẽ suscepit. Cui beatus
gg orius insonis appãrens. maximũ terrorẽ quo de suo monasterio
concitꝰ egredere tur. incussit. Ille ꝑpendens uisũ fuisse fantasticũ.
oratione facta rursus dormire cẽpit; Cui gg orius pontificali habitu
redimitus appãrens. Nonne inquit dixi tibi ut a monasterio meo

Einsiedeln Stiftsb. 254 (459) p. 263

igit q inserenissimis dominq; iussionib; ab hariulfi astutia de
ceptus nã iuncta prudentia simplex denuntiq; cstat, pcul
dubio, qa fatuus appellor. Qã ita cẽ. ego quoq; ipse confiteor.
Nã si hoc ura pia& tacerat causa clamat. Ego si fatuus nõ fu
isse adilla tolleranda quoq; int longobardos gladios hoc
in loco patior minime uenisse. In ea aũ re quã de hariulfo phi
bui, qa toto corde uenire adre publicã paratus fui. dũ mihi
nõ creditũ. eã minus cẽ reprehendor. Sed cesus sacerdos nõ sũ. scio
graue cẽ hãc iniuriã sacerdoti. ut ueritati seruiens. fallax cre
dat. & dudũ nouiq; mordulfo plus cẽ creditũ quã mihi. leon
ãplius quã mihi. & nunc eis qui cẽ adm ecclũ uident. plusquã
meis assertionibus credulitas impendit. Et quidẽ si terrã meq;
captiuitas pcotidiana momenta nõ excrescerẽ. de despectione
mea atq; irrisione letus tacerẽ. Sed hoc me uehemẽt af
flixit. quia unde ego crimen falsitatis uolero. Inde talia
cotidie ducit sub longo bardo& iugo captiua. Dũq; meis
suggestionib in nullo creditũ. uires hostiũ immanitq; excrescunt.
Hoc tam pissimo dño suggero. ut deme mala oia quæ lib&
existimẽ. De iniuria ũ rei publicæ. & causa ereptionis italiæ.
nq; b, lib& facile pia aures pbeat. sed plus reb, quã uerbis credat.
Sacerdotib, aũt. nexterrena domin nr ctiũ indigneturpotestate
sed excellentia cõsideratione ppt eũ cui' seruus eis ta domi
net. utrutia debita reuerentia impendat. Nam indiuinis eloquis
sacerdotes aliquando dii. aliquando angeli uocant. & pmoysen. deo
qui ad iuramtũ deducendus cẽ. dicit. Applica illũ addeos. uidelt
cẽ sacerdotes; & rursũ scriptũ cẽ. Dus nõ detrahes. scilic& sacer
dotib. Et ppha ait; Labia sacerdotis. custodient scientia. & legẽ
requirent exore eius. quia angelus dni exercituũ est. Qd ergo mi

Einsiedeln Stiftsb. 254 (459) p. 182

ciuſ laudem quam inquarto inſtitutionum libro·
qui eſt ſuper inſtituendis renunciantibuſ titulatuſ
breui ſermone perſtrinxi· lectoriſ faſtidio conſulens·
hic ſilentio praetermittam· cumpraeſertim multi
illuſ opuſculi notitiam non habentes· inhanc poſ
ſint incurrere lectionem· & omniſ dictorum ua
cillet auctoritas· ſi dicentiſ meritum ſubtrahatur·
Hic ſiquidem cum haut longe apanefeſi aegypti
ut illic dictum eſt ciuitate· abbaſ & preſbiter in
geſti coenobio praeſideret· tantumq; cum omniſ
illa prouincia uiſtutum ſuarum atque ſigno
rum gloria ſubleuaſſet· ut ſibi ſam uideretur re
tributione laudiſ humanae laborum ſuorum
recepiſſe mercedem· timens ne ſibi ſpecialiter
inuiſa populariſ fauoriſ inanitaſ· fructum prae
mii euacuaret aeterni· occulte monaſterium
ſuum fugiens· ad intimata bennenſium mo
nachorum ſecreta contendit· Ubi non heremi
ſolitudinem· nonſingulariſ uitę ſecuritatē· quā
& iam inpfecti quiq; laborem obocdientię incoeno
biſ n̄ ferentes· ſupba nonnumquā praeſumptio
ne ſectantur· Sed celeberrimo praelegit coeno
bio ſubiugari; ubi tamen ne ullo habituſ ſui p de
retur indicio· indutuſ ueſte ſeculari· multiſ ut illic

Einsiedeln 255 (460) p. 71

GERMANVS · Sicut caeterorum vulnerc.
id est irae · tristiciae · impacientiae · p
obiectionē contrariarum rerc medela
monstrata est · ita ꝺ̄ciam contra spm for-
nicationis · Quod curationis genus nos
oporteat adhibere uolumus edoceri · id
est utrum concupiscentiae ignis · propo
sitis sicut illic maioribus irritationum
augmentis possit extingui · Quod satis
castitati credimus esse contrarium ·
si non solum exaggerentur in nobis
libidinis incentiua · sed vel praeteunte
ad̄tangantur mentis in uultu · XVI ·
IOHANNIS · Quaestio nempe quae
ꝺ̄ciam tacentibus uobis narrationem
nr̄am fuerat secutura · sagax interroga
tio uestra praeuénit · Et idcirco efficaci
ter eā sensib⁹ uris concipiendā esse non
ambigo · Quando⁹quidē institutionem
nr̄am · acumen uestri praecessit ingeni⁹
Sine labore enim cuiuslibet quaestionis di
lucidatur obscuritas · cū absolutionē eius an
ticipans inquisitio · quoducenda ē ante cedit⁹
Itaq · deremediis quidē illoꝝ quae supra dixim⁹
utilioꝝ nō solū officium · verum ꝺ̄ciā multum

Einsiedeln. 255 (460) p. 67

n̄ solū uoluntas. sed etiā necessitas peregrinationis
extorsquę. ꝑpinq[uitatis] affectus. aut locorū ob
lectatio n̄ possit euuncere. Ad hūc igitur quē ꝑdixi
mus senē cū germanus suus intempesta nocte uenis
sę. implorans ut de monasterio suo paulis(per) egressus.
ad euellendū bouē quē cęno plaustri emmus inhęre
re flebiliter querebat ei eē auxilio. qua eū solus
ne quaquā posset eruere. Abbas ꝑ apollo tunc tē obsecran
ti. cur aut unuorē fratrē nrūm quē ꝑteriens ꝑ pi
orē quā me habueras non rogasti. cū q; eū mortem olim
sepulti fratris oblitū. & exanimię continentię ac so
litudinis iugitate. uelut impotem mentis existimęs
respondisse. quem admodū poteram de sepulchro
eum. qui ante annos xv. obiit inuocasse. Abbas apol
lo. Ignoras ergo aīt. me quoq; ante annos xx huic
mundo eē defuncti. Nullaq; tā posse de huius cę lesepul
chroque ad pśen
tis uitę ꝑtineant statū tibi con
ferre solatia. quē
intantū xp̄s ab intentione morta
lium abreptę. t modicū adextrahendū bouem tuū
n̄ paterit relaxari. ut ne breuissimi quidē momenti
inducias ꝑ patris indulserit sepultura. quę multo utiq;
celerius. honestius & religiosius fuerit exhibenda. Rima
mini teq; nunc archana pectoris uestri. prudenterq;
contię. animalē & ea uos uxta parentes uros districtio
nē mentis iugit retentare possitis. cūq; uos in hac animi

Einsiedeln StiftsB. 255 (460) p. 221

ꝓtractat affectv. ipse enim subtilissimi teli uolun
tario ꝑstringatur assensu & intrinsecum subspeci e pi
catis excorti. obsceno ac noxio fine concludat.
Sunt & enī uiae quę videnť apud homines rectae.
nouissima aut carx uenient inꝑfunda infesť. Qua ꝑ X.
ꝓpē studendū nob ē. ut uastitū portus aspectu & de
siderio regni cęlox. quā noxius utriq. recordationib
nosm& ipsos ad cōpunctionē laudabilē ꝓuocemus.
Quia necesse ē tamdiu quempiā pestilentissimus clo
acę fetoribꝫ ꝓfocať. quā diu supcā stare. t coenū
el uoluerit cōmouere; Nouerimť aut nos ut sępe ꝑ XI.
diximť. tunc demū ꝓpteritis satis feciss pecatis.
Cum ipsi motus atq. effectť ꝓ quos ꝓnitenda cōmi
simť. fuerint de nostris cordib, amputati, qd tam
nullius obtinere se posse credat. qui non prius ipsas
causas atq. materias, ꝑ quibus illa ēlapsus ē crimi
na. omni spūs sui feruore succiderit. ut uerbi gratia.
si informationē uel adulteriū ꝓ nitiosa feminax
familiaritate conlapsus ē. summa festinatione & ā ipsū
carx cleuitet aspectū. Aut cesse si ꝓ abundantiā uiņ
epulariū q. ē nimietate succensus. in lucrox cibox
crapulā summa districtione castiget. Et rursum Si
inꝑ uriū aut furtū. aut homicidiū. aut blasfemā
pe cuniarū desiderio atq. amore corruptus incurrit.

Einsiedeln StiftsB. 255 (460) p. 87

Abb. 54 b

ꝓtractat affectv. ipse enim subtilissimi teli uolun
tario ꝑstringatur assensu. & intrinsecum subspeci e pi
catis exortū. obsceno ac noxio fine concludat.
Sunt ꝛcenī uiae quę videnť apud homines rectae.
nouissima aut̄ earx uenient inꝑfunda infesť. Qua ℣x.
ꝓpt̄ studendv nob̄. vt uastitv̄ potius aspꝛitu. & de
siderio regni ꝯlox. quā noxius uitioꝝ recordationib,
nosm& ipsos ad cōpunctionē laudabilē ꝓuocemus.
Quia necesse ē tamdiu quempiā pestilentissimus clo
acę fetoꝛib, ꝑfocať. quā diu supeā staꝛe. t coenū
ei uoluerit cōmouere. Nouerimꝰ aut̄ nos ut sępe ℣xi.
diximꝰ. tunc demū ꝓꝑteritis satis fecisse peccatis.
Cum ipsi motus atq. effectꝰ ꝑ quos ꝑnitenda cōmi
simꝰ fuerint de nostris cordib, amputati. qđ tam
nullius obtinere se posse ꝛedat. qui non prius ipsas
causas atq. materias ꝑ quibus in illa ꝯlapsus ē crimi
na. omni spꝰ sui feruore succiderit. vt uerbi gratia.
si in fornicationē uel adulteriū ꝑnitiosa feminarx
familiaritate conlapsus ē. summa festinatione ꝛeā ipsā
earx ꝛleuet aspectū. Aut ꝛcte si ꝑ abundantiā uiꝝ
ꝛepularū q ē nimietate succensus. in luctorx cibox
crapulā summa districtione castiget. Et rursum Si
inꝑuriū aut furtv. aut homicidiū. aut blassemā
pe cuniarū desiderio atq. amore corruptus incurrť.

lunt quodq; oderunt malū. idē cogitationē mo
tus. uel curas carnaliū rerū semp incurrere; XI
Et condelectantur quidē legi dī secundū interi
orē hominē. qui uisibilia uniuersa transcendens. conat
dō soli sēp uniri, Sed uidens aliā legē in membris suis.
lāt in natura humanę cōditionis inserta. quę repugnans
legi mētis ecę. captiuū ptrahit sensū uoluptatę legę pec
cati. cōpellens scilicē eū reluctō illo principali bono. ter
renę cogitationi submittī. Quę quāuis necessaria atq;
ualitudinē. cū dispensatione religiosę cuiuspiā necessi
tatis impendit. Cōparatione tamē illi boni qđ scōrū oīū
oblectat uirtutū. mala utiq; abeis ac fugienda decerni
t. quā ptā quo quomodo tadmodicū tēpus. abilluis
pfectę beatitudinis gaudio retrahunt. Vere enī lex
peccati ē. quā humano generi pūaricatio sui induxē au
ctoris. pillius noxā inīquē lata ē. equissimi iudicis il
la sententia, Maledicta terra in operib, tuis. spinas &
tribulos germinabit tibi. et in sudore uultus tui ędes
tuū panē. Hęc inquā ē lex membris oīū inserta morta
liū. quę repugnat legi mētis nrę. eāq; a diuino arcet
intuitu. Quęq; maledicta terra in operib, nris. post
agnitionē boni ac mali. cogitationū spinas coepit
ac tribulos germinare. quare aculeis naturalia
uirtutū semina pfocant. ne illi panē nrm.

Einsiedeln. 255 (460) p. 188

ihs̄ xp̄s̄. xl diebus ieiunasse traduntˇ; Adeunus numeri sacrāmētū illi quoq; xl. anni quib; isr̄t est insolitudine commoratus & xl. simulāt mansiones quib; eā mystice ptransisse describitˇ. non incongrue coaptantur; an fortasse ipsa decimatio. recte quasi abusu telonei quadragesimę nom̄ acceptit. ita enī publica uulgo uocatur exactio. ex qua tanta lucri posito regis commodis deputatur. quamū & nob̄ arege omniū sęculorū pusu utę nostrę legitimū quadragesimę uectigal exigit; Sane lucę adpposita n̄p tangat quęstionē. tam̄ qua se obtulit narrationis occasio. nec hoc quidē pręeundū puto. q̄d frequentissime senores n̄r̄i circo illis dieb; maxime impugnari omne monachorū genus. antiqua inimicę gentis consuetudine testabant̄. & adtrasmigrandū desuis sedib; acrius purgueri. eo q̄d secundū illā consuetudinē qua tunc ęgȳptii filios isr̄l uoluptas a sanctionib; opprimebant. Nunc quoq; uerū isr̄l idēmonachorū plebē. intellectuales egȳptii duris aduersitatis operib; incuruare conent̄. nep amicā dō quiete terrā egȳptiā deserentes. adhereminū uisuriū salubrit̄ transeam̄. Ita ut aduersū nos pharao infremens dicat; otiosi sunt. & ideo uociferant̄ dicentes. eamus & sacrificem̄ dn̄o dō n̄r̄o. opprimant̄ laoribus & sollicita sint in operib; suis. & n̄ sint sollicita in uerbis ua

Einsiedeln 255 (460) p. 127

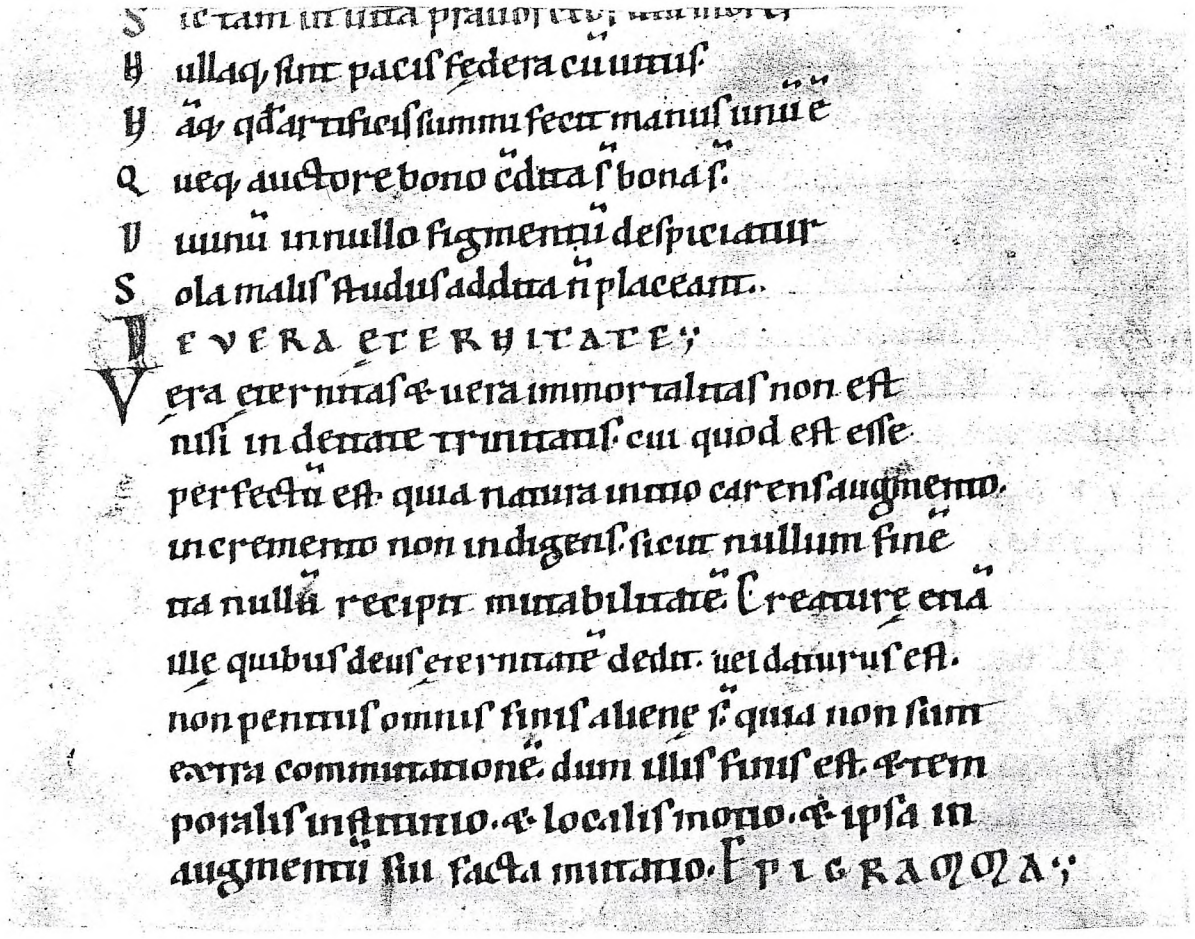

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 149, p. 2. S. XII.

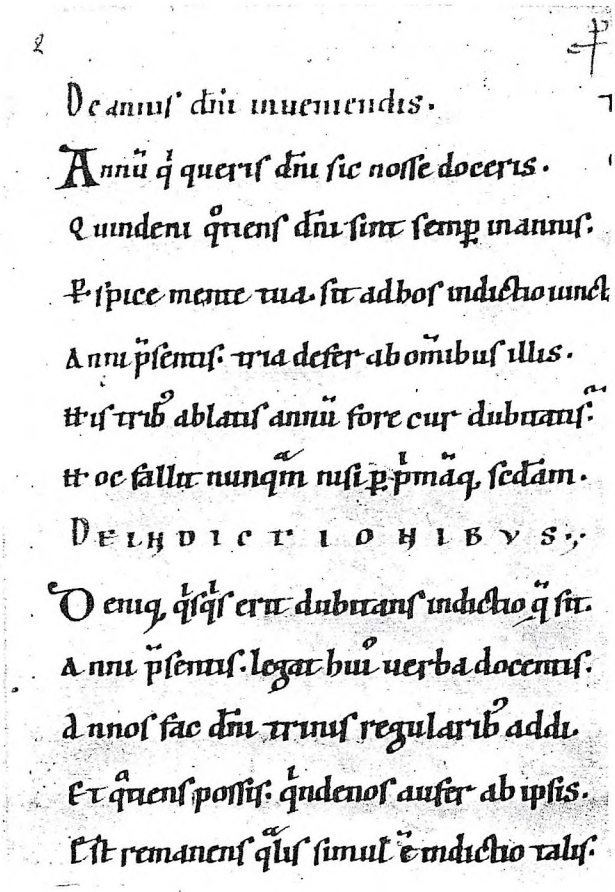

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 116, p. 2. S. XII.

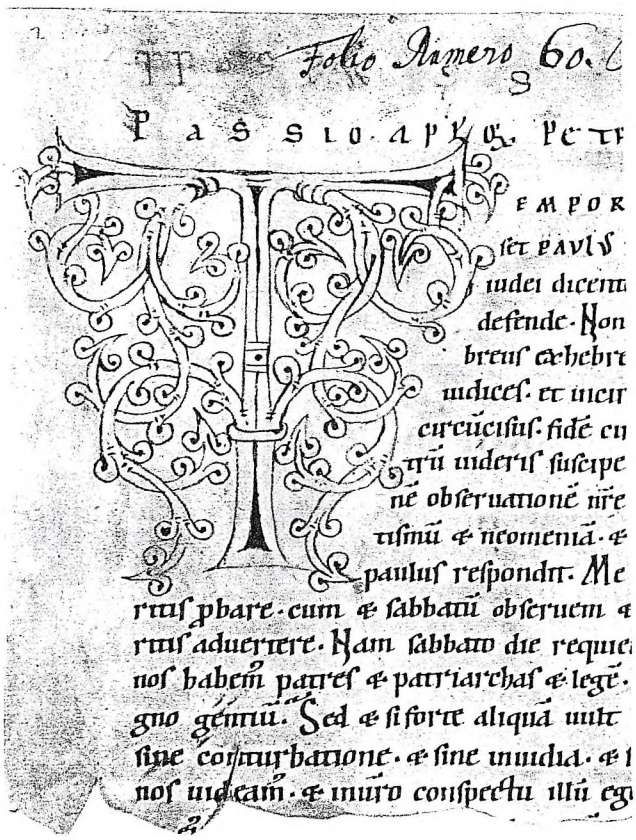

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 256, p. 2. S. XII.

SMAH 8, Taf. I

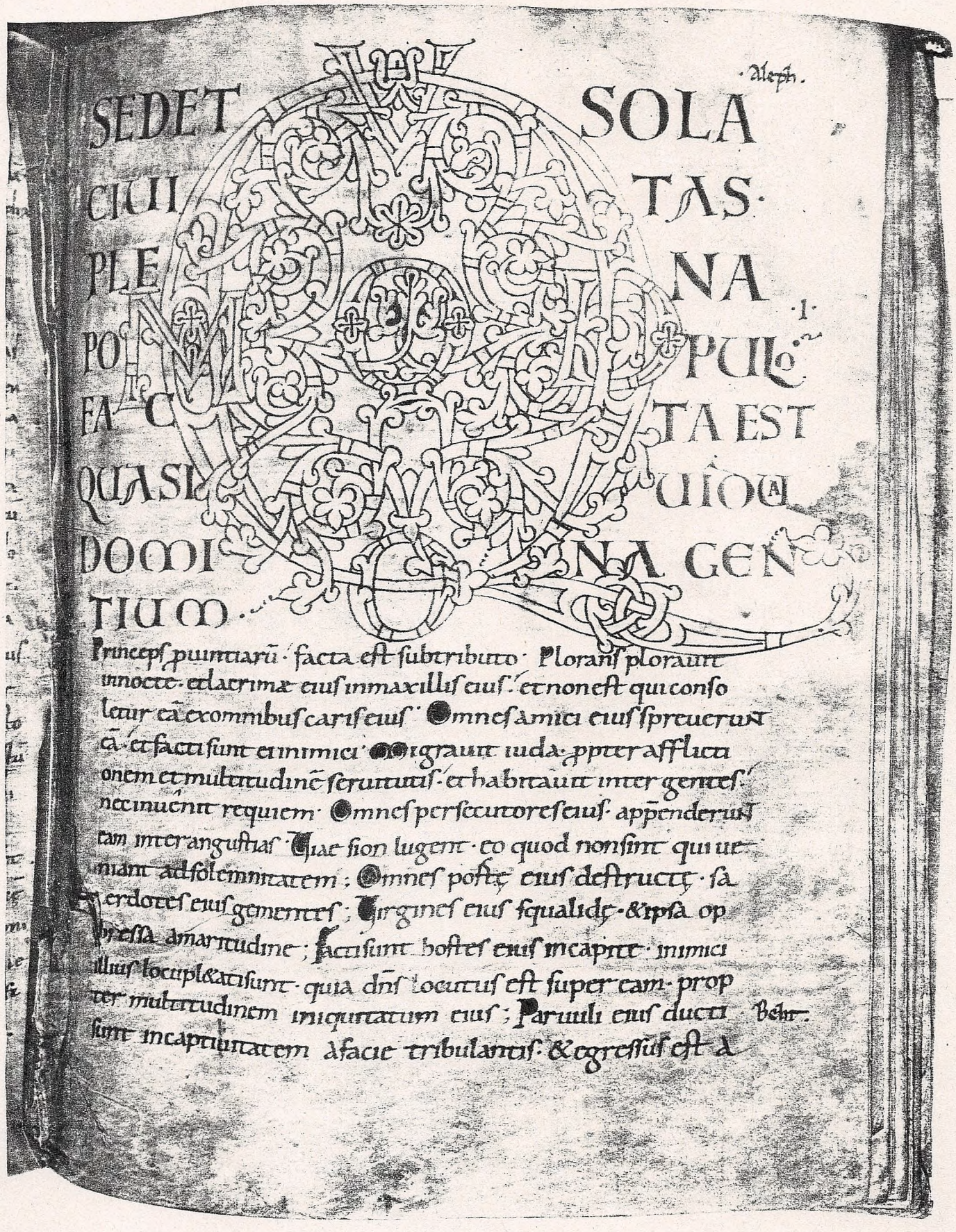

Aleph.

SEDET SOLA
CIVI TAS
PLE NA
PO PVLO
FA TA EST
QVASI VIDVA
DOMI NA GEN
TIVM

Princeps puinciarū facta est subtributo Ploranș ploraut
in nocte et lacrimæ eius in maxillis eius et non est qui conso
letur eā ex omnibus carisș eius Omnes amici eius spreuerun
eā et facti sunt ei inimici Migrauit iuda ppter afflicti
onem et multitudinē seruitutis et habitauit inter gentes
nec inuenit requiem Omnes persecutores eius appenderun
tam inter angustias Viae sion lugent eo quod non sint qui ue
niant ad solemnitatem Omnes portæ eius destructæ sa
cerdotes eius gementes Virgines eius squalidæ et ipsa op
pressa amaritudine facti sunt hostes eius in capite inimici
illius locupletati sunt quia dns locutus est super eam prop
ter multitudinem iniquitatum eius Parvuli eius ducti sunt
in captiuitatem a facie tribulantis Et egressus est a

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 256, p. 497. S. XI

Folio Numero 60. B. V. Einsidlensis.

Tempore illo

PASSIO. APL̄ORV. PETRI & PAVLI.

TEMPORE ILLO CVM VENIS
set PAVLVS romā conuenerunt adeū omēs
iudei dicentes. nostrā fidē inqua natus es. ipsā
defende. Non enim est iustū. ut tu qui es he
breus ex hebreis uenienis. gentiū te magistrū
iudices. et circūcisorū defensor sachus. eū sis
circūcisus. fidē circūcisionis euacues. Cum g̃ pe
trū uideris susceipe contra eius doctrinā. quia om
nē obseruationē nr̄e legis euacuauit. Exclusit sabba
tismū & neomeniā. & legitimas feriās earum. Cui
paulus respondit. Me iudeū esse & uerū iudeū pote
ris pbare. cum & sabbatū obseruem & circūcisionē. nos uere potue
ris aduertere. Nam sabbato die requieunt dīs ab omib̃ opib̃ suis. et
nos habem̄ patres & patriarchas & legē. quid tale p̃dicat petrus inre
gno gentiū. Sed & si forte aliquā uult introducere nouā doctrinā
sine conturbatione. & sine inuidia. & sine strepitu nuntiate ei. ut
nos uideam. & uultu conspectu illū ego conuincā. Quod facere de
[illegible]

Einsiedeln 256 (461) p. 2

ra est de hominib; & est homo carum animal dō
si se ipsum nonnullem faciat negligendo. Missi sunt ad
p̄fidam sc̄i apostoli duo. iudas zelotis. & simon cana
neus. qui qualit cūeis conflixerint & superauerint
indi nomine. sequens libellus ostendit; Explicit

INCIPIT PASSIO APOSTOLORŪ SIMONIS CHANANEI ET IUDE ZELOTIS:

TEMPORE ILLO SIMON CHANA
neus & iudas zelotis apostoli dn̄i nr̄i
ih̄u xp̄i cū preuelatione n̄ec sp̄s sc̄a p̄ fidam
fuissent ingressi. inuenerunt ibi duos
magos zaroen & arfaxar qui a facie sc̄i
matthei apti abaethiopia fugerunt; Erat aū doctri
na eorum prauа. tra it dn̄m abraham & dn̄m isaac.
& dn̄m iacob blasfemantes dn̄m dicerent tenebra
rum; Moysen dicerent maleficum. omnes pphas
dei a dō tenebrarum missos assererent; Animā II
hominis partem dī habere dicerent. corporis uero
figm̄tum adō malo factum. & ideo contrarius & diuer
sis substantiis inquib; laceratur caro. anima contrista-
tur. & inquib; exultat anima corpus affligitur. So
lem & lunā dōrum numero adplicates; Aquam
simul dī tatem habere docebant; Di aū filium dn̄m
n̄r̄m ih̄m xp̄m fantasiā fuisse. nec uerum hominē
ex uera uirgine natū. nec uere passum. nec uere
sepultum. nec uere die tercia resurrexisse amor
tuus; Hac p̄dicatione pollutа p̄ fides. post za III
roen & arfaxar magū meruit inuenire doc

Einsiedeln 256 (461) p. 111

e cō med& cōluber. ut cognoscat hec omnis patria. qui a uindicat dns sanguinē uirginū suarū. quas tu ignibꝰ cremasti. Et me ad libꝝ tuos aqua mergi iussisti. Interea mersus sēs cesarius eo dē die meo ītuore eū unda eiecit. ubi iacebat luxatus totus a uirgidus. a serpente p̄cussus. Ibi enī in equo sedens ad ullā ibat ut prandere& & quo festinabat ad prandiū p̄cessit cū equo saluus. Igit cū iuxta arborē p̄teriret& faciente negucia ei sic euenit. ut p caput ei īt collū & capt̄iū tunicę ei se suspendit. & latera sua morsibꝰ serpens laniabat. ut p̄ueniret usq; ad cor ei. Ja censa aū tumidus ante quā expiraret& uidit oculis suis psallentes. & cū honore dignissimo. corp̄ sci cesarii diaconi afferentes. qui martyr sepultus ē. iuxta tr̄acinā. in quo loco meritā eius bene dese credentibꝰ beneficia p̄stant. In nomine ihu xp̄i filii dei uiui. Cui ē honor inseta seclꝝ am̄.

IIII NON IUNII P SCOR MARCELLINI

IGNITAS SALUATORIS NRI MARTIrū p̄ seueramia cō pbata eo usq; p̄cessit ut& fideles amicos cō pbāret& & inimicos eoꝝ exipsis inferorū claustr̄ seruaret& Denicq; quidā teneret̄ petrus exorcistæ officiū gerens multis uicibꝰ cesus misusq; fuisset& in obscurissimā habitationē. atq; ibi in uinculis ferreis maneret& immobilis. Et custos carceris nomine arthemius unicā habebat filiā nomine paulinā uirginē. quā ~~habebat unicā affect~~ & eū a demonio uexaret& & cottidie plāgeret& eā. dix ad eū uirgo petrus exorcista; Audi consiliū meū arthemi. & crede unigenitū dei filiū uiuū & dnm ihm xp̄m. quē liberator omniū in se credentiū; Si credideris mox saluabit filia tua. Cui arthemius dix. Miror prudentiā consiliū tuū. te dei tuus liberare nō potest cui tu credis. & cottidie p̄ el nomine plagas & uincula p̄fers. quomodo

Einsiedeln 256 (461) p. 217

passio sci

dñs mista uita ē cessit. Memores ergo doctrine dñi nr̄i
ihū xp̄i & state uiriliter dñs aū cōplē promissa sua & conpbabit
ecclesiā suā. Hæc & his similia p̄dicans apostolus dñi philippus
annor̄ octoginta septē prexit ad dñm. & in ea ciuitate
positū est corpus eius. Et post aliquantos annos due sacre
uirgines filie eius dextra leuaq; iuxta eū sepulte sunt. ubi
p̄stantur beneficia di orante philippo apostolo omnibus
q̄ credunt in unū dm patrē inuisibilē & immensum. quē
nemo hominū uidit neq; uideri potest. Et in unū unigenitū
eius dñm nr̄m ihūm xp̄m q̄ crucifixus ē p̄sti delicto. & in
unū sp̄m sc̄m paraclitū illuminatorē animarū nostrarum
& nunc & semper. & per infinita sēcula sēculorum Amen.
EXPLICIT PASSIO PHILIPPI APOSTOLI. Act MAI.
INCIPIT PASSIO SCI IACOBI APLI. frīs dñi.

GITUR IUDEI POSTEA QUAM PAULUS AD CAESAREM QUEM
apellauerat a festo trans missus ē. & frustratas insidias quas ei
intenderant uident. In iacobū fratrē dñi immanitatē nequitię
sue uertunt. cui episcopalis in hierosolimis delata ab apostolis
fuerat sedes. Quemq; hoc modo adortisunt. Producto inme
diū abnegare fidē xp̄i coram omni populo exp̄unt. At ille
ē tra omniū oppinionē uoce satis libera & multo maiore quam
uellent coram uniuerso populo cū omni fiducia p̄fitetur filiū ee
di saluatorē & dñm nr̄m ihm xp̄m. Tum illi īferentes tam
graue & tā liberū testimoniū uiri, peo maxime qđ iustissim
apud oēs habebatur. ob religiose & continentissime uite me
rita in necē eius uertuntur. Fauente sibi occasione tēporis
ex morte rectoris. Contigit enim festū p̄dē tempus obi re
apud iudeā & sine rectore ac principe ee p̄uincia. Multi
quidē iacobi uocitā sunt. sed hic excutero matris sue sēs fuit.
uinū & sicerā n̄ bibit sed neq; animal manducauit. ferrum

Einsiedeln 256 (461) p. 130

eorū· tra cū filius unicus terentiani· qui dum nocte
uenis& intra domū eox· clamar& pos el dæmon· qd paulus &
ioh's incenderent eū· Tc terentian uenien's straut se in facie·
clamans qd nescien's se male facere et homo paganissim' iussione
cesaris ad mples& Unde datū e nomini suo· die paschę p cipe
r& grām di· Quod cū feciss& & p baptismū p ceptus& assidue
oran's & flens ad loc cū ubi erāt corpora scox· A quib' filius el mun
datus e· & ab ipso terentiano referente· Ista passio scę ioh & pau
li scripta e· ad laude dni nri ihu xpi· qui cū patre & spu sco uiuit
& regnat in sęla ęl& am· XIIII· K· AUG· PAS· SCE· XPI NE· UIR·

ERAT QUE DA PUELLA SACRA· ET OMNI SCITATE PLE
na· nobilissimo genere in tyro· nomine xpi na· spe
habens deu virginitate custodienda· ñ dū ano& xii·
Erat au pat el degenere magno· dignitate magis
militū· & erat pagan· & mat el dem puellę· erat de
genere amicorū regali· Et habebant au hanc puellā unicā no
mine christinā· & fecit pat el urbē ī turre altā· & intro duxe
ā in turre cū xii· ancillis· & fecit deos aureos· & statuit intur
se ut adoraret eos xpina· ut ñ exiret& foras ne underet abhomi
nib; Erat au pulchra facie nimis· & uolebant ea multi sponsare·
Mat el dicebat· nemini p mitto filiā meā· uolo eni ea ut sic p
maneat· & deox cultrix sit· Multū eni scio deos nros misericq
des· Sca au xpina erat dō sub dita· & aspiciebat semp inęlū
oran's dm ompm· & ñ offerebat incensū idolis· p· ui· dies· Et
dicunt ad ea cubicularię ei· Domina ece iā dies s· vii· ex
quo dñi ñ accipiunt sacrificiū ate· neq; incensū· neq; libam·
ne forte iras cant& peream· Xpina dix ad ancillas suas· Quid
mihi ista dicitis· immundę puellę sine animo· Ego au ceci
& surdis quib' locunt neq; sensū habent· ñ sacrifico neq;
adoro Sed deo uiuo sacrifico· & adoro qui fecit cęlū & tra

Einsiedeln StTh B.

Einsiedeln 256 p. 233

226

uos malia, p uincia quia dixero tibi. Ses modestus dix. Dne ui
am nescio. Angelus dni dix ei. Ego uos deduco. Erat aut beat uir
annos. VII. Angls dni deducebat eos. Et du p uenissent ad mare
inuenes naucula qua xps eis p parauerat. Et e uersus ad infante
dix ei. In qua regione festinatis. Ses urtus dix. Ubi nos dns de
duxerit. Et dix ei. Et naulu tuu ubi e. Ses urt' dix. Xps cui nos
seruim dabit tibi mercede p nob. Et ascendes innuem. & uisis
in loco alec turio. & subito nauis quae eos deposuit n coparuit.
Et uenes iuxta fluuiu qui dr siles. & sub arbore requieuerunt.
Multas urtutes ses operabat ses urtus. & aquilae uirtutem celeste
administrabant eis. Te demonia clamabant; Quid nobis
& tibi urte. Uenisti ante tempus p dere nos. Populus au
tem uersus currebat ad illos. multos enim p baptismum
conuertebat. docens p cepta xpi dies. Credidi ppt qd
locutus sum. ego au humiliatus nimis., & in alio psalmo
dies. Sic cervus desiderat ad fontes aquaru. ita deside
rat anima mea ad te ds; filius au diocletiani imp is ueha
bat aspu in mundo. & clamabat dies. Nisi uenerit urtus
de ciuitate lucana. n exeo. Diocletianus imp or dix; Et
ubi possum hominem ipsu inuenire. Demon dixit; In terri
torio tarracinense. Tunc diocletianus imper iussit. ut mi
lites armati cu festinatione adducerent ad laeta xpi.
Et cu p uenissent milites ad locu. inuenerunt eu orante circa
flum. & dixerunt. Numqd tues urtus. Beatus urtus dix.
Nos dixistis quia ego sum. Milites dixerunt. Imperatori ne
cessarius es. Ses urtus dix. Et ego tamillus homo. Imperatori
quid su necessarius. Milites dixer; filius eius a demonio ue
xatur. Ses urtus dix. Eamus parte. Et cu p uenissent in
urbem roma. nuntiatu e diocletiano imp; Et iussit eu
duci ad se. sedens p tribunali, Et erat uultus sci urti sic

Einsiedeln 256 (461) p. 226

mane mia̅m tua̅ · & ueritate̅ tua̅ p̄ nocte̅ · quia magnifi
casti mia̅s tuas sup̄ nos · Sed ur insipiens non cognosce̅ · & stu
tus n̄ intellege̅ · ea · Ct hec dicentes ueneruntad locu̅ ubi
decollati sunt · & extensis manib; intendere̅ incelu̅ · & orantes
ex uno ore dicebant · Sal uos fac seruos tuos dne̅ ds̄ sperantes
in te · Et statim carnifices amputauere̅ capita eoru̅ · & sic inpa
ce animas sc̄as dno reddidere̅ · & susc̄ipientes uictorię palma̅
Tunc pię mentis homines rapientes corpora eo̅ę · & sepelier̄ eos;
Cyno spu̅ & fide hi sunt germani frs̄ et usq; in p̄sente̅ die̅ celestia
beneficia largiuntur; In eo loco n̄ post multu̅ temp; rusti
cus quida̅ egressus ad metendu̅ · & du̅ post labore̅ sup̄to
cybo somno se̅ dedisset · & pto ore dormire̅ · serpens p̄ os eius ingres
sus e̅ uentre̅ suu̅ · Qui expergefactus n̄ intellexit · sed insistens
operi campu̅ que reliquerat messis e̅ · sero au̅ cu̅ domu̅ redis
set · & consueto more comedit & bibit · & cu̅ se subito collocasset · & cepit
uolente̅ serpen̄ infesta tione torquer̄i · & gemitu̅ cu̅ clamore
ei̅ctere · Qui uero in hospicio ei erant · c̄ tristabant̄ · ignorantes
passione̅ · Ille au̅ clamabat uoce magna dicens · Ds̄ sc̄e cosme
& damiani ad iuua me̅ · Igitur cu̅ a serpente magis ac magis
torqueretur · cucurrit ad locu̅ ubi erant corpora sc̄e · et
clamans dicebat; Ds̄ sc̄e cosme et damiani ad iuua me̅ · et ex
audita est uox eius; famuli x̄pi dormire̅ eu̅ fecerunt · ut eo
ordine quo ingressus est malignus serpens egrederetur · com
pulsus itaq; ut exiret p̄ os eius caput erexit; Uidebat au̅ omis
populus mirabilia que fiebant p̄ sc̄os di̅; Et ille homo cu̅ exp
gefactus fuisset dicit; Nemo manu̅ sua̅ mittat sup̄ serpente̅
istu̅ · quo p̄ceptu̅ est illi in gehenna̅ ignis intrare; et his dic
tis · serpens nusquam apparuit ·

Einsiedeln 256 (461) p. 267

operib; insistens ac faciens mandata di. Scōs germanos
fres cosmā & damianū. enixae. Quę cū eos enutrisset &
literis instruxisset. medicinalarte aspū scō edoctos fecit
curare secm euangl'm omnē egritudinē. & omnē infir
mitatē nonsolū inhominib; sed & iā inanimatis. ut impleret
tur sermo ꝓph&icus. homines & iumenta saluabis dne. Passi
ones hę. s. Cęcis usū innomine ihu xpi restituebant. clau
dis gressū. surdis auditū. manci restauratiōnē. Inmundos
spūs exobsessis corporib; repellebant. & omnē egritudinē cor
pori humano subtrahebant ꝓ gram celestē; & hęc faciēn
tes a nullo aligd tā diūte quā de paupere accipientes.
mandatū dni saluatoris custodientes sicut in euangelio
dicit. Gratis accepistis. gratis date. Eo tempore facta est ꝑ
secutio xpianorū in ciuitate egea ap̄side lysia. Sedens
itaq; lysias ꝓ tribunali ab officio suo audiuit urbā beatis
simoꝝ cosmę & damiani. quę ꝑ et quanta ꝓ eos dns circa egro
tantes ageret eo qd xpiani essent medicinę artis imbuti;
Circueuntes ciuitates ꝑ puncias infirmos curantes. & oms op
pressos aspiritib; inmundis innomine xpi curantes. & alia
signa innomine eius facientes. & hęc audientes cultores deoꝝ
receperūt sacrificiis & immolationib; eoꝝ. Audiens hęc
p̄ses uerba. dirigit quos dā de officio suo qui eos tenerent.
& statim p̄sentari. Sci uero stabant hilari uultu; intuens
p̄ses in eos dix. Quare uos circu euntes ciuitates ꝑ puncias

Quare pl' non sequimur sic Christe

Semper e[st]

Einsiedeln 256 (461) p. 264

Abb. 598

titudo uicinarū adspectaculū· quasi· xii· milia· exceptis pueris ac mulieribus; Videns aū p̄ses q̄a nonpotuit eos superare· & q̄a multi credebant p eos in dn̄m· iussit eos capitale subire sententia· C ūq; ejecti fuissent extra amphiteatrū· ibidē iuxta decollatis· & corpora eorū p iecer̄ inhumata canib; & non fera neq; auis· neq; musca corpora eoꝝ tangere potuerunt· Nocte ū a fidelib; xp̄ianis raptas corpora eoꝝ· & portauer̄ ad arcus numitanos intra harenariū· & ibi fecer̄ planctū magnū· & inuoluentes eos in sindones mundas cū aromatib; iuxta harenariū posuer̄ eos· ubi multa beneficia exuberant usq; in p̄sentē diē· Et si q̄s egrotoꝝ ibi deductus fuerit· sanus fit & a qua cūq; infirmitate detentus fuerit· quod facere xp̄m nullus ambigit· usq; in hodiernū diē· Et dū p̄ aliquantos annos cessasset p̄secutio xp̄ianoꝝ· multi xp̄iani in honore beatoꝝ martyrū primi & feliciani· basilicā construxer̄· sperantes se miam di p̄ eos· in nomine dn̄i nr̄i ihu xp̄i· Est aū basilica eoꝝ a burbe roma miliario· xiii· quarto decimo: quoꝝ natalis ē· v· id· iun· Regnante dn̄o nr̄o ihu xp̄o· cui honor & gl̄a in sēcla seclorū AMEN·

Dixer̄ beati n

Uerba sacerdotis tanta celari latuis· custodi e p̄ transitu li auxilio· Sed uos lectores nr̄m pensate laborē· & memores nr̄i fundite uota dō; Magnas semp dn̄o gratias referre debemus· qui non uult peccatores perire in morte· sed omnes p̄ penitentiā conuerti cupit ad uitā; Igitur miraculū q̄d gestum ē in diebus nr̄is uisū est mihi peccatori iacobo scribere uob̄ scīs fratribus· ut audiendo· t legendo credatis· & animabus uris maximū consolationis auxiliū acquiratis; Misericors sem m

Versus Hieronymi

Einsiedeln 256 (461) p. 345

I. Vt osuualds xpianissimus rex hiḋē & regnū suae gentis restauranerit.

II. Ut deligno crucis qđ idē rex ētra barbaros pugnaturus erexerat. mtt innumera sanitatū miracula quida ado lescentis fit brachiu languore curatus.

III. Vt idē rex postulans. degemt scottoru amistitiē accepert aidanū cu insula lindisfarnensi sedē episcopatus donauerit

IIII. De religione ac pietate miranda osuualdi regis.

V. Ut in loco inq̄ occisus ē rex osuualds. crebra sanitatū miracula facta utque ibi primo tumulū cuius dā uiri ac deinde puella fit paralytica curata.

VI. Vt pulus loci illius ētra ignē ualuerit.

VII. Ut sup reliquias eius lux caelestis tota nocte steterit. & ut peas sunt demoniaci curati.

VIII. Vt ad tumbā eius. fit puerulus a febre curatus. Vt reuocatus.

VIIII. Vt in hibernia sit quida p reliquias eius a mostis asticulo

X. Vt miranda eius oppinio tra soceanu late pfines terraru. spargeretur.

XI. Vt puer scolasticus aptox uisione monitus eiusdē regis osuualdi natalicia diem. celebrari iusserit.

NONAS AVGVSTI

INCIPIT VITA VEL ACTVS SCISSIMI REGIS OSVVALDI MART. XPI.

EXCERPTA DE LIBRO VENERABILIS BEDAE PRBRI. QVI INSCRIBIT GESTA ANGLORVM.

Einsiedeln 256 (461) p. 348

Tunc iudex cūmulto tractatu· dicit adsēm martyrē; Quid uis· nobiscū tē· aut cū xpō tuo? Cui sēs martyr cū gaudio magno respondit, Cū xpō meo· & fiu· & sū· & ēro, Videns aut p̄ses quia non possit ꝓtorm̄a superare sci di martyris tolerantia· dedit aduersus eū sententia dicens; Ita theodosiū nobb tēperantē p̄ceptis inuictissimoꝝ imperatoꝝ, potentiaq; deoꝝ, Credentē ū inxpm iesum qui cruci fixus ē sub pontio pilato· quē a modū audiuis audio· iubeo igni tradi, Statī aū ut dicta aut sententia simul cū uerbo· & iussio ꝓficiebat. Quęstionarii ū continuo congregantes de negotiatoribb· & balneariis ligna· adduxer ad p̄paratū locū, Cū aut ignis accensus fuisset· deponens uestimenta sua· soluens q; pallium· uolebat & ia exc̄leare se· Ꝑquia unus quisq; fidē suū festinabat quis prior sudorē ei tangere, Nā ante passionē ei[illegible] omes accedentes tangebant eū, Statim appo[illegible]suerunt ei ea· quę ad ignē congregata fuerat[illegible]necessaria, Volentib, aut eis beatū martyrē configere· dix eis, Sinite me sic, Qui mihi dedit mihi tolerantia insupplicio· ipse dabit mihi ut & ignis impetū intactus sustinea· Ita eū nimi confixer· sed tantū modo alligantes dimiser, At ū beat martyr signaculo crucis uerbis semet ipsū consignas· manib, posterguꝫ ligat? Taquā aries electꝰ de magno grege ad holocaustū· dō acceptū ac p̄paratū· aspi ciens incęlū ait, Onē ds pat omps benedicti pue ri tui ihu xpi· quē tui agnitione accepim· ds uir tutū· & omis creaturę· omisq; nationis iustoꝝ uuentu· cora te· Benedico te quia dignū me fecisti hor huius

Einsiedeln 256 (461) p. 395

7 Igitur subomni festinatione loquens cum suis ppinquis. mrū celeſtis
pſtechus ē ad aquas ḡrani palatii addomnū karolū serenissimū augu
stū. æ ꝑ suis ꝓlegatis æ ꝑsuā eplām unnotuit. hoc facto hildegardę serē
nissimę reginę flagrans ut ipsa obamorē dñi nr̄i ihu xp̄i suadere
studeret domno impatore ut ipsū sc̄m corpus ibi in suo monasterio p
sistere ꝑmitteret: æ illud nullom reddere uoleret. Quo si nra faceret
ꝑmisit se ꝑfatus toto omem suā ꝓprietatē simul cū corpore sco illi tra
di. Hildegardis uero serenissima augusta. iussit uenire totonē ad suā ꝑsen
tiā. æ diligent serutata ē abeo ihus rei ueritatē. Illa uero nil de hac re
celatus ē. sed ꝓma rei ueritatē ei retulit. qualit̄ tā sacrū corpus adqui
siuit. Tunc ipsa ꝑcepit ei ut suā ꝓprietatē stati illi traderet. si nullom
uellet qđ ipsa ei inde adiuuaret. Ipse ḡ lubentissimo animo omem ꝓpietatē
quā habuit simul cū corpore sco tradidit in manus hildegardę. q̄tenus ꝑpe
tualit̄ in sua potestate ꝑsistere. æ p̄ ei discessū in potestate regū ꝑpetuo
ēet. Ipsa ñtm tunc in benefitio ipsā ꝓpietatē ꝑfato totoni. Tunc ḡ ipsa uen
iens addomnū impatorē ꝑstrata ad pedes mansuetudinis sue retulit ei oīa
qualit̄ goz ep̄s egit. æ q̄lit̄ toto illud sacrū corp̄ adq̄siuit. humilit̄ miam
suā de poscens. ut obamorē dñi nr̄i ihu xp̄i æ petitionē ei illud sacrū
8 corp̄ nullom reddere uoleret. Credo aū diuina dispensatione mia mitigatū
ē cor regis. æ dixē se stati firmit̄ adiuuare uelle ꝓtectū iudicū æ rectā
rationē. In crastino u cū magno dolore æ timore uenet canonici exuen
na cuitate ad ꝑfatū palatū ꝓferentes cū magno fletu gemitusq; dicen
tes qđ toto illo sacrū thesaurū æ patronū suū sapti habere. æ po
stulantes omis ꝓmates æ ꝓceres impatoris q̄bi erant ut hoc cū domno
impatori facerent. ut ipse uoleret ꝑfato totoni q̄tin sic ipsū sc̄m corp̄
inde furti abstulit ita ñtm ipse illuc ipsū reportaret. Et sic ꝓgente
dōno admissa obuiauer illi canonici. ꝓstrauerunt se ad pedes ei.
Et ḡ domni illo rationē audiuit petiit sibi dari in duas usq; mane.
q̄tin cū fidelib suis ei tractare liceret. suū responsū. Q̄ mane aū facto.
uenientes meru ad ꝑsentia sua. dixē hanc rationē nullom dubitā

Einsiedeln 256 (461) p. 384

Possidē: Vita S. Augustini c. XVIII 571

&cede eum grauissimu affectasse; deputare nepacis amplius
ecclesiæ pfectus impedire. Defensor ecclesiæ hinc leges non
silum; & pceptus est crispinus quidem donatistæ incalumen
cumate & regione epi fuit. Predicatus salubria & multa
mporis & doctus admultū tenēn uranū publicis legib;
ptentatus; Cūapud consulem senegaræ hereticum obost
necessitatis illi recedente ecclesiæ defensore acatholico
scopo resisteretur & conuincerentur cū ee qdse fusse negauerat
abeo clē dissimularetur; foste catholicus piscopus abigno
by crederetur illose quodam negaute atq ita exhac
dia infirmis scandalū nasceretur; Sed memorabili augus
nstitue omni modis instante adconuersiū aboilli
ese episcopi uenerum & depsa diuersa commutue
onfluctū setū egerunt. Magna populorū pena nomi
dine causæ exmū & apud carthaginē & per tā
spectatione; atq illeest crispinus proconsulem & libellum
a pmanus hereticus! Proq illo apud cognitore
eus epi intercessit neaurea multa exterentur & ei
imperatū; Unde cūingratus adpiissimū principē
abuperatore relatum debuū est responsum solum
atu pceptū. Nullo prorsus loco hereticos dormas
cosadui legum omnū contra hereticos latarū
debere; Exquo & iudex & officiū eius crispini
uere excidus pceptis denas aurilibras fiscum b

Einsiedeln 256 (461) p. 571

ret. Gaudio recreatus est imperator innumerabilib; que
dns per eu ostendere dignatus e. ad honore gte sue.
Cogitabat imperator de homine di donato. quia lenib;
erat uestimentis indutus. & pluuia erat magna ualde.
Sed aut donatus. siccis uestimentis redit. quasi super
nec uestigiu pluuie uenisset. Que suscepit imperator
cum gaudio. dicens adeu. Scio quia famulus di es. qui e
mogio. fac me notu do tuo. Hunc agnosco. quia ipse e
ds omniu sotor. dii aut gentiu demonia sunt. cogi
tentes scandala. Non ergo uerearis in tracta te ci
uitate. magis aut ipse te dona ciuitati. Bonu est enim
in pte ueru dm & inuu agnoscamus. Tenuit ergo im
perator hominem di annis tribus. & baptizatus e abeo.
una cu filia sua. & primarius ciuitatis. Sequenta quoq;
tempore. regina cu reliquis gentib; baptismi gram
consecuta est. Tunc factum est xpianu signu in urbe
constantinopoli. in nomine dni nri ihu xpi usq; in
hodiernu die. Post hec aut petiit homo di ab impe
ratore. & rediit in sua ciuitate. & fuit ibide multu
tempus. Et Eligens aut locu sibi in possessione. ubi
draconem occiderat. & designauit oratorii domu. sibi
ad sepultura. Ubi & posite sunt reliquie ei. & celebran
tur ab omnib; summa cu reuerentia. ubi multa bene
ficia pstantur. in nomine dni ihu xpi. qui seruientib;
sibi donat gtam in sota sotor amen. PASSIO SCE
SUSANNE VIRG. QD EST. VIII. ID AUGUSTI.

Einsiedeln 256 (461) p. 481

Abb. 23a

nerabi[b]cultu construxit ecclesiā · tanti patris con
dignā meritis · Inqua &iā usq; hodie · multa miracu
lorū signa · plurimę sanitatū uirtutes · consolationes
merentiū · pi&as laetantiū · prestante dn̄o nr̄o ihu
xp̄o · fieri solent · Qui uiuit & regnat cū d̄o patre
& sp̄u sc̄o · in unitate maiestatis diuinae · poma scla
sc̄orū amen ·

EXPL OMELIA ALBINI DE VIRTVTIBVS SCI MAR·

PROLOGVS DE VITA SCI HILARII EPI

Beatissimi hilarii confessoris uitā uel op[a]eribus non unius
sed multorū patrū relatione comperimus · in laude dn̄i
nostri ihu xp̄i memoriae traditam & bellatorē xp̄i
eorum opusculis · contra arrii perfidiā luculentissime
fore defloratū · et multipli[ciu]. cuius uerae fidei con
fessionē [ym]. texere gesta · Hunus ce modi rei · beatus hie
ronimus maximus stipulator enitet · qualiter uel
quomodo in sy[y]nodo ariminensi temporibus constantii
principis subtauro praefecto milex xp̄i dimicauit · exi
liumq; pertulerit frigiae lustrum · [&ob]. quam exulauerit · causam ·
omnibus recte pieque fidei se quacibus notū habetur ·

EXPLICIT PROLOGVS ·

INCIPIT VITA SCI HILARII EPI ·

Igitur beatus hilarius pictauorū urbis epi regionis
aquitaniae oriundus fuit · quae ab oceano britta
nico octoginta fere milibus se iungitur · apud
gallicanas familias · nobilitatis lampade non obscur[y]s ·
immo magis prae ceteris gratia generositatis oratus ·

d. Thore Fortunat. vide Bollard. 13 Jan: qui aliquem fecit Elogium

d decertatū.

Einsiedeln 257 (449) p. 189

nimus. & diuinis desideriis obuiantes nra desideria im
pugnamus. Et in hoc certamine uictos nos ee hac ratio
ne gaudemus. ut agnoscamus nos contra nram salute
uoluisse pugnare. Nam qui conatur ppetrare qd malu
est. captiuare utiq; studet bonitate. Cum ergo isto fue
rit certamine superatus uictoria optinet uictus. quo
uictor petitione inuenerat. & malam captiuitate in
curreret post triumphum. Stamen triumphus dici
potest quando pietas ab impietate uincitur. & iustitia
ab iniustitia superatur. Uincat nos pietas in isto con
gressu. Uere omnium aduersantium poterimus ee uic
tores. si a sola pietate uincamur. Omniu & eni uerum
se ee dnm cognouit. qui uerum se seruum ostenderit ee pi
etatis. Cum adistam contione omnis exercitus om
nisq; populus diutissime declamasset. Item ctionatus
dixit. Jussit pietas romana filios suis matrib; reddi. ut
dulcedo reddita filiorum amaritudine lacrimarum ma
narum ob dulce. Et haec dicens iter qd arripuerat
eundi ad capitoliu deserens ad palatium rediit. Non
solu autem filios reddidit. uerum & ia dona simul amplissi
ma & uehicula infinita & annonas iussit expendi. ut
que flentes uenerant & lugentes ad patria alienam.
alacres cu gaudio reuerterentur ad ciuitates suas.
Hac igitur transacta die nocturno regis facto silentio
somni tempus aduenit. Et ecce assunt apti ses cum
paulo petrus dicentes. Nos sumus petrus & paulus.
Quo flagitiis posuisti terminu & effusione innocentis
sanguinis horruisti. missi sumus a xpo ihu dno nro da
re tibi sanitatis recuperande consilium. Audi ergo
monita nra. & oma fac quecumq; indicamus tibi.

Einsiedeln Stiftsb. 257 (449) p. 13

uter deuota uel actib⁹ bēa⁹ gregorii dictasint. Ceterū quā diu mundi huius orbita uoluitur. eius laudabile meritū semp ac capit incrementum. Quia ipsius sine dubio gloriæ asscribitur. uel quod angloru ecclesia noua semper sobole fecundatur. uel qđ illius doctrinis multi perpec catū elongati. ad xpi clementiā reuertunt. Uel qđ boni quiq⁹. eius suasionibus inflāmati. celestē patriā desiderant inquirunt. Qui beatissim⁹ pontifex post quā sedē romanæ & aplicæ aecclesiæ. annis xiii. mensib⁹ vi. & diebus x. gloriosissimę rexit. ex hac luce subtractus. atque ad eternā est regni celestis sedē translatus. Sepultus uero ē ingressa beati petri apti ante secretarium. die quarta iduum marciarū. Amen.

EXPLICIT VITA. SCI. GREGORII. PAPAE.

Explicit uita greg

Einsiedeln 257 (449) p. 209

genitalis irrumpens multitudinē populi uoce magna seruum
di aduenisse testatē & ad pedes eius adcurrens postulat
ut sibi signū crucis imponeret; Quia florentius pater puellę
secutus ipse & cuncta familia in nomine sčae trinitatis meru
erunt pariter baptizari; Quę florentia relictis parentibj
suis uestigius eius inhęrens usqi pictauis perducta est patrem
se habere non qua genęrata sed de quo regenerata est predicabat.
Cū uero seleucia pueniisset magno fauore acuncus acceptus est.
eo quod diuina misericordia tam prudentissimū & singularis
eruditionis uirū compertū in expectaculum mundi p duceret.
ubi erat defide censendū. Hinc post examinationē agnitus hostib..
& oppressis decretis scripturę cōditis; pspeq; auctore dō insy
nodo actis legatio synodi adimperatorē dirigit. Cū qua in
tercetero sēs hilarius prext. quā uis ei non fuisset in uncti
metuens ne adhuc contra religionis docma respiraret dam
nata perfidia; sed disserere longū est. qualiter animinensi
synodo cōposituū mendaciū. aliud ex alio fraus hęretica referens.
serpentino lapsu subripuit. Et postea legatus seleucienśib.
pimperatoris iniquitatē ipsa est illata calumnia. Quod
tamen athleta xpi beatus hilarius agnoscens. grauiter apud
animinū diaboli prevaluisse mendaciū. Intantū ut orien
tales partes similiter composito fuco inficeret. Imperato
riq; trib; libellis oblatis precib; effudit. ut in eius conspectu
collectis aduersariis. esset ei contra hęreticos disceptandi de
religione licentia. ne uertitatē falsitas obumbraret.
ne equitatē iniquitas prevaleret. ne imperator dō re
sistere uideretur. ne fidei pfidia rebellaret. Unde ualens
& ursacius conscientię reatu perterrita. qua fidarent
facultas certandi. mox se sciebat hilarii in conflictu pstemi.
& uerę fidei fore uictorē; sollicitant imperatoris animū

Einsiedeln 257 (449) p. 193

cū quidā aruſpex innocentiuſ nomine nonnamen opere incauſa
maleficorū audice torqueretur aliud quā interrogabatur fateri
coepit; Clamabat enī ab angelo maiora tormenta ſibi adhiberi
eo qui cuſtodiret ambroſium; Qm tempore uſtinę ad exercenda
odia populorum in epiſcopū cacumen tecti eccłę eſcendens
medio noctis ſacrificauerit; Sed quanto inſtantiuſ & ſolicitiuſ
opera maligna exercebat tanto magis amor populi circa fi
dē catholicā & dni ſacerdotē conualeſcebat; Miſiſſe etiam
ſe demones qui illū interimerent fatebatur; Sed demones
renuntiaſſe ſe minime in ſolū adipſū adpropinquare poſſe
uerum etiā nec adforeſ domuſ in qua manebat epſ; quia
ignis inſuperabilis omne illud edificium cōmunire ut etiā
longe poſiti urerentur; atq; ita ceſſaſſe artes ſuas quibuſ
aduerſus dni ſacerdotē ſe aliquid poſſe arbitrabatur; Aliuſ
ud etiā gladiū ferens ad cubiculū uſq; puenit ut inter
ficeret ſacerdotē; Sed cū eleuaſſet manū diſtricto gladio
dextera obrigeſcte remanſit; Tunc ſe miſſum a uſtina poſt
quā confeſſuſ ē brachiū quod iniquē cū extenderetur ob
riguerat ſanatū eſt confeſſione; Ipidē tempuſ cū uir illuſ
triſ pbuſ pueri ſui notarii q ſpū immundo grauiter ue
xabatur direxiſſet ad epm egreſſū urbē dimiſit diabolus
Timens aduiri ſem perduci atq; ita puer quā diu medi
olanī apud epm fuit nulla in eo diaboli dominatio appa
ruit; Sed ubi egreſſuſ ē de mediolano & ppe urbē pue
nit idē ſps qui illū antea habuerat uexare coepit; qui cū
interrogaretur ab exorciſtis cur quā diu fuiſſet mediolani
in illo apparuiſſet Confeſſuſ ē diabolus timuiſſe ſe am
broſiū & ideo receſſiſſe ad tempuſ atq; expectaſſe in illo
loco ubi ab illo receſſerat donec reuerteretur quo re
uertente uaſ qd deſeruerat repetiſſet; Extincto itaq;

Einsiedeln 257(449) p. 219

Sed ubi cognouit sacerdos. missolibello ad imperatorē. postulauit
ut ase relationis exemplaria dirigent. quib. ipse ppartib. suis respon
surus esset; Qua relatione accepta prae dariss imū libellū prescripsit
illū ut contra nihil umquā auderet frm machus uir eloquentissim respon
dere; Sed postquā augustę memoriae ualentiani uis iuuenensi ciuitate
quę est gallo xciuitas uta finiuit; Eugenius susceptit imperiū qui ubi
imperare coepit. non multo post perennib. flauiano tunc praefecto
et arbogastę comite apā uictorię et sumptus sacrimoniarum; Quod
ualentiani uis augustę memoriae. adhuc iniuuenib. annis constitutus.
perennib. denegare pat. oblitus fidei suę concessit; hoc ubi agnouit sacerdos
derelicta ciuitate mediolanensi. ad quam ille festinato uenibat. ad bononi
ensem ciuitatem migrauit atq. ita insabientiā usq. perrexit; Ubi cum aliquan
tis degeret diebus. inuitatus a florentinis ad duscian usq. descendit. declinas
magis aspectum sacrilegi uiri non formidans imperatus iniuriam; Nam &
epistolam ad eundem dedit. in qua conuenit conscientiā illius. de qua paula
de multis ponenda duxi; & si imperatoria potestas Magna sit. tamen
considera imperator quamuis sit dis corda omnium uideo conscientiam
interiorem interrogat. nouit omnia ante quā fiant; Nouit interna
pectoris tui. ipsi falli uos non patimini. & dm̄ uultis celare hoc; Non
cadit in animum tuum quicquam uis illi agebant tam p seuerantes.
non ne tuum fuit imperator p di summi. & ueri. etiam uenerationē
p seuerantius obsistere. & negare quod erat iniuria sacrilegis;
Et iterum. quo igitur mes uo ab. et apud dm̄ et apud omnes ho
mines silere timeo; Aliud mihi non licere intellexi. Aliud non
oportere. nisi ut declinando consulerem mihi. quia non potui
tibi; In supradicta itaq. ciuitate florentinorum. cum in domo
capis sim cuiusdā uiri decenti. Et quod est amplius xpianī.
maneret. filius ipsius pansophius nomine. a mmodū parvulus
cū spiritu immundo laboraret. frequenti oratione. et impositione
manus sacerdotis ipsius est sanatus; Sed post aliquantos dies

Einsiedeln 257 (449) p. 222

subita infirmitate correptus Infantulus exalauit spm. Cuius mater
ualde religiosa. et plena fide ac timore di. ablato illo de superiore parte
domus ad inferiora descendit. atq; in lecto sacerdotis ipso absente composuit.
Quem cum reuertens sacerdos in lectulo inuenisset. Erat enim illo tempore
extra domum positus. miseratus matrē et fidē ipsius contemplatus. heliseo
similis supra corpus infantis se ipsū composuit. atq; orando meruit. ut uiuū
redderet matri quē mortuū inuenerat. Atq; etiā infantulo libellū
conscripsit. ut qd ętatis infantiā scire non poterat. Legendo cognosceret.
Verū etiā a se factū scriptis suis Non commemorauit. sed quo affectu dei
nauerit commemorare non est nostrū iudicare. In eadem etiā ciuitate
basilicā constituit. In qua deposuit reliquias martirū uitalis & agricolę.
quorū corpora in bononiense ciuitate Leuauerat. Posita erant enī
corpora martyrū inter corpora iudeorū. Nec erat cognitū populo
xpiano. nisi se ipsi sci martyres sacerdoti ipsius ęcclesie reuelarent.
Quę cum deponerent sub altari. qd in eadē basilica constitutū est.
magna illic totius plebis sęę. lętitia atq; exultatio fuit. pęne demonū
confitentiū martyrū merita. Per idē tempus arbogastes comes aduersus
gentē suā hoc est franchorū bellū parauit. atq; pugnando non parua
multitudinē manu fudit. Cum residuis uero pacē firmauit. sed
cum in conuiuio a regibi genus suę Interrogaret utrū sciret ambrosiū.
et respondisset nosse se uirū & diligi a illo. et frequenter. Cū illo
conuiuari se solitū audiuit. Ideo uincis comes. quia a illo uiro dili
geris qui dicit soli sta & stat. qd ego ideo posui. ut cuius fame fuerit
uir ses. etiā apud barbaras gentes. legentes agnoscerent. Nā et
nos referente uiuente Quodā arbogaste ad modū religioso cog
nouimus qui tunc interfuit. Erat enī in tempō quo hęc loquebat
uir ministet. Profectus itaq; sacerdos de tuscię partibi medio
Ianuū reuertit. Ibi inde egresso eugenio contra teodosiū. ibiq;
xpiani imperatoris prestolabatur aduentū. securus de di
potentia. quod non traderet credentē in se. hominib, inustis.

fraudi

Einsiedeln 257 (449) p. 223

delictore dalmatino. nec se ante uenisse meritatē adseuerabat.
priusquam recto remere reliquus scōrū occurrissent, Nondū uidess
sed tacto loculo uidere coepisset, His itaq; decursis. non arbitror gra
ue uideri si paululum promissi nri metas exessermus. ut dñi dictū
quod p os scōrū prophetarū locutus est. Impletū ē doceamus. sedentē
tē inquit aduersus fratrem suū. et detrahentē occulte persequebar.
et alibi. Noli diligere detrahere ne eradicerīs. ut qui cumq; fosse
huiusmodi captus est consuetudine. Cum legerit qualiter
uhis qui scō uiro detraherē ausi sunt fuerit indicatum. ipse
etiam malus emendetur; Igitur donatus quidam nanq ne
aser. pbr tamen ecclesiæ mediolanensis. Cum in conuiuio
positus inquo erant non nulli militantes uiri religiosi de
trahere memoriae sacerdotis. aspernantibus illis & dese
rentibus linguā nequam. subito uulnere p cussus grauī
de eodem loco inquo iacebat. alienis manibus sublea
tus. in lectulum positus est. atq; inde ad sepulchrum
usque deductus; In urbe etiā castiginense cum apud
fortunatum diaconū frm uenerabilis uiri aurelii epi
ad conuiuium conuenissem. unā cum uincentio colo
sitano epō. murano etiam epō bolitano. sed et aliis epis
et diaconibus. tunc murano detrahenti epō scō uiro. reue
lī exitium pbr superius memoratī. quod ille de alio
dicium dese oraculum mortuo sui exitu compbauit.
Nam de eodem loco inquo iacebat cū subito uulne
re ingenti p cussus esset. alienis manibus usq; ad lectū
positus est. atq; inde ad domū inqua hospitabatur
reductus. diem clausit; Hic finis uitae detrahen
tium fuit. quem uidentes quidam nunc ad meliora
assunt, unde hortor. et obsecro omnem hominem
qui hunc librum legerit. ut imitetur uitā uiri

Einsiedeln 257 (449) p. 234

cupiscens: martyrum loca & carceres seorum sollicite requirens: eisq; officiu pietatis impen
dens aliquot annis aquoda uitro maximo retenta ibi pfuit. Audiens denig scam legione bea
tissimi mauricii ab impiissimo imperatore maximiano pfide xpi gladius pempta atq; ibi sem u
clore sibi unice uinctu pariter unpsa legione coronatum ardentr palpina uiga ad agaunu
re expiuita euendit. Inde uasta ararum fluuiu apud sem quenda q exlegione thebea eua
serat n longe acastro solodoro habitauit districtione mirabili teutonus & oratonub pene

Einsiedeln 257 (449) p. 409

Einsiedeln Stiftsb. 257 (949) p. 297

PRAEFATIO VVALAHFRIDI AUGENSIS COENOBII ABBATIS DE VITA BEATI GALLI CONFESSORIS.

MISI ME SCARUM AUCTORI tas scripturarum & pcipue illa ueridici pphae sententia qua sacrificio oboedientia pfectur adnecessitatē oboediendi constringer & pceptis uris osciissimi patres apologię huiusmodi genus opponerem. Si pphā qui ante quā formaret in utero adno electus ē & priusquā exiret & deuenire scificatus ē. dū eum dns spu suo illustrans uerbi officio manciparet. de ętatis infirmitate & ignorantia conquestus est. Quid ego peccator acturus sum. qui iniquitate conceptus & in delicto profusus. pter sordes uitae in circū eisus sum corde & auribus. quia uidelicet nec sciendā digne pcipio. nec audita deuote conseruo. Quomodo iustitias dni enarrabo & assumā testamentū eius p os meum. cuius ętatem nec tempus adhuc impleuit nec scientia cōmendauit. Cuius dicta nec doctrina corroborat nec uita confirmat. Presertim cū ea scribere iubeatis & ordinare quorū dignitatem uix animo torpente concio. Tres tamen ob causas audendi talia uiam inuenio. scilicet quod credo me adno subleuandū ob cuius iussa pariter & promissa. qd uirium consideratione exhorrui. oboediendi cupiditate suscepi. Deinde quod me confido beati galli intercessione uris pcibus adiuuari. p quorū uenerationē & amore. grande onus umeris apraui debilibus. Postremo qd alienis insisto uestigiis. ueritatisq; tenendę lineam. nouis tantūmodo cogor passibi dimetiri. Unā igit sci confessoris xpi galli patroni nri. cuius corporis thesaurū fidelib; seruatis

apologia

Gall

INCIPIT VITA SCI AC BEATISSIMI COLUMBANI ABBATIS ET CONFESSORIS;

PRAEFATIO LIBRI SEQUENTIS.

CAP. 1.

RUTILANTEM ATQ; EXIMIO fulgore micantem scōrum pręsulū atq; monachorū patrū sollestia nobilium condidit uitā doctorū: Scilicē ut pōste ris alma redolerent priscorū exēplā; Cgit hoc astis rerū sator &ernus· ut suorū famulorum famā commendar& pphennē· vtque ptenta gesta lin querent futuris exēpla· &deprecedentium merits uel imitando exempla· uel memorię commendando uen tura sōbolesgloriaretur; Quorū beatus athanasius antho nii hieronimus pauli &hilarionis t ceterorū quos cul tus bonę uitę laudabiles reddebat· Postumianus uero seuerus &gallus martini egregie nrīseorū memoriam dimisēre sclis; Plerq; aliorum quos aut fama aut bo norū exempla operū uel uirtutū monimta cōmdar· Ut sunt columnę ecclesiarū hilarius ambrosius augus tinus qui inter tot scli turbines &fluctuante mun do statū ecclesię sustentarunt· Ne flatu aduersan te iniquo &hereticorū pcella quatiente ueram fidem aduersitas macular&; Quorū nos exempla te merario conatu secuti· qui nec meritorū supplemto nec facundię flore suffulti nec elucubrante scientię fonte tanti patris nri sclis refulgentis columbani ad gredimur texere gesta; Cgit tamen nostrorū arbi

Einsiedeln 257 (449) p. 241

h. 391

Elisabeth Vavra, Die Suche nach dem verlorenen Paradies. Die rop. Kultur im Spiegel der Klöster (2000) S. 371
Nr. 2.1.9

INCIPIT VITA SCI AC BEATISSIMI COLUMBANI ABBATIS ET CONFESSORIS.

PRAEFATIO LIBRI SEQUENTIS.

UTILANTEOM ATQ; EXIMIO fulgore micantem scorum presulu atq; monachorū patrū sollestia nobilium condidit urtā doctorū: Scilicet ut poste ris alma redolerent priscorū exēpla; Cgit hoc asclis rerū sator &ternus· ut suorū famulorum famā commendar& p̄ hennē· vtque ptrita gesta· lin querent futuris exēpla·&deprecedentium merita· uel imitando exempla· uel memorie commendando uen tura sobolesgloriaretur; Quorū beatus athanasius anto nii hieronimus pauli &hilarionis t ceterorū quos cul tus bone utte laudabiles reddebat· Postumianus uero seuerus &gallus martinu egregie nris eorū memoriam dimisere seclis; Plerq; aliorum quos aut fama aut bo norū exempla operū uel uirtutū monimta cōmdare: Ut sunt columne ecclesiarū hilarius ambrosius augus tinus qui inter tot scli turbines &fluctuante mun do statu ecclesie sustentarunt· Ne flatu aduersan te iniquo &hereticorū pcella quatiente ueram fidem aduersitas maculare&; Quorū nos exempla te merario conatu secuti· qui nec meritorū supplemto nec facundie flore suffulti nec elucubrante scientie fonte tanti patris nri sclis refulgentis columbani ad gredimur texere gesta; Cgit tamen nostrorū arbi

2.1.9

Einsiedeln, StiftsB., 257 (449) p. 241

INCIPIT PASSIO SCE TECLE VIRGINIS.

SUB NERONE ROMANO rum principe · paulus apostolus uerbum di euuan gelizans · dum in oriente predicabat · eu credi dit puella quedam nobilis uirgo tecla nomine · euus hico mensis; Quae cum audisset paulum laudantē uirginitatē · ha bebat enim sponsum · renuntiauit nuptis · Irata mater eius · adorsa iudicem · ita accusare filiam cepit: X piana est · nu bere sponso suo non uult · Ardeat · qua sponsum resu tat · ardeat · que legi repugnat · in theatro comburatur · que iura contaminat · ut omnes mulieres terreantur · Ad deinus pces pconsul iudicauit teclam igni ere mandam · Ctstatim ipse cum populo abiit ad thea trum spectaturus crudelem necessitatem · Tunc mu ueneś itaq; quam uirgines · adtulerunt ligna & fe num · ut tecla arderet · Et cum inducta esset lacrima uis est index · at mirans eius constantiam quae · ma t incendio exuri · quam contra pposituum suum maritum accipere · Admonemnbus ergo incendii aparitoribus ut struem lignorum accenderent · facto in fronte crucis signo dominice · piram ascendit · & sub posito cum comp̄hensis lignis immanis eres ceret non eam terrigit · sed ds̄ misertus illi · sonū subterraneum fecit · quo debiscerent rogus · & de super naros uenens · aqua sua · & ignem extingue rit · et theatri aluum compleret · et multi perdi tarentur · necare exhis quippe pauimentum sedebant · & ita extincto igne tecla incendio li

Einsiedeln 257 (449) p. 419

Abb. 33 b

anima soluitur. Odore immenso cella ipsa impleta;
Deinde curata officiosissime a sacris uirginib; & di uino
patis. in loco quodi reponitur qui Zurzuaca dicitur.
multis miraculis clara. se in conspectu di uuere ubiq;
manifestans. Hec filia illustrissima legens. subinde
ut de merito pfessionis & castitatis tue. pariter cu bea
tissima uerena corona eterne remunerationis reposcare
possis. studiosissime page. utta q; ipsius non modo in
uerbis. sed etia inmoribs; uigilanter imitare. et ut sic
uiuas ptracta; habebis enim illa tunc pte oratricem.
si uestigia illius secuta habueris p oculis semper imi
tabile. ut quanto illustrior es genere tanto pre
clarior sis sanctitate; EXPLICIT VITA SCAE VERE
NAE VIRGINIS XPI.

INCIPIT VITA BE
ATISSIMI LUCII
CONFESSORIS XPI

IEM FESTUM CELEBRAN
tes beatissimi lucii frs Kmi. ad memoria
rtuocemus. qualiter locus iste de tenebraru
caligine liberatus. lumen ueru pcepit. Hinc ergo
psalmi resonent. inde concrepent lectiones. hinc
tota simul inuoce confessionis erumpat ecta. quae
talem ac tantu meruit habere patronum. Cuius
meritis ac supplicationib; omnib; malis exuta plebs
uniuersa exultat. Oms ergo congratulemur indno.
& ad edificatione populi. qualiter nobis beati uiri
aduentus illuxerit. pscrutemur. Quia sci uiri

Einsiedeln 257 (449) p. 414

BONEFATIUM. Qui & iam ut assolet genus humanum
uitiis implicari commiscebatur cū ea in peccato. Sed
tamen spiritalia tria habebat rectitudinis opera.
H ospitalitē scilicet largitatē & misericordiā. Qui si aliquan
do uideret peregrinū aut de ciuitate uenientē cū omi
festinatione & alacritate adhortabatur ut in hospi
tium suū introiret & ministrabat ei. H oc tibus aut circu
ibat plateas & uicos ciuitatis tribuens pauperibus ea
que necessaria erant. Post annos uero multos gra di
compungentē aglaes conuocauit puerū suū bonefaci
um & dixit ei. Frater bonefaci tu scis in quanta pecca
ta conuolutus sumus non existimantes quoniā assistere de
bemus dō & reddere rationē de his que gessimus malis
in hoc mundo. Et nunc audiui quosdā xpianos dicentes
quoniā si quis amministrauerit scis qui ppter nomen dni
ihu xpi agonizantur & certamen sumunt ppter eum
consortes eorū fiet in die illa terribilis iudicii dī. Et quia
didici aquibusdā qui seruiunt xpi agonizantur aduersus dia
bolum in partibus orientis tradentes corpora sua carnifici
bus ut non abnegent xpm. Perge igitur in illas partes
& affer nobis reliquias id est corpora sctorū martyrū si quo
quomodo seruientes atq ministrantes eis nec non & orato
rias domos ędificantes dignas p scas eorū passiones saluem
tam nos quā & alios multos. Igitur accepit puer bonefa
tius aurū copiosum ad emptionē corporā sctorū & ad
ministrationē egenorū & duodecim equites & tres baster
nas sed unguenta diuersa ad honorē sctorū martyrū.
Cumq cepisset egredi dicit dominę suę gratulanter.
D omina mea si inuenero ad cōparandū reliquias id est

Einsiedeln # 257 (449) p. 425

A. Numero 85. 23. V. Einsidlensis.

INCIPIUNT VERSUS IN LIBRO QUI APPELLATUR PALADIUS:

HOC SACER HERACLIDES LIMATO CARMINE PRESUL,
Fortia priscorū repetens monimenta virorū
Candidolū effecit opus. virtutis ut index
Exemplarq; fortē. radiantiū normaq; morū.
In quibus ętherei. redibetur portio regni.
Inde nec inmerito. paradysū iure vocandū.
Censuro ipse suū. mira sub sorte libellum.
Qui sacro scā patrū. monitus ē gesta beatus.
Indidit acta potens. quib, intima sepsit
Alma fides. solidis iugiē communita subarmis.
Dum p dura grauī. certantes plia mayre
Longa licā. tenui. nimiū ptempora pastu.
Turida ieiunis. gestarent pectora fibris.
Ingentes animos. celebresq; tulere triumphos.
Quos ppter placida. iā nc insede repausant.
Inter texta rosis. spirant ubi lilia rubris.
Mixtaq; puniceū. pingunt uiolaria sertū.
Atq; suo narduſ. redolens ingramine pulcher.
Hinc sibi purpureū. croceo cōplexus achanto.
Nartissū nectit. illinc quoq; scissit amomū.

Einsiedeln Stiftsb. 258 (531) p. 2

firmitate correptus. Ante finitas inducias
triennii temporis ab ipso sublatus sum.
Erat mihi uite ipsius cū in mensa ariditate
desiccate certamen. Peromnē namq; diē
in ardore maximo et insolitudine circa
littora maris lappides colligebat singu
lisq; annis cellā struendo prestitens his
qui fabricare non poterant offerebat.
Cū autē quadā die a me dictū fuisset
quid facis patē. In tanta senecta inter
ficiens corpusculū tuū seuis ardoribus?
Respondit hoc dicens. Occidit me occido
illud. Edebat uero uncia panis unūq;
fasciculū holeris suillissimi. bibensq; aquae
modicā quantitatē. Numquā tamen cum
dō teste extendisse pprios pedes uidi.
numquā in matta numquā in lectulo
quieuisse sed per uniuersam noctē sedens
intexebat funē quendā ex arbore dacti
lorū. cuius precio uescī solebat. Erant
autē ego quod ante me solū hęc faceret
quęrebam. scrupulosius aut ab alius
tius discipulis qui separatim manebant
quęrendo cognoui. quia sic a prima ae
tate uiuebat. Numquā tam sponte

Einsiedeln StiftsB. 258 (531) p. 25

Abb. 69a

rire sepissime. Aliquando post dece. aliquan
do cxx̄a post uiginti. inter dū post quinq; dies. p
ut illuc eū exhibuissēt dī. multas qui cōfluebāt
ad idem monasteriū. pfuturū. XI.

PLURES TUNC IGITUR DIVERSIS LA
borantes necessitatib; conuenerunt frēs. Inter
quos eccl̄ogius quidā monachus alexandri
nus. cū alio qui elephantiaco morbo cruciabat.
quos illuc ppter huiusmodi causā uenisse me
morabant. Hic eulogius scolasticus erat. secula
ribus litteris eruditus. Qui immortalitatis de
siderio captus. huic mundo renuntiauerat.
Diuisisq; rebus suis omnib; atq; dispsis. parū a
liquid pecuniarū reliquerat sibi. quib; qua
operari pse non poterat uteretur. Cū igitur
eū quedā animi defectio fatigaret. & nec cū
multis in monasterio degere. Neq; solitariā ui
tā posset ferre patienter. repperit quendā
publice in platea iacentē. ita ualitudine
illa quā superius dixi repletū. ut sine ma
nibus & pedibus uideretur. Cui lingua tan
tummodo immunis a tantis cruciatibus e
rat. qua magis posset ab intuentib; malorū
suorū remediū pmereri. Cūq; eū assistentiu
disset eulogius. oratione facta addm. & quadā

Einsiedeln StiftsB. 258 (531) p. 95

Abb. 59a

deberet oblationē dō fieri. Quę cūq,
aūt uiderent exilluis dicti insurrati
one discordes. uelut quę ēsęę peccati
essent. quia tali calūnię crediderunt.
iussit eas ꝑ septē annos scōrū mysteri
orū cōmunione priuari. xxiii

Fuit alia inhoc monasterio uirgo. quę
stultā se eē ꝓpt̄ xp̄m. ac demonē finxit
habere. ut uirtutē sui ꝓpositi posset
implere. Quę cū se ānmodū humilia
ret atq, deiceret. usq, adeo omnibus aliis
horrori erat. ut nec cibū quidē cū ea
caperent. Talē ergo gratiam elegerat
uitā. et acoquina nūquā recedens. totis
illic ministerii tāquā ancilla. cunctis oboe
diens implebat officiū. Et erat secundū
uulgare puerbiū uniuse spongia dom̄.
impletū ase rebus ꝓbans. qđ in seō euan
gelio scriptū legim̄. Siquis inter uos
uult eē maior: sit omniū seruus. et om
niū minister. Et beatus apls. Siquis
inquit exuobis putet se eē sapientē in
hoc mundo. fiat stultus ut efficiatur
sapiens. Haec igitur inuolutū pannis
habebat caput. et ita omnib, seruiebat

Einsiedeln Stiftsb. 258 (531) p. 143

pedib; ei aduolui. mutui desiderans ut
cũ martire. uel pmartire. quẽ p. cunere
iubebatur. ipse potius mereret p. eum. Du
ergo is p.p. secutore factus essẽ. collega ue
ritatis & fidei. ac iacente ferro essẽ. ut car
nifices iusta cunctatio. monuẽ. cũ urbis
reuerentissim dñ cõfessor ascendit. Quo opor
tune locus grã decentissima quungenus
fere passibi; abharena situs ẽ. uarii is her
barũ floribi depictus immo usq; quaq;
uestitus. unquo nihil abruptũ quẽ la
teribi; longe lateq; deductũ immodũ
equoris natura cõplanat. dignũ iudi
cũ eũ purissima sibi specie. uenustatis
tã olĩ credens. q beati martiris cruore
dicaretur. Inhuĩ ergo uerace scs Albanũ
dari sibi adõ aquã rogauit. statiq; incluso
meatu ante pedes ei fons p. ennis exort
ẽ. ut omnis agnoscerent eũ torrentẽ
martiri obsequiũ deciduisse. Neq; enĩ
fieri poterat ut in arduo montis cacu
mine martyr aquã quã influuio nire
quierat petere. si hoc oportunũ esse
ñ iudicasset. Qui iudelicet fluuius minus

Einsiedeln 261 (971) p. 137

Vita sancti Udalrici. Älteste Hss. + Drucke
Drucke aus 10 Jhdt., ed. G. Hägele - A. Schneider
(1993)

I. Ulrichsvita und Ulrichslegende in Handschriften des Mittelalters

1 Vitae sanctorum

Regensburg, St. Emmeram, Mitte 11. Jahrhundert
Pergament, 360 Bl., 20 x 14 cm
Einsiedeln, Stiftsbibliothek Cod. 261 (971) , p. 140 - 395

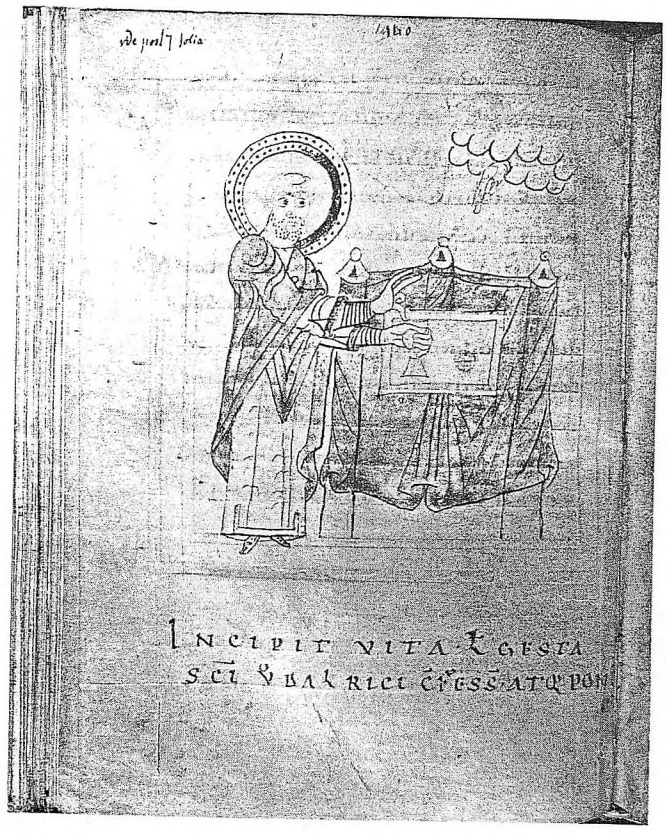

Abb. 1
Das Meßwunder
Katalog Nr. 1

Die Handschrift überliefert die Vita sancti Emmerammi und die Vita sancti Corbiniani des Freisinger Bischofs Arbeo, die Passio sancti Albani sowie die Vita sancti Udalrici des Augsburger Dompropstes Gerhard (BHL 8359), der das Leben des Heiligen als erster niedergeschrieben hat (vgl. Kat. Nr. 2). Der Codex enthält eine der frühesten Darstellungen einer Szene aus dem Leben des hl. Ulrich.

Aufgeschlagen pag. 140 mit einer Federzeichnung des „Meßwunders", einer zentralen Szene aus der Vita des Heiligen, um deren Gestaltung sich auch spätere Jahrhunderte immer wieder bemüht haben (vgl. Kat. Nr. 13 und 62). Der Bischof, mit doppeltem Nimbus ausgezeichnet, weiht mit weit vorgestreckten Armen

EATISSIMVS
IGITVR
& VALRICVS
EPISCOPVS.
EXCELSA PROSAPIA
ALAMANNORVM EXRE
LIGIOSIS PARENTIBVS

ortus. patre scilicet hupaldo. & matre dietpirch nuncupata. qui solito more lactatus. & summo studio nutritus. quam uis statura corpusculi elegans. tali tamen macilentia con fectus. ut nutritoribus uerecundia cet. si aliquis ignotus facie eius inspe xisset; Miranti bus uero patre & matre quare tanta tenuitate & informi tate corporis occuparet. & sepe inde

Einsiedeln 261 (971) p. 141

more. psalmodia cum eode pambto studi is sa explere. ide fr cepit reflexis oculis timide moueri. Interrogatq; abeo respon debat dics. Ecce uideo seniore meum ad alberone eode modo sic antea eum uidi. pcipiente mihi. ut illi ministre admissa. qui statim surgens. retractis foribus; recessit deecta. donec hec uisio finiret. Alia u uisione qua demutas fratribus; inueritate dicentibus; accidisse didicim. obliuioni nos tradere noportet. quia cum religiosis uir. die sco parche ministerium sacram tos studiose pficere decertarem. multi tudine clericos. adiuuante. & cuncta helrico pbro cantore existente. appa rum dextera dni cum dextera epi. sacra menta sciticant. Expleta u missa. ille pfa

Einsiedeln 261 (971) p. 153

193

Patres nri in sua pprietate quã nob
reliquerunt de lapidib; & cemento &
lignis edicul̃ construxerunt· quam
dõ & seis ei dedicari uoluerunt· & ut
ipsi ibi sacrorũ officio; celebratione
audire meruissent· quia locus iste
in magna uastitate heremi ẽ situs· sed
ꝓpt̃ difficultate uiꝫ & paupiem̃ sub
stantiꝫ eorũ numqua epm adcẽsa
dã pfat̃ edicul̃ introducere potuer.
His auditis di seruus hilari uultu dice
bat· Potestis nunc adtẽpus quę cẽsecra
tioni ecclę s necessaria adquirere.
Qui amicorũ consolationib; sic respon
derunt possum· Quib; ille inquit· Cau
tũ m uiꝫ ductorẽ dimittendo ante
cedite· & quę s ordinanda ordinate.

Einsiedeln 261 (971) p. 193

207

nẽ merorẽ & tristiciã· atq; omnẽ aduer
sitatẽ; In illo regno lux solis & lunę &
stellarũ n ẽ necessaria· fames & sitis nulli
nocebunt· frigus uel ęstus nullũ fatigabt̃·
infirmitas & dolor nulli aduenient· senec
tutis uenturę miseria non timet̃· sed sic
in die iudicii corpora mortuorũ inmen
sura· ętatis plenitudinis xpi resurgent·
in ea possibilitate & pulcritudine ꝑma
nebunt; nuptię ibi non celebabuntur·
& ꝓgenies hominũ postea non multi
plicabitur· sed cẽpletus numerus iusto
rum non minuit̃· sed sine fine in gaudio
seruabitur· insidias diaboli ntimet· in
dulgentiã peccatorũ ultra n indigebit·
sic angeli imprimę ẽ dnionis possibilita
te ꝑmanebit· sic & homines post resur

Einsiedeln 261 (971) p. 207

consternat' manebat. pfatus aut gerhar-
dus. dixit adeu. Domine noli contris
tari. sed recordare. quia alus scis epis
simulter contigit. uni dictum est.
circa natale apostolorū de hoc seculo ad
requiem es pductus rus. Is cum speraret
se in natale apostolorum obisse. in
ducie ei plongabantur usq, in octauū
diem. & tunc defunctus est. Cassio
nar mensi epo. per quendam pspi
terum ab angelo flagellatū dictum
est. non cesses pes tuus. age quod
agis. operare qd operaris. natta
le apostolorum uenies ad me.
Et ps aut sestumans in sollemnitate
apostolorum. que tunc pxima erat
sibi

Einsiedeln 261

Abb. 97a

obitū suū immineret. & quib. cūq; potuit
ad depositionē corporis sui p̄parare studuit.
Sollemnitate itaq; adueniente. sanus p̄manebat & incolomis. & sic mansit. donec curreula VII annorū p̄terirent. & tunc
in eodem die sic ei dictū ē. matris bonis
p̄missis. & sacro ministerio expleto. felicit̄
migrauit a seculo. His audit̄is sēs ep̄s uen.
ē recordatus ē. & respondit ei dicens.
Bene dixisti fīl̄. Et releuat̄ bonō mentis
animo manebat. & cū eo manentib. dulcē
& commodū se exhibebat. nullū eburigans.
nullū uerbū alicui lamentationis abeo
audiebat. sed bona amā quę tunc potuit
p̄sentib. & absentib. fecit. Nemini indul
gentiā negauit. grā suę benedictionis
om̄s cōsignauit. P dictus ū rhuunus

Einsiedeln 261

coep̄

uulnerata lam̄tari. pistor au͡ infide͡
fortatus sanus recessit. De q̄da Adalhardo

Luus au͡ exfamilia nomine adalhárdus.
cu͡ deaugusta ciuitate adsua͡ mansione͡
quę ē sita inoppido ciuinga nominato
ꝑgere uoluisset. ante porta͡ ciuitatis
quida͡ homo cu͡alius eu͡ bibere rogauit.
Cu͡q; bibere coepissent. quida͡ ibi ma
nentiu͡ ꝑ caritate sci ad alrici postu
lauit eos potu͡ accipere. P̄ fatus au͡
adhardus. sordidu͡ uerbu͡ exore ei
emisit. & poculu͡ rogatę caritatis
accipere rennuit. Cu͡q; paulatim
de recederet. in planicię uię equo
suo cadenti crus ei fractu͡ ē. & ita ad
domu͡ sua͡ cu͡labore deductus longo
tẽpore debilis ꝑmansit. P̄ osta u͡ uotu͡

Einsiedeln 261 (971) p. 337

filia · & uocauer ei nomine matris suę euphraxiā ·
Cūq habuissent hanc filiā · una dierū dix antigo
nus eufraxię · Nosti soror mea eufraxia · qua
nihil ē utta ista · nihil diutię · uanitas huius sę
culi temporalis · In octoginta nāq annis homi
nis temp' implet · & ruina; di utię in cęlo repo
sitę · In infirma sęla · timtibi dm; et priua nos
ipsos abillis diuttis · mundanis cogitationib ob
ligatj · & in fallacia positi tēporaliū diuttiarū ·
dies nros frustra ēsumim · nihil animab nris
valitt acquirentes · Audiens aut hęc eufraxia ·
dix antigono viro suo · Etq dubes domne mi · ut
faciamus · Cui dix antigon · Una illā p dm acqui
sium · Sufficiat nobis · & nequaquā euenia nul
terius infelicitatj · & miserię sęlj; Audiens haec
eufraxia · ēsurgens extendit man ad cęlū · & in
gemiscens dix antigono uiro suo; Benedictus
ōs qui dignū tefec timori suo · & ad cogitationē
uertatis adduxit · Vere domine sępi supplı
cau dō · ut cor tuū illumiraret · & mentē tuā ·
p hac causa faceret et recēscere; sed hoc tibi pān

Einsiedeln
262 (972) p. 2

Cod. 262 (972) p. 2

Rimsiedeln 262. p. 2

Einsiedeln Stiftsb. 262 (972) p. 1

IN DIEBUS THEODOSII.

IMPERATORIS PIISSIMI. FUIT QUIDA IN REGIA
ciuitate senator. nomine Antigonus. Erat q. impera
tori genere. societate. ciunct. sermone sapiens.
simul & opere. & bona semp p̄cipue psuadens. ut
pie romane legib. licite negocia gubernaret.
Erat aut & cōpassibilis homo. cū cunctis gentib. neces
saria p̄bens. Diligebatq. eū princeps. nō solū tamquā
parentē ac senatorē. sed & ita tamquā xp̄ianū & pi
um. & semp consilia & utilia p̄ferentē. Erat aut
hic locuples uehementē. tenuit ciuitas regia. alium
omnibus. sermone. & opere. simile nō haber &.
Hic accepit uxorē ex genere p̄prio. ex eode imp̄e
riali sanguine descendentē. cui nomē evphraxia.
mulier religiosa. & timens dnm nimis. & ad ec
clesias p̄uocans. & offerens p̄ces do cū lacrimis.
haec multos in opere fecit idoneos. multasq. obla
tiones in aecclesiis & scuariis offerebat. Ychem
terq. eā diligebat imperator & augusta. p̄cipue
q̄d ex eorū genere erat. necnon & moribus cōposi
ta. & honesta. & ualde religiosa. Nata ē aut eis

4 Numero 43. B. V. Einsidlensis.

262.

Cod. 262 (972) pp. 1.

Riunisedici 262. p. 1

uiroru ac mulieru. & multas pe-cunias erogabat.

Erat autē monasteriū mulierū inunaciuitate. habens arcitrias centū triginta. de quibus magnas & mirabiles uirtutes. homines p̄dicabant. In illo nāq; monasterio. nemo gustabat uinū aut oleū. nulla illa rū pomū edere. aut uuas aut ficus. aut aliquid huius modi bonorū. quæ terrena nascun ubertate. gustabant. Quæd ā aū earū abre nuntiantes sēlō. dicebantur neq; oleū edere. Quæ ā earū aues pera usq; ad alia ues perā ie runiū .p̄rahebant. Alix ů post biduū edebant. alix ů post triduū. Nulla earū pedes suos aq̄ abluebat. Aliquantę ů audientes de balneo. nimiū irridentes. c̄ fusionē. & magnā ab̄omina tionē audire iudicabant. quæ neq; auditum suū. hoc audire patiebantur. Ynaqueq; earū ů. stratū habebat in terra. ciliciū parui ū unius cubiti latitudinis. & longitudinis tri ū. & pau lolū in ipsis requiescebant. Erant aut & uestes earū de cilicio. absq; deorsū obstringentes pe

Einsiedeln St:StB. 262 (972) p. 7

ere ñpresumpsi quia vo ipse feciſti principiū. lube
me ut loquar. Cui dix̄ Antigon. Dic soror mea q̄d vis.
Respondit. Nosti domne meus. quia ante quamas
generationes. apl̄s detestat̄. & dic̄. Tempus breue
est. decetero ut et qui habent uxores. tamquā
habentes sint. Deficit enī hui seculi. Ad quā utilita cup
te erunt isti pecunia. & abundantia tanta posses
sionū. Nihil eorū est. q̄d nobcū potent descende
re in infernū. Cū bono ergo cōsilio tuo. festina mul
tis dare pauperib. ut non illud cōsiliū q̄d tracta
sti. inuenat̄ infructuosū. Audiens hoc Antigonus.
glorificauit dnm. Cum igit̄ adeptus esset optimā
cōuersationē. & multa pauperib. erogasset. An
tigon unū solūmodo uiuens annū. postquā suae
abrenunciauit uxori. & cuncta sua pie disponens.
cōpleto anno defunct̄ est. & sepultus in pace.
Tunc imperator. parit̄ & augusta fleuer̄ eū. tam
quā ex eorū genere descendentē. & uirū iustū
atq. religiosū. Cōpatiebant̄ enī & euphraxi
ae. ñ solū tā proprię cōsanguineę. sed quia erat
ætate iuuencula. Duob. namq. annis & trib.

Einsiedeln. Stiftsb. 262 (972) p. 3

Cod. 262 (972) p. 3

Einsiedeln 262, p. 3

tunc recte fiunt cū referuntur ad diligendū dm
& proximū. dm & in hoc seculo & in futuro. nunc dm
p fidē tunc p speciē. & ipsū proximū nec p fidē. n
eū scimus mortales corda mortaliū. tunc aū
illuminabit abscondita tenebrarū. & manife
stabit cogitationes cordis. & tunc laus erit
unicuiq. ado. quia id laudabit & diliget a
proximo in proximo. qđ ne lateat ab ipso illumi
natur dō. Minuitur aū cupiditas caritate
crescente. donec ueniat ad tantā magnitudi
nē qua maior ee n possit. Maiorē aū caritatē
nemo habet. quā ut animā suā ponat quis p
amicis suis. Ibi aū quis explicet quanta erit
caritas. ubi cupiditas quā nel coercendo sup&
nulla erit. quo summa sanitas erit. quando
contentio mortis n erit. Sed sit aliquando
huic uoluminis finis. qđ ipse uideris utrū enchi
ridion uel appellare debeas uel habere. Ego
tam cū spnenda tua in xpo studia n putarē.
bona de te credens in adiutorio mri redepto
ris ac sperans. teq. in ei membris plurimū dili
gens. librū adte sic ualui utinā tā comodu
qm pluxū de fide spe & caritate conscripsi.

Explicit enchiridion Sci Avgvsti.

Einsiedeln 262 (972) p. 165

cis. ita aut imperator audiret. & cōss senatus. ē animis amarent. atq; glorificarent dm. ℣ Audiebat enī. ut nec pisce gustaret. nec uinū biberet. sed post tanta dona quę diuersis conferebat & glam. a uespera usq; ad uesperā ieunabat. Aliquando legum. aliquando olera.

Post paucos aut dies. euocans abbatissa matrē puellę. dixit ei secrete. Domina rem aliquā tibi uolo dicere. ñ te conturbes. Cui respondit. Domina mea. qđ iubes dic; Dix ei abbatissa. Siuis cogitare phac infante. dic. Vidi enī in somnis antigonū uirū tuū. magna gloria constitutū. et rogauit dnm ihm xpm. ut egrediaris a corpore tuo. et decetero sis cū illo. et fruaris illa gloria. quā merut antigonus uir tuus. ppter optimā suā urtā. Audiens aut hęc. reuersa est in domū suā matrona. ut religiosa femina. & non solū non est ē turbata. sed lętitia magna gauisa ē.

Orabat enī. ut ab humana urta discederet. et decetero eet cū xpo. Et mox uocans filiā suā. dix ad eā. Filia mea. sicut mihi dictū est a domina mea abbatissa. uocaut me xpc. et appropinquauerunt dies

Einsiedeln Stiftsb. 262 (972) p. 13

1. Numero 29. B.V. Ensidlensis.

SIC UNCTA MEI COR

PORIS MEMBRA VERTERENTUR IN LINGUAS.

& omnes aestus humana uoce resonarent.
nihil dignū scae ac uenerabilis paulae uisum ab;
dicere. Nobilis genere: sed nobilior multo sci
tate; potens quondā sed nunc xpi paupertate in
signior; Gracorū stirps: soboles scypionum;
Pauli haeres: cuius uocabulū trahit macie. papiriq
matris africanae. uera & germana. p genies ro
mae tulit bethlehem. & aurea. tecta fulgen
tia. Informis luti u ilitate mutauit. Non mere
mus quod talem amisimus: sed gratias agimus
quod habuimus: immo habemus. Dō enī uiuunt
omnia. & quicquid refertur ad dnm. in familiae
numero computatur. Quāqua amissio illius.
celestis domus habitatio sit. Quae quādiu in cor
pore fuit. peregrinata est a dno. & semp uoce
flebili querebatur dicens. Heu mihi. quia pe
regrinatio mea prolongata est. habitaui cū
habitantibus cedar. multum peregrinata est
anima mea. Nec mirum si planxerit se uersari

Einsiedeln StiftsB. 263 (973), p. 1c

Contemnere sacrificia: repleuer̃ memoriã
sarmẽtis & feno; & succis spinis: & clauserunt
sup eas: & supposito igne: abierunt
Sic factum est: Ut eadẽ die: quando sepulta est
affra: simul & cũ sororeſ inxpo: digna: & eume
nia: & euppia; simul martyrii coronã acceper̃;
& quesimul unanimes xp̃m ihm̃ credider̃ adeũ cum pal
ma martyrii puenerunt; Qui regnat cũ pa
tre & spũ scõ In secula seculorum Amen;

DEOBITU SCÆ PETRONELLAE VIR.

Petronellã itaq; bene nostis ex uoluntate pẽ ri apti
clenicã factã. Nã recolo interfuisse uos cũ apud ipsũ
plurimi discipuli ei reficerem: contigit ut tyrus di
ceret apto. Cũ uniũsi ate saluent infirmi. quare
pẽronellã paralyticã iacere permittis. Aptius ũ ait.
Sic enĩ expedit illi. Sed nec existimẽ impossibilitas
ei incolomitatis meis sermonib; excusari. Ait adea.
Surge pẽronella & ministra nob. & statim surrexit sana.
Ministerio ãu explẽto. iussit eã redire ad grabbatũ.
Ac ubi in amore dĩ coepit ee perfecta. nsolũ ipsa salua
ta ẽ. Verũ etiã plurimis recuperaũ inmelius suis
orationib; sanitatẽ. & quo nimis speciosa erat. Venit

Einsiedeln StiftsB. 263 (973) p. 123

Abb. 58a

Hæc uita meretricis: talis fuit conuersatio despe
rate: cū qua nos omps dñs faciat inuenire mi
sericordiā in illa die. Cui est honor & gta.
In secla seculorū amen.

hh Versus In capite uitę constituendos.
Verba sacerdotis tanti cęlata latinis.
Eustochius xpi transtulit auxilio.
Seduos lectores nrm pensate labore.
Et memores nri fundite uota dō.

Einsiedeln Stiftsb. 263 (973) p. 103

Abb. 53 b

tempus ultra ñ excedens reuoluat. Hoc est septies. L. fiunt. cccL. supsunt. xv. hos diuide p̄ vii. bis vii. faciunt. xiiii. & remanet i. inde habes. i. concurrentē. Cui semp. i. adice. Quarto aũ anno. ob hoc ii. adicis. id est bissextũ. eo q̄d illo anno. ii. sup. vii. remanserint. & ultra vii. numquã transeas. sed semp ad unũ rede undo. xxviii. concurrentes hoc modo facias. In kl quoq; mart annus singulis incipiunt ibidemq; terminantur.

DE REQUIRENDIS KALENDARŨ FERIIS.

Illi quoq; c̄urrentes. p̄dicti ferialib; xii mensium coniuncti. singulas ferias apte declarant. Si uero in unũ coniuncti. usq; vii concreuerint. septima feria est. Siaut minus sit. ita & feria est. Si plus. relinque vii. & quot remanserint. tale & feria habebis omib; in kalendis. Ab offitio eni suo concurrentes dicti sunt. DE CONCURRENTIBUS.

Siaut illos subito scire uolueris. sume anno s ab incarnatione dni quot fuerint. Ut puta in p̄senti. dccclxxvii. & eorum de quarta parte adice. id est ad dcc. cc. fiunt mille. Ad lx. xv. fiunt lxxv. ad xvi. iii. sunt xx. His c̄iunctis. hoc est. lxxv. & xx. fiunt simul xcv. Unũ etiã q̄d hac de quadriptita diuisione adhuc sup est his adiunge. Hoc aut semp agas. quã diu aliquid sup iii. remaneat. Et ad extremũ. iii. annis singulis semp adnecte. qua secm dionisiũ. v. c̄urrentes anno natiuitatis dni fuerunt. fiuntq; simul mille centũ. Hos uero partire p vii. hoc modo. Septies. c. fiunt dcc. Deinde septies. L. fiunt. cccL. ibiq; habes mille quinquaginta.

Einsiedeln Stiftsb. 263 (973) p.142

dnī. s. xc. & lx. q̄ p. xv. diuisi. & xv. & xv. xxx. faciunt bis xxx. faciunt. lx. Trib; aut̄ uicib; xxx. xc faciunt & remanent vij. q̄ indictiones p̄sentis annu. Si uō nihil remanserit xv. indictio ē. His ergo oīb; adcertū inuenim. facile diē paschae lunāq. reppericm. sic ū pfatu sumus.

Quid mysterii teneat dies paschae.

Eo itaq. modo agimus pascha. ut non solū qđ factū ē in memoriā reuocet̄. sd qđ xp̄c mortuus resurrexit. sed & ipa cadauera quae circa eū attestant̄ ad sacramentorū imitationē imitem. Imprimis nāq. aequinoctiū transgredi iuxta legis decretū curam. quixp̄c destructa potestate tenebrarū mundo lucis ortū eo tempore aperuit. quo sol annuo incremento primā sumit de noctis umbra uictoriā. Ipse autē primū mensis quinquorū dierū. in quo mundus iste formatus est hoc ipsum significat. Primū ante legē. Secundū sub lege. Tertiū sub grā. Ipsa quoq luna rotundi scematis ex medio orbe quae ad solē est lucida. ex altero medio semp obscura manens. a prima usq. ad xv. lucis incrementum adcrescras. defectū adcelos habet. A quinta decima usq. ad nouissimā incrementū eius dē lucis. aterris auersum paulatū adcelestia redit. Quib; nos ausibilib; delicus mentē auertere. atq. adcelestis gratiae lucē suspendere docemur. Vel crescens adhos dnm mundo illuxisse. Decrescens adcelos resurrectionis ascensionisq. gloriā designat. quae inde quidē pfecta patent. Sed inamo fideliū quibus dā lucis suae pfectib; crescere non desinit. Quod etiā ex ipsius dni uerbis ostenditur.

Einsiedeln Stiftsb. 263 (973) p. 146

Sint lumbi uri praecincti. & calciamenta in pedib, uris.
et ioh. Bona gallicia cingit. & helias nihil in se habens
molle ac muliebre. sed tota uirile & rigidu. Homo quip
pe hirsut erat cingulu habuisse describit. Et nos ergo
si uolum agnu comedere mortificem lumbos nros.
Mortificem opa carnis. Et hoc qd in iob de diabolo or-
dinatus ei in lumbis ei occidet in nob. nec caro concupisc adu
sus spm. sed spu opa carnis mortificabim. & purificati nes
cum agni carnib, Vt aut sciatis frs emi qm quicq uco
ri debui reddi. uacare non potest oratoni. nec de carnib,
agni comedere Et morsi precipit ut populus. q accessu
suru erat ad monte horeb ante tres dies purificet.
Et dauid cu uenisset ad abimelech sacerdote interrogat
si mundi pueri. Atq. respondisset purificatos eos esse
abheri & nudius tertius. Si enim panes ppositionis non
potuer abhis q uxores suas tetigerant comedi. quan
to magis panis ille qui de celo descendit non potest
abhis q cingu paulo ante hesere explexib, molari
atq. cingi. Non qd nuptias condemnem. hoc dicim.
si qd eo tempore quo carnes agni manducaturi sum.
uacare a carnis opib, debemus. Quod aut sequit
& calciamenta in pedib, uris. hoc iubet. ut quando
in heremo ustis soli gradim. calcei sim calciamenta
pacis. nec ubi inde serpo & colubr obrepat. nec
ubi serpens planta gradientis inuadat. Quod si

Einsiedeln StiftsB. 263 (973) p. 171

Hodie populus israhel & uere homo uidens dñm. hoc quippe interpretatur isrhl egredi iubet de egypto. Praeparem nos frs kem ad immolationem agni. apprehendam illu n quando dubia luce & adhuc cornua lune nominamus n quando crescere incipit t decrescere. si quarta decima die idem lune cōsummato atq. pfecto. quando totu ei lampas tot orbis impletur.

Nec putem agnu istu anniculum ubiq. posse comedi.

Praecipit nobis ut in una illu comedamus domo. idone extra aecclesia immolari agnu putem. Ex quo manifestum e quod iudaei & hereticoi & oma cuenticula dogmatu puersoru. quia agnu in aeccla n comedunt n eos agni carnes comedere. s draconis. qui dat ei uacca psalteriu in esca populis aethiopib.

Quomodo enim in diluuio n saluat nisi in archa fuerit noe. & corruente iericho. una tantumodo raab meretrix. idest aecclae credentis ex gentib. custodit dñi. bta & in immolatione agni. tunc uere agn occidit cu in una maneat domo. Erit inqt uobis agnus immaculatus.

Praecipit & in alio loco ut qui primo mense facere n potuerit secdo faciat. iuxta quod & nunc iubet. utqui n potest habere agnu saltē hedu habeat.

Xps enim in domo ecclae dupliciter immolatur.

Si iusti sum. de agni carnib. uescim. si peccatores

Einsiedeln 263 (973) p. 167

Mesopotamia. Eodem babiloniae reg̃ caput Arabia.
Syria aut̃ habet in se p̃uincias. iii. Comagenã. fenicem
& palestinã cui pars ↓ iudaea absq; saracenis. & naba
theis. Samaria. Galilea. Regiones palestinę. Pentapolis
regio in confinio arabiae & palestinę siue Egypt̃ cano
pea. p̃ Sereš opidũ orientis. Aq̃ nom̃ regio hab.
Bactria reg̃. Scithia sic̃ Egotia a magog filio iafeth
cognomiñat̃ Hircania reg̃. Albania. Armenia duplex
ē superior & inferior sic̃ duae pannoniae.
Hiberia regio asiae ↓ Capadocia urbs p̃pria nom̃ hab.
hę in capite syriae sita ab oriente armeniã. ab occa
su asiã minorẽ. Aq̃lone mare cimericum. A meri
die taurũ mont̃ cui subiacet cilicia & Isauria
Asia minor hab̃ p̃uincias. bithyniã. phrygiã. galatiam.
lydiã. cariã. pamphyliã. isauriã. liciã. Aq̃. ciliciam.
Europa a genore regis libyę filia fuit quã iouis ab afri
ca rapt̃ creticã aduexit. & part̃ tertiã orbis exeuis
noie appellauit. A genor aut̃ libyę filii fuit exq̃ & libya id ↓ africa prius libyã accepisse uocabulũ fert̃
postea europã. Prima europae regio scithia inferior
huius pars prima alania. post hanc dacia. ubi & gothia
deinde germania. Duae sunt germaniae. supior iuxta
septentrionalẽ oceanũ. Inferior circa rhenum.

Einsiedeln Stiftsb. 263 (973) p. 183

quanta potuim diligentia inserere curauim. Vtur e
prudentie cautela cognoscat psentes literas absque
falsitatis fraude rationibus uel tatis ee subnexas.
Data II NON OCT. Indict xiij Felitr amen.

Formata ru Inflatio literaru.

Greca elenta literarum numeros scia exprimere
Null' quit tenuit grecis sermonis notitia habe ignorat
Neglt insatiendis eptis canonicis quas mos latin formatas
appellat aliq fraus falsitatis temere psumeret. Hocapa
tr. bus CCCXVIIJ nicea cstitutis salubrime inuentu est
& constitutu ut formate epte hanc calculationis t subputa
tionis habeant ratione id in assumant insuppuratione pri
ma greca elenta patris. & filii. & scispf. hoc. ff. y. λ. quae ele
nta. octogenariu quadringentesimu. & primu significant numer.
Petri quoq. apli prima lra id. ff. qui numer. Lxx signuficat.
Ci aut qscrib eptam prima lr cui scribt scda. accipienus regu
Cuitatis quoq. deq scribt quartu & indictionis quecouq. e id te
poris id. qsum numer assumat atq. trahs omib; literis grecis.
quae ut dicim numeros exp mum. I nunu duotis una quecuq; col
lecta fuerte summa epta teneat. Hanc iquq. suscipit omi cu
cautela requrat expsse. Addat preroa. separati in epta. & sia
nonagenariu. & nouc numeros. q sedm greca elemtu signi
AMEN. Tresigit pdicte grece literc. id. ff. y. λ. & pmc literu
exnoie beati petri. id. ff. D. Lx. & i. efficiunt numeros. ff. eni que

Einsiedeln StiftsB. 263 (973) p. 186

kam. Also hat
ellen, aber das
Zeletst hat der
umb harfür ge-
geflochen vnd
hruyen hat, als
s nachwärtz gar
er tüfel von im

sis. 145. Arch.
eychnuss etlicher
P. Jos. Tschudi,
holz, Wallfahrts-

rkung von Ligerz.

Einsiedeln, StiftsB. 265 (1039) p.95

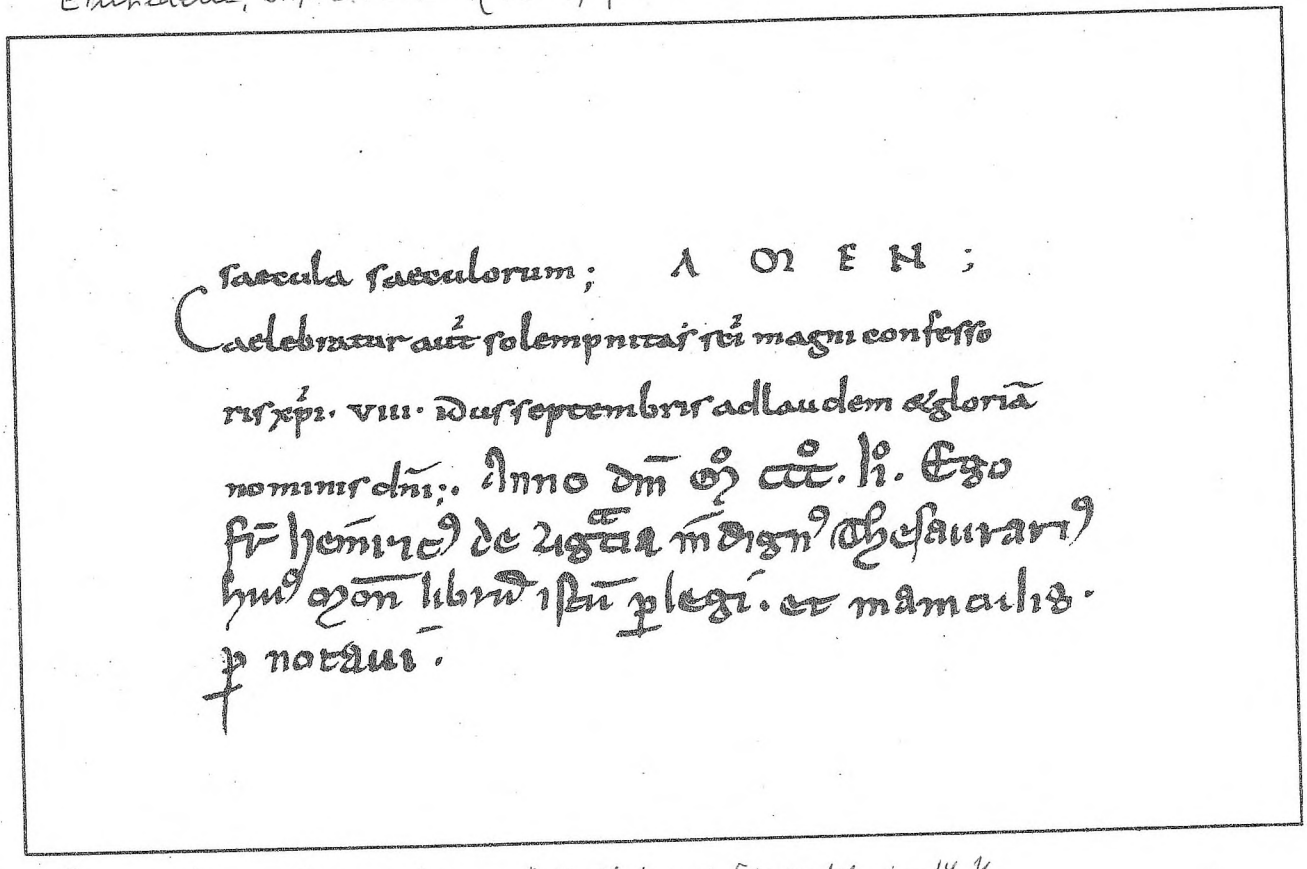

Gabriel Meier, Heinr. v. Ligerz. Bibliothekar v. Einsiedeln im 14. Jh.,
CBW Beih. 17 (1896)

de Ratione temporum.

orandū qđ undecimo anno in iiii ñ lañ luna H
quarti embolismi finit̄ q̄ iferitur iii ñ decemb̄.
æluna lañ in feb̄ finit̄ F ebruarii sine bis f
sexto ilune dis'cursu .xxviii ēē cōputatur
ex cepto xi anno tunc enī in k̄l fēb̄ .xxx luna
ē. añ fēū ij lañ. luna uero fēb̄ finit̄ in martio.
F ebruarii reuolumo quia sine bis sexto luna
tuo ei unde xxx ē. cubissexto aut̄ .xxx. com
putat̄. siue ante siue post kal martii cōputet̄
orandū ꝙ qđ .xi anno luna lañ in kal febru n
arii finit̄. æluna februarii in martio.
nanno añ xi luna que ꝺ rebus in kal marcii 1
xxviii ēē. xxviii erit ꝓpter embolismū
quinti ñ ꝙ c̄ meipit si bissextus in ē.
siañ bissext⁹ fuerit .xxviii erit in kal
martii. æ xxx in vi ñ martii. ij febru
ario ista luna cōputat̄ neq; in kal apri
luna xxx ē. si martio assenbitur;

Einsiedeln Stiftsb. 266 (1296) p. 287

derandū ē in anno sexto decimo qd in vii Kal
sept̄ xxxa luna inuenit̄ p ppt̄ sextū embol
qui incipit vii y auguſti cui ē auguſti. lu
na embolſmi nulli menſi reputat̄ ſ quaſi
ſuperflua ē. eruidendū ē qd in ſexto anno
in vii y ſept̄ ſedſ embolſmuſ incipit & fi
nit̄ in Kal octob. orandū ē qd in ſexto
anno in Kal octob luna xxxa inuenit̄
& embol ē. luna ů octob intra in Kal
nouemb finit̄. erſpiciendū ē qd in no
uiſſimo cyclī anno in vi Kal decemb lu
na xxxa cui debuit ſ ibi luna inuenit̄
p ppt̄ ſabbū lunę quę ibi latum colliſerant
ita erat antiquit̄ ſ nō modo. quia xxxa
luna tranſilit̄ ut in primo anno luna
viii fiat in Kal ianuarii. nimaduertendū
ē in quarto decimo anno qd in Kal decemb
luna xxxa inuenit̄ p ppt̄ quint̄ embolſmū

Einsiedeln StiftsB. 266 (1296)
p. 289

impiū supprimi silemo quę pfamulū suū adpfectū
multoq; dī opari dignatus est. sed in candescente con
tra ęcclam paganoq; immanissima psecutione. adeo
ut plurimi uel fugiendo uel innecē accumbendo ma
xima parte sui esset xpianorū. & ut noster poe
ta dicit uacabat tunc tēporis potendo opprime
re. poris sapere. priuatos pdere. miseros flere. & hoc
n̄ sicut & aliorū multorū scorū. sic enī una bea
ti huius de quo loqmur gangolfi pdicti ut fatear. diu
unusquisq; cogitabat magis quam [illegible]
tā iamq; imminens exime[illegible]. qua [illegible]
pferendisq; libris opā dare. atq; [illegible]
ua ętate gesserit. quas diabolo [illegible]
lerit haud plenius scimus. Hec ocios[illegible]
tendū estimo. esse quib signa & mīracula in tanti
grata sunt. ut nihil putent dō placere. nisi qđ ex
exhibito cōmendauerit. cum ille potius bone uite
meritū quā signorū corposalū reqrat effectū. Ille
enim aut angelicus poeta. merito cessante bono mi
racula nihil sunt. quę facunt plerūq; mali. Ipse
dns aplos docuit. ut ase n̄ signa & mīracula sed
mansuetudine discerent & humilitate. indefessi
cte ame qa mundi sū & humilis corde. Qua ppter
& sibeatissimus gangolfus miracula que uicor[illegible]
positus gesserit n̄ plenius legimus. n̄ ideo inpar
ceteris scis est habendus. quib pre fide & scīa

Einsiedeln StiftsB. 266 (1296) p. 98

nunc cognouit quod uere seruus dī est. Illo uero renuente. cui
adducunt cū admonasterio. & omīs frī simul prosternunt se ad pedes
eius flentes et dicentes. Peccauimus inte serue dī sūmi indulge nobis.
Beatus aut symeon gemebat dicens. Quare me grauatis scī fratres canē
putridum. & humillimū infelicem et peccatorem. Uos aut estis ser
ui dī. et patres mei. Et faciens ibi quasi annū unum. post hæc egressus ē
occulte de monasterio. & pergit nlonge in montē. ibiq; multū tempo
ris fecit. Ædificauitq; sibi clausuram exsicca petra. & stetit sic annos
tres. Et multi adeū de ciuis locis fideliter uenichant. rogantes ut pro eis
orare. Post hæc fecerunt ei columnā quatuor cubitorū. et stetit in ea
annos octo. Et per ambulabat fama scā dei. per uniuersas prouincias. & ad
mirationē p̄dicabat. et iterū fecerunt ei columnā. habentē cubitos. xii. Rur
sumq; fecerunt illi columnam. habentem cubitos. xx. stetitq; in ea annos
uiginti duos. Tunc egregati sunt omīs habitatores loci illius. & ædificauc
runt iuxta columnā basilicas duas. et columnam cubitorū triginta. & su
per ipsam stetit annos quatuor. & cepit multas uirtutes. et mirabilia ma
gna facere. Sed et multi languidi uenichant ad eū & sanabant. dæmoni
aci purgabant. cæci uisum recipiebant. surdi auditū. muti loquebant.
debiliū manus restituebat. lepsi mundabantur. Hic aut fide sua humi
liauit multas gentes. et ad fidem usq; xpianam adduxit. Nam audi
entes uirtutes ipsius gentes. mirabilia quæ per ipsum dns faciebat. idest. sa
racen. persi. armeni. azabini. & aliae gentes allophilorum. uenientes
ad eum. et ut per ipsis dignaret orare. humilit postulabant. Et ita mi
tigabant de sua barbarie. ut per uincias loci illius omnino nlederent. Post

Einsiedeln Stiftsb. 295 (283) p. 169

169

Abb. 96 b

adse haberet. & nupialē copulā non esse impbandā inqo ipse pbaret. Cū aūt una hominis tēpora sit. & mūt epulas maxime pcat. & honestas pcipiet luxuria ēua lescat. tamo hec ēuina ampliꝰ umandasqmo eorū umā inqrimb' pmittere de cet. Q d'ū aquis inuniū ēuertis ēuuas dñs reficit panem ostendit nequaqm ex indigentia cibi se adnupias uenisse. sed qsi more illorū qui symbola conferūt plus illic posuisse qm assumpsisse. Ipse ē quippe q' nīb' gratis accipiens reste aplo ait. B eatius ē dare magis qm accipere. Quamū q' debeat psentem sollēpnitatē uni uersa debeat ecclia exhibis que p dicta sunt emendat. Magos p'mitas gemmū noua hodie stella qsignā pdicationis modo adfidē conuertit & ad expīm p duxit. Unde nos q' degemb' nocam uenim' hanc p'cipue festiuitatē tanqm nrē festiuitatis ex ordiū celebrem'. Inbaptismo enā xpi ipsiū tonuis xpianitatis initium nobis com mendatū uenereimur. Honor quoq. nuptiis exhibitus pipsiū magnū ē solatium infirmitatī cōiugatē. B ene oīa fecit. & benedictus insela sit amen.

In Resurrectione dñi. Ad uisitandā dñicam sepulturā

Euge uobis inferias mittes Una de mulieribꝰ cantet sola.

Quarta pulsante gemitus pro nostro consolatore quo priuamur' misere quem crudelis indeorum morti dedit populus. Altera item sola.

Iam percusso ceu pastore oues errant misere sic magistro decedente turban tur discipuli atq; nos eo absente dolor tenet inimicus. Maria Magd. Tuum.

Sed eamus & ad eius sepulchrum eamus si dilexim' uiuentem diligamus mor tuum. Qui reuoluet nobis lapidem ab hostio monumenti. Simul cantent.

Angls. Quem uos quem flentes. Mulieres. Nos iesum xpm. Tunc angelus.

Non est hic uere. Mulieres reuertentes cantent ad chorum. Ad monumentum

uenimus gementes angelum domini sedentem uidimus & dicentem quia sur rexit ihs. Mulieres uidentes se ad psonā Petri apli. omnes cantent.

Cum angeli aspectum uidimus & responsum eius audiuimus qui testatur' domi num uiuere sic oportet te symon credere. Maria magd sola cantet hos tres vs.

Cum uenissem ungere mor tuum monumentum inueni uacuum heu nescio locum discernere ubi possim magistrum querere. Dolor crescit tremunt precordia de magistri pte absentia qui sanauit me plenam uicius pulsis a me septem demoniis. Cum lapis est uere depo situs qui fuerat in signum

Einsiedeln Stiftsb 300 (439) p. 93

Consonans aliquam uocalē sic q̄q̄ longam.
Tunc tria natura si uocalis q̄q̄ longa.
Terminat in duplicē. t̄ binā consonantē.
Syllaba unde metrice tam unū. t̄ duo ferre.
Diccio pars uocis constructe significantis.
Thomus ad totū q̄m fert oratio SEXSVM.
Licet illud ob id ne q̄s disiungere possit.
Ures in parties hoe ē in ur simul z RES.
Ne non ad totū fit seccio significandum.
Offert accentu t̄ dicto syllaba sensu.
Syllaba nil p̄ se plenū unde SIGNIFICARE.
Nec. a. q̄ dicit. p̄ se quia syllaba si sert.
Hec tam accentus nec tempus nosset eius.
Ps̄ ignotus neq; significantia CERTA.
Cognita q̄ maneat donec sibi dicto fiat.
Ā prius a. longū facit usus in ara deorū.
Ac cureū flexū. carer aspirate sed ipsum.
Porcorū stabulū quando de signat id ipsū.
Tunc aspiratur. fit acutū t̄ breuiatur.
Cū tam est hec. a. p̄ se pars prepositiua.
Non aspirat sed longa fit atq; grauat.
Ergo uides plane predictorū ratione.
Syllabā qd̄ p̄ se nequeat q̄d significare.

VERBORVM series oratio cuenienst ē.
Vsq; potest de q̄ fieri sententia PLENA.
Nec definit sic que generalis habet.
A quo rethoricus liber ē oratio dictus.
Vel certā tali de nomine dicto dicī.
Asserit ex ipsa q̄rens sententia plena.
Et respondendi sunt uerba. t̄ inquirendi.
Si rogo quid summā sit urna dat q̄s honestū.
Nec fit earum sententia COHORS VERBO.

IN PRINCIPIO CREAVIT DS CAELVM ET TERRAM.

ROB
SITOR IHESVS FONS
finis utrumq; uestitus. mes
uis motus reḡes rerū sine limite li
et locus absq; loco. sine tēpore tēpora dando.
Oīa q̄ retinens regit. ac cōplectitur implens.
Sicus in ēē suo cunctorū cardo t ORBO.
Vt noscī faceret tandē q̄d posset. z ēē.
Cosmigene uerbi eī consilio sapienti.

Quando. qd̄ ut uolunt digni discrimine fecit.
Personis trib̄ operator inomnib̄ us HVS.
Sed nichil ei opus nisi dicans oīa nutus.
Tpore uelle suū stat consummatio rerū.
Insimul hic oīs unde. inchoat. z pagit RES.
Cedia non patit nā cuncta uacans operatur.

CAELVM. terra fuit dis q̄ p̄ma creauit.
Que cernuntur humo. que ñ. intelligē celo.
Et q̄ sunt media credas simul ēē CREATA.
Que moyses situm celo terraq; notauit.
At dicit media. du ñ tacuit mediata.
FECIT di mundus cum. ante creata creat.
Neq; duo mihi sint absq; HVIHA.
Quod sum. ē. Ieric. id ipso una resedit.
Illius exemplo dans currere temp̄ abeuntī.
E nichilo sumpsit. p̄duxit hylen elementis.
Non ea que fecit didicit. q̄a cognita f FECIT.
Ac aq; non essent. illi nisi nota fuissent.
Sed q̄a iam facta sunt. nobis ft̄ patefacta.
Ast̄a fuere rudis aqua. tellus. aer. z ignis.
Fecere tellurī latet aer. mobilib̄ ignis.
Celat ad huc ignis petra uiret terra. uaporis.
Tenebrame chaos flem hec informis origo.
Ondus inerst. nigra. egeries. effusaq; MOLES.
Rdine formatā que post distincta nouarū.
Absolut mundū. speciemq; genusq; sectū.
Orbis principiū nō stabitur orbis.
Nam duo supma miscent ad inferiora.
Erū sinq; pater ceu masculus ignis z aer.
Ollior in sexus succumbat ens aqua tellus.
Duo naturali comu liquet oīa nasci.
TERRA carens formis squalensq; iacebat IHANIS.
Ullū quippe uidens p̄duxit adhuc neq; uidens.
Utrū tunc eius tenebrosa tegebat abissus.
Pneuma ferebat sup. undas. unde notat.
Nus marb nō q̄a rerū. puerit ordo.
Nus z est ēē paris admirabile uelle.

Einsiedeln StiftsB 300 (439) p.105

V t nequeat medici nisi turpi morte iuuari.
Q V o ꝯ p a æ de decoris: eruæ ẽ ꝯ nom̃ honoris:
T unc fuerat morti· nunc ẽ erecta salus·
I nnumerabiliũ eruæ extat causa bonoru·
H ec luce plebi dedit in tenebris residem·
H ostis ꝫ ignitas extinxerat illa sagittas:

2257 Versus

Hos ꝙ ꝯsulunt. Adam· ô hui loca·

SCRIBERE· FERT
animum calamus modo scire uolenti
Q ualẽ iste locus sit in hẽc deserta remotꝰ
C unus & auerno consurgeret ordine muro.
I am mundo magnꝰ toto sacer & uenerandꝰ
E st & erat speculũ unde monachilis in eum;
H unus opus cepit q̃ lingua uereꝫ agresti
E numerare stilo dꝫ aspiret quod in illo
V era canã uobis: peul omnibꝰ inuidiosis.
H ec ẽ terra rudis· loca septa paludib̃ udis
C uiq; negant aditũ· uiæ aggeribꝰ ñ factũ·
A pta fuere feris· ursinis grata latebris.
I assus ibiq; lupus cubat cubat accola turꝰ
C allibꝰ umbrosis & montib̃ haut speciosis.
A equore tensa palus· ibi nemo t incola rarꝰ.
H ec uenatores nouerunt has regiones
F rigus inersa· triste solũ natura locq;.
H ic regit has alpes· gelidis uentis inemales.
E rupans solis uim· pene sub omnib̃ horis.
A ustralis boreas crebris febribꝰ & qſ.
F rigoris est sedes· nive resplendente uideres
P hebum fuscari diu

21 vers)

Einsiedeln Stiftsb. 300 (439) p. 128

O qui ꝑpetua mundū ratione gubnas. Inuocatio philoſophiæ Ad integrū explaronis dogmate ſumpta

Ipſe namq; demundi genitura inuneo diſſeres. dicat opificē genitoreq; unuſtatuſq; tam inuenire diffi
cile. quā inuentū impoſſibile digne ꝓfari. Ex dō tam cē oīa. ipſū porro unū in nullū cē. & eſſare ꝑ aeuum
Aeui cē ꝑpetuitatē. inſingularitate ſempr exiſtentē. Temporis aut uariationē. & ꝑpetuā inſemet uariationi
ꝓuerſionē. aeui cē imaginē. Mundū hunc ſenſibilē. ſimulacrū eius cē intellectualis mundi. qui in mente ē ſtat
opifici dī. Cur aut mundū dī creauerit inq̄res. ñ alia causā inuenit. niſi uoluntatē diuine bonitatis. Hanc
platonis adſeſtionē inſua inuocatione philoſophia ꝓfert. ita incipiens. O qui ꝑpetua. uſq; cediq; ſator. Mundi
gubnas. unuſitatē; Qui tēp̄ abeuo ire iubes. Aeui ſtabilitatē ſimplicē. uſſiſti uariari ꝓtempora. Stabiliſq; ma
nes das cuncta mouerī. Siue motu temporis. ſeu locali motu. aut uitali. Quē ñ extinę pepuleri. uſq; opus. Idē ē
qd aut plato. Cur rerū cditor fabricatorq; genitureæ. oīe hoc inſtituendū ꝓtinuerit. Optim̄ inq̄t erat. & optimo
porro inuidia longe ſelega ē. Materiā aut fluitantē. oīe corporeū dic. quia oīe corporeū fluidum.
Unde rurſus plato. Oīe inuiſibile aut corporeūq; motu importuno fluctuans. nec unquā quieſcens. ex
inordinata iactatione redegit in ordinē. Uerū inſtituendi ſummi boni forma duore carens. id ē alia extrinſecē
extitit causa ut faceret mundū. ſed in ſe ipſo ea ſummi boni forma inerat. ex qua bona oīa formarentur.
Secdm illud. Quod factū ē in ipſo uita erat. Idē ē qd ſeqt̄. Tu cuncta ſupno ducis ab exemplo. Ad illud exēplū
& formā. qua intua mente geſſiſti. Similitudinē & imaginē effinxiſti. mundi huius uiſibilis. & effectaſq; uſq;
partes. Ut quatuor illa corpora. & elēta quæ partes ſint mundi. integra & ſine ulla delibatione integrū. & il
libatū ꝓfectū; faceret mundū. Ex oīm ꝑpe igni ait plato. & ttē totis reliquis. aere. aqua. & terra.
ſtructus ē. nulla uel corporis uel potenti ex parte derelicta. cēptaq; & unū ꝓfectū animal. ex fectis
omnib. cuncta ſeruādiſſolutionēq; compoſuit. Seqt̄. Tunumeris elēta. uſq; pondera tras; Ligam̄ hoc
in diſſolubilis cuius dā ſociatatis. qd diſſidentes elēntor potentiæ ſibi mutuo copulant. modis quidā
& egrua mſura partiū efficit. quę mſura certis numeris & dimſionib. deformat. Et ſic dic iſdē partib.
numeris. quib. inarmonia diuiſe uocule cordabiles fiunt. & potentia ignis ſe ſoluat deri. & aer aquę
iungit. aqua aut ſe cmiſcuit terre. Terra rurſus cū igne cordat. Deinde ait. Tu triplicis. uſq; re
ſoluis. hoc ē qd ſignificare uidet. Animantē rationabilē opinat ee hunc mundū. dīq; dic
gnæ huic. & pulcherrimę caeli t mundi machinæ. mediā locaſſe animā. Quę circūfuſa
ꝑmſarus t mēbra corporis ſui. id ē uiſibilis mundi. motum ꝑſtæ oīb. quę in mundo mo
uent. Quā triplicis naturæ dic ee t generis hoc m. Parte dic ea habere ex indiuiduo & eodem.
hoc ē ex diuina origine. Parte quoq; ex diuiduo. ac diuerſo. qd ē id animæ genus. qd diuidit
ꝑ oīa corpora. & uitali uigore formā atq; incrementū dat corpori. qd fit & ea in ſtirpib.
uel & ea ſenſu & imaginatione ac memoriā quēdā. ratione carente qd fit in brutis ani
malib. Tertiū animę gen. medii inter diuiduā ſubſtantiā. & ex duab. mixtū. hoc ē qd unificat
atq; diſcernit. qd fit in ſolis hominib. Exhis trib. generib. id ē. exuitali. & rationali. & immortali
fecit plato mundi animam ee ꝑfectā. Sequit. Quæ cū ſecta duos motū glomeratur in
orbes. Duos orbes caeli exterior & interior. Exterior ē qui ab oriente in occidentē uertitur.
in quo ſixa ſidera. Interior. ū qui contraria ſertur agitatione. id eſt ab occidente in orientē.
quæ accidunt figura mentis. & eo q; in orbē motu. inſe ipſa reuertit. motuſq; eius ratione

Einsiedeln StiftsB. 302 (450) p. 27

Einsiedeln Stiftsb 302 (450) p.107

INCIPIT LIB. PGNOSTICOR
FUTURI SECULI. AIULIANO TOLETANE
SEDIS EPO EDITUS. ΠΡΟΛΟΓΟC.
ANCTISSIMO AC
PRE CAETERIS FA
MILIARISSIMO MI

HI domno idalio barchinonensis sedis epo. Julian indign
toletane sedis epc. Diem illū clara redēptore omniū excē
ptione ēspicuū. quo psenti anno parit inurbe regia posita.
passionis dominicę festū festiuo corduū ardore suscepimꝰ.
quis recolendū dignis queat explicare affatib, ⁊ Illo tunc
actū ē. ut cōgrua tantę festiuitatis silentia expetentes. remoti
orem secretū locū intrarem. illic diuinę passionis ēpluendi im
brib, discretis ambo stratib, lectulos excipim. Ubi dū ad
etnę lucis spiculo. cōminus tangerem. sacra lectio inmanib,
sumpta ē. Lectū ē in diuturno silentio domincę tunc passio
nis secreta cōgestis euangeliorꝫ cōcordiis scrutabamur. Ac ubi
uentū ē ad quendā lectionis desiderabilē locū quē nē re
cordari nualeo. cōcutim. gemim. suspiram. sublime qdā
ubilū inmis mtib, nascit. & subito inquadā ētēplatio
nis arce ptrahim. ob ostę lacrimę conatū lectionis ad
tum. Cōmunis mero reicit libru. & solius mutuę cla

Einsiedeln Stiftsb. 303 (483) f. 1v

Abb. 55a

Infundendo dñm xpm mortalia unificantem ·7
Nunc noua materies solidata intacte flatu
Materies sed una tamen de uirgine tacta ·
Exuit antique corrupta exordia uitae
Immortale bonum ppio spiramine sumens ·7
Filius ille hominis · sed filius ille tonantis
Iam solus filius multum patris aspicit et uidet ipsum ·7
Nemo patrem nouit nisi filius · cui monstrat
Filius · et ñri mediator · et omni potentis ·7
Denuq; concludam · breuis ut breuitates compendia sume rationis
Non pater incarnem descendit · sed patris arce
Sumpta caro ascendit · natus pietatq; cucurrit descendit et ascendit ·7

Contra unionitas :-

Sabellius scilicet pa-
tre solitariu & sin-
gulare ee sine ulla
existentia filii & spi
ritus sci psona

Cede p lanator exterminator xpi · iam cede sabelli
Deposito negatorq; patris · natiq; insane negator ·7
Nonne patrem nouas negas · dum natu scire recusas ·
Quando quidem non est genitor nisi filius habeat ·
Nec uocitare patre potuisses que germine fraudas ·7
Sed fortasse uelis patrie pietatis honore
Despoliare dñm · contentus nomine nudo
Quod dr est · adimasq; decus patrisq; generis filii um ·7
Hec equus in loco idolo in idolio recubans · inter sacra mille
Riduculosq; deos ueneransq; sale · cespite · thure ·
Non putat esse dñm summum · et supoña solum ·
Quamuis saturnis · iunonibus omnibus et ponto deus & cy-
bereis · ueneri ueneribs
Portentosq; alius fumantes consecret aras ·
At tamen inclytum quotiens suspexit · in uno

Einsiedeln 312 (541) p. 52

Abb. 34b

Einsiedeln 312 (541) p. 4

Vinclis ó utinam corporis emicem

Liber. quo tulerit lingua sono mobilis ultimo.

INCIPIT LIBER PRIOS KAθEMERINON.

EXPLICIT PRAEFATIO.

Dimetrũ iambicũ archiloicũ. acatalecton. mono colon

Ymnus in galli cantu.

Lex diei nuncius

Lucẽ ppinquã pcinit.

Hos excitator mentiũ Iã xpe adurtã uocat.

Auferte clamat lectulos Aegros sopore desides.

Castiq. rech ac sobrii Vigilate iã sum pxumi.

Post solis ortũ fulgidi Serum ẽ cubile spnere.

Hi parte noctis addita Tempus labori adiecerit.

Vox ista qua strepunt aues Stantes subipso culmine.

Paulo ante quã lux emicet Hri figura ẽ iudicis.

Tectos renebris horridis Stratisq. optos segnibus.

Suadet quietẽ linquere Iã iamq. uenturo die.

Vt cũ coruscis flatibus Aurora celum sparserit.

O mis labore exercitos Confirmet ad spem luminis.

Hic somnus ad tempus datus Est forma mortis ppetis.

Peccata ceu nox horrida Cogum iacere ac sternere.

Sed uox ab alto culmine xpi docentis pmonet.

Adesse iam lucem prope He mens sopori seruiat.

Hẽ somnus usq. ad terminos Vtq socordis opprimat

Sic nupta xp̃o transilia polu
Omis tenebras gerbere celsior
Ane pector duude ianuas
Celi obserata reserigens prius
Aere sequente xp̃i anima uoca
Cu uirginale tu patris hostia

Sic fata xp̃m uectrice cernuo
Subplexa dorat. uulnꝰ ut imynes
Ceruix subura pna patarius
Stille tanta spem peregit mnu
Uno subictu na caput amputat
Sensu doloris mors cita puenit
Exitus inde spis emicat
Liberq; nasas exilit angelu
Sepsere eunte tramite candido
Mirat orbe sub pedib, situ
Spectans tenebras, ardua subditas
Rudecq; solus qt rota circuit
Qt mundus omis uolut & iplicat
Reru quod atro turbine uuit
Qt uana seculi nobilitas rapit
Reges tyrannos iperia & gradus
Popasq; honex stulta tumentiu
Argenti & auri ui rabida siti
Cunctis pectꝰ puarum nefas
Splendore multo structa habitacula
Illusa pulte uestis insania
Ira timore uota pericula
Nec triste longu nec breue gaudiu
Luoris atri fumifica faces
Nigrescit unde spes hominu & dec
Et qt malox tetri ommum

Genitricis sordida nubila
sco
Nec calcat agnes ac pede pressit
Trans: & draconis calce p mons caput
Terrena mundi q ferus omnia
Spargit uenenis mergit & iferis
Nec uirginali p domitus solo
Cristas cerebri de pmit igneis
Nec uictus audet tollere uertice
Cingit coronus itrepida deus
Fronte duab, martyris innube
Una dec plex edita sexies
Merces pennis lumine efficit
Centen exstat fructus ia altera
O virgo felix o noua gloria
Celestis arcis nobilis incola
Intende nris colluuionibus
Uultu gemello cu diademate
Cui posse solu cunctiparens dedit
Castu uel ipsu reddere formice
Purgabor oris ppicabilis
Fulgore nrm si uecur ipleas
Nil n pudcu e. qd pia insere.
Digneris. Almo t pede tangere

CONSTANTINA

DM VENERANS. XPOQ;
dicatu.

Omnib, impensis. deuota
mente paratis.
Numne diuino multum
xpoq. iuuante
Sacratu templu mistri
cis uirginis agnes.
Temploru qt uincit
opus terrenaq, cuncta

Einsiedeln 312. (541) p. 271

Abb. 38a

Sc corp' aſt ipſū di. Sedes receptū contrinx
Cū machabeis fratrib, Sectoq; eſdie primum
Simplex ſ; illiſc trigit Corona penax q'b,
Finē malorum p̄ſtitit Mortis ſubp̄mus extimus
Quid tale ſector ausus ē Truncata nūqd corporis
Segmenta poſt ſerrā ferris Orbett aut undis dedā-
Nū machabei martyris Ingnā tyranus erutā
Rapta uepellē uertices Lubus cruentis obtulit
Tu ſolus obſ incltte Solus brauu cluplices
Palmā tulistis tu duas Simul parastis laureas
In morte uictor aspera Tum deinde p̄ morte pari
Victor triumpho preteris Solo latronē corpore
Adesto nunc & p̄cipe Voces p̄cantū subplices
Nri reatus efficax Rator ad thronū patris
Pcute p̄ illū carcere Honoris augmentū tui
Truncla flāmas ungit Carcere tale stipite
Fragm illud teſteū Quo pasta creuit gla.
Et quē tēmentes poſteri Exoſculamur lectulū
Miserere nr̄a p̄cum Placatus ut xp̄c suis
Inclina aurē p̄spera Noxas nec oīs impute
Sirite ſolemnē diē Veneramur ore & pectore
Si ſub tuae gaudia Eſtingue ſternimur
Pauliſp̄ huc in laberē Xp̄i fauore deferens
Sensu grauatur ſen Quamen in culgontue
Sic nulla iā reſtat mora Quin exterata nobis
Carn̄ reſumat ſp̄s ceps Vrnue p̄functā pari
Ut quę labor ē parti Omune diſcrimen tulit
Stt & coheres gtae Cunctis In deum ſeculis

PASSIO SCI LAURENTII MAR.

ANTIQUA FANORUM PARENS
Iā roma xp̄o dedita Laurentio victrix duce
Rerum triumpha ſ barbarum
Regeſ ſuperbos uinctas Populoſq; frenis p̄ſſeras
Nunc monſtruoſa ſidolis Imponas imperii augurum
Hec ſola deerat gla Vrbis togatę insignibus
Ferrate capta gentium Omarę ut ſpurcū uolue
Non turbolentis uiribus Oſſa camilli aut ceſaris
Sed maſtris laurentius Non In cruento, pelio

Einsiedeln 312 (541) p. 246

de quib⁹ animal p̄dicat⁹ rationale scilicet atq⁹ in
rationale. Unūqd q⁹ enī ut dictū ē exhis substanc
pprietat⁹ sumit ex quib⁹ efficit⁹ n abhis de quib⁹
p̄dicat⁹ Ampliuſ. ſ⁹ utraſq⁹ differenciaſ genꝰ potesta
te cūnet. ipſū ꝑſe neutrā earū in tra ſe positā col
locatū q⁹ cōcludit. Q d̄ ſi actu quidē eas n cūnet ſed
potestate. actu quidē abhis poterit genꝰ separari. hoc
ipſū enī potestate eas cūnere. id erat actu n cūnere.
Genus uero q d̄ quaſlibet differenciaſ actu n cūnet.
actu aberide ēcta separat⁹. Rurſus aliud ē. ppriū ge
neris. q d̄ ex pprietate p̄dicationis agnoscit⁹. Omne enī
genus ad interrogationē quidē ꝑſit. q d̄ q⁹ responderi
cuenit ut animal in eo q d̄ qd ē. de homine p̄dicat⁹. dif
ferencia uero minime. ſ⁹ in eo q d̄ quale ſit. Omiſ enī
differencia. in qualitate cſiſtit. ſ⁹ hoc ppriū tale ē.
quale ſuperi⁹ diximꝰ n ꝑſe. ſ⁹ ſcd̄m alicuī differenciā
dictū. Alioquin cōmune ē hoc generi cū ſpecie. ut
in eo q d̄ qd ſit p̄dicet⁹. ſ⁹ ¹qa hoc genꝰ a differencia
discrepat. quo differencia quidē in eo q d̄ quale ē. genꝰ
uero in eo q d̄ qd ē p̄dicat⁹. Generiſ ppriū dr̄ n ꝑſe. ſ⁹
ad differenciaſ cōparationē. In omnib⁹ reliquiſ eandē
rationē ſpeculari. Q d̄cumq⁹ enī tra generi ppriū cōuenio
dr̄. ut nulli ſit alu cōmune. ſ⁹ tam hoc habeat omne
genꝰ ſemp. id ſcd̄m ſe ppriū nuncupat⁹. Q uicqd uero
cū q̄libet alio cōmune ē. id n ꝑſe ſ⁹ ad alterius diffe

Einsiedeln StiftsB. 315 (605) p. 125

Abb. 65a

carm cottidianu. t cseuerationu. t dedicacionu

INCIPIT LIBER I. KATEMERINON.

bimsurabile -qa pduos duplicet pferatur abinuentore. - sine remanente syllaba
-t unime brue. -t ubiq; simile suo syllabaru

dimetru iambicu archiloicu akatalecton
monocolon YMNUS AD GALLI CANTUM.

LES DLEL NUNCIUS
Lucem propinquã precinit
Nos excitator mentium
Iam xpc ad uitam uocat
Iuste surgite clamat lectulos. Aegros sopore desides.
Castiq. recti ac sobrii. anapestus Vigilate iam supximus.
Post solis ostiu fulgidi Seru est cubile spernere.
Ni paste noctis addita Tempus labori adiecerit.
Nox ista qstrepuũ aues Stantes sub ipso culmine
Paulo ante qualucerna& Nri figura ẽ iudicis.
Tectos tenebris horridis Stratisq. optos segnibus. tardos
Suadet quẽ linquere Iam iaq. uenturo die
Et cũ coruscis flatibus Aurora celũ sparserit
Omni labore exercitos Confirma& ad spẽ luminis.
Hic somn ad tempus dat. Est forma mortis ppetis.
Peccata ceu nox horrida Cogũt iacere ac stertere, e

ADNUNTIATIO SCAE MARIAE

Aduentantē dō descendit nuncius alto
Gabriel patris exsolio sedēq; repente
Intrat uirgineā. ſcē te ſpūſ inquit
Implebit maria xpm pariet ſacra uirgo.

CIUITAS BETHLEM

Scā Bethleem caput ē orbis. quæptulit yhcoym
Orbis principium. caput ipſum principiorū.
Urbs hominem xpm genuit. qui xpſ agebat
Ante dies. quam sol fieret. quam lucifer eſſet.

MAGORUM MUNERA

Hic preciosa magi ſub uirginis ubere. xpo
Dona ferunt puero. mirræq. & thuris. & auri.
Miratur genitrix. tot caſti uentris honores.
Seq dm genuiſſe hominē. regē quoq ſūmū.

ANGELIS PASTORES ADMONITI

Per uigiles paſtorū oculos. Vis luminis simplex
Angelici. natum celebrans ex uirgine xpm.
Inueniunt tectum pannis. prę ſepe dm iacenti
Cuna erat; exultant alacres. & numen adorant.

OCCIDUNTUR IN BETHLEM INFANTES

Impius innumeris infantum cedibus hoſtis

Einsiedeln StiftsB 316 (606) f. 108v

Abb. ~~45~~
47a

INCIPIT ΑΠΟΘΕΩCIC I DE DIUINITA

Est tria summa ds. trinum specimen uigor unus; TE
Corde patris genita ē sapientia filius ipse est.
Ss ēs abq; eterno subsistit spiritus ore.
Tempore nec senior pater est nec numine maiq.
Nam sapiens retro semp ds. edidit ex se
Per qđ semp erat gignenda ad secula uerbum.
Edere sed uerbum patris ē. at cęra uerbi
Assumptum gestare hominem. reparare peremptę.
Conciliare patri. dextraq; in sede locare;
Sps ista dī complęt. ds ipse fideles
In populos cārisma suum diffundere pmptus.
Et patris. & xpi uisurtem in corpora transfert.

METRUM IAMBICU. IN PRIMO UERSU SENARI
UM. IN II. QUATERNARIU. SECUNDA REGIO SEP
HABET IAMBU. IN IMPARIBUS LOCIS PLERU Q.
SPONDEU. ET IAMBU RECIPIT. ET ANAPESTUM

Este uęra secta te magister consulo. Rectā ne seruam fidem.
Anuperina nōn cauemus dogmata.

Einsiedeln StiftsB. 316 (606) f. 112r

Abb. 45a

X ps nra caro est · mihi soluitur (v. morituus ẽ mor) & mihi surgit ?
S oluor moste mea · xpi uirtute resurgo ·
C um moritur xps · cum flebiliter tumulatur ·
M e uideo · etumulo (i. carnẽ) cum iam remeabilis (si exeme) astat (i. eũ resurrexi) ·
C ernodm ; si membroru (secdm dignitatẽ) fantasma meorum est ·
E t fantasma dñi ẽ · mendax (vt) in utraq; necesse ẽ (factura) (:. s. plasma)
S it xps specie · si xps fallere nouit ·
S i non uerus homo ẽ · quẽ mors hominem pbat ipsa (qm mortuus & sepultꝰ ẽ.)
N ec uerus dñs ẽ · operis quẽ gloria prodit (resurrectiõis)
E sse dm ; t crede mori · t ad eẽ refelle (sollegism ẽ. xpm ista) · i. inmundũ uemisse.
t gemma uerum xpm ratione negato ; (nec nõ dñs sit nec homo.) q̃d nequaquã potes perficere ;
N am quid magnificum · si non ẽ mortuus ihs. (si) (vt) (ict)
t redit illa dñi uirtus memorabilis est · in
O ccisus redeat superis · surgat q; sepultus ;
Q uisq; dm xpm uult dicere · dicat eundem
E sse hominẽ · ne maiestas sua fortia (tuã nẽ.) perdat ;

DE RESURRECTIONE CARNIS HUMANE ·

N osco meũ mxpo corpus consurgere · quid me
D esperare iubes · (:. resurgã) uenia quibus ille reuenit

Einsiedeln Stiftsb. 316 (606) f. 141v

F G III NON Ascensio dñi. Eclipsis sol.
G H II NON
A I NON MAI
B k VIII ID Victoris m. Anniversarium Otto impr ☩. Garammag
C l VII ID Kstas mmm
D M VI ID Cordiani Epmachi.
E N V ID Maiol abb ☩
F O IIII ID Herri achillei Arq: Lancrani mart
G P III ID Marie admartyr & sci Gangolfi mart
A Q Rodolfus diac f m.
B R Primu pentecost.
C S XVIII kl VII Landold laic ☩
D T k Domna tra ☩
E V k Sol ingeminos.
F A XIIII k Lotemane mrg. Erchanbold ☩
G B XIII k
A C II k Valentis m.
B D k Gamenold epis ☩.
C E k Desiderii epi. Tass scor Sulpcii & Seruliani.
D F II k Kstas orii.
E G VIII k Urbani papę.
F H VII k Augustini epi anglor.
G I VI k
A K V k Germani epi. Tiedeland abbs ☩
B L IIII k Maximini epi treu. Hustein ☩
C M III k Reginuard ☩
D N II k Petronelle mrg. Rodolfus ☩ acfr.

Einsiedeln Stiftsb. 319 (645) p. 8

DECEMNOVEMBRIS.

	XIIII .	DIES . LUNA .		
	LUNA .	DOM .	IESUS.	
	PASCHE.	PASCE:	DIEL.	
1.	c	nō aprt .	vi id ap̄ .	xvii.
11.	c	viii k ap̄ .	ii k ap̄ .	xx .
	e	id ap̄ .	xii k mā .	xxi .
	c	iiii nō ap̄.	nō ap̄ .	xvii.
	c	xi k ap̄.	vi k ap̄ .	xix .
	e	iiii id ap̄ .	xvi k mā.	xx .
	c	iii k ap̄ .	kt aprt .	xvi .
	e	xiiii k mā.	xi k mā .	xvii. ocd.
	c	vii id ap̄ .	ii id ap̄ .	xix.
	c	vi k ap̄ .	v k ap̄ .	xv .
	e	xvii k mā .	xv k mā .	xvi.
	c	ii nō ap̄ .	v id ap̄ .	xix.
	c	ix k ap̄ .	ii k ap̄ .	xxi.
	e	ii id ap̄ .	id ap̄ .	xv .
	c	kt aprt .	nō ap̄ .	xviii.
	c	xii k ap̄ .	v k ap̄ .	xxi .
11.	e	v id ap̄ .	xvi k mā .	xxi .
	c	iiii k ap̄ .	kt ap̄ .	xvii .
1.	e	xv k mā .	xi k mā .	xviii. ebd̄.

Gregorius bone me
morie abb vi. id nov.
cui verendus eode
anno vi. kt ian̄ suc
cessit

Otto. iii. imp. x kt feb
cui eode anno Heinri
cus dux bau in regn
successit.

Einsiedeln StiftsB. 319 (645) p. 29

xiiii. l. p.	dies dom. p. l ipsius diei.		
c nō. aꝑ.	iiii. īd aꝑ.	xviiii.	Herenduſ bone me A
c viii. k. aꝑ.	vii. k. aꝑ.	xv.	morie abb iii id feb.
e īd aꝑ.	xviiik. maī.	xv.	Cui Embricuſ eodem
c iiii nō aꝑ.	viii īd aꝑ.	xviii.	anno viii k mart
c xi k aꝑ.	iiii. k aꝑ.	xxi.	ſucceſſit.
e iiii id aꝑ	iii īd aꝑ.	xv.	
c iii k aꝑ.	iiii nō aꝑ	xvii.	
e xiiii k maī.	x k maī.	xviii.	ogd.
c vii id ap.	xvii k mai.	xxi.	
c vi k ap.	iii k ap.	xvii.	
e xvii k mai.	xiii k mai.	xvii.	
c ii nō aꝑ	iiii id aꝑ	xx	
c viii k ap.	vii k aꝑ.	xvi.	
e ii id ap.	xvi k mai.	xvii	Chuonradus impr
c k al ap.	viii id ap	xviii	uñ. ob. Cui eod
c xii k ap.	xi k ap.	xv.	Henricuſ filiuſ ei
e v id ap.	iii id aꝑ.	xvi	nū ſucceſſit.
c iii k aꝑ.	iii no ap.	xviii	
e xv k mai.	x k mai.	xviiii.	end

Einsiedeln Stiftsb. 319 (645) p. 33

CENNOVEHALIS.

xuuk.	DIES DOM.	LUNARIS
PASC.	PASCE.	DIEI
c HO apk	viii id ap	xv
c viik ap	vi k ap	xvii
e id ap	xvi k ma	xviii
c iii HO ap	v id ap	xxi
c xi k ap	viik ap	xvii
e iii id ap	id ap	xvii
c iik ap	HO ap	xx
c xiiik ma	viik ma	xxi
c vii id ap	iii id ap	xvii
c vi k ap	k ap	xix
e xviik ma	xi k ma	xx
c ii HO ap	viii id ap	xvi
c ix k ap	iiik ap	xix
e ii id ap	xv k ma	xix
c k ap	iii HO ap	xv
c xiik ap	viik ap	xviii
e v id ap	xvi k ma	xix
c iik ap	HO ap	xxi
e xv k ma	xiiik ma	xv

OGD. Henricus rex rome imp effectus est.

Terremotus iii id nou factus est magnus.

S. Henricus impr EHU. iii id iul. ob. Cui eode anno Chuonradus in regnu succedit.

Einsiedeln Stiftsb. 319 (645) p. 31

Euolutus abuncarii dñi duob⁹ magnus cyclus terminus hic inchoat. comma&ā
magnus cyclus d xxxxii⁹ annos. id xxviii decemnouenales cyclos.

	ii	hvt viii	xvii	c	hoh	a p	xx		Hermannus abb
	iii	xi	v	xvii	c	viii	k	a p	xvi	Cui henricus succ
	iiii	xxvii	vi	xviii	e	ivvs	a p	xvii	
	v	iii	vii	i	c	iiii	h	a p	xx	
	vi	xiiii	ii	ii	c	xi	k	a p	xv	Henricus abba
	vii	xxv	iii	iii	e	iiii	id	a p	xvi	Cui seligerus succ
	viii	vi	iiii	iiii	c	iii	k	a p	xviii	
	viiii	xvii	v	v	e	xiiii	k	ma	xx	
	x	xxvi	vii	vi	c	vii	id	a p	xv	Prima pugna hen
	xi	viii	i	vii	c	vi	k	a p	xviii	regis cū saxonib⁹
	xii	xx	ii	viii	e	xvii	k	ma	xviii	dolfo a muellhard
	xiii	i	iii	viiii	c	ii	hoh	a p	xv	eis adhuc sibi sa
	xiiii	xii	v	x	c	viiii	k	a p	xvii	rubs. ubi ernst m
	xv	xxi	vi	xi	e	ii	id	a p	xviii	a henrich a hen
	i	iiii	vii	xii	c	k	at	a p	xxi	de nellēburch
	ii	xv	i	xiii	c	xii	k	a p	xvii	eps. Sequenti anno
	iii	xxvi	iii	xiiii	e	v	id	a p	xvii	oppinheim placito
	iiii	vii	iiii	xv	c	iiii	k	a p	xx	to patrū. a ipso de
	v	xviii	v	xvi	e	xv	k	ma	xxi	inde Langobardia p
										obedientiā promeruit
										placatus. quādiu impler
										inserū. denuo discidii
										ipsū a papā remansem
										Rudolfus dux ung
										aquibusdā elevatus.
										Pugna henrici regis
										rudolfi a saxones.
										flamo ne
										hardi duces noricoru
										tus comes rudolfi de
										ringen.

Bellū henrici regis cū saxonibus. in q̄ rudolfus rex occiditur.

Henricꝰ rex multa cū exercitu optinet. aliquos sibi adūsos deuastat.

Einsiedeln StiftsB. 319 (645) p. 35

Ludewicus comes de montpilicart aseruus suus occidit eum.

Heinricus rex a filio suo regno privatus ē comeca aparun ytota q̄ d r a g e s i m ā.

Tertius decennouenalis cyclus.

Anni dñi	Ind.	Ep̄	Cc	Cycl.	Term.	P.	Dies pas.	Lunat.		
I C II	x	Hvl	II	xvii	C	H o H	A P	viii k	A P	xv
I C III	xi	xi	III	xviii	C	viii k	A P	iii k	A P	xviii
BI C IIII	xii	xxii	V	xviiii	E	i d v s	A P	xv k	o m	xviiii
I C V	xiii	iii	vi	i	C	iiii H	A P	v i d	A P	xxi
I C VI	xiiii	xiii	vii	ii	C	xi k	A P	viii k	A P	xvii
I C VII	xv	xxv	i	iii	E	iiii i d	A P	xviii k	o	xviii
BI C VIII	i	vi	iii	iiii	C	iii k	A P	H o H	A P	xx
I C VIIII	ii	xvii	iiii	v	E	xiiii k	o m	viii k	o m	xxi
I C X	iii	xxviii	v	vi	C	vii i d	A P	iiii i d	A P	xvii
I C XI	iiii	viii	vi	vii	C	vi k	A P	iiii H	A P	xx
BI C XII	v	xx	i	viii	E	xvii k	o m	xi k	o m	xx
I C XIII	vi	i	ii	viiii	C	ii H o H	A P	viii i d	A P	xvi
I C XIIII	vii	xii	iii	x	C	viii k	A P	iiii k	A P	xviiii
I C XV	viii	xxiii	iiii	xi	E	ii i d	A P	xiiii k	o	xx
BI C XVI	viii	iiii	vi	xii	C	k a t	A P	iii H	A P	xv
I C XVII	x	xv	vii	xiii	C	xii k	A P	viii k	A P	xviii
I C XVIII	xi	xxvi	i	xiiii	E	v i d	A P	xviii k	o	xviiii
I C XVIIII	xii	vii	iii	xv	C	iiii k	A P	iiii k	A P	xv
BI C XX	xiii	xviii	iiii	xvi	E	xv k	o m	viii k	o	xv

Circa natale dñi
rieus quintus re
patre heinrico re
quarto se separa

Sequenti anno
circa natale dñi
filio captus est
eodē anno obiit

Heinricus rex
mā uenens cū ex
cum honorifice s
pus ē. & eodē d
ta sedmone unū é
pas[cale] papā m
romanoꝝ cede é
untierunt. & papa
pus ē. Deīde pap
dumisso atq; plac
rex idem imp.atu
effectus ē.

Rex heinricus
duxit uxorē

Terremotus factus ē
magnus.viii. k. mai.

Einsiedeln StiftsB. 319 (645) p. 37

Post merito graij cruu dixere mæotion.
Hoc mare gargani concludit iapigis ora
Illinc incipiens extenditur hadria uastus.
Ad boream penetrans pelago solemq; cadentem.
Ionius partter sinus hic perhibetur ab orbe
Cuius & geminas diuersis partibus oras.
Quas tamen extremas coniungit terminus unus.
Ad dextram partem prendit illyris alma.
Post hanc dalmaciae populorum mastia tellus.
Ad leuā ausoniae porrectus tyrrhenus isthmos
Quē tria circūdant maria undiq; littore curuo
Tyrrhenū. siculum. necnō simul hadria uastus.
Finibus appropriuſ exceptant singula uentos.
Tyrrhenum lephiso. siculum sectundatur austro
Hadria succurrens eoo frangitur euro.
Atq; psicaniam tractu diffundit atro.
Adsyrtī pelagus libicis quę cingitur oris.
Maore pquam minor excipit aequora longe
Atq; sinu gemino resonancia littora pulsans.
Finibus asiculi creteū tenditur aequor.
Ad solis uenientis ostus salmonida poscens.
Dicitur eous qui cretę terminus ee.
Post hanc ē gemmū mare uastū fluctib; asris.
Flatib; ismarici boreae qd tenditur aeris.

Einsiedeln Stiftsb. 319 (645) p. 68

AA.42

	F	B	L	H	A	R	D	Y	S	
G	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII	VIIII	X
E	II									
B	III									
L	IIII									
H	V									
A	VI									
R	VII									
D	VIII									
Y	VIIII									
S	X									

CAPITVLA SEQVENTIS OPERIS.

D einuocatione I.
D epfatione II
D e trib; terrę partibus III
D e circuitu terrę IIII
D e quatuor maioribꝫ sinꝫ; marinis terrā intrantibus V
D e tyrreno mari VI
D e affrica & aegypto VII
D e europa VIII
D e insulis tyrrhem maris atq; oceani VIIII
D e asia X

Einsiedeln StiftsB. 319 (645) p. 63

Incipit epistola Sci Aug. De vi diebus Ani iii ivdicii.

Primo die erit primu signu iudicii. murmur magnu
erit. Hora tertia diei erit vox magna in firma
mento celi. nube magna sanguinea descendente
ab aquilone. tonitrua erunt. fulgura foras seqn
tur. illa nube cooperient nubes totu celu. erit
pluuia sanguinis sup tota terra. Ista s signa
primo die. Secdo aut die erit uox magna infir
mamto celi. & mouebit terra a loco suo. pars
celi aperiet in firmamento celi. ab oriente in po
testate magna eructuabunt p partes celi. & coo
periet totu celu. Ista s signa secdo die.
Tertia aut die hora ii. erit in celo signu igneu
et sulphureu. abyssi terra regnabunt de .iiii.
angulis mundi. primu celu plicabit ve lib. et n
apparebunt ctinuo putei abyssi. abysso obscu
rabunt usq ad hora x.ma. Tc dicent oms angli.
appropinquant nob ut aperiamus. Ista s sig. iii. d.
Quarta aut die hora i. maria. terra. aquilonis.
orientis loqnt. abyssi mugebunt. Tc comouebunt
vniuersa uirtutes. tra motus in illa die erit.
cadent idola gentiu oma effecta tra. Ista ss. iiii. d.
Quinta die hora v. subito er tonitrua magna
in celis. ortus solis. ortus lune nimis rapiem.
er tenebre magne in secto usq ad uespera.
stelle aperient aministerio suo. misto die oms
gentes odiem & ctemnabunt vita scti. Ista ss. v. d.

Einsiedeln StiftsB. 319 (645) p. 155

respiciente transacti anni fine. ac prospiciente futuri anni principiū. hē ianꝰ exre dicit. eo quod sit ianua anni hoc ē principiū. A Febr. unde dicit. C Abidolo et re. A Quomodo. C Abidolo ergo februo. hoc ē plutone quilustrationū potens. ee a gentilibus credebat. februarius nominatus. lustrari enī eo mense ciuitate roma necesse erat. quo statuta iussa. hoc ē sacrificia dis manibus soluerent. siue frbr dictus ē a febre hoc ē a frigore. ppr frigidū tēp. ipsius mīsis. A mar ergo unde dictus ē. C A marte idolo. qui pat romuli & romane gentis auctor ee estimabat. Siue are. hoc ē maribus nom mart accepit. Nā et eo tēpore cuncta animantia terre mares desiderant ad coeundi uoluntate. A Quibus modis aprilis dr. C Duobus modis. subidolo id ē uenere matre ut fer enarr. afroneni grece. spuma inpretat. Vnde uenus orta credita ē. que afrilis siue afronia apud grecos nominata est. & subre. hoc ē ab aperiendo quasi aperilis. In hoc enī mense. remotis nubib. pruinis. ac tēpestatibus hibnis. cēlū. terra. & mare. nauis. agricolis. & horoscopis apertur. Arbores quoq. & herbe. sed & animantia queq. implē se aperire incipiunt. A Quot modis maius dicitur. C Duob. hoc ē subidolo maio. quē esse iouē uoluerunt. quasi maiestate ceipuū. Siue a maia

Einsiedeln Stiftsb. 319 (645) p. 190

Multū deflet abbas sacras hic HERIMANNUS.

Siquē uirtutes uisneeis hunc fugere.

Quin ceu flos hominū fuit ac sic uelut instar amenū

Angelicę uitę moribꝫ ac facie.

Sexta dies finis cuius fuit iduus aprilis.

Regimus sacri post tria lustra sui.

non aguma nomen

Einsiedeln StiftsB. 319 (645) p. 275

Abb. 102a

Si fistulae aequalis grossitudinis fuerint · & maior minore insua longitudine bis habuerit · & insup concauitatis eius diametrum · diapason consonantiã adse inuicẽ resonabunt · Itẽ si fistula maior fistulę minoris longitudinẽ quã inse habeat · & insup diametri qd incauo ẽ ter mĩsurã conmeat · bis diapason cõsonantiã resonabunt · Itẽ si fistula maior minorẽ inse totã habeat · et insup longitudinis eius mediatatẽ · simul cũ mediatate diametri · qd incauo est · diapente cõsonantiã resonabunt · Itẽ si fistula maior habeat in se fistulã minorẽ totã · & insup longitudinis eius octauã pastẽ · tn tũ resonabunt · Itẽ si fistula maior fistulã minorẽ inse totã habeẽat · et insup longitudinis eius partẽ sextãdecimã · haec cõsonantia semitonũ erit ·

Vnusquisq; tonus habet tres sonos. Asuo finali · usq; in nouũ sonũ ascendit · descendit insibi vicinũ · z Aliquando altertũ. Plagis aũt usq; in quartũ descendens · Ad quintũ usq; ascendit ·

AD MAR ·

Sanguis tati stupi denasa q · qd tibi uena sic stę iordanis fecit · ubi dns baptizatus ẽ · qui cuncta pa-ta usq; infontes aquarũ · Par nr usq; infinẽ · Hoc fac ter manẽ dextrã · f'er-u · Adoram' xpe · Adoram' crucis · F'er-m · Crux alma · Crux benedc · F'er-m · Dulce · Ecce crucẽ · F'er v · Hosanna · O magnũ · F'er vi · f signũ · Saluator · Sabb · Saluanos · Tua crucẽ ·

Einsiedeln StiftsB. 319 (645) p. 281

Einsiedeln Stiftsb. 319 (645) p. 284

xl. insabbato euenerit · ebdomda priori idem ieiunu celebrandu
erit

Siquis ieiunia quatuor temporu legitimo ordine celebrare desiderat · sabtr scriptu argumentu exsententiis scorum patru collectu obseruare nneglegat · Primum sabbatu martii cu pcedente eiusde mensis nn· feria nota diligenter · & abipso xiiii· epdomadas usq· insecundu iunii mensis sabbatu coputa· teruq· alias xiiii· epdomadas abhinc usq· inter tiu septembris sabbatu qd nullomodo te fallit e numera · indeq· pximu sabbatu ante natale dni siue xiii· siue xiii· fuerint semp obserua · & inhis singulis nn· sabbatoru diebus absq· ullo errore occupa legitime illud ieiunium qd insacramentoru libris pmulatur cu xii· lectionib· celebrandu · Qd si ingilia natalis dni

300 pp.
150 fol.

Tibi gloria laus honor & imperiū
Rex pie quadrifidi conscendens roboralign.

Dedicat dedicatū · Mediolano · et Steueri ·
VIII · k · AP̄R · hoc ē in ad̄nunt̄ · S · Mar̄ię ·
Quarū prior in honor ē · S · Martini · dedic̄ · Et cūnent̄
in alt̄ ret̄ · S · Mauricii · Posterior · hē Steueri · in hon̄
· S · Verenę · et cūnent̄ in alt̄ ret̄ · Scor̄ m̄ Carponii · et
· r ·

Dedic̄ · cappellę in Brittona · V · k · AP̄R · In honor ē
S · Galli · et cont̄ in alt̄ ret̄ de sepulchro · deuest · LXXXI ·

Dedic̄ Cappellę In Vuaganun · VII · k · AP̄ · In hon̄
· S · Petri · et cont̄ in alt̄ ret̄ · S · Georgii · m ·

Egredere emanuhel quem nunciauit gabriel
uti sponsus de talamo uirginis matris uero ·
Spe sci opere sine uirili semine p̄tuū natalicū
delens tue flagiciū Verbū p ce dens apparuit lum̄
ueru de lumine ds descendis humilis homo nob uis
sibi lis · Virtus primalis amor est finis generalis
Da ut lege depositā tua sim̄ subgā qui aperis diu
clausū bonis intrandi aditum · Seruos uenie
re dimere tuo sacratos sanguine fac nos tecū
re surgere deuicto mortis principe · Vt cum
sois p̄ennū laudes soluam̄ pariter sclę altissimo
regi omnipotes dño · Laus sit p̄ patre filio spui paracly
unitatis sit glā p infinita secula am̄ ·

Einsiedeln StiftsB. 319 (645) p. 300

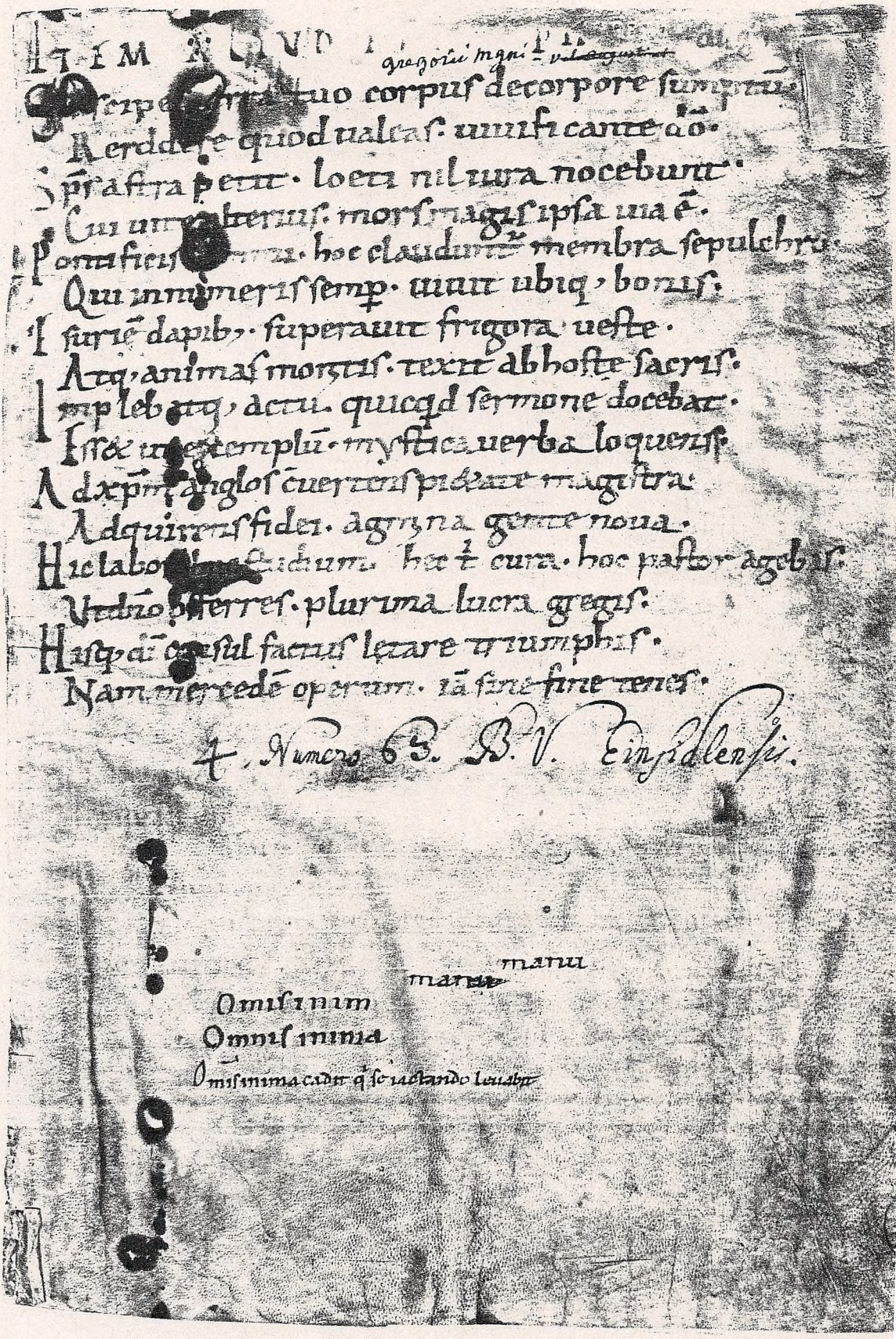

Numero 63. B. V. Einsidlensis.

manu

Omisinim

Omnusinima

Omisinima cadit q se uolando leuabit

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 319, p. 1. S. X

Taf. VII

Tab. XIII

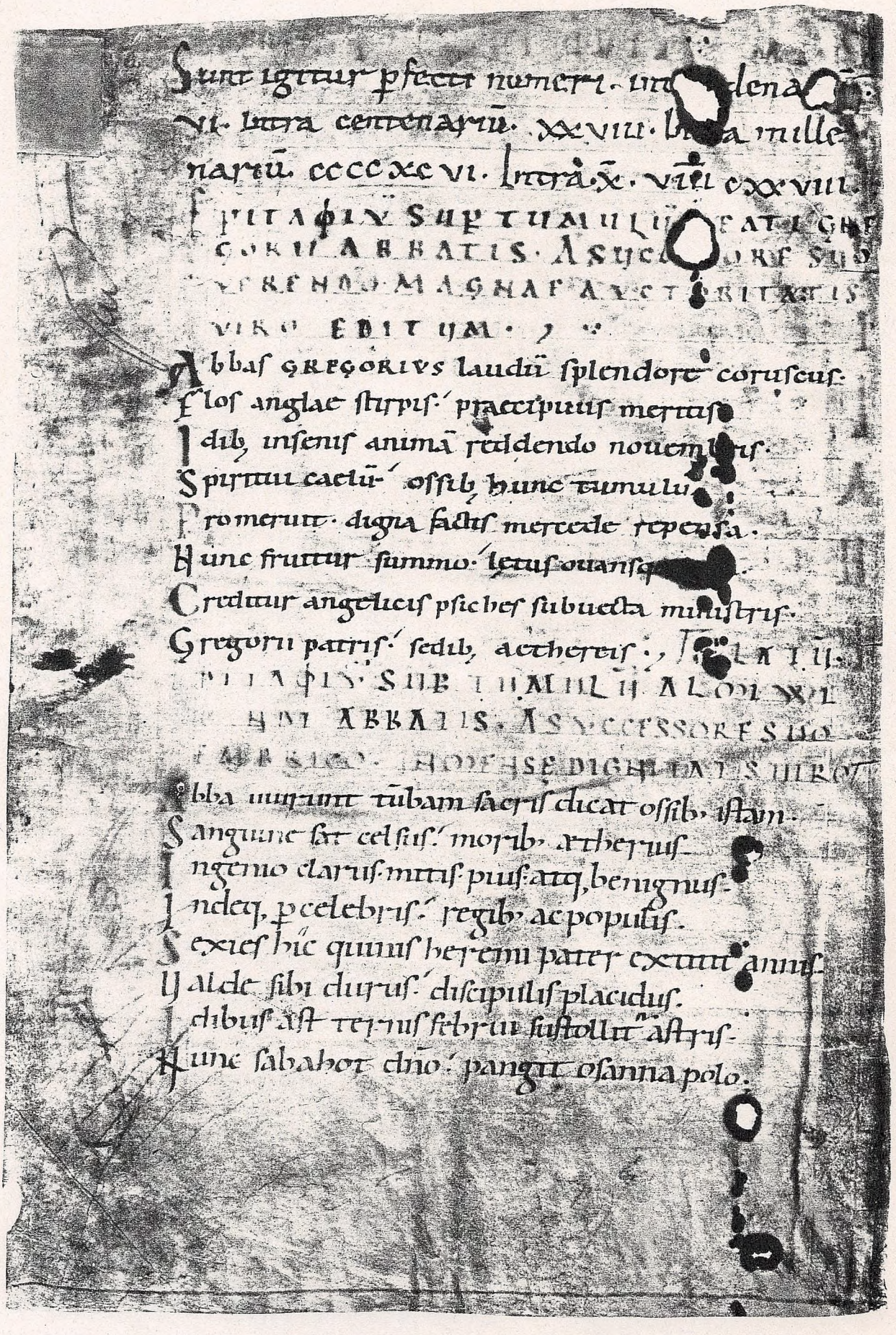

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 319, p. 2. S. X/XI

2 & marii

INCIPIT LIB PRISCIANI GRĀMATICI QVI PERIE-
GESIS DICIT. TD DESCRIPTIO ORBIS TERRAR.

NATVRAE GENITOR
QVAE MVNDV CONTINET OMNE.
An nue rex caeli posuit tellurisq; undae.
In quas imperiu mortalibus ipse dedisti.
Materie tanta me promere carmine digno.
Incipiens terrae tractus. pontiq. meatus
Et fluuios canere. atq; urbes. populosq; per orbē.
Discretos late refluum memorare parabo.
Oceanu tellus quo cingitur aequore toto
Insula ceu sese diffundens limore uasto.
Non tamen assiduo tereti undiq; margine circu-
Claudit haec bifido sed brachia limore pandens
Arctatur rapidos cursus ad solis utrumq;
Assimilis fundę. sed quaquam corpore toto
Vnasit. haec homines tris dicunt ee diremptas.
Et prima lybien. post europen asiamq.
Sed lybia europae discernit finib; amplis.
Linea quā obliquam gaditanaq; ostia nili.
Quā boreae excurrit mephitis terra subactes.
Atq; locum uouit spurtano fama canopo.
Sed terras aquilo quas frigore danat inquo.

Maurer, H., Der Herzog von Schwaben, Thorbecke 1978

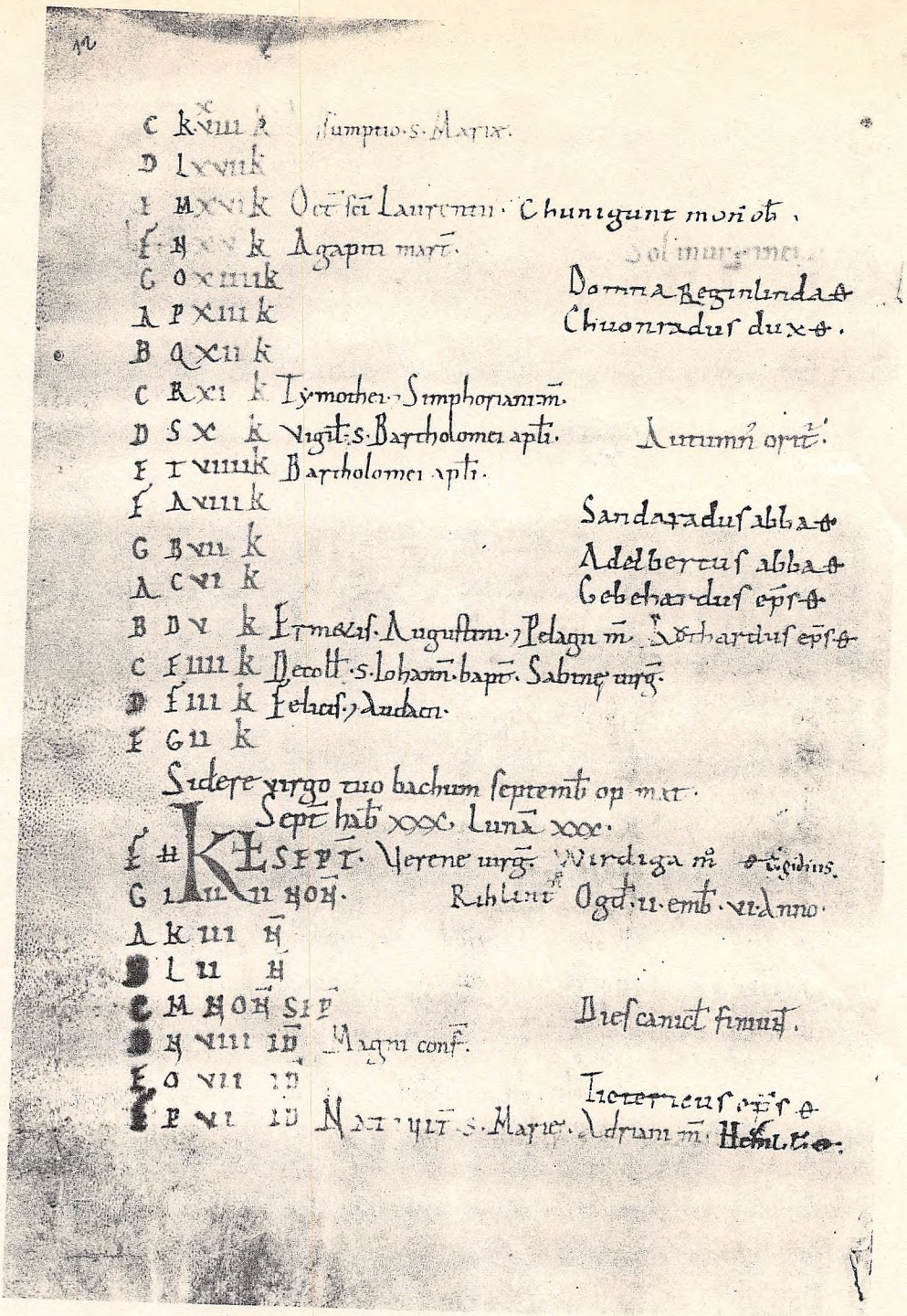

C k.VIII k Assumptio.s.Marie.
D IVIIIk
E MXVIk Oct.sci Laurentii. Chunigunt mori ob.
F MXVk Agapiti mart.
G OXIIIIk Domna Reginlindis
A PXIIIk Chuonradus dux.
B QXIIk
C RXIk Tymothei. Simphoriani m.
D SXk Vigil.s.Bartholomei apli. Autumni oris.
E TVIIIIk Bartholomei apli.
F AVIIIk Sandaradus abbas
G BVIIk Adelbertus abbas
A CVIk Gebehardus epc.
B DVk Ermetis. Augustini. Pelagii m. Sothardus epc.
C FIIIIk Decoll.s.Johann.bapt. Sabine virg.
D FIIIk Felicis. Audacti.
E GIIk
Sidere virgo tuo bachum septembris op.mat.
Sept hab XXX. Luna XXX.
F HK SEPT. Verene virg. Virdigia m. Egidius.
G IIK HOH. Ruhlint Ogd.II.emb.VI.anno.
A KIII H
B LII H
C MHOH SIF Diescanct finiunt.
D HVIII ID Magni conf.
E OVII ID
F PVI ID Nat.vit.s.Marie. Adriani m. Hemmeo.

37 (Herzogin) Reginlindes und Herzog Konrads I. Namen auf pag. 12 des Kalendar-Nekrologs von Einsiedeln

Einsiedeln Cod. 319

cf. H. Keller, Kl. Einsiedeln Taf. 4!!

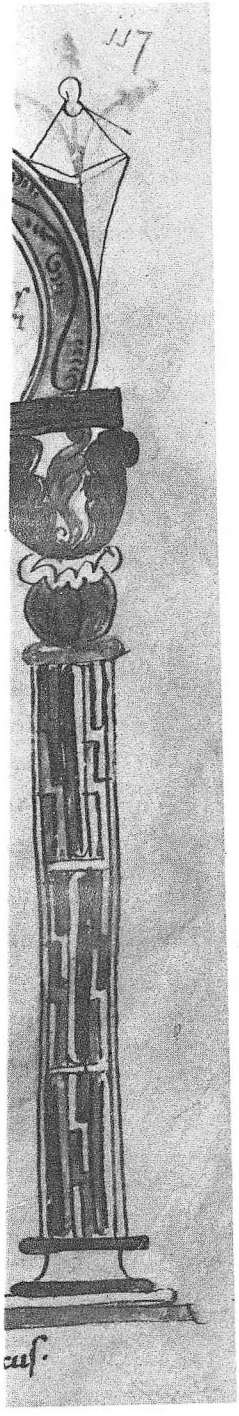

C k xviii k Assumptio. s. Mariæ.
D l xvii k
E m xvi k Oct. sci Laurentii. Chunigunt monioth.
F n xv k Agapiti mart.
G o xiiii k
A p xiii k
B q xii k
C r xi k Tymothei. & Simphoriani mm.
D s x k Vigil. s. Bartholomei apti.
E t viiii k Bartholomei apti.
F a viii k
G b vii k
A c vi k
B d v k Ermetis. Augustini. & Pelagii mm.
C f iiii k Decoll. s. Iohann. bapt. Sabine virg.
D g iii k Felicis. & Audacti.
E h ii k

Sidere virgo tuo hachum septemb op mat.
Sept hab xxx. Luna xxx.

F a K. SEPT. Verene virg. Mirdiga m. [illegible]
G b n. SEPT. Rihlint Ogdt. ii. emb. vi. anno.
A c iii n
B d ii n
C e M SEPT SIT Diescanct finunt.
D f viii id Magni conf.
E g vii id
F a vi id Nativit. s. Mariæ. Adriani m. Helmti.

Abb. 37 (Herzogin) Reginlindes und Herzog Konrads I. Namen auf pag. 12 des Kalendar-Nekrologs von Einsiedeln

Helmut Maurer, Die Hg. v. Schwaben (1978)
Einsiedeln StiftsB 319 p. 12

S. 329

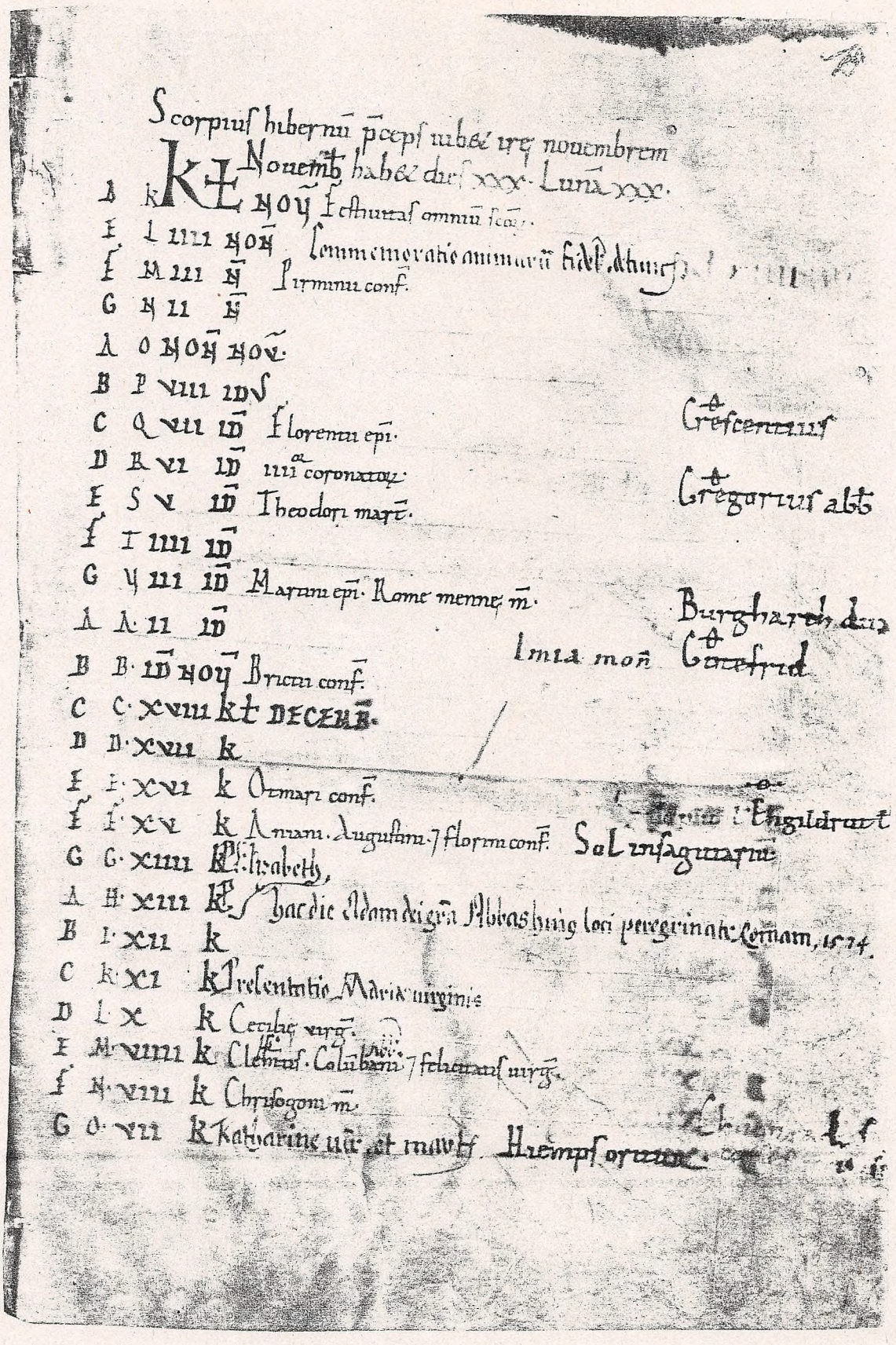

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 319, p. 15. S. X/XI

Taf. XII

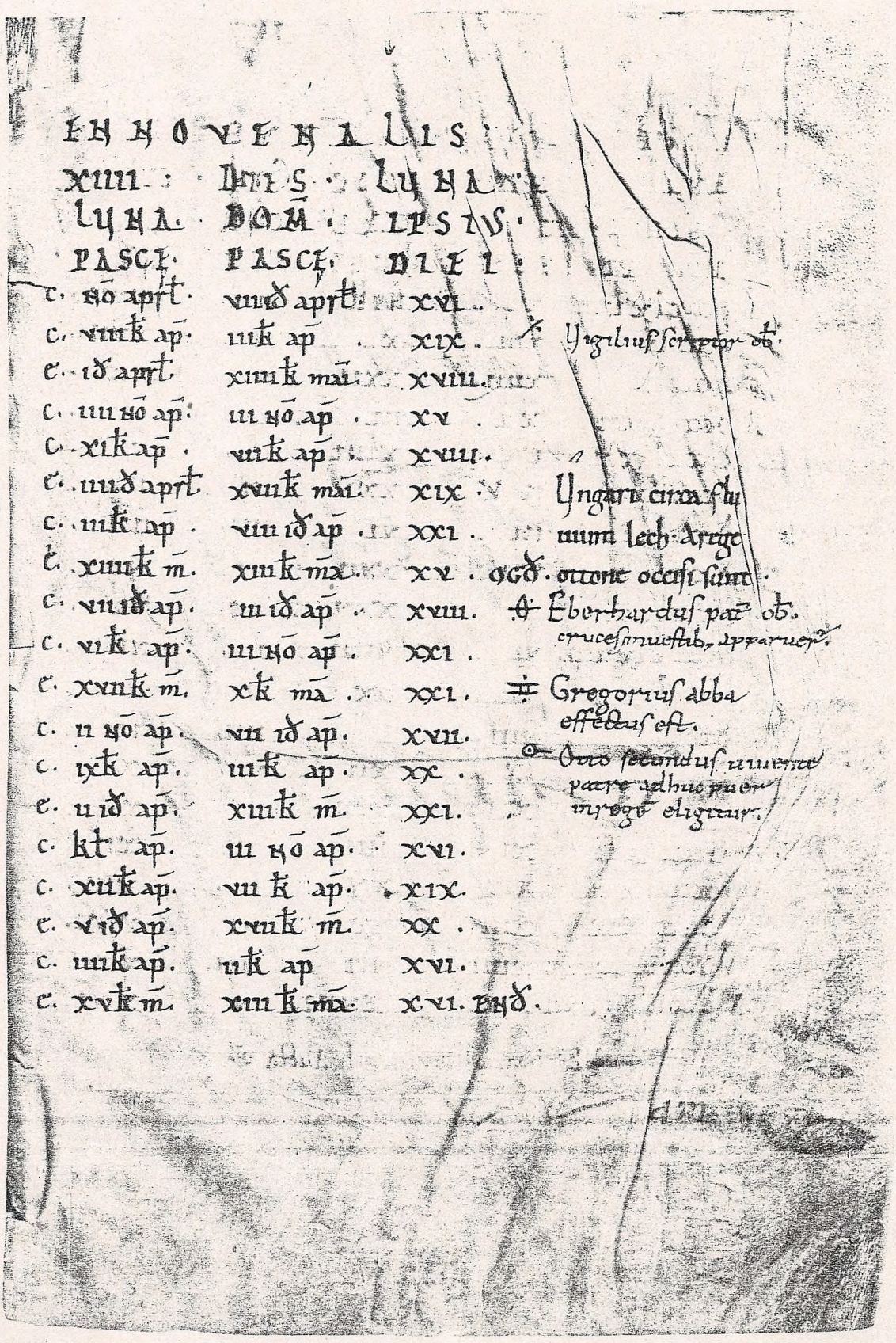

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 319, p. 31. S. XI

Taf XXV

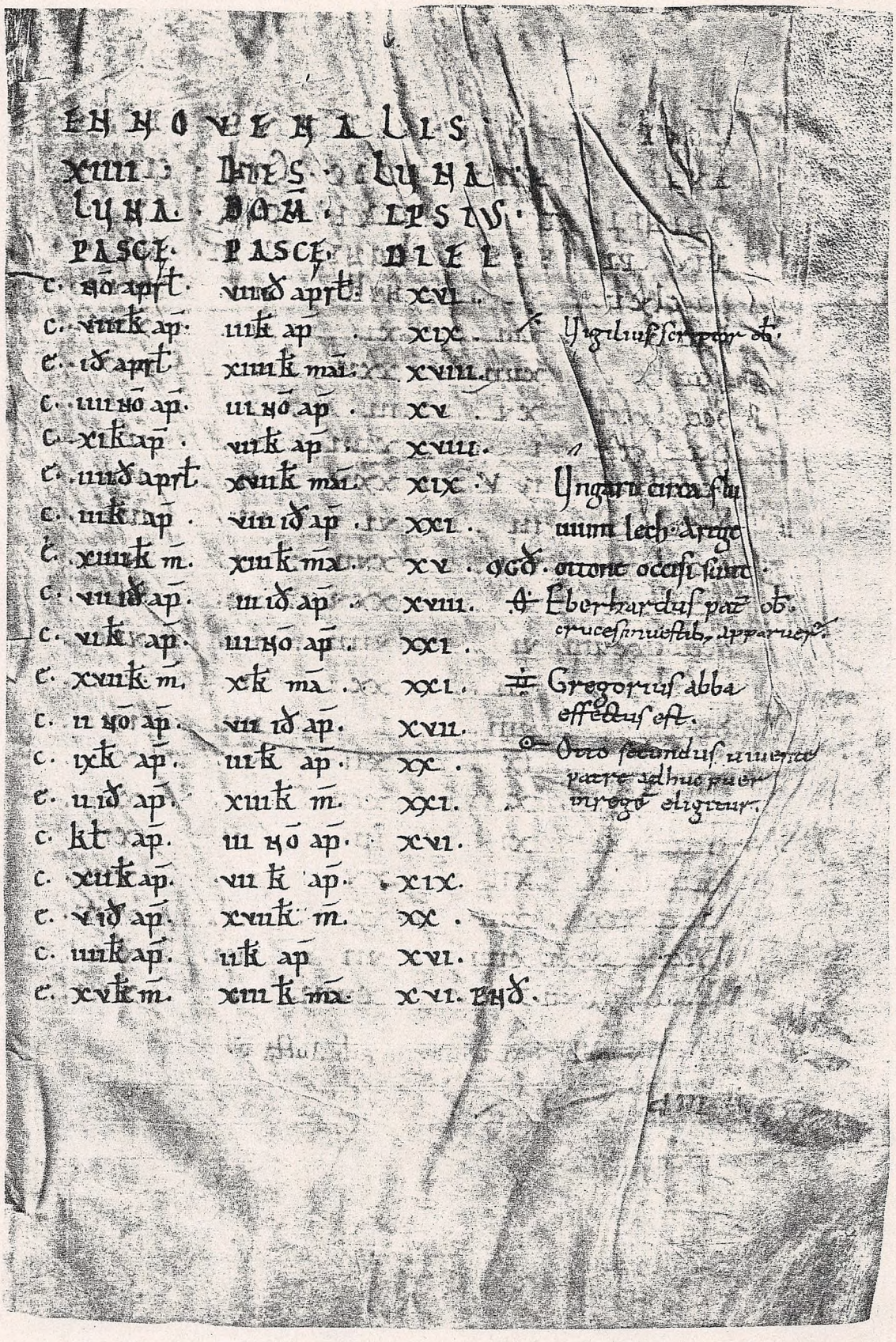

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 319, p. 31. S. XI

ustika in der noch üb-
für die alten Codices,
die schon Vorstufe der
:h hinsichtlich der An-
uskel der Jahrtausend-
2. und die Folge von
Beachtung verdient es
nt eine solche der An-
cht viele Vermerke an-
holt anzutreffen ist.
en bereits, als man sie
Dadurch, daß der Her-
Minuskeln verwendete,
rund paläographischer
übrigens nie datierten
gen wird eine ziemlich
viele davon zeitgenös-
erbrüderung, übermit-
Personen vorkommen,
Gewiß eine minutiöse
edler Angaben lohnen
derhand diesen älteren
Hälfte des 10. Jahrhun-

Eins. 319 die Annali-
gleichzeitig zwei oder
ersehen. Ich bezeichne
en Zahlen, diejenigen
12 Hände feststellen,
Eintragungen zu 746,
26, 934, 935, 945, 951,
den in Minuskel ge-
us martyrizatur [entge-
er Cyclen]. Er schreibt
and›; was er notiert,
en der Äbte und Son-
sen gewisse Beziehun-
den übereinstimmend
rtyrizatur 356 [fehlt in
ruerunt 356/29, wobei

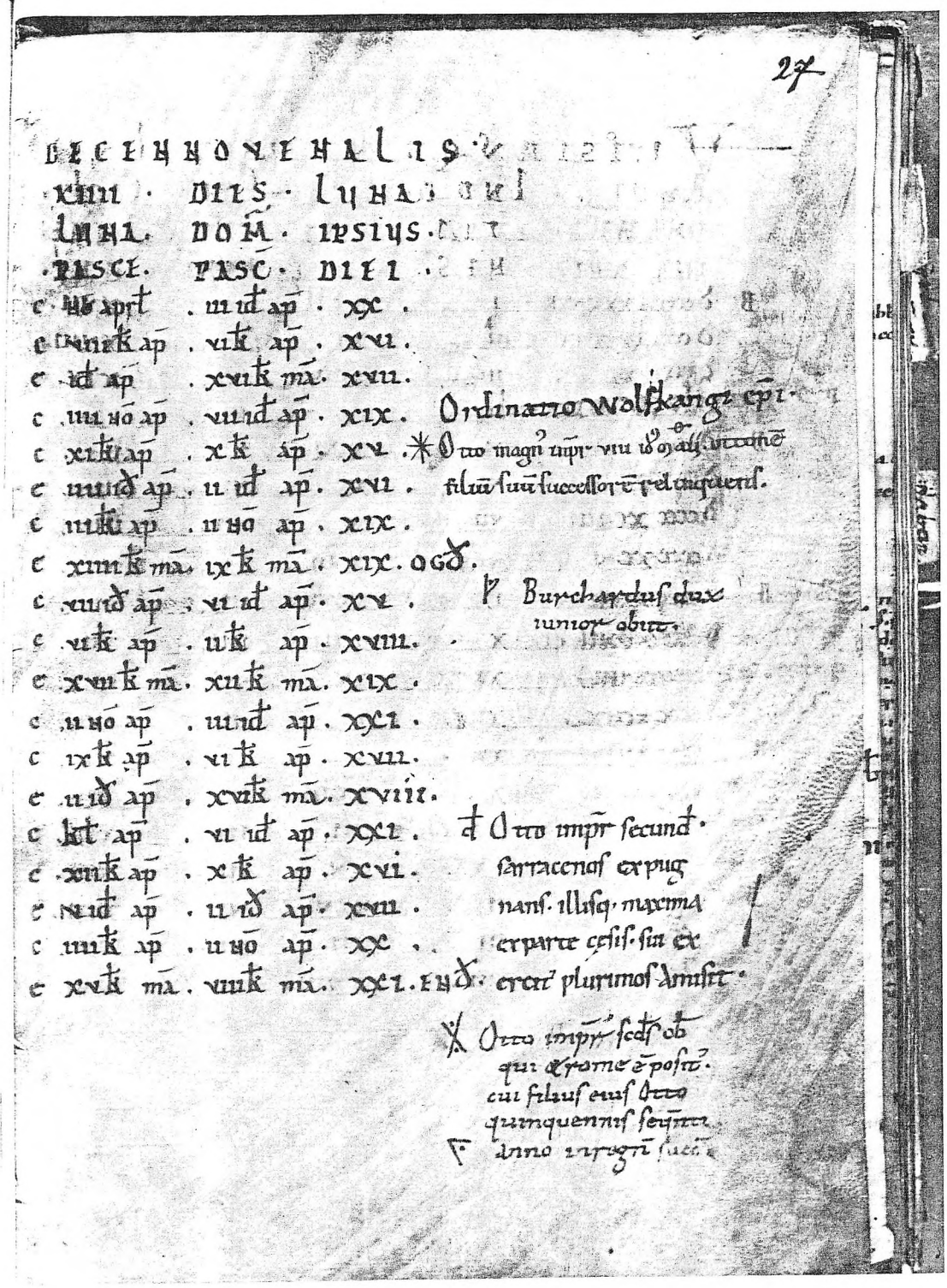

Albert Bruckner, Zur Datierung annalistischer Aufzeichnungen aus Einsiedeln, in: Corolla Heremitana, hg. Alfred A. Schmid (1964) S. 81–100

Abb. 36: Stiftsbibliothek Einsiedeln, MS. 319, p. 27, Annales Einsidlenses.

Folio Numero 74. B. V. Einsidlensis. 1

Incipit liber beati hieronimi de quadragesimis filiorum israhel.
In septuagesimo septimo psalmo qui inscribitur
Euangelista matheus ex persona domini ducis credentium dicit plagarum in egypto et egressionis eius insolubilem narrat historia. cuius nulli dubium sit facta esse que scripta sunt. quasi aliud littera sonet aliud clausum spiritus teneat. Aperiam inquit in parabola os meum et loquar propositiones ab initio seculi. quanta audiuimus et cognouimus ea et patres nostri narrauerunt nobis: Unde et apostolus bisdem uerbis quia eodem spiritu. Hec ait omnia in figura contingebant illis. scripta sunt autem ad commonitionem nostram in quos fines seculorum deuenerunt. Nolo uos ignorare fratres quod patres nostri omnes sub nube fuerunt. et omnes per mare transierunt. et omnes in moyse baptizati sunt in nube et in mari. et omnes eandem escam spiritalem manducauerunt. et omnes eundem potum spiritalem biberunt. bibebant autem de spiritali sequente eos petra. petra autem erat christus. Si ergo pars historie tantum ex egypto spiritum accipit. et cetera que ab apostolo pauluus tempus pretermissa est eadem intelligentie cuncta. nam et de propheta qui malo loco dicunt habitasse cum habitantibus cedar. multum incola fuit anima mea. absentia terre in sustinens lacrimabiliter ingemuisse et dicit. Hec recordatus sum. effudi in me animam meam donec transeam in loco tabernaculi admirabilis usque ad domum dei. in uoce exultationis et confessionis soni epulantis: In malo psalmo. reuela oculos meos et considerabo mirabilia de le

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 127. p. 1. S. XII.

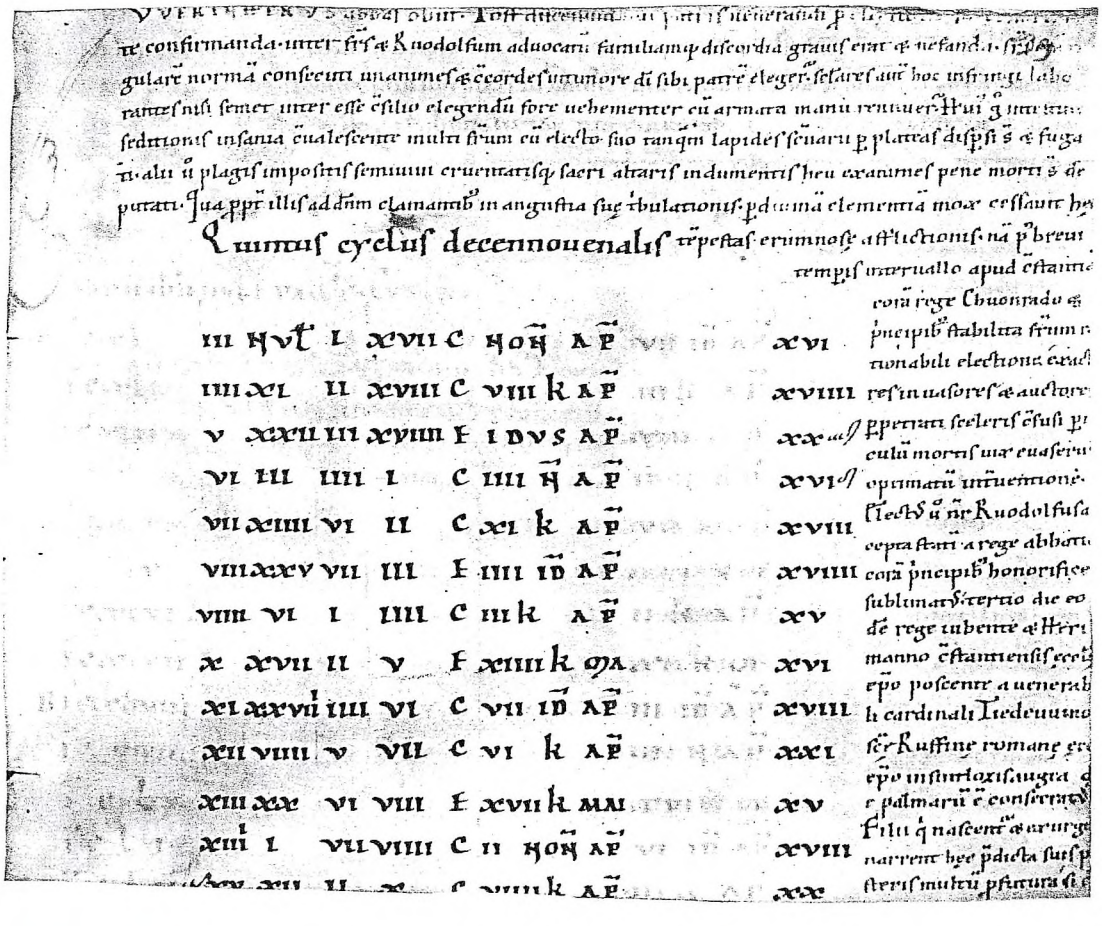

SMAH 8, Taf. I

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 319, p. 39. S. XII.

Tafel II.

Stiftsbibliothek Einsiedeln
MSC 329, p. 300 (letzte Seite).

/1

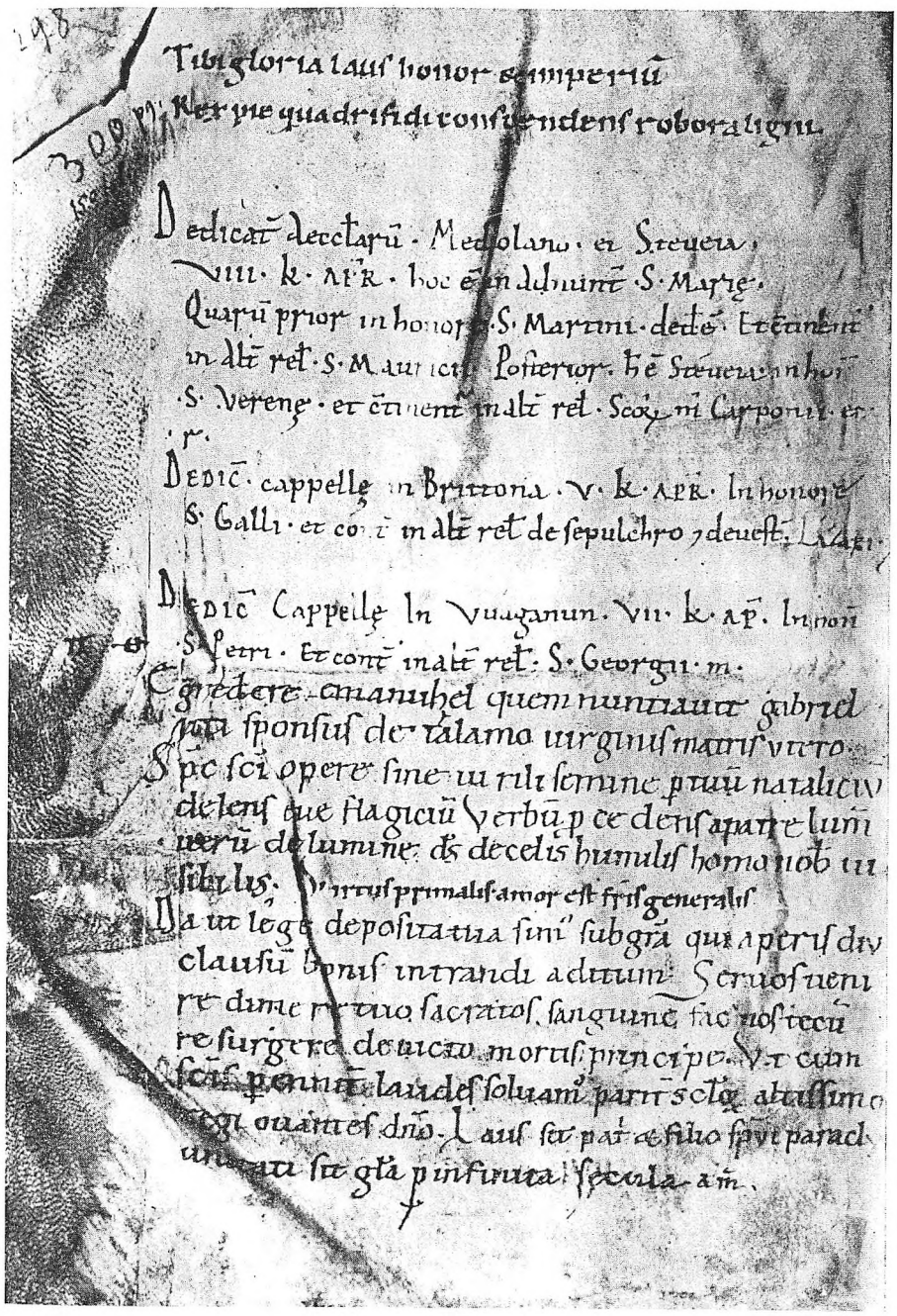

Marcel Beck, Die Patrozinien der ältesten Landkirchen im Archidiakonat Zürichgau (Schweizer Studien z. Gesch.wiss. 17, 1, 1933)

Si uis scire ubi luna sit quando sol in capri cornu & in kt ianuar~ mone~ anno
primo decen nouennali aperi codicem annalem & quere kt inn~ in
uenies in prima longitudinis linea .Λ. literam . recurre ad istam
paginam uidebis annum primum .& Λ. litteram reperies. circu
fer oculos ad latera hinc aries extrema . illinc aprilis initia de
prehendis. ibi ergo luna toto illo anno p~ omnem annalem libell~
ubi .Λ. scripta ÷ uersatur. Sic p cæteros decen nouennales annos fa
cies. & ita semp ubi luna circum fertur scire poteris.
Inn~ .Λ~vg~ .& dec . kt .& vi id .& xviii kt .& xi kt .& iiii kt . vnus ÷ dies .
In feb~ v~o kt .& vii id .& xvi kt .& viii kt vnus ÷ dies .
In mar~ mai . iut . et oct . kt . et viii id . et id . et xi k . et iiii k . vn~ dies .
In apr~ iun~ sep . et nou~ . kt . et vii id . et xviii kt . et xi kt . et iii k vn~ ÷ dies .
Lle mensis qui habet iiii nonas . et c~ iii non~ dies . v . et in id dies xiii .
Lle mensis qui habet vi non~ . et c~ in non~ dies vii . et in id dies xv .

Einsiedeln 321 (647) p. 3 ter

Einsiedeln 321 (647) p. 3

4 174 4

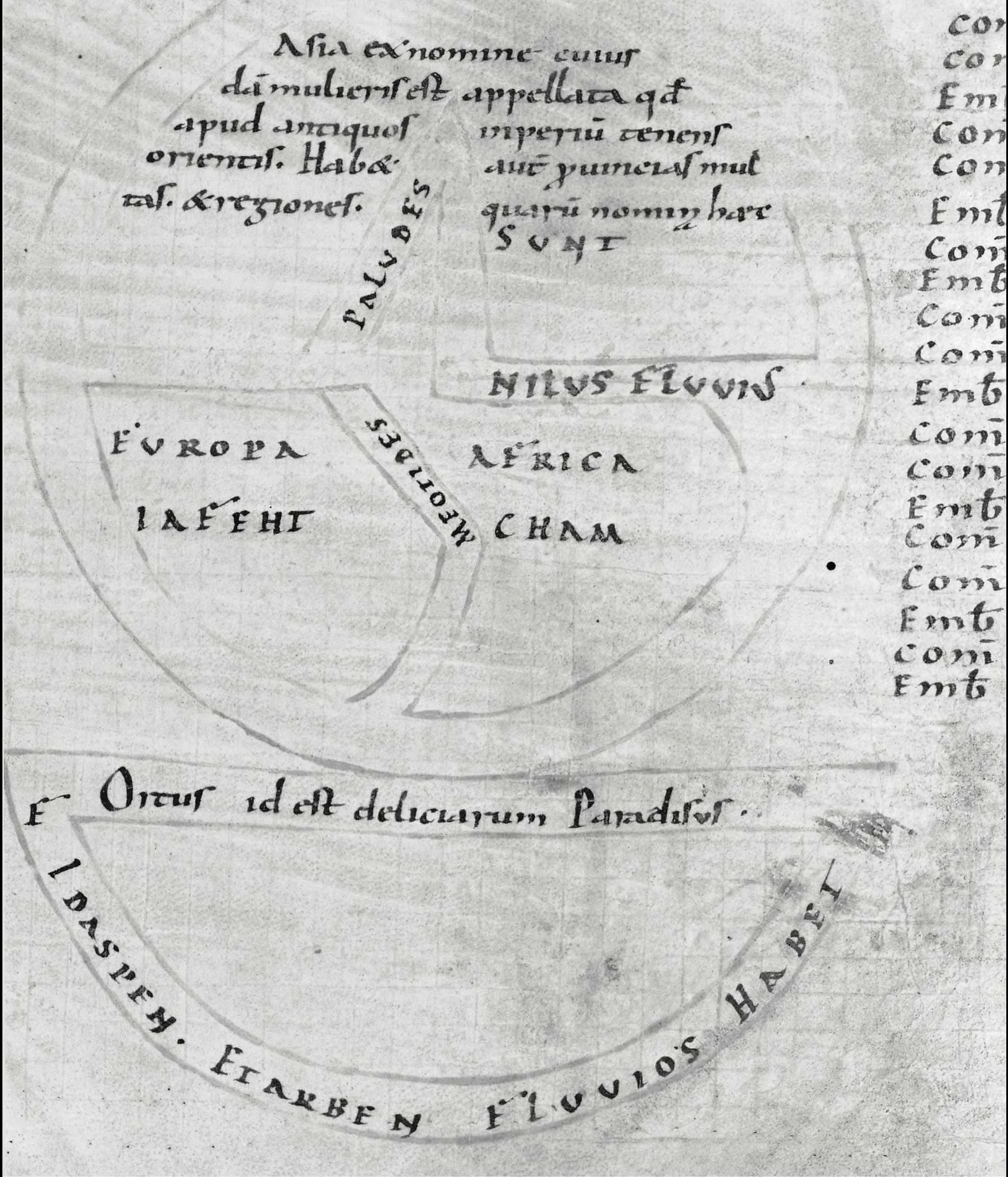

Principium iani sancit tropicus capricornus

Circumcisio dñi nr̄i

Epiphania dñi nr̄i

In egypto Pauli heremite.

Pictauis. dep̄ hilarii epi.
In hispania felicis epi &c̄ f.

Rome Marcelli pape.
Antonii monachi.
Rome Sc̄e Prisce.

Rome Sc̄i sebastiani & fabiani ep̄i.
Rome Passi agnetis virḡ
In hispanis Vincentii diac. & megin̄r. M.

Timothei apli.
Conuersio sc̄i Pauli.

Rome agnetis virḡ denuc̄.

Einsiedeln Stiftsb. 321 (647) p. 4

Einsiedeln 321 (647) p. 25

Cuius ꝯras a sinistris a dextris regenti occurrit.

VNDE ORIATVR SALTVS LVNAE;

ab lunę exeo nascet qd cuius incendatur quapuer imputa si in anno quando nullę ꝯpactę incipiunt. v kt sept. prima luna in xii hora diei incendat post annum lunarē. hoc est post xii lunas plenas. lxvii. kt sept. ante una hora & puncto & xviii parte unius puncti. id est in decima hora diei ipsa incensio ēcingit. Ctsic qa per singulos annos una hora & puncto & nona decima parte unius puncti cicius incendit. in xviiii annis die unū in computatione lunę subtrahimus. Si qnde dies xxviii horis existit. horā aut quattuor puncti faciunt. id eoq xviiii horas rotundēq puncto s. & illū unum punctū quiptot annos diuisus est. quos incensio noui lunii locū prioris incensionis in xviiii annis preueniendo cōputationi lunaris anni tollit. in unum colliens. d'em xxviii horarū inuenies. Hinc ergo nascet qd uno t duob dieb ante incensa luna uulgo cernitur. qua nra prima cōputetur. Et nisi die unum lunę in xviiii annis subtraxeris magno errore deciperis. Ipse aut sal' lunę in ultimo anno decemnouenalis cicli mense iulio. in tertia kt aug aptę ponit. aurgesima nona luna. in prima transiliet. & ob id luna kt aug. eo anno tertia reddit. que uxta regula tē secunda cōputari debuit. qua nus quida in luna nouemb. alii in primo eiusdem cicli anno. xi kt aprit. xxviii. luna undecimā alterius anni saltū facere contendant. Quia quarta luna ibi singulis annis reperit. tanti numen epactę sunt ipsius anni. Vnde & ibi sedes epactarum affigitur.;

ADFLEGMA INCIDENDAM;

Philomū. ad omis passiones. siue dolores. ad colū. ad renes. ad epar. ad splen. ad dysintericos. ad anhelitū habentes. ad pyticos. ad ētractiones. ad latera. ad dolorē. ad paraliticos. ad sanguinis reiectationē. & quebtes uius uicū fuerit. id colera nigra ad singultū ad prosocationē. ad tussim. omia curat. ste aut antidotus. morti uius utę aū amicus. Accipit ergo cummū ℥ vii. Pip ℥ Baccas lauri ℥ vi. Piretrū ℥ vii. feniculi sem ℥ iiii. Apii sem ℥ iii. Petrosilini ℥ ii. Omis has species teris cūmelle. & ad solē p dies viiii ponis & sic reponis. dabisq exinde ieiuno acceptionē. In modū nucis magnitudis cū aqua calida. AD INFLAT' P'DROPICORVM. Sucū de radicib ebuli. & sucū rutę. & oleū cum. æquali mensura coquento & hoc unguento pungere pedes. & ubicūq inflat' fuerit. & hoc facias diu inere

25

PRINCIPIUM IANI SANCIT TROPICS CAPRICORNS.

Haes claues hui artis sine sub supra i nihil i ii iii iiii v vi vii viii ix ix ix.

MENSIS IAN HABET DIES XXXI LUN XXX

☉	ΛΓ	iii	A	Λ	Λ	Λ	KL IAN	Octaba dnī nīi hū xpi.
	.		B	.		B	iiii NON	
	.	Iλ	xi	C	.	B	C iii	
	e			D	B		D ii	
	.	Iθ	xix	E	.	C	E NONAS	
	.	H	viii	f	.		f viii īō	EPIPHAN DNI NRI
	1			G	C	D	G vii	
☉	.	Is	xvi	A	.		H vi	
	.	e	v	B	.	E	I v	
	o			C	D		K iiii	
	.	IΓ	xiii	D	.	f	L iii	
	.	B	ii	E	.		M ii	
	u			f	E	G	N IDVS.	Hilarii epi. & oct epiph
	.	I	x	G	.		O xviii kl FEB	felicis conf
☉	.			A	.	H	P xviii	
	λ	IH	xviii	B	f		Q xvii	Marcelli papae
	.	Z	vii	C	.	I	R xvi	SOL IN AQUARIŪ
	.			D	.		S xv	priscae vir
	e	Ie	xv	E	G	K	T xiiii	
	.	Δ	iiii	f	.		V xiii	fabiani & sebastiani.
	.			G	.	L	X xii	Agnetis vir
☉	I	IB	xii	A	H		B xi	Vincentii mar
	.	Δ	I	B	.	M	C x	
	.			C	.		D viiii	
	o	θ	ix	D	I	N	E viii	
	.			E	.		F vii	VIEGY PTMENS
	.	IZ	xvii	f	.	O	G vi	MECHIR
	u	S	vi	G	K	Λ	H v	
☉	.			A	.		I iiii	Agnetis denatiuitate
	.	IΔ	xiiii	B	.	B	K iii	
	λ	Γ	iii	C	L		L ii	

NOX HORAS XVI. DIES HORAS VIII.

Einsiedeln StiftsB. 321 (647) p. 29

Eosdem quinq; cū dieb, ipsius mīsis conpone fiunt xxxv.
Dehac sūma tolle lunationē ipsius mīsis quę xxx dieb, con
tinet & remanent v. Hosoa octobrio & pnuntia octob
v. Itē eosdē quinq, iunge cū dieb, octobrii mīsis fiunt
xxxvi. Debis tolle xxviii. quę ē lunatio ei remanent. vii.
Hosoa nouēbrio & pnuntia nouēber vii. sic fit ut abbis
quinq, incipiens qualis cūq, mīsis dies cū suis regularib,
cposueris & dehac sūma numerū lunationis eidē subtra
xeris remanebit tibi regularis mīsis sequentis.

Bisextus igit ex quadrantis ratione p quadriennīū
cficit quadrantē nanq, solent appellare quartam
partē cuius lib & rei verbigratia pecunię tēporis loci.
& todeo quarta pars diei qui xxiii. horis cū sua nocte cō
plet. toest hore vi. quadrans cōsuete uocat. Quadran
tis aū huiusce p quadriennīū in die integrū colligen
di & suo in loco intē calandi hęcē ratio quia sol annuum
cęli ambitū idest xii signa zodiaci circuli notissima
non in cccclxv. dieb, sed sup xo dietis sex horis ad im
plere cognoscit. Vnde fit vt siverbigratia nunc ue
quinoctialē cęli locū mane oriens intrauerit in hunc

Ein niedlich StStB. 321 (647) p. 77

cimpore theoderici regis insignis auctor boetius claruit. qui uirtute sua consul uiuz be fuit. Cumuero theodericus rex uolun tyrannide exercere uiuz be. Aebonos quosq. ex senatu neci dare. Boetius uero eius dolos effugere gestiens. quippe qu bonus omnib. nece parabat. Vide lice clã litteris adgrecos missis. mu tebat urbe & senatu exci impius ma nib. gruere. & eorũ subdere defensio m. Sed postqua a rege reus magestatis ẽ conuictus. iussus ẽ retrudi incarcere ẽ unq repositus. hos libros platonicam edidit. Imitatus videlicet massianũ felice ẽ capellã. q prius libros denupcijs philologie & mercurii. Eadem specie poematis ẽscripserat. Sed iste longe nobiliore materia & facundia ei precellit. Quippe q nec tullio ipsa. neq; Virgilo inmero inferiq fuit. Expli

Einsiedeln 322, p. 1

DIXERAT. ORATIONIS Q; CURSŪ AD ALIA QUAEQUE tractanda atq; expedienda uertebat. Tum ego inquā. Recta quidē exhortatio. tuaq; prorsus auctoritate dignissima. Sed quod tu dudū de prudentia questione plurib; aliis implicitam ēe dixisti rē experior. Quero enim an ēe aliq̄d omnino. & q̄d nā ēe casū arbitrere. ū illa festino inquit debitū ꝓmissionis absoluere. Viamq; tibi qua patriā reuehāris aperire. Hec aut. & si puerilia cognitu. tamē apposita nr̄i tramite. paulispauersa sterendūq; est. ne de nimis fatigatus. ad emetiendū rectū uersufficere non possis. Ne id inquā prorsus uereare. Nā quicquid mihi loco fuerit. eaquib; maxime delector agnoscere. simul cū omne disputationis tuæ latus. Indubitata fide cōstituerit. nihil desequentibus ambiatur. Tū illa. morē inq̄t gerātibi simulq; sic orsa ē. Si quidē inquit. diuinus euentū temerario motu. nullaq; causarū conexione gēnātū. casū ēe definiat. nihil casū ēe confirmo. et preter sūs

Einsiedeln 322 (888) p. 159

Abb. 43a

Einsiedeln 322
p. 185

arq; cõpectitur· quã cõphendi oĩa uſen
pſentiã· ñ exſtiturarũ· quẽ·u rerũ· ſed
pria dĩ ſimplicitate· ſortitus eſt· ℞ quo illu
qq; reſoluitur· ꝺd paulo ante poſuiſti· ind
cẽ· ſi ſcientiae dĩ causã· futura nr̃a pſtare
cantur· ℍc enĩ ſcientiae uſ· pſentaria ne
cuncta complectens· reb· modũ omib· ipſa
ſtituit· Nihil uero poſterioribꝫ debẽ· quę
tta ſint· manẽ· intemerata mortalibus ar
tri libertas· ne rinquę legeſ· ſolutis omi n
ſitate uoluntatibus· pmia pęnas ꝓponun
Manẽ· eiã ſpectatoꝝ· deſuꝑ cunctorũ pſcius
uſionuſq; eius pſens ſemꝑ eternitas· cũ nr̃q
ũ futura qualitate concurrit· bonis pmia·m
las ſupplicia dſpensans· Nec fruſtra ſĩ dõp
ſpes· pcesq; quę cũ recte ſĩ ne efficaces ẽ poſſ
Auerſamini igit̃ a uia colũe uirtutes· Adrecta
aymũ ſublenate· humles eſ pces ſi excels· rapiqui
gna uobẽ ſi diſſimulare ñ ualtis· Neceſſitas ſi dict
tas· eũ ante oculos· ꝑpetuꝰ habeſ cuncta cernenis·

Explio

Einsiedeln
322, p. 186

EATVS IGI
TVR WOLFKAN
GVS natione suevus ge
na exiguus parentib. et un
sibi salomon optat nec diuti
as nec pauptatē parentib. sd
mediocritē receptuientib
ē peratē. Quinimo ab ipsis
infantie rudimentis dīn fontē
unat sitiens. et adhuc quēq
despiciens magna mercatorū
progamata cepit emmere. mui
tisq. uirtutib. studium fulgere
f'ertur etiā qd ei matri nisū fu
erit stellā ingremio portare. 11.
Quod scilicet pūgnū ēuenies

Iste est uenator omni[bus] q[uo]

Einsiedeln
322, p. 187

Linsedelen 322, p. 187

Abb. 100 a

erant p̃clarissimi uiri tribo· nam
uni illi extitit· de quib· scriptu
ra sacra dicit· Q̃ docti fuerunt
fulgebunt quasi splendor firma
mẽti· et q̃ ad iustitiã erudiunt mul
tos· quasi stellæ in p̃petuas ẽtin
tates·

·iii· Natus ergo puer ñ multo post
baptismi grãm adept̃· Wolf
kangus ẽ appellat̃· Q̃ uidel
cet nom̃· ille p̃ semetipsi ẽ unꝰ
p̃batus· Nã inquodã armario
q̃ ipse ẽstruxerat· unꝰ reliq̃
sicut erant pertissim̃ poematũ
cõpositor· manu scripsit· Iussera

E insiedeln
322

dū. qua cū pumeralē ima eī
cuub. locū plus q ses pūl de
fuer ē cū mrem. ut mel
or ē et maior ē basil ca ī ēstru
erem. nā de ligno. materia
prior erat ędificata. quadā
de mural unisse mb. ope
re. quda adduct ē energu
mus. Quē ar tifex misse.
ratione dīuina non appbā
dere. mlt loci ubi sēs di
famulus spīm exalauit pstra
uer. Ubi max pēi ura mer
ta sanitatis recepit gaudia.
Deinde etiā locus ille aduer
sis languemb. freque mabat.
et multa restructione sosp

Einsiedeln
322

unsommunsionē tali · Usū nāq;
ēet · qđmanensunsēt emme
rammcecta accederet oran
digīa · ad beatū Wolfkangū
sepulchrū in cecta eadē stū ·
Cumq; ibidē din sēmq; Wolf
kangū pēlb; ut unus conaret
exorare · subito uidebat ēip
se sēsastare · et huūmodi uer
bis eū appellare · Intuere
diligēt literas · in muro qui
ē secus tumulū meū scriptas ·
Erat aūt ubi scriptū uidebat so
lummodo scriptū · post sex ·
Eugilansū heunricus rex · hac
tatione duturna secū reuol
uit pauerissima humus unsonis

E inviedeln
322

(tardius

Iupiter & tristior saturnus lumine

Omnibus his geminis motus quorū alter ab ipsi

Nascitur & proprios ostendit sidere nisus

Tunc mundum subeunt leuo pede dē

Inuictor raptu & gli circū notat orbem

Nunc sol medius designat tē pora phoebe

Mensibus annuum solē remeare tuebis

Mouet unde suos curruss signa uolantes

Hoc quoque spacio breuior cui sor orbe

Mensem explet uris phoebe conterma diebus

Annuse ueneri cursus rig; tardior illa

Mercurii binos gradus perficit orbis

T carm.

em porre tum p prio modulatur noctua

Tum uespertinum cornix longua resultat

Tū corui crepitant. et olentes gutture rauco.

Agmina crebra uocant. tū nota culta lares

Succedunt passeres tū pennis corpora pla

T dunt

Eine Ausgabe 338, p. 453

Einsiedeln 351 (175) p. 33

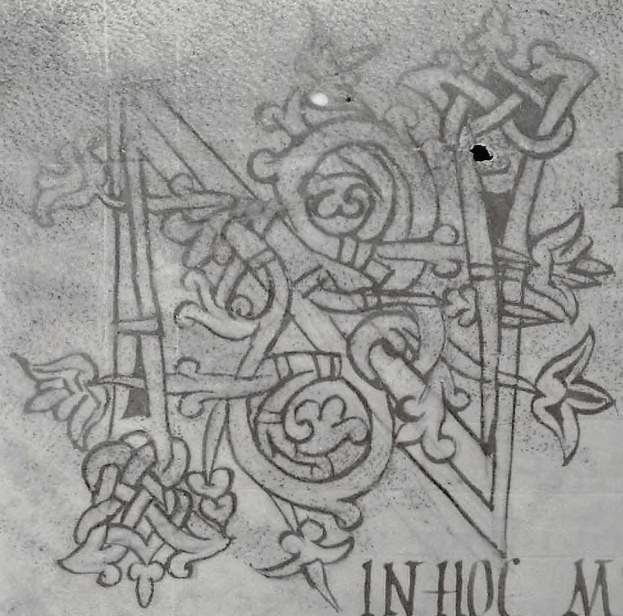

IMINI LAM ISI HOMINVM
ARBITROR QVIM LA
TERI POSSIT. QVIA HOMINI
IN HOC MVNDO DEVS FECERIT.

Unde & inpeccante homine mundus arguitur. aqppter nram intemperantiā comprimendā. terra hec inqua uiuim. defectu ceterorū animaliū. & sterilitate suorū fructuū castigatur. Itaq; si creatura dī. merito & dispensatio dī sumus. Quisenī magis diligit. quā ille quifecit. Quis autē ordinatius regit. quā is qui & fecit & diligit. Quis uero sapientius & fortius ordinare & regere facta potest. quā qui & faciendā uidit. & quisa pfecit. Quappter omnē potestatē adō esse. omnem q; ordi 11. nationē. & qui nō legerunt sentiunt. & qui legerunt recognoscē. Quod si potestates adō s. quanto magis regna. aquibus reliquę potestates pgrediuntur. Si aū regna diuersa. quanto equius regnū aliquod maximū. cui reliquorū regnorū potestas uniū sa subiectur. Quale aprincipio babiloniū. & deinde macedoni

Einsiedeln 351 (175) p.4

Anno autem uel ab abraham. usq. ad cesarem augustum. idest usq. ad natiuitatē xp̄i quę fuit anno imperii cesaris quadragesimo sexto. cū facta pace cū parthis ianus postę clausę ſ. & bella toto orbe cessarunt. colligunt anni. ii. xv. Inquib, sē intactores scriptoresq. omnium otia negotiaq. triuerunt. III

Qua ppter res ipsa exigit ex his libris quā breuissime tpauca contingere qui originē mundi loquentes. p̄teritoq. fidē annuntiatione futuroq. & post subsequa pbatione fecer. nonquo auctoritatē eoq. cuiquā uideam ingerere. ſ. quo opere p̄cium sit de opinione uulgata quę nobis cū omb cōmunis ē cōmonere. Primū quia siduina puidentia quę sic bona ta & iusta ē. Agit mundus & homo. hominē aut qui cuctabilitate naturę. & labilitate licentię. & infirmus et cumax ē. Sic pie gubernari egenum opis oportet. ita pię iustū corripi Immoderatū libertatis necesse est. Iure abinitio hominis pbona malaq. alternantia. exerceri hunc mundū sentit. quis quis pse atq. inse humanu genus uidet. Unde cū abipso primo homine. peccatū punitioneq. peccati coepisse doceam. porro autē. cum cętā isti demedius temporib, Inchoantes. quā uis superioq. nusquā memuerint. nihil nisi bella cladesq. descripserint. quę bella qd aliud dicenda ſ. nisi alternantia Inalterutrū mala. Mala autē huiusmodi. quę tunc erant sic & nunc sunt. inquantū ſ. sine dubio aut manifesta peccata ſ. Aut occultę punitiones peccatoq. Quid impedimenti ē. nos eius rei caput pandere. cui illi corpus expposuerunt. & priora illa

1. bella

1. requiē

1. mutabilitate. quia humana

instabilis est

1. auerlu.

1. inpropria fragilitate

1. alternantia

v Id est libri moysi. qui fidem preteritorum fecerunt subsequa pbatione. Scriptum ē in libris. Non auferetur sceptrum de iuda. & d. de f. & cęt. Et in alio loco. Suscitabit uobis dns. & ret

2 Id ē omnes p̄terentur. quia ds primum hominem creauerit. & qui a ei inoboediens exstitit. eiusq, peccato merito poenam damnationis sustinuit.

ss Qui hoc p̄sicere nulc Inalterius infirmitate.

us Istius sententię conclusio est in hoc uerbo qd impedimenti est.

v Ideo occulta ds punitio quia stulti non intelligunt: p̄ter peccata sed euentu. aliquod sibi malum accidisse.

Abb. 83

Einsiedeln 351 (175) p. 60

obsidione concludunt. Vbiq; infelices reliquias fame. peste. desperatione. formidine terrarum subigunt. vendunt. Nam mille librisauri discessionis pretiū pacisca ntur. non quo apud gallos roma parui nominis fuerit. sed q̄ illā sic ui ante detruerint. vt amplius tunc ualere non possit. Exeuntib; gallis remanserat in illo quondā urb ambitu. Infamiū ruinarū. obscena congeries. & undiq; p̄ impedita errantiū. & int̄ sua ignotoru. offense uocis imago respondens. trepidos suspendebat auditus. Horror quatiebat animos. silentia ipsa terrebant. Siquidem materia pauoris. est raritas inspatiosis. Hinc illis mutare sedes. aliud in colere oppidū. altero & iā censeri nomine. cogitatū. placitū. atq; c̄eptatū est; Entempora. quorū comparatione. presentia ponderantur. Inquib; recordatio suspirat. en quę inchoauerunt. derelicta vel potius de neglecta religione poenitentiā. Reuera pareſſunt & conferuntur inter se ęę duę captiuitates. Illa sex mensib; deseruiens. & trib; diebus ista transcurrens; Galli extincto populo urbe deleta. ipsum quoq; rome nomen. In extremis cineribus. p̄sequentes. & gothi relicta intentione p̄redandi. ad confugia salutis. ad scorū locorū agmina. ignara cogentes. bi uix quemquā inuentum senatorē. qui uel absens euaserit. hic uix quē quā requirunt. qui forte ut latens perierit. Recte sane comparari. hunc fuisse ibi seruatorū numerū. qui hinc fuerit p̄ditorū. Plane q̄d re p̄ditur. & fatendū est. In hac clade presenti. plus dn̄m seruisse. homines minus. cum p̄agendo ipse quod illi non impleuissent. cur eos miserit. demonstrauit. Quippe cum supra humanas ures ęęt. Incendere deneas trabes.

Einsiedeln 351 (175) p. 47

cui reliqua belli xerxes cõmiserat. afflatus
primo successu breui. mox in extrema
deiectus est. Olinthum siquidem greciæ op
pidum expugnauit. athenienses. uaria sollici
tudine adducere in spẽ pacis aggressus. ubi inex
pugnabilẽ eos libertatẽ uidit. incessa urbis parte.
in boetiam omnẽ belli apparatum deduxit. Illuc quoq;
eum centũ milia grecorũ insecuta sunt. Et commissa sine
mora proelio. mardonii. delectus copiis ipsius. uelut naui
fragio. nudũ cũ paucis fugere compulerunt. castra regis
opibus referta ceperunt. Nonparuo quidem antiquæ industriæ
damno. Nam post huius pdæ diuisionem. auri. p sicu prima
græciæ uirtutis corruptio fuit. Vrget igitur. inceptus miser
os. extrema pdicio. Nam forte eodem die. quo in boetia.
mardanii copiæ deletæ sunt. pars p sici exercitus. in asia
sub monte micale. nauali proelio dimicabat. Ibi nouus repente ru
mor. utriusq; classis & populi impleuit aures. mardonii extinctas
copias. grecos extitisse uictores. Mira diuini iudicii ordinatio. in
boetia oriente sole bellũ fuisse cõmissũ. in asia meridiano hore sub
eadem die. tantis spaciis maris terræq; interiacentib. nunciatum.
Qui rumor ei uel maxime rei assipulatus est. qd̃ psas audita clade so
ciorũ primũ dolore. deinde desperatione correptos. nec bello expeditos.

Quida edam placen
Gomm-sis dus p 93
47

Abb. 84

Einsiedeln 351 (175) p. 133

seactur̃ū fore·acircum positis militib; ·cunctos interfectos in
cautosq; prostrauit·Quae res· postea vniuersę hispanię·
ppt̃ romanoq; ꝑfidiā·causā maximu tumultus fuit·XXIIII·
Anno aburbe condita sescentesimo secundo·lucio censorino
&marco manlio consulibus·tertium punicū bellum exortum est·
Igitur cūsenatus delendam carthaginē censuisset·profecti in afri
cam consules·&scipio tunc tribunus militum prope urbē·maioris
africani castra tenuerunt·Ibi carthaginensib; euocatis·ussisq;
ut arma &naues traderent·necmoratus·tanta ussarmorū repen
te tradita est·ut facile tota exhis africa·potuisse amari·
Sed carthaginenses post quā arma tradiderunt·&reclusa urbe·
recedere procul amari·decem milibus passuum ussisunt·do
lore addesperationem contulerunt·aut defensuri ciuitatē·aut
cūipsa ꝑipsa sepeliendi·Ducesq; sibi duos hasdrubales creauerunt·
Arma primū facere aggressi·ferisq; inopiam·auri argentiq;
metallis supplerunt·Consules oppugnare carthaginem statuunt·
Cuius situs·fuisse huiusmodi dicitur·Lugurti duo milia passuum
muro amplexa·tota pene mari cingebatur·absq; faucibus·
quae trib; milib; passuū aperiebantur·Is locus murū triginta
pedes latū habuit·saxo quadrato·inaltitudinem cubitorum
quadraginta·Arx cui birsa nomen erat·paulo amplius
quamduo milia passuū tenebat·Ex una parte·murus cōmu

Abb. 92a

l im Kloster auf-
ehört haben;
ke, die aus ihr
ihnt wird sie
hale selbst ist
rgestellt. Die
aus dem
perswiler

[illegible] schon 945, bzw. 949, also schon während der Amtszeit Eberhards, dem Konvent des Klosters an. Unsere Kenntnisse von der frühen Geschichte des Klosters, seiner Äbte und der Konventualen sind nicht sehr umfangreich. Sie stammen zum Teil aus den im Kloster aufgezeichneten Annalen, den geschichtlichen Jahrbüchern, die sich noch heute in der Klosterbibliothek befinden. Die ältesten, die sog. «Annales sancti Meginradi», beginnen kurz vor 950 mit der Ankunft Eberhards und enden mit seinem Tod. Sie konzentrieren sich auf die Geschehnisse innerhalb der Klostergemeinschaft, während die sog. «Annales Heremi», die nach 966 begonnen wurden, die Geschichte des Reiches aufzeichneten, in die sich die Geschichte des Reichsklosters im Finsterwald eingliederte. Eine weitere geschichtliche Quelle sind die Totenbücher, die Nekrologien. Sie enthalten

Ann. Heremi (nach 966

len «Annales
'zeichnungen,
nden sind.
l enden mit
1057. Im
stos und Bi-
von Ligerz, an
; eine Hand
Ereignisse –
lich weist.

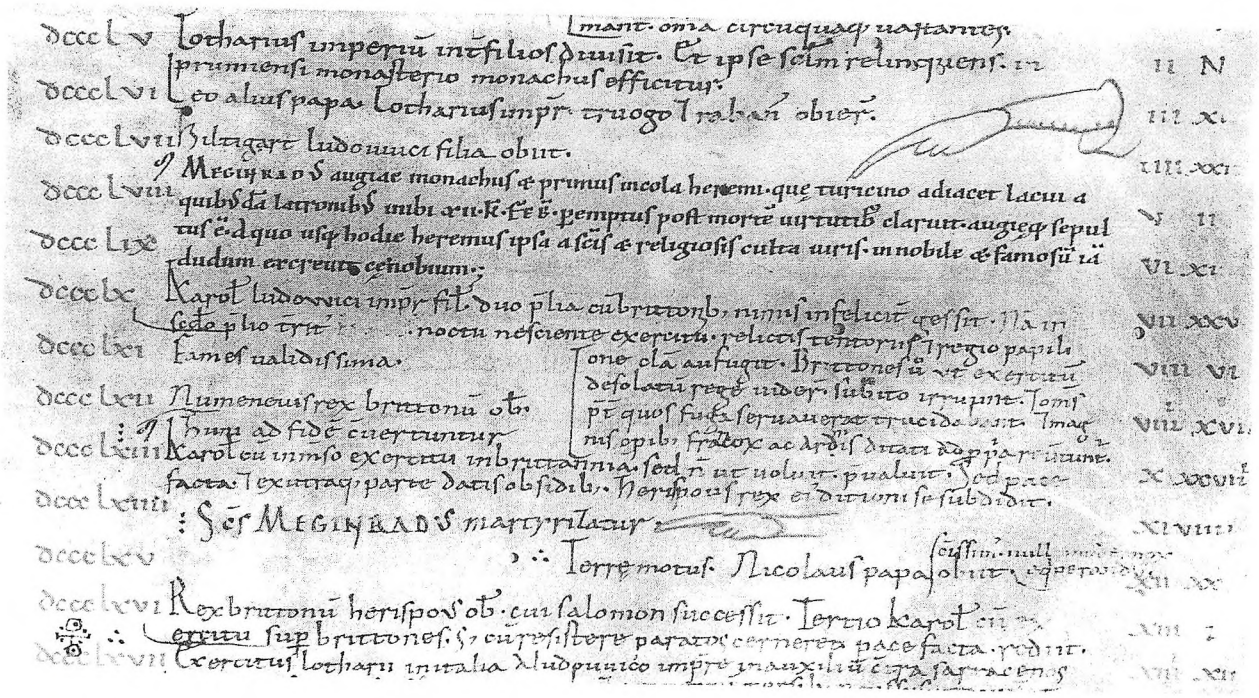

p. 28

Meinradsl. StiftsB 356

p. 59?

Hanna Böck, Einsiedeln. Das Kl. + seine Gesch. (1989)

Auch nach seiner Bekehrung [illegible]
ter als Eremit und schenkte seine Güter, darunter das nach ihm benannte St. Gerold, dem Kloster Einsiedeln.
Die hier abgebildete Schale wird im Kloster aufbewahrt und soll dem Heiligen gehört haben; nach der Legende wurden Kranke, die aus ihr tranken, geheilt. Schriftlich erwähnt wird sie zum ersten Mal im 15. Jh. Die Schale selbst ist aus einer Zinn-Blei Legierung hergestellt. Die vergoldete Silberfassung stammt aus dem 17. Jh. und ist eine Arbeit des Rapperswiler Goldschmiedes Caspar Dietrich.

stergründer und erste Abt, genoß, wurde schon gesprochen. Seine Nachfolger Thietland und Gregor gehörten seit 945, bzw. 949, also schon während der Amtszeit Eberhards, dem Konvent des Klosters an. Unsere Kenntnisse von der frühen Geschichte des Klosters, seiner Äbte und der Konventualen sind nicht sehr umfangreich. Sie stammen zum Teil aus den im Kloster aufgezeichneten Annalen, den geschichtlichen Jahrbüchern, die sich noch heute in der Klosterbibliothek befinden. Die ältesten, die sog. «Annales sancti Meginradi», beginnen kurz vor 950 mit der Ankunft Eberhards und enden mit seinem Tod. Sie konzentrieren sich auf die Geschehnisse innerhalb der Klostergemeinschaft, während die sog. «Annales Heremi», die nach 966 begonnen wurden, die Geschichte des Reiches aufzeichneten, in die sich die Geschichte des Reichsklosters im Finsterwald eingliederte. Eine weitere geschichtliche Quelle sind die Totenbücher, die Nekrologien. Sie enthalten

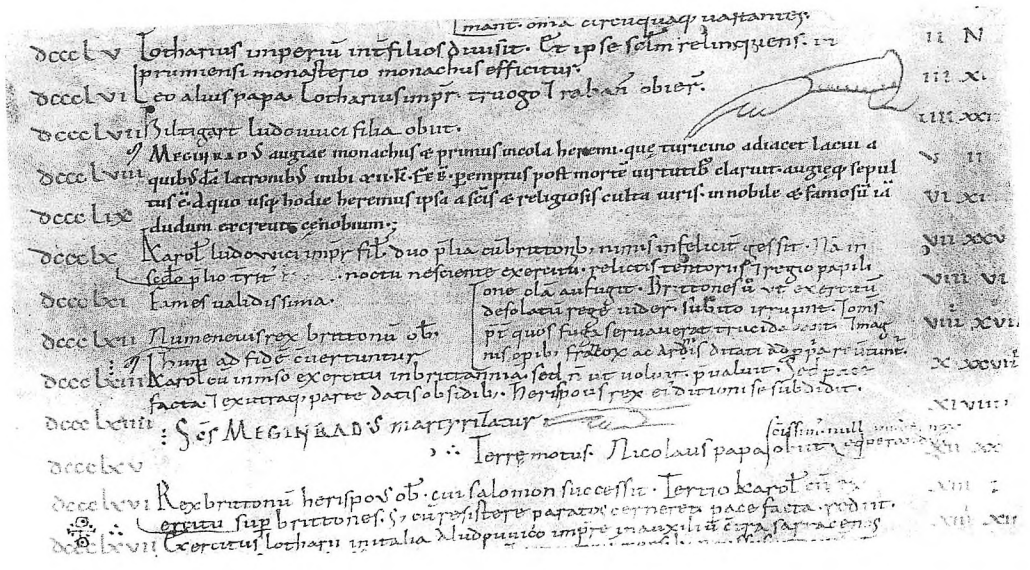

Annales Heremi. Ausschnitt aus den «Annales Heremi», den geschichtlichen Aufzeichnungen, die im 10./11. Jh. im Kloster entstanden sind. Sie beginnen mit dem Jahre 1 und enden mit dem letzten Eintrag aus dem Jahr 1057. Im 14. Jh. zeichnete der damalige Kustos und Bibliothekar des Klosters, Heinrich von Ligerz, an Stellen von besonderer Bedeutung eine Hand ein, deren Zeigefinger auf wichtige Ereignisse – hier der Tod Meinrads – ausdrücklich hinweist.

Einsiedeln StiftsB 356

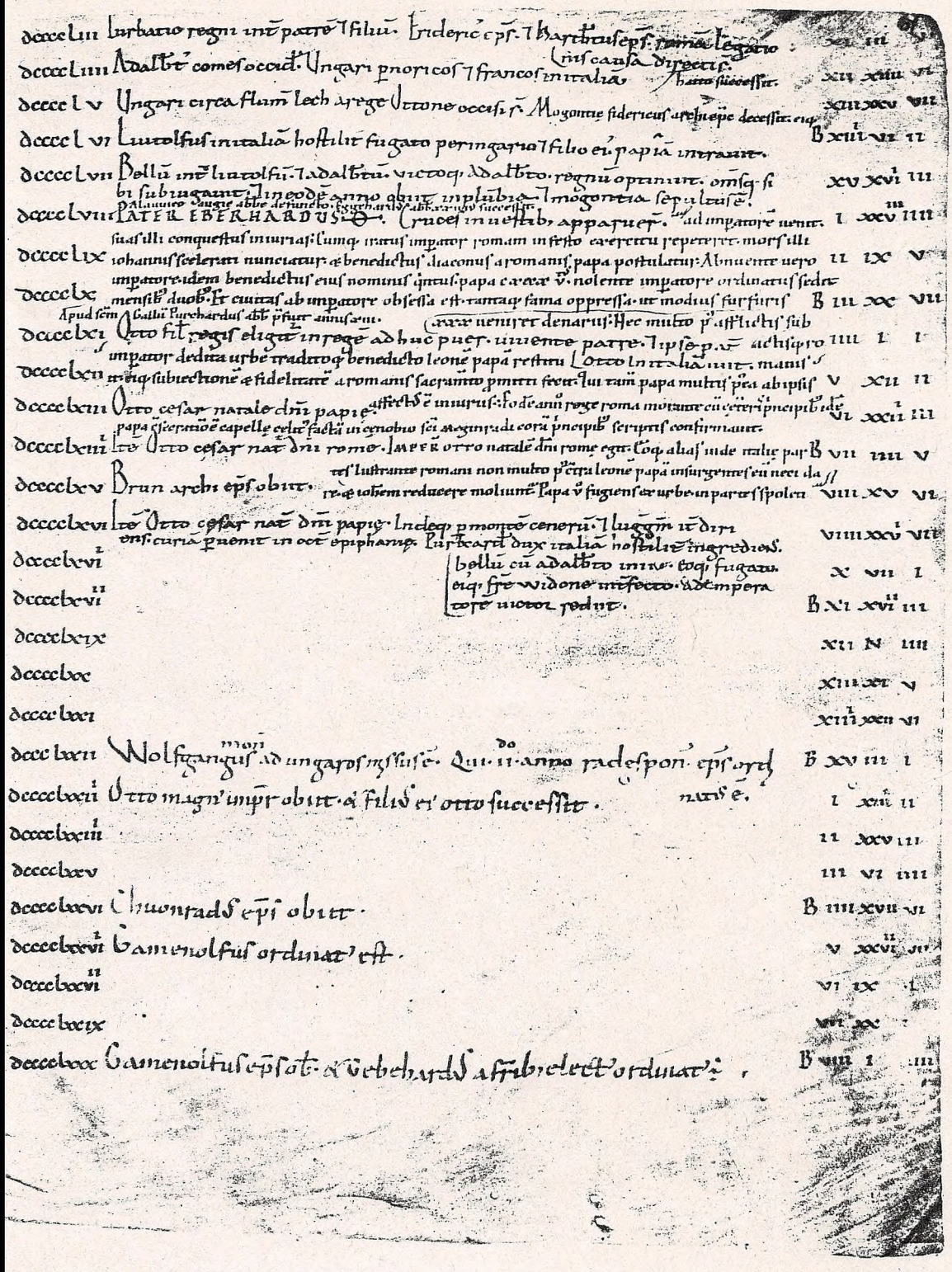

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 356, p. 61. S. X

Arno Borst, Mönche am Bodensee (Bodensee-Bibl. 5, 1978)

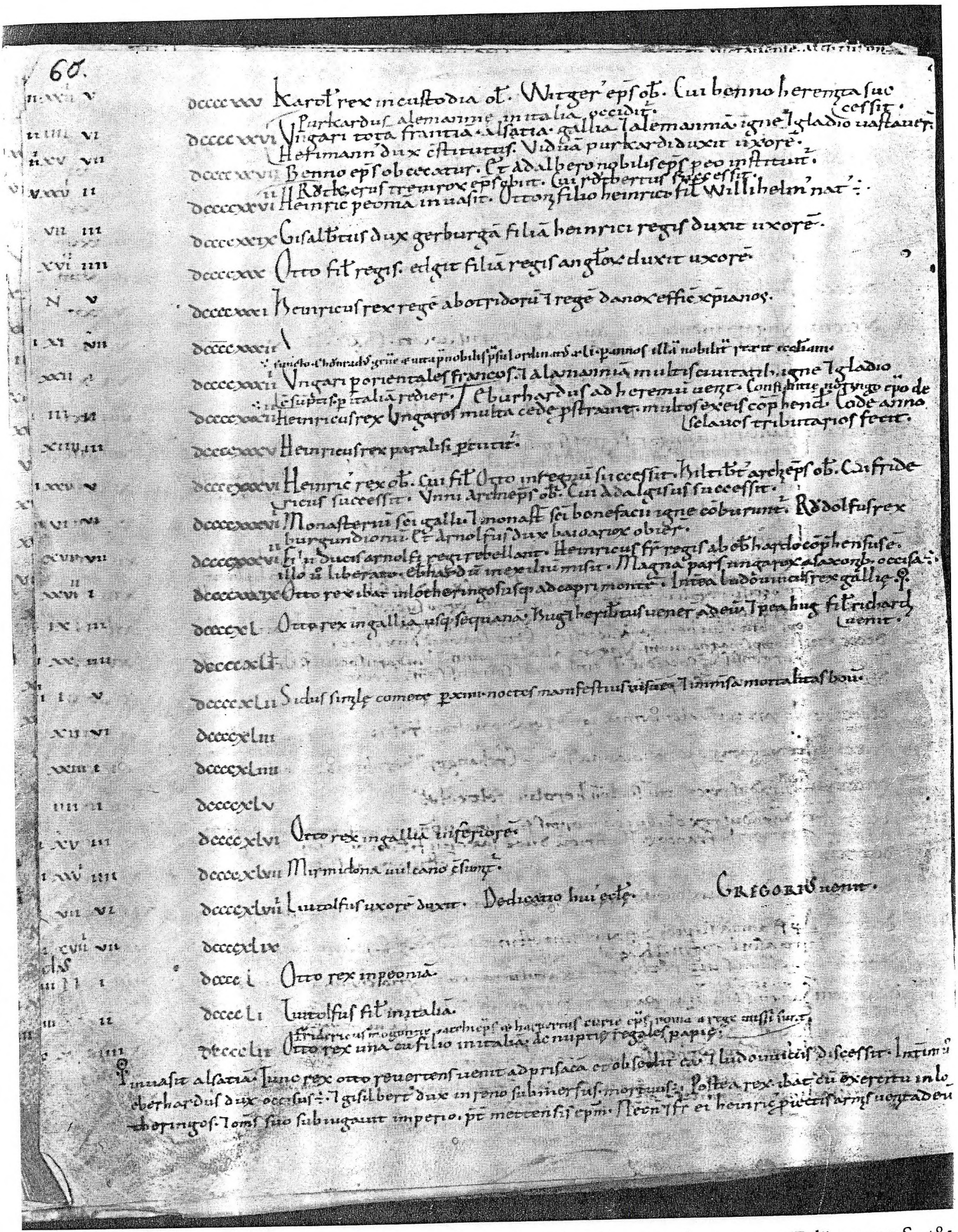
60.

dcccxxv Karol' rex in custodia ob. Witger' epc ob. Cui benno hereniza suc-
cessit.

dcccxxvi Purkardus alemanie in italia occidit.
Vngari tota francia. Alsatia. gallia. alemanniã igne. gladio uastauer.

dcccxxvii Hefimann' dux cstituitur. Vidua purkardi duxit uxore.
Benno epc obcecatur. Et adalbero nobilis epc peo instituit.

dcccxxvi Rex Heinric' imperator epc obiit. Cui robertus succ essit.
Heinric peoma in uasit. Otto filio heinrico fit Willihelm' nat'.

dcccxxix Gisalbertus dux gerburgã filiã heinrici regis duxit uxore.

dcccxxx Otto fit' regis. eligit filiã regis angloe duxit uxore.

dcccxxxi Heinricus rex regẽ abotridorũ. regẽ danor. effic xpianos.

dcccxxxii
* sancto. Chonrado. grãe. et una. nobilis. pfule ordinauit. alii. pannos illã nobilit' prestit ecclam.

dcccxxxiii Vngari orientales. francos. Alamanniã multas. cauitates. igne. gladio
* Et super. spitaliã redier. Eburhardus ad heremũ uenit. Constabiũ. nõ. tyngo. epo. de
dcccxxxiv Heinricus rex Vngaros multa cedẽ pstrauit. multos exeis cõphendit. Quos anno
selauos tributarios fecit.

dcccxxxv Heinricus rex paralisi pcussit.

dcccxxxvi Heinric' rex ob. Cui fit' Otto in regnũ succ essit. Hilitbt' archiepc ob. Cui fride-
ricus succ essit. Vnni Archiepc ob. Cui adalgisus succ essit.

dcccxxxvii Monasteriũ sci gall. monast sci bonifacii igne cõburitur. Rodolfus rex
burgundiorũ. Et arnolfus dux baiuariorũ obiẽr.

dcccxxxviii fili Ducis arnolfi regi rebellant. Heinricus fr regis ab ob hartlocõphensuse.
illo ã liberato. ebhardũ in exilium misit. Magna pars ungarorũ. alaxonb. occisa.

dcccxxxix Otto rex ebur in loc heringos usq ad capri montẽ. Intra. Ludouicus rex galliç. p.

dcccxl Otto rex in gallia usq sequana. Hugi hepitensus uenit adeũ. Ipse hug fit' richard
uenit.

dcccxli

dcccxlii Sidus simle comete. p xim. noctes manifestus uisus. Immisa mortalitas bou.

dcccxliii

dcccxliiii

dcccxlv

dcccxlvi Otto rex in gallia inferiore.

dcccxlvii Myrmidona. uulcano. cluntẽ.

dcccxlviii Luitolfus uxorẽ duxit. Dedicatio huius eccle. Gregorii nomine.

dcccxlix

dccc i Otto rex in peoniã.

dccc li Luitolfus fit' in italiã.

dccc lii Otto rex una cu filio in italia. de nupcis regales papie.
Friderici. Moguntie archiepc. ab hac urbe curie epc. peoma a rege missi sunt.

Primasit alsatia. Imo rex otto peuentens uenit ad prisaca. ex obsidit eu. Ludouicus discessit. Intim
ebhardus dux occisus. Et gisilbert dux in pono submersus. mortuus. Postea rex ibat cu exercitu in lo
thoringos. Omes suo subiugauit imperio. pt mettensis epm. Leonis pp. et heinric pietauiensis comitatu

~~Aus der Handschrift der Chronik Hermanns des Lahmen zu Karlsruhe.~~
~~(Zu Ringholz, Einsiedeln. S. 318.)~~

Odilo Ringholz, Wallfahrtsgesch. Unseren Lieben Frau v. Einsiedeln (1896)
Abb. zu S. 318 + 319

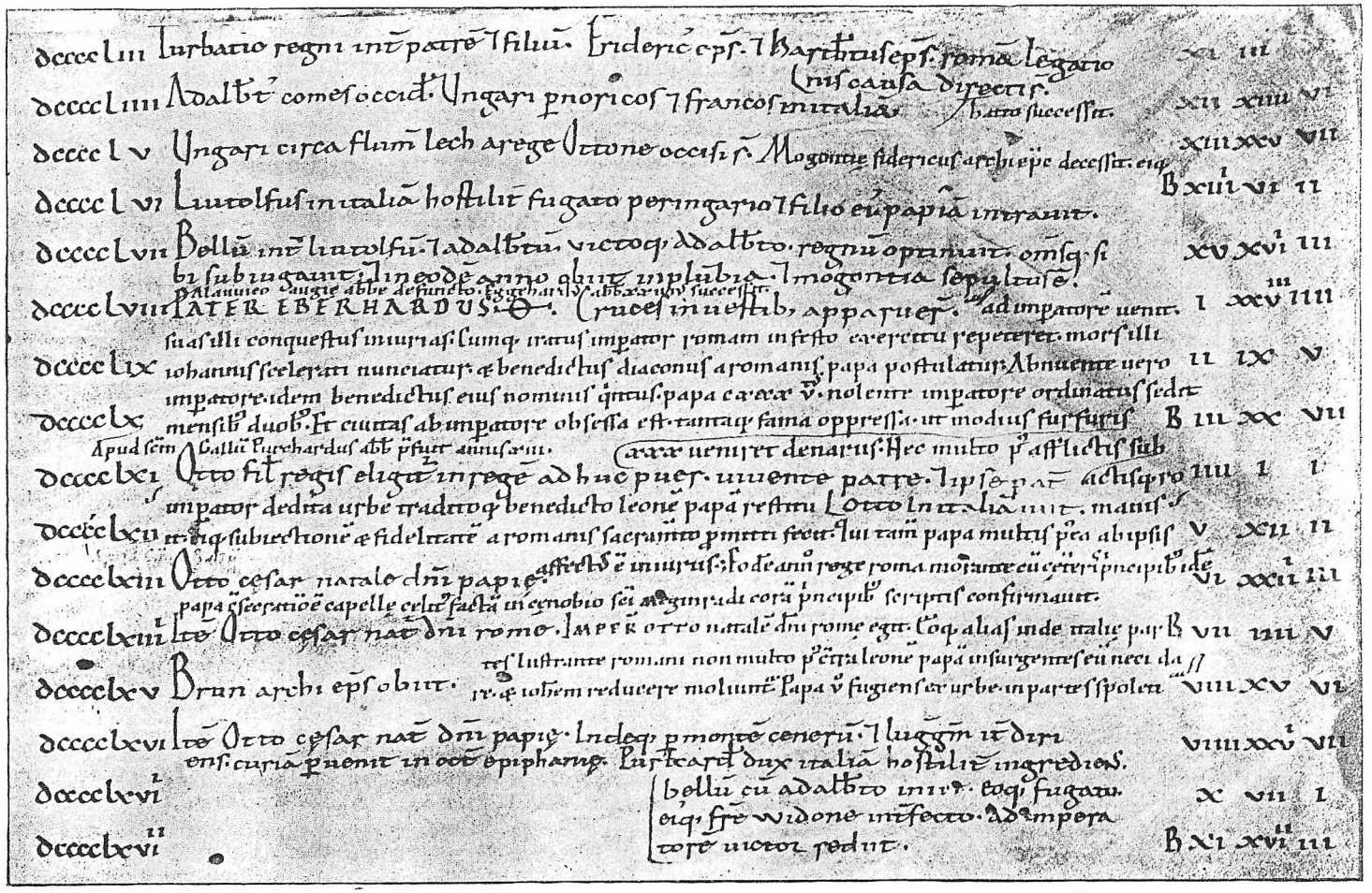

Abb. 57 Aus der Handschrift Nr. 356 der Stiftsbibliothek zu Einsiedeln. p. 61
(Zu Ringholz, Einsiedeln. S. 319.)

94

Sca maria succurre miseris iuua pusillanimes
Oremus dilectissimi nobiscum patrem omnipotentem
ut cunctis mundum purget erroribus morbos
auferat famen depellat aperiat carceres uincla
dissoluat peregrinantibus reditum infirmantibus
sanitatem nasigantibus portum salu : tis
indulgeat & pacem tribuat indiebus nostris
insurgentesque depellat inimicos & demanu
inferni liberet nos propter nomen suum

Dimitte nobis domine debita nostra sicut
& nos dimittimus debitoribus & nenos inducas
intemptationem sed libera nos abomni
malo:

dimittimus debitoribus nostris & nenos
intemptationem
INTEMPTATIONEM

N. 356
Bibliothek Einsiedeln

Einsiedeln. 356 (609) p. 65

dcccc lxxxi — tatis epʃ. 7 Berchtaldus comes occisi ſ. Code anno Otto dux baiariorū
dcccc lxxxii — ruer. Inglb. vto. 7 Guntharius ducē occubuer. Henrice qq anguſte ciui
dcccc lxxxiii — nos expugnauī. Illiſq; maxima parte ceſſit. plurimq; ſuę partis cor
dcccc lxxxiiii — Otto impſiuzor ronyzię ſiciliecq; cſina cū exercitu transcendens. ſarracę
dcccc lxxxv — Otto impr iunior. rome ob. Inmitrontu paradrſi ante portas ſci petri ſepult ē.
dcccc lxxxvi — Rdman augienſis mon abb ob. Cui Wi — dux baiariorū ſub affinitatis
dcccc lxxxvii — Celſe t megnrdi basil ancta ÷. — mutione dolo arripiens. ſecū
dcccc lxxxviii — Crich aug ciu epʃ. Cui Ido ſucceſſ. Hilteſad — aliquo tēpore mutu retinuit.
dcccc lxxxix — Regilo iunior
dcccc xc — Vdalric mon ſ. Galliabba. Cui Gerhard ſucceſſ. Hug wrziburg epʃ ob.
dcccc xci — Theophanu imper o.
dcccc xcii
dcccc xciii — Dura hiemps.
dcccc xciiii — Wolfgangus prdeſponenſis eccle epʃ ob. Cui Ruchardus ſucceſſit. Luitpald marchio occiſſ ÷.
dcccc xcv — Geuchardus ſtamiensis epʃ ob. Cui Lantr ſucceſſit.
dcccc xcvi — GREGORIUS diuę mem abb ob. Mnegolius prbr ob. Cuncio prbr ob.
dcccc xcvii — Erkanb prbr. 7 Perenuuard prbr ob. Giſila inclusa ob. Caſtrat mon ob.
dcccc xcviii
dcccc xcix
I
I i — Hugo potentiſſim marchio ob
I ii — OTTO eide nomiſ tuus impr Inromanię patrb. ob. Et ads grandpat
I iii — Henricꝰ rex ſubleuptu marchione ſubreſiſtentes cuncteq; ſibi
I iiii — uenientes epʃ ſuos tetrarchas illico ſubuertit. Quos oēs hendit. brunonē tm
I v — Henricꝰ rex natalia puer onauī traiensis longob. u dec cunctatis coepit.
I vi — Henricꝰ rex in regnū burgundionū uenit. Basilee cunctate ſuo regno adſcauit
I vii — Epiſcopiū in paderborn ēſtructū. Et eberhardus pīm epʃs ibi ordinat eſt.
I viii

Einsiedeln 356 (60.9) p. 62.

qui te timet · nunquã erit minor quẽ debes timere · Aduoca
tũ inquit ẽẽ magna res ẽ · potentissima eloquentia inomĩb⁹.
habere susceptos pendentes ex lingua diserti patroni sui · & ex
eius ore speratis uel damna uel lucra · uel mortẽ uel uitã · uel
p̃netiẽ uel salutẽ · Hesci⁹ quo te miseris · Aliu⁹ & iste fluuius ba
bylonis ẽ · & q̃d multũ sonat strepitus aquę insaxa attende
quia labitur · p̃cipitat · attende quia fluit · & si attendis q̃a fluit
& labitur · caue quia trahit · Nauigare inquit aliu⁹ & negotia
ri magnũ ẽ · scire multas p̃uincias · lucra undiq; capere · ñ ẽẽ
obnoxiũ incuriate alicui potenti · semp̃ peregrinari · & diuersitate negotiorũ animũ pascere · & augmenta lucrorũ diutẽ
remeare · fluuius ẽ & iste babylonis · Lucra tua quando sta
bunt · quando p̃sumptuus quando securus eris exhis quę ac
quisieris · quanto eris druor · tanto timidior · Vno naufra
gio nudus existi · & recte te plangis in flumine babylonis ·
quia noluisti sedere & flere sup̃ flumina babylonis · Alii ci
ues scę ierusalẽ intelligentes captiuitatẽ suã attendunt
humana uota & diuersas hominũ cupiditates hac atq; illac
rapientes · trahentes impellentes in mari · uident hęc & ñ se
mittunt in flumina babylonis · sed sedent sup̃ flumina baby
lonis & flent uel illos q̃ rapiuntur uel se ipsos qui in babylo
nia ẽẽ meruer̃ · sedentes tam̃ · hoc ẽ in humilitate · Sup̃ flu
mina ergo babylonis ibi sedimus & fleuimus dũ recordare
mur syon · O scã syon ubi totũ stat & nihil fluit · Quis nos in
ista p̃cipitauit · quare dimisimus conditorẽ nũ & societatẽ
tuã · Ecce int̃ fluenta & labentia constituit · uix quisq; rapt⁹
a flumine si tenere lignũ potuerit euadet · Humiliati g̃ in

Einsiedeln 356 (609) p. 121

Acc. 104a

yringyri sine omſ soncus. qui dicitur senecion. scinuantes.
dactuli. caules siluatici. bottacion. folia lauri. & bacæ. plus
dictamnū. herba sāluū. erisimū. lana combusta. Zinziber. tapsia.
quę dicitur feela. cardamomū. brionia. aristologia. lauriola qđ dicit
camidas. nin. albuciu. daucu. draconteа. oleū laurinū. ucereſ. p̄
terta, arretini. quipēras frangunt cauculi. libisticū. sem̄ feru
le. sagapinu. satyriū. anetū siluaticū. storaces omſ pip
culu. fel uuuperine carneſ. Quanta ſ calid. Prime urtu
tis. aloe. artē misia. asarū. absentiū. ladanū. linuſpermu.
sillu. spicanardi. spica celtica. umū candidū. carice. Quan
ta ſ. sectæ caliditatis. Amurca. anēū. artē misia. balsamū.
herba ceruina. calamū aromaticū. crocū. libanos qđ dicit
ros marinū. mastice. mel. sillu prassiu. ppolis. cucumeris
siluatici. scilla. petroselinū. qđ dicit smirnica eptis. Quan
ta ſ tertiæ caliditatis. Aprotanū. popligemmas. gum̄. yre
us. acoru. amomu. amaracumā. ynantū. anisſū. arceotidas
elleboreſ ambi epithimū menta. nepēa. camefolia. corticeſ
citri. cuminū. libanotidos. gūmen. gittummeu. ruta sil
uatica. rododapni. umū uēus. origanū. opopanacē. pe
troselinū. ruta. ysopū. camedreos. galbanū. Quanteſ
quarte calid ntatis. Adarceſ. artellus. euforbū. oleū
citrinū. caustu. cyperu sinapeſ. aleus. struthiu. pip.
tymallū. deinterta. quepossunt. carnora humectare.

Einsiedeln 356 (609) p. 113

Ubi circulus circulū secat · secundū plura puncta quā duo ·
Ubi circulus cir culū secundū plura puncta quā unū

minime contingit & seu ab interiore
seu ab exteriore parte contingerit ·
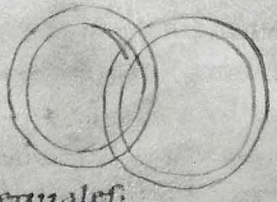
neṛgulo q̄ recte linee ęqualib; spa
tiis sumpta centro coę qualib; spatiis
a centro hę ſ recte linee sibi inuicē aequales.
Quę in extrema diametro circuli p recti angulus linea directa
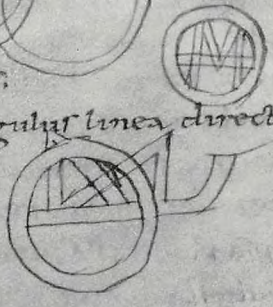

dirigat extra circulū cadit & inter ipsā
t circuli circumferentiā alia recta ñ in
cidit · & semi circuli angulus sub acuti angu
lo recti lineo maior existit. Reliquos uero
ab acuto angulo recti lineo minor existit.
Si circulū linea quędā recta tangat & a centro ad tactū linee
recta dirigat. p pendicularis erit ea quę dicit
sup ea quae circulū tangit.

Si circulū linea tangat a contactu uero eiq̄ tangit in circulo pos
recto angulos recta linea dirigat in ea q̄ dirigant circuli
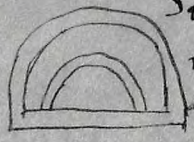
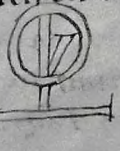
centrū ee conuenient · Circulorū similes portiones ſ q̄ in
ęquis rectis lineis cōstituunt sibi inuicē sunt ęq̄les.
Quadri laterū figurarū que circulis ambiuntur.

Stadius hab passus · cxxv · viii · stadia miliariū faciunt.
Centuria hab in se iugera ·
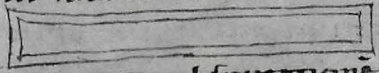
Quō diuersę formę agrorū uenium indisputatione · Sed tam cuiusq
generis speciem subiciemus quib; quasi formulis
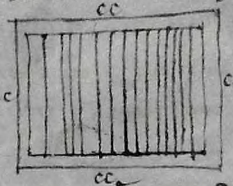

utemur · Omis ager aut quadrat ē · aut longus aut
triquetrus · aut rotundus · aut semicirculus · aut min
quā semicirculus uelut arc prima aut figura
huius artis punctus ē cuius pars nulla ē · Utiq; principiū mensu
rę punctū uocat cū mediū tenet figurę · Secunda linea pt
latitudinē latitudo · Recta linea ē quę ex aequo in suis
punctis iacet · Superficies uero q̄t latitudinem & longitudi
nem sola hab · Si ne tale aliq̄d uidet · & ita illud linea unde
ducit & si figura ñ sit · cuius medium intellegam · Illud
enim dico lineę principiū · aquo incipit longitudo · & silon

Einsiedeln 358 (610) p. 34

xlix De geometrica armonia.
l Quēadmodū cōstitutis altrinsecꝰ dōb, terminis arithmetica. geometrica et armonica inter eos medietas alternetur. in quo decorū generationb,
li De tribꝫ medietatib, quę arithmeticę & geometricę cōtrariae sunt.
lii De quatuor medietatib, quas pāsteri adimplendū denariū limitē
liii De positio decē medietatū. ꝯ distendit intuallis. ad hecetum.
liiii De maxima et pfecta symphonia q̄trib, Explt cāp libri ii.

T l.

INCIPIT ANICII MANLII SEVERINI BOETII V. C. ET INL. C. OR. INSTITUTIONIS ARITHMITICE LIB. I.

NTER OMNES PRISCAE AUCTORITATIS VIROS. QUI PYTAGORA DUCE PURIORE MENTIS RATIONE VIguerunt. cōstare manifestū ē. haut quēquā in philosophię disciplinis adcumulū pfectionis euadere. Nisi cui talis prudentię nobilitas quodā quasi quadruuio uestigatur. Qđ recte intuentis sollertiā nō latebit. Est enī sapientia rerū quę sunt. suiq, immutabilē substantiā sortiunt cōprehensio ueritatis. Esse aũ illa dicim. quę nec intentione crescunt. nec retractione minuuntur. nec uarietatibꝫ pmutant. Sed inppriā ui suę se, semp naturę subsidiis nixa custodiunt. Haec aũ qualitates. quantitates. formę. magnitudines. paruitates. aequalitates. habitudines. actus. dispositiones. loca. tempora. Et quicqd adunatiōe qđammodo corporib, inuenit. Quę ipsa quidē natura incorporea s. et immutabili substantię ratione uigentia. participatione uero corporis pmutant. et tactu uariabilis rei inuerubilē in cōstantiā transeunt. Haec igitur quō ut dictū ē natura immutabilē substantiā uimq, sortitas. uere ppriaq, ēe dicunt. Horū igit. id quę sppriē queq, suo nomine essentię nominant. scientiā sapientiąꝫ pfitetur. Essentię autē geminę patesse. Una cōtinua. et suis partib, iuncta. nec ullis finib, distributa. Ut ē arbos. lapis. et omnia mundi huius corpora. quę, ppriē magnitudines appellant. Alia ũ disiuncta ase. et dēminata partib, et quasi aceruatum in unū redacta cōiliū. Ut grex. populus. chorus. aceruus. & eiqđ quorū partes, ppriis extremitatib, terminant. et ab alterius fine discretas. His ppriū nomē ē multitudo. Rursus multitudinis alia sse. Ut. unus. tres. et tetragonus. et quilibet numerus qui ut sit. nullo indiget.

Einsiedeln 358 (610) p. 44

modi diffinitio uulgaris et nota ē. Definitio numeri paris & impar

Illa aū scdm pr tagoricā disciplinā talis ē. Par numerus ē. pr tagor.

qui sub eadē diuisione potest in maxima paruissimaq; diuidi · maxi

quantitate. Scdm duorū istorū generū ctrarias passiones. hoc ē mu

Maxima spacio paruissima q. i. nulla q̄ maxima spacio i. magnitudine. eadēq; par. aū, ut si quilibet dat par numerus diuidat. Maior quidē quantitas ū nulla minor ē. quā in gemina facta partitio. Vt si par numerus q̄ē vim diuidat in vm. atq; alios m. nulla erit alia diuisio q̄ maiores partes efficiat. Porro aū nulla erit alia diuisio in duas partes q̄ ad spacia diuisionis ē. que totū numerū minore diuidat quantitate. In duas enī partes diuisione nihil min'ē. Cū enī totū q̄s fuerit trina diuisione partit. istoz scdm duorū, generū ctrarias passiones huiusmodi ē. Prędō cum in eni ad quantitatē i. numeri ēphensio nulla q; minor alia. sic ; in numeris. si vi. in m. ; in m. q̄m ad spacia diuisionis nulla inuenit maior.

V.

quantitatē in infinitas pluralitates ad crescere. Spacia ū. id magnitudines. in infinitissimas minui paritates. atq; ideo hic ctra eueniunt. Hec nāq; paris diuisio. spacio ē maxima paruissima quantitate. Impar ū numerus ē. cui hoc idē accidere n̄ potest. sed cui in duas inequales sumas naturalis ē sectio. Alias scdm antiquorē modū diuisi

Secundū antiquorē ū modū alia ē paris numeri diffinitio. paris scm

Par numerus ē. q̄ in duo equalia. & in duo inequalia partitionē recipit. Sed ut in neutra diuisione t imparitati paritas. t paritati imparitas misceat. p̄t solū paritatis principē binarium numerū qui inequalē n̄ recipit sectionē. Pptēa qđ ex duab; unitatib; ēstat & exprima duorū qđammodo paritate. Qđ aū dico tale ē. Si enī ponat par numerus potē in duo equalia diuidi. Vt denarius intres et septē. Sed hoc m. Vt cū una pars fuerit, par. alia quoq; par inuenit. Ct si una impar. reliqua ab ei imparitate n̄ discrepet. Vt in eodē numero qui ē denarius. Cū enī diuisus ē in quinos. vel cū intres & vii. Utrēq; in utraq; portione partes impares extiterunt. Si aū ipse t alius numerus par diuidat inequales. Vt octonarius in m. & m. & tē pinequales. Vt idē octonarius in v. & m. In nulla quidē diuisione utrēq; partes pares facte s. In hac utrēq; impares extiterunt. Neq; umquā fieri potē ut cū una pars diuisionis par fuerit. alia impar inueniri queat. Vt cū una im

diuisionis

f. diuidit. in quinos. porro aut & p inequalia. vt ide denarius.

Einsiedeln 358 (610) p. 48

Abb. 35 b

alterutrū modo com

ii	iiii	vi	viii
vii	xiiii	xxi	xxviii

parationis aperiuntur.

Si autē a quinario numero ingressi cunctos naturalis numeri triplices disponamus. & eis a denario numero denario sese supergredientes ordine comparemus. omnes triplices sesquitertii in ea continuatione terminorum proueniunt.

De eorum exemplis in superiori formula inueniendis.

iii	vi	viii	xii	xv
x	xx	xxx	xl	l

xxc.

Horum autē eorumq; qui sequuntur exempla integre planeq; possumus pnotare. si in prior rem descriptionem quam fecimus cum de superpasticulari & multiplici loquemur. ubi ab uno usque in denarium multiplicationē summa coniecerunt. diligens uelimus acumen intendere; Ad primum enim uersum omnes qui sequuntur collati ordinatas conuenientesq; multiplices species reddent. sin uero ad secundum cunctos qui tertii sunt ordinis aptaueris. ordinatas species superpasticularis agnosces. Quod si tertio ordini qui cumq; sunt in quinto uersu compares. superpartientis numeri species positas conuenienter aspicies. Multiplex uero superparticularis ostenditur. cum ad secundum uersum omnes qui sunt quinti uersus serie comparantur. uel qui sunt in septimo. uel qui sunt in nono. atq; ita si in infinitum sit ista descriptio. in infinitum huius propositionis species procreabuntur. Manifestum autē hoc & ita est. quod horum comites semper cum sub prepositione dicentur. ut est sub duplex sesquatertius. sub duplex sesquitertius. sub duplex sesquiquartus. & cē teri quidem ad hunc modum.

Einsiedeln 358 (610) p. 77

est. & suae substantiae decore ppria. Infimum vero
malitiae dedecus. nullis gradibus principiis nexu seiunctum
ra semp errans abomi distinctione principii. tanquam ab
quo signo optimae figurae impressa eponit. & ex illo erro
ris fluctu retinet; nam mima cupiditate mae, quae mino
dica effrenatione quasi quida rector animus pura intelle
gentia roboratus astringit. & has quodammodo inaequali
tatis formas. temperata bonitate constituit. Hoc au erit
p speciem. si intelleg amus omnis inaequalitatis speciem. ab ae
qualitatis crevisse primordius ut ipsa quodammodo aequitas
matris & radicis omnes vi. ipsa omnis inaequalitatis species or
dinesq; pfundat. Sunt enim nob tres aequales termini. idest
tres unitates nel tres bini. nel tres terni. nel tres quaterni. t minimus
vel quantos ultra lubet ponere. quod enim minus trib. term
nis euenit. idem contingit in caeteris. Ex his igit secdm pcepti
nri ordinem. videas primum nasci multiplices. in his duplices
prius. deinde triplos. inde quadruplos. & ad eundem ordinem esse
quentes. Rursus multiplices. si cuertantur. ex his supparticula
res orientur. Et ex duplicib. quida sesqualteri. ex triplis sesqui
tertij. ex quadruplis. sesquiquarti. & caeteri. in hunc modu.
ex sup particularib. u cuersis. sup partientes nasci necesse est.
ita ut sesqualtero nascat sup bipartiens. sup tripartiente ses
quitertius gignat. Et ex sequiquarto sup quadripartiens
rectus au positus neq. cuersis prioribus. supparticularib. multa
plices supparticulares oriuntur. rectus uero sup partientibus
multiplices sup partientes efficiunt. Sceptra au tria haec sunt.
ut primum numerum primo facias pare. secundum u primo &
secundo testium primo duob. secundus. & tertio. hoc igit cum in
terminis aequalib. feceris. ex his qui nascentur duplices erunt.
dequib. duplicib. sinde feceris triplices pcreantur. & de his qua
druplices. atq. in infinitum omnis formas numeri multiplicis
explicabit. iaceant igit tres termini. aequales.

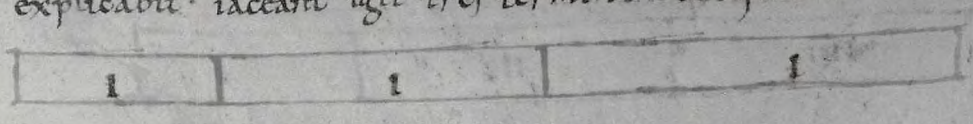

Einsiedeln 358 (610) p. 79

habuit primus ille tetragonus. Ex quo ipse productus est. Nam quoniam IIII
tetragonus duos tantum numeros habet in latere: duosque habet
octonarius cybus. Et quoniam VIIII tetragonus tribus per latus unitatibus
signabatur: solo ternario XXVII cybi latus urgetur. Et quoniam XVI tetra
goni IIII unitatum latus habebat, totidem LXIIII cybus in latere gesta
vit. Quare etiam VI et potestate cybi quod est unitas, unum erit in late
re. Omnis enim tetragonus una quidem superficies est quattuor an
gulorum totidemque laterum. Omnis enim cybus qui ex tetragonorum superficie
in profunditate corporis crevit, per tetragoni scilicet latus multipli
catus: habebit quidem superficies VI quarum singula planitudo tetra
gono illi priori aequalis est. Latera vero XII quorum unumquodque his
singulis quae superioris fuere tetragoni aequum est. Et ut superius
demonstravimus tot unitatum est. Angulos vero VIII quorum singulus
sub tribus huiusmodi continetur. Quales priores fuere tetragoni
unde cybus ipse productus est. Ergo ex naturaliter profuso numero
qui in subiecta forma discripti sunt, subiecti tetragoni nas
cuntur. Et ex his tetragonis qui sub notati sunt, cybi provenerunt.

(superscript gloss: s. superficiebus)

I	NV II	ME III	RIN IIII	ATY V	RA VI	LES VII
I	T IIII	E VIIII	T XVI	R XXV	A XXXVI	G ONI XLVIIII
I	C VIII	Y XXVII	B LXIIII	I CXXV	CCXVI	CCCXLIII

Et quoniam omnis cybus a bequi lateris quadratis perfectus est, quivis ipse
omnibus partibus est. Nam et latitudini longitudo et his duobus con
par est altitudo. Et secundum VI partes id est sursum deorsum dextra
sinistra ante post sibi equale esse necesse est. Huic oppositum contrarium
quod esse oportebit quin neque longitudinem latitudini, neque hec duo
profunditati gerat equalia. Sed cunctis inequalibus quam vis so
lida sit figura ab equalitate cybi longissime distare videtur;
Hi autem fit ut si quis faciat bis tres quater ter IIII quinquies et alia hu
ius modi que per inequales spatiorum gradus inequaliter provehuntur. Hec
autem forma greco nomine scalenos vocatur. Nos vero gradatum pos
sumus dicere quod a minore modo velut gradibus crescat ad maius.
Vocant autem eandem figuram greci quidam sphenisscon. Nos autem cu
neum possumus dicere. Etenim quos ad quamlibet illam rem constringen
dam cuneos formant. Neque latitudinis neque longitudinis neque

Einsiedeln 358 (610) p. 102

Si ergo sesquitertiū eodem modo uertamus. ordo supertripartiens
inuenit. sit enī prima positio sesquitertii.

xvi.	xii.	viiii.

Iona
t secdm priorē modū. primo primus pay. idest xvi. secds primo &
secdo. idē xxviii. tertius primo. duob, secundis & tertio. idē xlviii.
Omnis ergo summa dispositā supertripartientem efficiet;

xvi.	xii.	viiii.
xvi.	xxviii.	xlviiii.

Rursus si sesquiquartū eodē modo uertens.
supquadripartiens statū quantitas pore
abitur. vt ē ea forma q̄ subposita videt;

xxv.	xx.	xvi.
xxv.	xlv.	lxxxi.

Restat quē admodū ex supparticula
rib, & supbartientib, multiplices supparticulares. vel multipli

Einsiedeln
358 (610)
Zettel zu
p. 80 + 81,
Recto

mitoniū min⁹. Diatonicū igit⁹ gen⁹ inhoc qq; tetrachordo. ac penta
chordo ita expletū ē. ut tetrachordi quidē ei⁹ qd ē netes diezeugme
non ad parameses diatessaron cōsonantia sit. Pentachordi ū ei⁹ qd ē
netes diezeugmenon ad meser diapente sit cōsonantia. Cnarmo
niū ū atq; chromaticū gen⁹ hac ratione texem⁹; Sumo distantiā
netes & paranetes diezeugmenon diatom id ÷ .iii. lxxii. & .iiii. cccc
lvi. ē eorū differentia. ccc lxxxiii. hanc dmodo. erunt cxcii.
Hanc ſi sumā & eique ē paranete diezeugmenon diatanos adiungā
id .iii. cccclvi. fient .iii. dcxlviii. hec erit paranete diezeugme
non chromatica. BB geminatis literis adnotata. distans a nete
diezeugmenon tono et semitonio. id semitonio⁹ cōtinens ad
triten diezeugmenon. Dudū quidē diatonicū. nunc ū chro
maticū. id .iii. dccclxxxviii. semitoniū reliquū. abeo tono qd
diuisū ē int⁹ paraneten diatonon diezeugmenon. & triten
diatonon diezeugmenon; & fit aliud reliquū extetra chor
do semitoniū. int⁹ triten diezeugmenon chromaticā & pa
rameſen. Qd ſcilic& ex diatessaron cōsonantia relinqu
tur. ea quę ē int⁹ neten diezeugmenon & paramesen.
subtractis duobus tonis. quos nete diezeugmenon, & triten diezeugm
chromatica cōtinebant. Que aū in diatonico genere trite
diezeugmenon diatonica ē. In chromatico aū trite die
zeugmenon chromatica. ea in enarmonio genere para
nete diezeugmenon enarmonio s dr. Integros enī duos to
nos distat a bed quę ē nete diezeugmenon & notat .z. cū int⁹
neten diezeugmenon & paraneten enarmonion diezeugme
non nulla int⁹ ē chorda. atq; ideo paranetes uocabulo mincu
pat⁹. Semitoniū ū qd ē int⁹ paraneten enarmonion diezeugme
non & paraneten. id int⁹ .xcvi. hac ratione p̄tim⁹. ut fiant
duę diesis; Sumo differentiā paranetes enarmonii diezeug
menon & parameſes. id .iii. dcccl xxxviii. & .iiii. xcvi. & est ccvii.
Hanc dmodo. fient .cmi. hos appono .iii. dcccl xxxviii. fient .iii.
dcccc xcii; ea erit trite diezeugmenon enarmonios .z. lite
ra p notata. Hui⁹ igit⁹ tetrachordi p̄tria genera descriptione subī
adieci. superiusq; dispositū. hyperboleon tetrachordon aggre
gaui. Uti ex utrorūq; una descriptio. ut paulatī iuncta dispo

Einsiedeln 358 (610) p. 234

ost monochordi regularis diuisionē adiciēda eē arbitror. eam
quib; ueteris musicę doctores sententię diuersitate discordant.
habendū q; cēomnib; subtile iudiciū. atq; id qd ꝓpositū de ē
operi mediocris doctrinę dispensatione sub plendū ē. Potest enī
& iā alia quoq; eē diuisio. inq; nūn tantūmodo neruī adsumitur.
q; positis ꝓportionib; diuidat. uerū octo. atq; huiusmodi fiat cętera
ra ut inplurib; & quā necessariu sint neruī. tota ꝓportionū ratio
quasi oculis subiecta cernatur. Deni armonicę. et quę sint eius
tas sententia iudicet. & quonā usq; sensui sibi oporteat credi.

Sed de his paulo post loquemur. nunc dicendū ē q̄ sit uis armonicę
de qua tractare instituentes quatuor impleuimus libros.
Naturā vero eius uimq; exprimendā in huius quinti volu
minis seriem distulimus. Armonica ē facultas differentias
acutorū & grauiū sonorū sensu ac ratione ꝑpendens. Sen
sus enī ac ratio quasi quędā facultatis armonicę instrumē
ta sunt. Sensus namq; confusiū quiddā. ac proxime tale
quale ē illud qd sentit. Ratio uero diiudicat integrita
tē atq; imas ꝑsequit differentias; Itaq; sensus inuenit
quidē confusa ac ꝓxima ueritati. accipit uero ratione in
tegritatē. Ratio uero ipsa quidē inuenit integritatē.
accipit vero confusā ac ꝓximā ueri similitudinē; Nāq;
sensus nihil concipit integritatis. sed usq; ad ꝓximū
uenit. Ratio uero diiudicat; uelut siquis manu circulū
scribat. fortasse eum vere circulū oculus eē arbitret. Ra
tio uero nullo modo eē id quod simulat intellegit.
Hoc uero id circo ē. quō sensus circa materiā uertitur.
speciesq; in ea cōprehendit. quae ita sunt fluuidę atq;
imperfectę. nec determinatę. atq; ad unguē expolitę.
sic est ipsa materia; Quare sensui quoq; confusa sequ
tur. mentē uero atq; rationē. quoniā materia nō mo
rat species quas ꝓuidet prēt subiecti cōmunionem
intuet. Itaq; ideo ea integritas comitat. ac ueritas; po
tius que quod in sensu aut peccat aut minus ē. aut em
dat aut complet; fortasse aut id qd sensus n integre
sed confuse. atq; auertate minus quasi quidā in callidis

Einsiedeln 358 (610) p. 257

16 Einsiedeln 365
p. 16

Comentarius in Iuvenalis Sat. I.

COMMENTUM [illegible]

inscribendus libris nam & ego scripturo [illegible] scribā. Et bene.

incipit. Orphoc[illegible] [illegible] B. Theseide

regis memorū. Theseus & gigantis descendit ac

Cuius fabulā descripsit Seodrus malus poeta [illegible] Seodrus tragicus [illegible]

uidet scripsisse. ideo rauce. hos enī mala uocē scribere. hinc & tragedie poete

enī rauce. tomeson. medijs uerbis. Vt rancos colores rauca. i. male canentes. C. Toge

Togate dicit romani. qd togas uterent omissuri et mulieres. unde et togata gente legis

distat ut seruos et dominos. qd seruis uterentur colobus. et nigri calcei. sabini. Togati feminino

gre uocantur eo. ppt lucrum illius reponi. vt urg. o. uere frigescit neq; enī [illegible] nunc

Et ideo dicit togata. ppt uestis ipsius usū. etiā alienarū dicit. sicut. et [illegible]

palliata dicunt sine uestis ipsius usu. sine qa etiā illas plerūq; nobiles egerunt

tertullī et ritius homines nobiles. s. hec dicendo. inpune ergo mihi recitauerit ille togatas. intelligit

ēn latinas scribere comedias. Togatas enī ut sup dixim latinas comedias dic. ss. D. Ingens

ingens fabula de Telephe hic Telephi dic. nescio que tragedie poete. cuius nimiū dic grandes ee tragedias

Telephū et orestē. Orestis filius agamemnonis. qui matre furuit. ss. Sūmi. m. l. Reprehendit nimia

iuuenilia scribentiū. cū ia margines iplebunt nāti scium fabulas finire. ss. E. Nota. m. d. e.

Sensus ē. nulli magis recta ē sua domi. qa mihi roma q de marte ilia romulo q et eo. p. gente

referunt. s. Lucus. luci martis areopagū dic ap athenas nulla. ubi fuit scola philosophoz nostri

ō secrata. mar enī gre ares. pagos. nulla. ide areopag nulla marus. ac si diceret. Sueti

scribere lucū martis bene sco eū. ss. F. Colge dnr vnū. insule iuxta sicilia. dicte ab

rege uenerū. q etiā singule phis uocabulis appellant. eqb; ī pparis et ethna iqb; ee uerba dnr. ss

Antrū uulcani. Antrū cuthā monte dic. i. q uulcan et cyclopes olim fuisse dnr. G. Qd agunt uenti

potē distingu. uulcani uentū. h. follis. et physica tangit. quomodo creant motu aque

et tre mūi fieram secdm physicos. ss. H. Vnde aliud. i. ratione q ridet pellē aureā cū nullus aurifex

ex colchis. ss. I. Monichus ornos. i. possū scribere de gigantib; monichus ē nom gigantis. cycli. q. si

monos onichus. i. unū unguis. habuit aū unū ungue magnū. ss. K. Fronto nus. p. fronto magnos

fuit tē p rē nrōn. et fuit nobilissim in meum domo poete recitabant. p. tū colūnas. p. placanos. audiant

intellegit. s. L. Et nos ergo maiss. et dedim operā nrām gramatice. et possim ergo scribere.

Ferule ēn usus ideo studiis ē adurbus. qa ignea ē et secunda. liberoq; pari ducta. q amator. leuenū

cui suc tapsia docet. et q. ei plagā plus aduret qua dolaret de ferula. dic ferula. q. ferueda erat. q.

grammaticorū. ingenia acuta. ignea dicim. s. M. Consiliū dedim silte. id ecia. re thorica. cum

thoramur. scille. ciuli. deliberatiuū dicim. suas historias scripsim. ut gre publ. ecia scribere

uidebar. dimitterer. ipe rale. dicentiale parte cū dicatura. nā ipe rator dictator fuit. ss. Pertinu

ce. ut. ē clemma stulta si homi parcas. s. si paras p[illegible] ure. i. carne. ss. O. Atinus arunce. i. ducere. q. ap

ralios primus scripsit satyra. P. cū oma ī pfiant. gra natura. nūq; possū ingn scribā satyra. spadone

siquis uxores. i. mulieres officia. fiebant senatorū. cū occupari tam ficus solebant et debebant. et ecia ut

officia. mulieres agant. q oma. gra natura s. Meina. p. nom mere meretrix. T. s. cū gre magnum

v. 22

Abb. 60a

Chatelain, Paléographie Pl. CXC 2°

cf. Einsiedeln 261 + 319, p. 2
143, p. 1

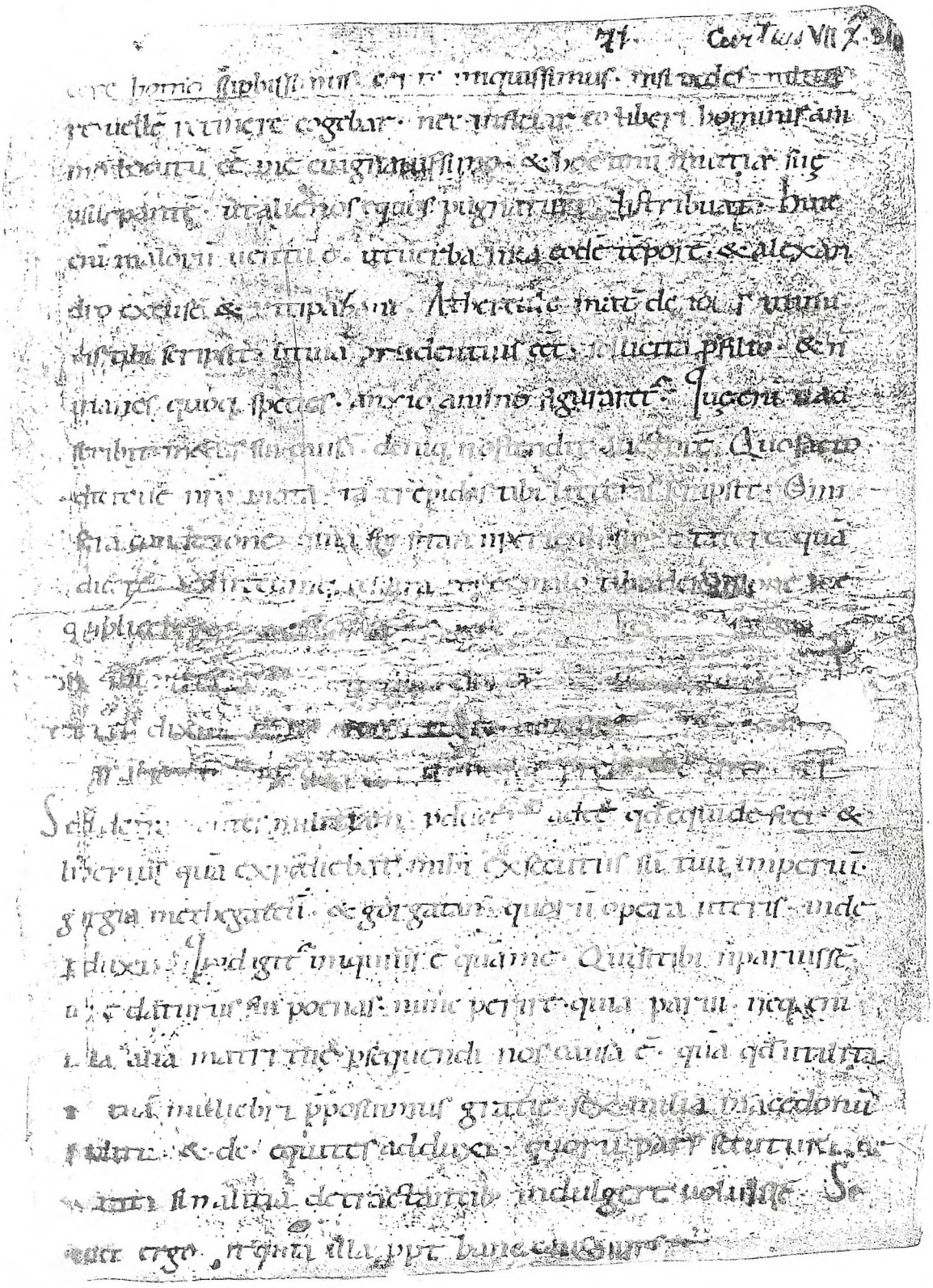

Q. CURCE. — *Fragm. Einsidl. 365 (s. X).*

cf. Augsbg, Oettingen-Wallerstein

Xpe celor iubilatio cultus hec de almo

Fit porta xpi pua referta plena gratia transitq, rex & per

mus fulget sub honore cui hostia

manet clausa ut fuit p secla. Rerum salus interminа

clemens tibi quam humanus fuscet

rex xpe totus gratia. da te rogat quos immus, quantum

pe laudes Omnium sanctorum hor

ualet supplicibus noster meleth sollemnium. armonus dul

Hic est dies verus dei sine serenus

cedinum ultra solens almiphone, pure modos ymnodye.

lumine quo delitur sanguis sa

Aue maris stella dei mater alma atq, semp uirgo felix celi

cer probrosi mundi crimina

porta. Exemore docti mystico seruemus hoc ieiunii

Verni decus ieiunii monstratur

denum dierum circulo ducto quater notissimo.

orbi colur quod xpe nuctor om

Hiu quadragenarie dicator abstinentie qui ob salutem

nium cibis demitit abstinens

mencium hoc sanxerat ieiunium. Audi benigne con

Somno refectis artubus spero cuncti

ditor nostras preces cum fletibus in hoc sacro ieiunio

surgimus mentis pariter omnibus

fusas quadragenario. Dies absolui prestreuunt di

ad esse poscimus

es obseruabiles redeunt. tempus adest sobrium quera

Lux ecce surgit aurei pallens finis

mus puro corde dominum. Oci fide qua uiuimus spe

ecce tenebris que nos huc in peccati

penni qua credimus p carnatis gratiam xpo canamus glo

diu errore traxit demum

riam. Summe largitor premii spes qui es unica

Einsiedeln 366 (472), p. 40

Bruno Stäblein, Schriftbild d. einstimmigen Musik (Musikgesch. in Bildern 3 Lief. 4, hg. Werner Bachmann, Leipzig 1975)

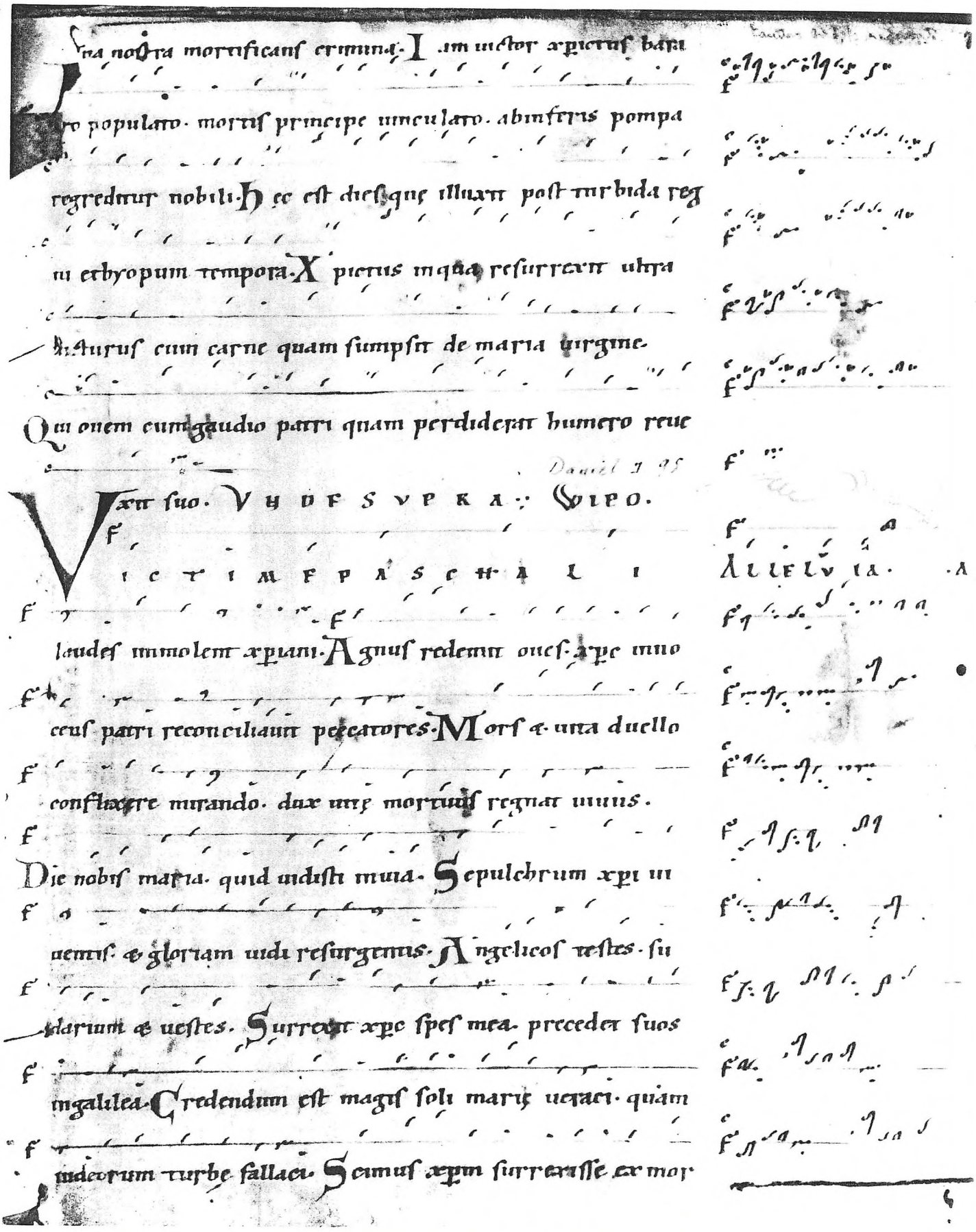

ra nostra mortificans crimina. I am uictor xpicrus bara
ro populato. mortis principe uinculato. abinferis pompa
regreditur nobili. H ec est dies quę illuxit post turbida reg
ni erbyopum tempora. X picrus inquą resurrexit ultra
ri. turus cum carne quam sumpsit de maria uirgine.
Qui onem cum gaudio patri quam perdiderat humero reue
Daniel 3 95
xit suo. V H D E S V P R A : W I P O.
V I C T I M E P A S C H A L I
laudes immolent xpiani. A gnus redemit oues. xpe inno
ceus patri reconciliauit pccatores. M ors & uita duello
conflixere mirando. dux uitę mortuus regnat uiuus.
Die nobis maria. quid uidisti uia. S epulchrum xpi ui
uentis. & gloriam uidi resurgentis. A ngelicos testes. su
darium & uestes. S urrexit xpe spes mea. precedet suos
in galilea. C redendum est magis soli mari ueraci. quam
mendacium turbe fallaci. S cimus xpm surrexisse ex mor

Abb. 62 Universitätsbibliothek StBB 366 (472) p. 17
26,5 × 19,5 cm

S. 187

Einsiedeln 369 (285) f. 19v

CATHEDRA SCI PETRI APTI.

ES QVI APOSTOLO TVO PETRO. COLLATIS
clauib; regni cęlestis. animas ligandi atq;
soluendi pontificiū tradidisti. ēcede. ut intercessio
nis ei⁹ auxilio. a peccatorū nrorū nexib; liberem⁹. ꝑ
Ecclę tuę qs dne ꝓces & hostias. beati SECR.
petri apti cōmenda oratio. ut qđ pilluis gta
celebram⁹. nob ꝓfit aduenia. ꝑ PFAT IO.
Węr dne. Et te laudare mirabilē inscis tuis.
inquib; glorificatus es uehemēter. ꝓ quos unige
niti tui sacrū corpus exornans. in ipsis ecclę
tuę mimīta cōstituisti. quā in patriarchis
ꝓparasti. in pphēis ꝓdixisti. in aplis exhibuisti.
ꝑ x qub; beatū petrū. ꝓ sipsius dni. diq; nri uerbi
tui. uocatū in aptatū. & ob cōfessionē xpi uni
geniti filii tui. aplor principē cōstitutū. & in
mutato nomine in fundamēto dom⁹ tuę celestiū
clastror. ꝑsulem custodēq; feciisti. diuinitus
ei iure cōcesso. ut quę statuissē intris. seruarent
in cęlis. In cui⁹ ueneratione hodierna die. maies
tati tuę hęc festa ꝓsoluim⁹. & grarū ac laudū
hostiā immolamus. ꝑ x. d. n. AD COM.
Cętifica nos dne tuis sacramētis. ut sic in apto

Einsiedeln 369 (285) f. 35v

de uerbo qd dictu erat illis de puero hoc. Et omnes qui
audierunt mirati sunt de his que dicta erant a pastoribus
ad ipsos. Maria autem conseruabat omnia uerba hec
conferens in corde suo. Et reuersi sunt pastores glorifi
cantes & laudantes dm. in omnibus quae audierant & ui
derant. sicut dictu est ad illos. IN DIE

INITIUM SCI EUI. SEC IOHANNEM.

IN PRINCIPIO ERAT UERBUM. ET UERBUM ERAT
apud dm. & ds erat uerbum. hoc erat in principio
apud dm. Omnia p ipsu facta sunt. & sine ipso facti
est nihil. quod factu est. in ipso uita erat. Et uita era
lux hominu. & lux in tenebris luc&. et tenebre eam non
comprehenderunt. Fuit homo missus a do. cui nome
erat iohannes. hic uenit in testimoniu. ut testimoniu
perhibe& de lumine. ut omnes crederent p illu. Non
erat ille lux. sed ut testimoniu phibe& de lumine.
Erat lux uera. que illuminat omne hominem. uenientem
in mundu. In mundo erat. & mundus p ipsu factus est.
& mundus eum non cognouit. In propria uenit. & sui eu
non receperunt. Quotquot autem receperunt eum
dedit eis potestate filios di fieri. his qui credunt in nom
ne eius. Qui non ex sanguinibus neque ex uoluntate
nis neq; ex uoluntate uiri. sed ex do nati sunt. Et uerbum
caro factum est. & habitabit in nobis. Et uidimus gloria
eius. gloriam quasi unigeniti a patre. Plenu gratiae.
ueritatis. IN N. SCI STEPHANI. SEC MATHEUM.

Abb. 112a

quies succelus

declinare temptauit. Magisq; hanc sue
ce infantie ac tuā quā uitā mona
tice c templatiuā multiplici sermonum
pmittit. ut uel sic appositā hui conatu
peret. & admundam luxus molliciē uictā
iam dō inpueritia plenus. quāto ē apa
brius. tanto mentis arrepta fortitudine
adquirere thesauru. et sacris se cungi
studius anxius anhelabat. Itaq; muru
rum semp diuina agere sol& misericor
inbecillioris ætatis milicionu dñi & cepiæ
& anxie uoluntatis augmentū obsisten
tina patris mutationem mentis puidens
it. Ita ut uno eodēq; tēporis successu
patre egritudo subtaneo ia imminente
culo subrepserit. & pia quamotius pur
tēporis uitiallo ppedita uoluntas suc
dnoq; dō adiuuante. succrescendo im
ucpfecta. Postquā enī miro dispensatu
iditio. carnalē ingens sciuri patre arri
anguor. depositā mox pristina prima
s. pueri ppinquoq; facta conuentio

Omnibus exemplis bene

Einsiedeln Stiftsb. 370 (1941) fol. 1r

Einsiedeln Stiftsb. 370 (194) fol. 1v

quam ob causam relicta here
mi libertate & illa p fessione
sublimi · quae eum p̄ caeteris eide
uitae uiris fama celebrauerat
coenobii iugum subire malu
isset · Ille uelud impar̄ se ana
choreticae disciplinae & sub
limitate tantae p̄fectionis in
dignum · ad iuniorum scolas
reuertisse dicebat · si tamen
ut ipsor̄ institutis scd̄m pro
fessionis meritum possit im
plere · Cuius responsionis hu
militatem · cū refragatio nr̄ae
dep̄recationis excluderet · ita
ad extremum exorsus est ·
nachoreticam disciplinam
quam me deseruisse mira
mini n̄ solum non respuo
nec refuto · sed tota potius ue
neratione complector atq;
suscipio · In qua post trigin
ta annos quos in coenobii
congregatione transegerā
ita alios expleisse me gau
deo ut inter illos qui eam
ut mediocriter appetebant
non usq; quaq; segnitie de
notarer · Sed quia degus
tata eius puritas sollicitudi
ne interdum carnalium
rerum interpolata sordebat
recurrere ad coenobiū com
modius uisum ē · ut & p̄mp
tior arrepta planioris p̄positi
consummatio sequer̄et · Et mi
nus dep̄resumptae sublimioris
p̄fessionis difficultatē periculū ·
Melius enim ē deuotum in mino
ribus · quam indeuotū in maio
ribus · inueniri · Et id circo si q̄d
elatius · immo liberius forte sse
p̄tulero · queso ut n̄ iactantiae
uitio · sed aedificationis u̅rae
dep̄mptū studio censeatis ·
quia uobis tam studiose que
rentib̄ nihil de ueritate exis
timo subtrahendū · Arbitror
enim instructionis uobis aliq̄d
posse conferri · si paulisper
humilitate sepositā · simpli
citer omnem p̄positi mei pa
tefecero ueritatem · Confido
enim quia nec apud uos de
libertate dictorū caenodoxiae
notam · nec apud conscientiā
meā de sub pressione ueritā
tis quoddam mendacii cri
Cap. 3. men incurram ·
Si quis igitur secretis here
mi delectatus · obliuioni
tradere potuit humana con
sortia · ac scd̄m hieremiam
dicere & diem hominis non
desideraui tu scis · ego quoq;
id dño p̄ suam g̃ām largien

lacuna

Einsiedeln Stiftsb. 370 (194), fol. 5v

Cod. xx. c. 8.

Discedite ame omnes qui operamini iniquitatem quoniã exaudiuit dñs uocem fletus mei. Nec non p criminum confessionem eorum abolitio conceditur. Dixi enim p nunciabo aduersus me iniustitiã meam dño & tu remisisti impietatem cordis mei. & iterũ. Narraui iniquitates tuas primus ut iustificeris. Pafflictionem quoq; cordis & corporis. ad missorum scelerum remissio similiter obtinetur. Nam uide inquit humilitatem meam & laborem meum & dimitte omnia peccata mea. praecipueq; per emendationẽ morum. Auferte inquit malũ cogitationum uestrarum. ab oculis meis. Quiescite agere peruerse. discite bene facere. Querite iudicium. subuenite oppresso. Iudicate pupillo defendite uiduam. & uenite & arguite me dicit dñs. Et si fuerint peccata uestra ut coccinum. uelut nix dealbabuntur. Si fuerint rubra quasi uermiculus. uelut lana erunt. Interdum etiam intercessione scorum impetratur uenia delictorum. Quis enim scit fratrẽ suum peccare peccatum non ad mortem. peccat. & dabit ei dñs uitam peccanti non ad mortem. Et iterum. Infirmatur quis ex uobis inducat pbros aeccliae & orent super eum. unguentes eum oleo in nomine dñi. & oratio fidei salua bit infirmum. & alleuabit eum dñs. & si in peccatis sit. dimittent ei. Nonnumquam misericordiae ac fidei merito. labes excoquuntur uitiorum. secm illud. Per misericordiam & fidem purgantur peccata. per conuersionem plerũq; ac salutem eorum. qui nisi monitis ac predicatione saluarentur. quoniam qui conuerti fecerit peccatorem ab errore uiae suae. saluat animam eius a morte. & cooperit multitudinem peccatorum. Pindulgentiã nihilominus ac remissionem nram. adire dulgentiam nrorũ factorum p uenitur. Si enim dimiseritis peccata eorum. dimittet & uobis pater cae lestis delicta ura. Uidetis enim. quamos misericordiae aditus. patefecerit clementia saluatoris. ut nemo salutem cupiens desperatione frangatur. cui uideat se tantus aditum remediis inuitari. Si enim p infirmitate carnis. adflictione ieuniorum. abolere se peccata non posse confitetur. nec potest dicere genua mea

Einsiedeln Stiftsb. 370 (194), fol. 8v

Cassian. coll. de Anachoretis xvm. cap. v.

17

tes acuntatib⁹ inf. Illorūq; cfortio q̄sibi. t excētę dī remissionis unę neglegentiā. luctā ee credebant. inlocis suburbanis ac secretioribꝫ cōmanere. & ea quæ ab aplis p̄ uniuersū corpus ęcclę generaliter meminerat instituta. priuatim ac peculiariter exercere coeperunt. Atq; ita coaluit ista quā dixim̄ discipulorꝫ qui se abillorū contagio sequestrauerant disciplina. Qui paulatī tēpore p̄cedente segregatu a credentiū turbis adeo. q̄d a conuiuiis abstinerent. etapparentiū se cfortio mundiq; ipsius cuersatione secernerent. Monachi seu monazontes. a singularis ac solitariæ uitæ distinctione nominati s. Unde cfequens fuit ut excōmunione consortiū q̄ coenobiæ. cellęq; ac diuersoria eorꝫ coenobia uocarentur.

Istud ergo solūmodo fuit antiquissimū monachorꝫ genꝰ. q̄d nusq̄ tū tēpore. sed & ea gra primū. Quodq; pannos plurimos inuolabilę usq; ad abbatis pauli t Antonii duraut ætatem. Cui & ea nunc adhuc indistinctus coenobius cernim̄ sedere uestigia.

De anachoretarū ordine atq; principio Cap. VI.

De hoc p̄fectoꝫ uiro. Ita ut ita dixe rim fecundissima radice. scorum & ea Ana choretarū post hac. floret fructusq; plant. Cuius p̄fessionis principes. hos quos paulo ante cōmemoraui. scm scilicet paulū. t antonii nouim̄ extitisse. Qui nunquid̄ pusillanimitatis causa. nec impatientię morbo. s. desiderio sublimioris p̄fectus. contēplationisq; diuinę. solitudinis secreta secuti sunt. Lucra eorꝫ prior necessitatis obtentu. dū tempore p̄secutionis

mee

Einsiedeln 370 (194) III fol. 17r

Claudiani Mamertini de statu animae

CAPITVL[illegible]

33

DITIONEM LIB[illegible]

CAP[illegible] MIHI QVAS DE ANIM[illegible]

[illegible]tatu ē dicit. reticendi cautus & loquendi pensus arb[illegible]
impetrasti. Eas fatt memet doctissimi atq[illegible]
t petitę eedere-t credere amentię. Sed ut tute ae
cōpūtenet. multa hoc idem mihi. & idem ipsi meū magn admo[illegible]
negotiū debere. Quod ego met aut temere susceperim. nisi ad spne p
culosius. quā agere laboriosius iudicasse. Quā quā paulū [illegible]te. meū
fuerit. t nō admonitę put posse sub ē. adserere ueritatē. Ipsi ut
pauca hęc ueluti quędam rationū semina. Quę studiosus quis q
otiose capessat. Ut ergo arbitror multa ex hinc dimi[illegible]
Quę si angustis emanantia uenulis inmagnos tam[illegible]
re. p cursu exuber bunt. Ego uero & paudat tepori[illegible]

Einsiedeln 370
(194) f. 33r

XLVII-15

Act c. 24. 1

Einsiedeln Stiftsb. 371 (243), fol. 14v

cesserecom: & tradidissent epistolam presidi statuerunt
ante illum & speculum: Cum legisset aut. & interrogasset
de qua provincia esset. & cognoscens quia de cilicia ẽt
audicam te inquid. cum accusatores tui venerint jussitq;
imp̃tonyo herodis custodiri eum: Post quinq; aut dies
descendit princeps sacerdotum a nanias cum seniorib;
quibusdam. & tertullo quodam oratore. qui adierunt
presidem adversus paulum: Et citato paulo. coepit
accusare tertullus dicens: Cum in multa pace agamus
per te. & multa corrigantur p̃ tuam providentiam
semp. & ubiq; suscepimus optime felix cum omnim grã
actione nediutius aũt te protrahcam: Oro breuiter aũt audias
nos p̃ tua clemencia; Inuenimus hunc hominem pesti
ferum. & concitantem seditiones omnibus iudeis inum
uerso orbe. & auctorem sedicionis secte nazarenorum
quietacem templum uiolare conatus ẽ. Quem & apprehensum
aquo poteris ipse iudicans de omnibus istis cognoscere de
bus nos accusamus eum. Adiecerunt aũt & iudei dicentes
haec ita se habere. Respondit aũt paulus. annuente sibi
presidẽ dicere; & multis annis esse te iudicẽ gentibus
sciens. bono animo. promesatis faciam: Potes enim cog-
noscere. quia non plus sunt dies mihi quam duodecim.
& quo ascendi adorare in hierusalem. & neque in templo
inuenerunt me cum aliquo disputantẽ. aut concursum
facientem turbe. neque in synagogis. neque in ciuitate.
neque probare possunt tibi. de quibus nunc accusant
Confiteor aũt hoc tibi quod secundum secta quam
dicunt heresim. sic deseruio patri meo. cre-
dens omnibus que in lege & prophetis scripta sunt
spem habens in dñm quam & hi ipsi & pectant resur-
rectionem futurorum & iniquorum. In hoc

24. 16

tm legẽ nram: Sup ueniens aũ tribun lysias. cũ ui mag
ris lubens accusatores ei adire venire.

v. 47

ti. Ueniitq; fertilitas. vii. annorū. & inmanipu
los redacte segetes. congregate sunt inhorrea egipti.
Cumus & iam frugum abundantia. in singulis ciuitā
ib. conditae. Tantaq; fuit multitudo tritici. ut
arenae maris coequaret. & copia mensurā excederet.
Nati sunt aut ioseph filii duo. ante quā uenirt
fames. quos ei peperit aseneth filia putipha
rae sacerdotis heliopoleos. Vocauitq; nomen
primogeniti. manasses dicens. Obliuisci me
fecit ds omniū laborū meorū. & domū patris mei.
Nomen quoq; secdi appellauit ephraim dicens.
Crescere me fecit ds terra paupertatis meae. Igit
transactis. vii. annis ubertatis qui fuerant in
egipto. coeperunt uenire. vii. anni inopiae quos
praedixerat ioseph. & in omni orbe fames praeualuit.
Incuncta aut terra egipti. erat fames.
Qua esuriente. clamauit populus ad pharaonē alimē
ta petens. Qui. ille respondit. Ite ad ioseph. &
quicqd uobis dixerit. facite. Crescebat aut fames cot
tidie in omni terra. Aperuitq; ioseph uniuersa hor
rea. & uendebat egiptiis. Nam & illos oppresserat
fames. Omisq; puinciae ueniebant in egiptū ut
emerent escas. et malū inopiae temperarent.
Audiens aut iacob qd alimenta uenderentur in egipto
dixit filiis suis. Quare negligitis. Audiui qd
triticū uenundet in egipto. Descendite & emite
nobis necessaria. ut possimus uiuere. & nō esu ma

Questionē quae post paul
ponenda ē. quod ante
re quam iacob intrauit
tantum ioseph filios habu
& effrem. Manasses no
sit oblitus laborum suor
brace vocat obliuio. Iff
auxerit eū ds. ex hoc e
in linguam nram transfer

Ioseph aperuit frumēt
& xpe a fame uerbi dī Lib
Apperuit enim horrea s
ni orbe terrarum. & ere
mū sui omnia subiugan
ioseph fratres uendidissent
egiptus. nisi xpm inde
periera mundus. Ioseph
tic augmentatio sine a
in illo ioseph ampliationem
nisi sola egiptus. In nro
augmentum habere mer
uersus mundus. Ille er
gauit triticum. nostrum
eroguit dī uerbum. In
omnemenim terram exi

Cap. 42

Einsiedeln 371 (243), f. 38r

Einsiedeln 371 (243) f. 39r

Dominica Exod. cap. VII.

IK

Ysaj cap. 7. v. 3

terra ægypti · et ñaudiet uos · Inmittãq; manũ meã sup ægyptũ · et educam exercitũ et populũ meũ filios isrl de terra ægypti per iudicia maxima · et scient ægypti quod ego sim dñs · qui extenderim manum meam sup ægyptũ · & eduxerim filios isrhel de medio eor. Fecit itaq; moyses et aaron sicut pceperat eis dñs ita egerunt · Erat aũt moyses octoginta annorũ · & aaron octoginta triũ · quando locuti sũ ad pharaonẽ · Dixitq; dñs ad moysen et aaron · Cũ dixerit uobis pharao · ostendite signa · dices ad aaron · Tolle uirgam tuam · et pice eam coram pharaone · & uertatur in colubrũ · Ingressi itaq; moyses et aaron ad pharaonẽ · fecerunt sicut pcepserat dñs · Tulit itaq; aaron uirgam coram pharaone · et seruis eius · quę uersa ẽ in colubrũ · Uocauit aũt pharao sapientes et maleficos · et fecerunt & ipsi pincantationes ægyptiaș · et archana quędam similit · Proiecerunt q; singuli uirgas suas · quę uersae sunt in dracones · Sed deuorauit uirga aaron uirgas eorum · Indurauitq; est cor pharaonis · et ñaudiuit eos sicut pcepserat dñs · Dixit dñs ad moysen · Ingrauatũ est cor pharaonis · et ñuult dimittere populum · Uade ad eum mane · ecce egredit ad aquas · et stabis in occursum eius sup ripam fluminis · et uirgam quę uersa ẽ in draconẽ · tolles in manu tua · dicesq; ad eum · Dns dñs hebreorũ misit me ad te dicens · Dimitte populum meum · ut mihi sacrificet in deserto · & ecce adhuc audire noluisti · Hæc igitur dicit dñs · In hoc scies quod dñs sim · Ecce percutiam uirga quę in manu mea ẽ aquam fluminis · et uertet in sanguinẽ · Pisces quoq; qui sunt in flumine morient · et computrescent aquę · et affligentur ægyptii · bibentes aquam fluminis · Dixitq; dñs ad moysen · Die

2 Reg. 15: 30

ūm. P & omn populus qui erat cum eo.
opto capite ascendebat plorans. Nun
ciatum ē aūt dauid quod & achitophel
ēet in̄sidiatione cum absalon. Obtestq;
dauid. Infatua quaeso consilium achito
phel dic. Cumq; ascenderet dd sum
mitatem montis in quo adoraturus erat
dūm. ecce occurrit ei chusai arachita. &
scissa ueste. & terra pleno capite. & dix
it ei dauid. Si uenerit mecum. eris mihi
onēri. sin aūt mutauerit reuocaris. &
dicetis absalon. seruus tuus sum rex. sic
fui seruus patris tui. sic ero seruus tuus.
dissipabis ēsilium achitophel. Habes aūt
tecum sadoch & abiathar sacerdotes. &
omne uerbum qđcumq; audieris de do
mo regis. indicabis sadoch & abiathar
sacerdotib. Sunt aūt cumeis duo fi
lii eorum. achimaas filius sadoch. & io
nathan filius abiathar. & mittetis per eos
ad me omne uerbum qđ audieritis. Ueni
ens ergo chusai amico dd mutuitatē.
c. 16 absalon quoq; ingressus ē hierlm. Cumq;
dd transisset paululū montis uerticē.
apparuit ei siba puer miphiboseth in
occursum eius cum duob asinis. q one

[illegible] erant ducenti pan
[illegible] garum uinū passe. & ce
[illegible] rum. & duob utrib uini. &
[illegible] bz. Quid sibi uolunt hec. Re
[illegible] siba. Asini ut domestici regis sedea
[illegible] panes & palatū. adulescentū pueri
[illegible] uinum aūt ut bibat. siquis a
[illegible] deserto & aūt rex. Ubi ē filius
[illegible] tuus. Respondit siba regi. Remansit
[illegible] rusalem. dicens. Hodie restituet
[illegible] domus isrl. regnum patris mei. Ait
[illegible] ergo rex ad sibā. Tua sint oīa. quę fuerant
[illegible] meph. Tunc ait siba. Oro. ut inue
[illegible] gratiam coram te domine mi rex
[illegible] ergo dauid rex usq; bahurim. Ecce
[illegible] ducebatur inde ur de cognatione
[illegible] saul. nomine semei. [illegible]
[illegible] egrediens & maledice
[illegible] piebat contra dauid. &
[illegible] seruos regis dd. Omis
[illegible] untū ā bellatores. ad
[illegible] aterat regis. mcedeb
[illegible] bahur semei. cum maledicere
[illegible] deret egrederet ur iangumū &
[illegible] reddidit ei. dns [illegible] sanguis
[illegible] mus saul. pro cuius regnū p

v.8.

Einsiedeln StiftsB. 371 (243), fol. 43v

3 Reg. c. 15. v. 31 8 1174

dñm dñi isr̃t· Reliqua
mon[illegible]nadab· & oña quę
gtur ē· Nonne hęc scripta
inlibro uerborũ dierũ re
isr̃t· Eratq; bellũ inter asa
sa regẽ isr̃t cunctis diebus
eorum· Anno tertio asa
iuda· regnauit baasa filius
a sup omnẽ isr̃t intherſa tu
i quatuor annis· & fecit ma
oram dñi· Ambulauitq; in
hieroboã et inpeccatis eius
bus pẽcare fecit isr̃t·
ur ē aũ sermo dñi ad hieu fi
anani· contra baasa dicens·
qđ exaltauit deputuere· &
ũi ducẽ· sup populũ meũ isr̃t·
ũ ambulasti inuia hieroboã·
peccare fecisti populũ meũ
t· ut me irritares inpeccatis
rum· Ecce ego demetã poste
ra baasa· & posteriora dom
is· et faciã domũ tuã sic do
ã filii nabath· Qm mor
debaasa inciuitate·
medent eũ canes· & qui mortu
us fuerit eccꝰ inregione· come
dent eũ uoluerit cęli· Reliqua c.16.v.20
aũ sermonũ baasa & quę fe
cit· & prędia eius· Nonne hęc scrip
ta sunt inlibro uerborũ dierum
regũ isr̃t· Dormiuit ergo baasa
eũ patrib; suis· sepultusq; est in
thersa· & regnauit hela filius eius
pro· Cum aũ in manu hieu filii
anani p̃pheę uerbũ dñi factũ ēt
contra baasa· et contra domũ eius·
& contra omne malũ qđ fecerat
corã dño ad irritandũ eũ in ope
ribꝫ manuũ suarũ· ut fieret sic
domus hieroboã· Ob hanc causã
occidit eũ· hoc ē hieum filium
anani p̃pheam· Anno uicesi
mo sexto asa regis iuda· regnauit
hela filius baasa· sup isr̃t intherſa
duob; annis· & rebellauit contra
eũ seruus suus zambri dux medię
partis equitum· Erat aũ hela
intherſa bibens & ebriosus in
domo arsa prefecti thersa· Irruens
ergo zambri percussit et occidit eũ·
anno uigesimo septimo asa regis c.16.10

Einsiedeln 371 (243) f. 45r

Aprilis

18 ·I Rome paſtemii & eleutherii epi
Inſalona ſeptimi diac·uicturici papbilii·

19 ·K Africa hermogenis·& inſpanuſ
vincentii· In armenia mitilene gagi· Rome depoſ ſci leonis pp·

20 ·L Inalexandria aradii pbri·ſiluani·
Rome victoriſ epi·felicis·Seneſii mar·

21 ·M Alexandria fortunati·arato
riſ pbri· Rome valeriani·maximi·tribuſtii·

22 ·H Rome depoſ gagi pape·ſenonis
leonis epi·Incordula pmenii·helime·& criſotheli·

23 ·O Rome georgii mar·naboris·
fortunati· Inafrica catulini·ſaturnini·felicis·

24 ·P Inbritannia mellitii epi·Alexan
dria theonis·& aliorū xxiii·fauſtini·uicturini·

25 ·Q Natt marci euangeliſte·lugdu
no ruſtici epi· euodii·caliſti·hermogenis·

26 ·R Africa victoris·cirilli·antioch
leonidis·vindei·honorati·felicis·pauli·Trudpti mar·

27 ·S Innicomedia antimi·ſtephani
epi & antonini pbri·& immolatio elpidii

28 ·T Rome vitalis mar·inpannonia
natt pollionis·afrodiſii·

Einsiedeln 374 (545) f. 5r

Einsiedeln
St. M.B.
1099 (44)
Fragm.
3

quia pater maior me est · et nunc dixi vo
fiat · ut cum factum fuerit credatis · Iam n
quar uobiscum · uenit enim princeps mun
in me habebet quicquam · sed ut cogn
dus quia diligo patrem · & sicut mandat
mihi pater · sic facio · In pasca Anno
Seq sci ev · Sc Iohannem ·

In illo tempore · Erat homo ex phariseis
mus nomine · princeps iudeorum · hic uenit
nocte · & dixit ei · Rabbi · scimus quia a deo
gister · Nemo enim potest haec signa facere
facis · nisi fuerit dns cum eo · Respondit ihc ·

5/10/2011 NNNNNNNNN 003 Foto Kalin
Cod.1099.3-2.jpg 002

Einsiedeln, Stiftsb
Cod. 1099 (44)

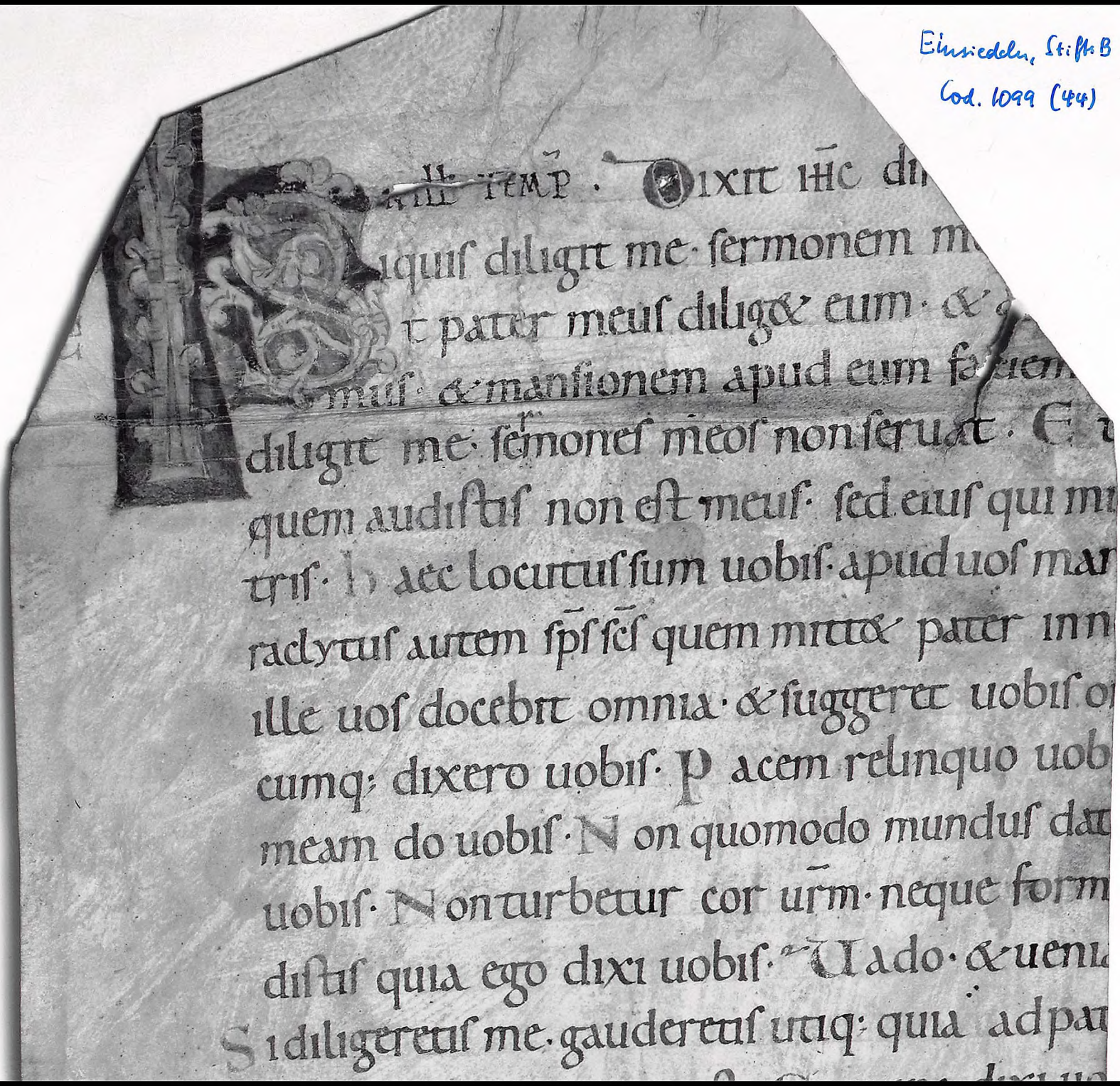

Dixit ihc di
iquis diligit me· sermonem m
t pater meus diliget eum· &
mus· & mansionem apud eum fa
diligit me· sermones meos non seruat· E
quem audistis non est meus· sed eius qui mi
tris· Hec locutus sum uobis· apud uos ma
racletus autem spūs scūs quem mittet pater inn
ille uos docebit omnia· & suggeret uobis o
cumq; dixero uobis· Pacem relinquo uob
meam do uobis· Non quomodo mundus dat
uobis· Non turbetur cor ūrm· neque form
distis quia ego dixi uobis· Vado· & uenio
Si diligeretis me· gauderetis utiq; quia ad pa

dobis· ut maneat uobiscum in aeternum
m ueritatis· quem mundus non potest accipe
on uidet eum nec scit eum· U os autem cogno
[illegible] manebit. & [illegible]
uam orphanos· deman ad uos· A dhuc modi
undus me iam non uidet· U os autem uidetis
ego uiuo· & uos uiuetis· I n illo die uos cogno
a ego in patre meo· & uos in me· & ego in uo
habet mandata mea & seruat ea· ille est qui
ne· Q ui autem diligit me· diligetur a patre
t ego diligam eum· & manifestabo ei me ipsu
o· PENT· COST· SEC SCI EU· SEC IOHANNEM

Ego rogabo patrem meum, et alium paracletum dabit vobis. Ioh. 14, 16.

Einsiedeln Stiftsb. 1099 (44) Fragm. 3

/10/2011 NNNNNNNN 009 Foto Kein
Cod.1099.3-1.jpg 001

Einsiedeln Stiftsb. Cod. 1099 (44)
Fragm. 3

pulsatus fuerit saluus erit · qui uero
condempnabitur · Signa autem eos
que hos sequentur · In nomine meo de
[illegible] sequentur eos
monia serpentes quod si mortiferum
ros manus imponent · & bene habebunt · Et
em ihc post quam locutus est eis assumptus
um · & sedit adextris di · Illi autem pfecti
erunt ubiq; · dño cooperante · & sermone
nte · sequentibus signis · In vig pent cost ·
sc euang · sec Iohannem · ·
Illo tempore · Dixit ihc discipulis suis ·
diligitis me mandata mea seruate · Et ego
rogabo patrem · & alium paraclytum dabit